

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

16'ncı Toplantı
18 Kasım 2025 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri

a) Dışişleri Bakanlığı

b) Avrupa Birliği Başkanlığı

c) Türk Akreditasyon Kurumu

ç) Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

-----0-----
16'ncı Toplantı
18 Kasım 2025 Salı
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.06'da açılarak dört oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Dışişleri Bakanlığının,
Avrupa Birliği Başkanlığının,
Türk Akreditasyon Kurumunun,
Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığının,
Görüşmeleri tamamlanarak,

Dışişleri Bakanlığının,
Avrupa Birliği Başkanlığının,
Türk Akreditasyon Kurumunun,
2026 yılı bütçeleri ve 2024 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2026 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 19 Kasım 2025 Çarşamba günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıya 20.15'te son verildi.

18 Kasım 2025 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 10.06
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın temsilcileri; Komisyonumuzun 16'ncı Birleşimini açıyorum.

Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum, hayırlı sabahlar diliyorum.

Toplantı yetersayımız vardır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı, Türk Akreditasyon Kurumunun Bütçe Kesin Hesap ve Sayıştay raporları ile Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığının Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Sayın Bakana söz vermeden önce Komisyonumuza katılan bürokratların kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri ¹

a) Dışişleri Bakanlığı

b) Avrupa Birliği Başkanlığı

c) Türk Akreditasyon Kurumu

ç) Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, Sayın Bakanımıza konuşmasını yapmak üzere otuz dakika süre veriyorum.

Buyurun lütfen Sayın Bakanım.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyelerini, kıymetli milletvekillerimizi ve Başkanlık Divanını şahsım ve Bakanlığım adına saygıyla selamlıyorum. Dışişleri Bakanlığının 2026 mali yılı bütçe tasarısının görüşülmesi vesilesiyle huzurunuzda bulunmaktan mutluluk duyuyorum.

2025 yılı, Türkiye'nin gelişmeleri yönlendiren müessir bir aktör olarak uluslararası alandaki saygın konumunu pekiştirdiği bir dönem olmuştur. Ülkemiz, sözüne itimat edilen, iş birliği aranan ve uluslararası girişimlere öncülük eden bir ülke olarak öne çıkmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımızın dirayetli liderliğiyle yürüttüğümüz bağımsız ve millî dış politika, ülkemizin itibarını, güvenliğini ve istikrarını daha da tahkim etmiştir. Dışişleri Bakanlığı, dünyanın her bölgesinde ülkemizin güvenliğini, refahını ve itibarını korumak, vatandaşlarımızın, soydaşlarımızın ve akraba topluluklarımızın yanında olmak için yılmaz bir iradeyle faaliyet göstermektedir. Çalışmalarımızda yüce Meclisimizin desteği bizim için son derece değerlidir.

Bugün, bütçe görüşmelerimiz vesilesiyle 2025 yılının muhasebesini ve dış politikamızda öne çıkan gelişmelere ilişkin tespit ve değerlendirmelerimizi sizlerle paylaşacağım. Faaliyetlerimizin daha ayrıntılı çerçevesi sizlere sunulan kitapçıkta yer almaktadır.

Sayın milletvekilleri, 2025 yılına baktığımızda yakın coğrafyamızdan küresel düzleme uzanan çok katmanlı bir sınamalar silsilesiyle karşı karşıya olduğumuzu görmekteyiz. Küresel ölçekte güç dengelerinin yeniden şekillendiği ve rekabetin arttığı, öngörülebilirliğin azaldığı mevcut uluslararası ortamda gündemi artık "Hangi kriz ne zaman, nereye sıçrar?" endişesi belirlemektedir. Bununla birlikte yeni ve kapsamlı bir teknolojik dönüşüm dalgasıyla da karşı karşıya olduğumuz açıktır. Yapay zekâ, kuantum bilişim, otonom sistemler ve ileri robotik gibi çığır açan teknolojilerin geliştirilmesi, ticarileştirilmesi ve kontrolü üzerindeki rekabet uluslararası güç mücadelesinin şu an için merkezine yerleşmiş durumdadır. Aynı zamanda, küresel ekonomideki kırılganlıkların derinleştiği ve korumacılık eğilimlerinin güç kazandığı kritik bir dönemden geçiyoruz.

Sayın milletvekilleri, Türkiye, bloklaşma ve kutuplaşma eğilimlerinin güç kazandığı mevcut konjonktürde, krizlerin ve fırsatların keşiştiği stratejik bir konumda yer almaktadır. Bunun yanında, ulaştırmadan enerjiye, ticaretten veri akışına uzanan bağlantısallık alanlarında kıtalar arası ölçekte merkezî bir konuma sahibiz. Küresel sistemde yaşanan dönüşümün gerisinde kalmayacak, aksine bu değişime yön verebilecek bir ülke olarak hedeflerimize sebatla yürümekteyiz. Bu iradeyi sahada hayata geçirebilmek, güçlü bir teşkilatı, yaygın temsil ağını, donanımlı insan kaynağını ve modern imkân ve kabiliyetleri gerekli kılmaktadır. Bu anlayışımızın bir yansıması olarak bütçe kitapçığımızın başlığını "Türkiye Yüzyılı'nda etkin ve kararlı dış politika" olarak belirledik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Gazze'deki soykırım 2025 yılı boyunca dış politikamızın ana gündem maddelerinden biri olmuştur. İsrail'in saldırgan politikaları Gazze'yle sınırlı kalmamış; Lübnan, Suriye ve İran'ı içine alan geniş bir coğrafyaya yayılmış hatta arabulucu konumundaki Katar'a kadar uzanarak bölgemiz için büyük bir tehdide dönüşmüştür. Türkiye, İsrail'in soykırım politikaları ve bölgeyi istikrarsızlığa sürüklemeye girişimleri karşısında kararlı bir duruş sergilemiştir. 2025 yılında mesaimizin önemli bir

1. (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Teklifleri 23/10/2025 tarihli 4'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.

bölümünü Gazze'de ateşkesin sağlanması ve insani yardımların ulaştırılması ve İsrail'in saldırganlığının sona erdirilmesine yönelik çabalara tahsis ettik. Filistin konusundaki tutumumuzu Birleşmiş Milletler başta olmak üzere tüm platformlarda en güçlü şekilde dile getirdik. Gazze'de akan kanın durması için Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde ABD Başkanı Trump ile ülkemiz dâhil 8 Müslüman ülke arasında New York'ta gerçekleştirilen toplantıyla başlayan süreç, 10 Ekim 2025 tarihinde ateşkesin sağlanmasına temel teşkil etmiştir. Şu ana kadar İsrail'in ihlallerine rağmen ateşkes büyük ölçüde korunmuş, çeşitli kısıtlamalara karşı Gazze'ye yönelik insani yardım sevkiyatı başlamıştır. Ülkemizin bu süreçte oynadığı rol uluslararası toplum tarafından takdirle karşılanmıştır. Gazze'de sağlanan ateşkesi uluslararası mekanizmalar eliyle tahkim etmeye dönük çalışmalarımız kararlılıkla sürmekte. Bu çerçevede, New York'ta başlatılan süreçte yer alan ülkelerle 3 Kasım 2025 tarihinde İstanbul'da Gazze konulu bir toplantı gerçekleştirdik. Bu toplantıda yapılan istişareleri takiben ortak önerilerimiz çerçevesinde güncellenen karar tasarısı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine sunuldu ve kabul edildi. Bundan sonraki aşamada sürecin yakın takipçisi olacak ve iki devletli çözüm hedefiyle çalışmalarımızı kararlılıkla sürdüreceğiz.

Filistin meselesinde en başından beri izlediğimiz ilkeli tutum, ülkemizi Filistin bağlamında başat aktörler arasında konumlandırmıştır. 7 Ekim 2023'ten bu yana İslam İşbirliği Teşkilatı-Arap Ligi Temas Grubu ülkeleri olarak iki yıl boyunca Filistin'in devlet olarak tanınması ve iki devletli çözüm vizyonunun ilerletilmesi amacıyla yoğun diplomatik çaba yürüttük. Süreci dönüştüren, barışın zeminini hazırlayan aktörlerden biri olduk. Bu sayede Netanyahu Hükûmetinin Filistinlileri tehcir ve Batı Şeria'yı ilhak etme emellerinin önüne set çekildi. Birleşik Krallık, Fransa, Belçika, Avustralya ve Kanada'nın da aralarında bulunduğu 11 ilave ülke Filistin Devleti'ni resmen tanıdı.

Diğer yandan, Gazze krizinin başından bu yana masum sivillere yardım ulaştırılması için yoğun çaba sarf etmekteyiz. Bakanlığımızın yürüttüğü kurumlar arası çalışma neticesinde 103 bin tondan fazla insani yardımla Gazze'ye en çok aynı yardım gönderen ülkelerden biri olduk. Yardım sevkiyatlarımız Mısır'ın El Arış Limanı'na gönderdiğimiz gemiler vasıtasıyla devam etmekte.

Diğer yandan, Gazze'ye desteğimiz sadece insani yardım malzemelerini değil hasta ve yaralıların ülkemizde tedavisini de kapsamakta. Aynı zamanda Yakın Doğu'daki Filistin Mültecilerine Yardım ve Bayındırlık Ajansı'na (UNRWA) gerek maddi gerek siyasi desteğimizi sürdürüyoruz. Bunun bir yansıması olarak UNRWA'nın Ankara Temsilcilik Ofisinin açılmasına dair anlaşma yüce Meclisimiz tarafından onaylanmıştır. Gazze'deki insani yardım çalışmalarının sahada uyumlu ve etkin biçimde yürütülmesini teminen tesis edilen Filistin İnsani Yardımlar Koordinatörlüğü görevini Büyükelçi Mehmet Güllüoğlu titizlikle sürdürülmektedir.

Değerli milletvekilleri, Filistin'de ve bölgede barışın anahtarı iki devletli çözümdür. Bu hedef doğrultusunda İslam İşbirliği Teşkilatı Dışişleri Bakanları Konseyi Dönem Başkanı olarak Filistin davasında İslam dünyasında ortak duruş sergilenmesi için çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürmekteyiz.

Sayın milletvekilleri, en uzun kara sınırına sahip olduğumuz komşumuz Suriye tüm veçheleriyle dış politikamızın öncelikli konusu olmaya devam etmektedir. Suriye halkının özgürlüğe kavuşmasından bu yana geçen on bir aylık dönem Suriyeli kardeşlerimize kendi geleceğini tayin etme imkânı sunan yeni bir sayfa açmıştır. İlk günden bu yana Suriye halkının yanında duran ve milyonlarca Suriyeliye kapılarını açan bir ülke olarak bu yeni dönemi Suriye'yle ilişkilerimizi canlandırma ve derinleştirme imkânı olarak görmekteyiz. Biz, sürecin başından itibaren, Filistin davasında olduğu gibi, Suriye konusunda da bölge ülkeleriyle etkin bir eş güdüm içerisinde olduk, Suriye'nin on üç yıl sonra İslam İşbirliği Teşkilatına geri dönüşüne öncülük ettik. Keza ABD'nin ve Avrupa ülkelerinin yeni yönetimle yapıcı bir angajman geliştirilmesine aracı olduk, yaptırımların kaldırılması sürecinde aktif rol üstlendik. Büyükelçiliğimizi ve başkonsolosluğumuzu süratle faaliyete geçirerek diğer ülkeleri de Suriye Hükûmetiyle diplomatik angajmana teşvik ettik. Türk Hava Yollarının Şam seferlerini başlatmasıyla Suriye'nin dış dünyaya erişimini sağladık. Tüm bu çabalarımız neticesinde geline aşamada Suriye'nin uluslararası topluma yeniden entegrasyonu yolunda kısa zamanda büyük mesafe kat edildi. Bu gelişmeler neticesinde, 8 Aralık 2024 tarihinden bu yana Türkiye'den 550 binden fazla Suriyeli ülkelere geri dönmüştür.

Sayın milletvekilleri, önümüzdeki dönemde Suriye'nin toprak bütünlüğü ve birliğinin muhafazası temelinde güvenliğinin tesis edilmesi, PKK ve DEAŞ uzantıları başta olmak üzere Suriye'nin tüm terör unsurlarından temizlenmesi ve tüm silahlı grupların birleşik bir ordu çatısı altında bir araya getirilmesi, halkın tüm kesimlerinin temsil edildiği kapsayıcı bir yönetimin tesis edilmesi, uluslararası toplumun aktif desteği ve ülkenin yeniden imarıyla ekonomik kalkınmanın sağlanması ve geri dönüşlerin sürdürülebilir kılınması temel önceliklerimizi teşkil etmektedir. Bu konularda kaydedilen gelişmelere rağmen Suriye'de güvenlik ve istikrarın önünde hâlâ muhtelif sınamalar mevcuttur. 10 Mart mutabakatının hayata geçirilmesine yönelik olarak ABD ve Suriye Hükûmetiyle yakın eş güdüm sürdürülmektedir.

Diğer yandan İsrail'in Kuneitra, Dera ve Süveyda bölgelerinde yürüttüğü faaliyetler güneyde yeni bir gerilim hattı yaratmaktadır. Tüm bu risklerin önünü almak üzere Suriye'nin terörle mücadele kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalarımız sistematik bir şekilde devam etmektedir. Suriye sahasından ulusal güvenliğimizin tehdit edilebileceği bir ortamın kök salmasına izin vermeyeceğiz. Yüce Meclisimiz tarafından ekim ayında üç yıllığına süresi uzatılan tezkere bu yoldaki en güçlü dayanak ve referans noktamızdır.

Kıymetli milletvekilleri, Avrupa'nın güvenliğini derinden etkileyen Ukrayna'daki savaş bağlamında da barışın tesisine yönelik çabalarımızı kararlılıkla sürdürmekteyiz. Ukrayna'nın bağımsızlığına, egemenliğine ve toprak bütünlüğüne tam destek verirken hem Rusya'yla hem Ukrayna'yla ilişkilerimizi kendi bağımsız gündemleri dâhilinde yürütmeye devam etmekteyiz.

Savaşın başından bu yana diplomasi, diyalog ve insani hassasiyeti önceleyen dengeli politikamız sayesinde tarafları müzakere masasında buluşturabilen yegâne ülke olduk. 2025 yılında Rusya ve Ukrayna arasında 3 tur doğrudan görüşmeye İstanbul'da ev sahipliği yaptık. Esir takası başta olmak üzere insani alanlarda sonuç üreten bu görüşmeler Türkiye'nin sorunun çözümündeki kritik rolünü bir kez daha ortaya koymuştur.

Savaşı sona erdirmeye dönük çabalarımızı sürdürürken savaş sonrasına ilişkin hazırlıkları da aynı ciddiyetle ele almaktayız. Önümüzdeki dönemde Ukrayna'da barışın sağlanması için etkin çabalarımızı ve kolaylaştırıcı rolümüzü kararlılıkla ileticeğiz. Bu çabalarımızı yürütürken Karadeniz'de güvenlik mimarisinin temel taşı olan Montrö rejimini de aynı kararlılıkla korumaktayız.

Sayın milletvekilleri, Irak'a yönelik politikamızı bütüncül stratejik bir anlayışla ele almaktayız. Sayın Cumhurbaşkanımızın 2024'te Irak'a yaptığı tarihî ziyaretle güç kazanan iş birliğimizi daha da ileri taşımaya öncelik veriyoruz. 2025 yılı boyunca karşılıklı üst düzey ziyaretler neticesinde imzalanan 11 antlaşma ve su alanındaki iş birliği çerçevesi belgesiyle ilişkilerimizin hukuki zeminini güçlendirdik. Hem Irak'ın hem de bölgemizin istikrar ve refahına kayda değer katkı sunacak Kalkınma Yolu Projesi'ne her platformda destek vermekteyiz. İhracat ortaklarımız arasında 4'üncü sırada yer alan Irak'la ticaretimizin önündeki engelleri kaldırmaya ve ticaret hacmimizi artırmaya yönelik çalışmalarımızı da sürdürmekteyiz.

Irak makamlarının terörsüz Türkiye sürecine destek verdiklerini de memnuniyetle müşahade ediyoruz.

Irak'ta 11 Kasım'da düzenlenen Irak Temsilciler Meclisi seçimlerini sorunsuz bir şekilde tamamlamasından da ayrıca memnuniyet duyuyoruz. Seçim sonuçlarının Irak'ın birliğinin ve bütünlüğünün güçlenmesiyle katkı sağlamasını, Irak ve bölgemiz için hayırlara vesile olmasını diliyoruz.

Irak'ın kurucu unsurlarından birini teşkil eden ve ülkemiz ile Irak arasında beşerî dostluk köprüsü vazifesi gören Türkmen soydaşlarımıza her alanda desteğimizi de sürdürmekteyiz.

Bölgesel denklemin ayrılmaz bir diğer parçası olan İran'la yürüttüğümüz diyalog ve iş birliği hem ikili ilişkilerimizin sağlıklı şekilde ilerlemesi hem de bölgesel istikrarın korunması açısından özel bir önem taşımaktadır. Bu anlayışla önümüzdeki dönemde Tahran'da düzenlenmesi planlanan Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi 9'uncu toplantısı için hazırlıklarımızı sürdürmekteyiz.

Haziran ayında on iki gün süren İran-İsrail savaşı bölgesel ve küresel ölçekte ciddi riskler yaratmıştır. Türkiye olarak İsrail'in saldırganlığını açık bir dille kınadık ve sorunun ancak diplomasi kanallarının işletilmesiyle çözülebileceğini her platformda vurguladık. Bugün oluşan görece sükûnetin vakit kaybetmeden diyalog yoluyla kalıcı bir çözüme dönüştürülmesi önem taşımaktadır, aksi hâlde gerilimin yeniden kontrol dışı bir şekilde tırmanma riski de bildiğiniz gibi mevcuttur.

Değerli milletvekilleri, bir diğer komşumuz Yunanistan'la yürüttüğümüz pozitif gündemi 2025 boyunca gerçekleştirdiğimiz üst düzey temaslarla koruduk. Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi 6'ncı toplantısının önümüzdeki dönemde Ankara'da düzenlenmesini öngörüyoruz. Güven artırıcı önlemler süreci 6 Şubat depremlerinin ardından canlandırılmış, son toplantı 23 Ekim 2025'te İzmir'de gerçekleştirilmiştir. Diğer yandan Batı Trakya Türk azınlığı ve On İki Adalar'daki soydaşlarımızın karşı karşıya olduğu eğitim, dinî özgürlük ve diğer temel haklara ilişkin kısıtlamalara ve haksız uygulamalara karşı gerekli tüm girişimlerimizi kararlılıkla sürdürüyoruz. Yunanistan'la ilişkilerimizi iyi komşuluk temelinde geliştirme irademizi korurken millî menfaatlerimizi ve soydaşlarımızın haklarını koruyan tutumumuzu da aynı kararlılıkla devam ettireceğiz.

Millî davamız Kıbrıs meselesinin adil, kalıcı, sürdürülebilir ve adadaki gerçeklere dayanan bir çözüme kavuşturulabilmesi için gayretlerimizi var gücümüzle sürdürüyoruz. Mart ayında Cenevre'de, temmuz ayında New York'ta düzenlenen genişletilmiş formatlı gayriresmî toplantılarda yapıcı ve sonuç odaklı önerilerimizi açıkça ortaya koyduk. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ekim ayında Cumhurbaşkanı seçilen Sayın Tufan Erhürman'ın geçtiğimiz hafta ülkemize gerçekleştirdiği ilk yurt dışı ziyaretinde, Sayın Cumhurbaşkanımızca Kıbrıs meselesine en gerçekçi çözümün adada iki devletin bir arada var olmasından geçtiği vurgulandı. Önümüzdeki dönemde, geçmişte de olduğu gibi ana vatan ve garantör devlet olarak tarihî, hukuki ve insani sorumluluklarımız çerçevesinde ve adanın gerçeklerine uygun biçimde Kıbrıs Türk halkının huzur, refah ve kalkınmasına yönelik gayretlerimizi sürdüreceğiz. Türkiye olarak Ege ve Doğu Akdeniz'i tüm tarafların meşru menfaatlerine saygı gösterildiği bir istikrar ve refah bölgesi olarak görmek istiyoruz.

Değerli milletvekilleri, Libya, Doğu Akdeniz vizyonumuzun ayrılmaz bir parçasını teşkil etmektedir. Libya'nın siyasi birliği, toprak bütünlüğü ve istikrarının muhafazası için çabalarımız devam etmektedir. Ülkeye bir bütün olarak yaklaşan ve ilkelere dayanan Libya siyasetimiz çerçevesinde tüm kesimlerle diyalogumuzu güçlü bir biçimde ilerletmekteyiz.

Doğu Akdeniz ve Kuzey Afrika'nın kilit aktörlerinden Mısır'la üst düzey temaslarımızı 2025 yılı boyunca yoğunlaştırarak sürdürdük. Geçtiğimiz hafta mevkidaşım Mısır Dışişleri Bakanıyla birlikte başkanlık ettiğimiz Ortak Planlama Grubunun ilk toplantısında müzakeresi süren antlaşmalar başta olmak üzere ikili ve bölgesel gündemi kapsamlı şekilde ele aldık. Türkiye-Mısır Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyinin 2'nci toplantısının 2026 yılında yapılmasını planlıyoruz. Mısır'la ilişkilerimizde yakaladığımız bu olumlu ivme sayesinde bölgede oluşan iş birliği zeminini Körfez ülkeleriyle ilişkilerimize de aynı şekilde taşıyoruz.

Bölgemizin ve İslam dünyasının temel aktörlerinden Suudi Arabistan'la gerek ikili gerekse çok taraflı iş birliğimiz her geçen gün daha da güçlenmekte. Gazze başta olmak üzere İslam dünyasının istikrarını ve huzurunu ilgilendiren tüm konularda Suudi Arabistan'la eş güdüm ve iş birliğine stratejik önem atfediyoruz. 16 Temmuz 2025'te Birleşik Arap Emirlikleri Devlet Başkanı Şeyh Muhammed Bin Zayed'in ülkemizi ziyareti vesilesiyle Türkiye-BAE Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi ilk toplantısını gerçekleştirdik. Sayın Cumhurbaşkanımız 21-23 Ekim 2025 tarihlerinde Kuveyt, Katar ve Umman'ı ziyaret etmiş, 22 Ekimde Katar'ı ziyaretinde Doha'da Yüksek Stratejik Komite'nin 11'inci toplantısına Başkanlık yapmıştır.

Körfez İşbirliği Konseyiyle kurumsal düzeydeki diyalog ve iş birliğimiz ivme kazanmıştır. Bu çerçevede, Türkiye-Körfez İşbirliği Konseyi Yüksek Düzeyli Stratejik Diyalog Dışişleri Bakanları 7'nci toplantısının önümüzdeki yakın dönemde ülkemizde düzenlenmesini planlıyoruz. Türkiye ile Körfez ülkeleri arasındaki ticaret hacmi 28,4 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Bu rakamı daha da artırmak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Arap Yarımadası'nın güneyindeki Yemen'in barış ve istikrarına da aynı ciddiyetle yaklaşılmaya devam ediyoruz. Yemende barışın, istikrarın ve toprak bütünlüğünün korunması, bölgemizin, Afrika Boynuzu'nun ve uluslararası seyrüsefer hatlarının güvenliği bakımından hayati önemdedir. Bu doğrultuda ülkenin egemenliği ve siyasi birliği temelinde Yemen'de kalıcı bir çözüme ulaşılmasına yönelik uluslararası çabaları desteklemeyi sürdürüyoruz.

Yakın çevremizde oluşturduğumuz olumlu iş birliği zeminini derin tarihî, kültürel ve beşerî bağlarımız bulunan Balkanlar gibi mücavir bölgelerde güçlendiriyoruz. Bu kapsamda son olarak bölgesel sorunlara bölgesel çözümler bulabilmemizi ve bölgesel fırsatları değerlendirmemizi teminen sahiplenme anlayışıyla bölge ülkelerini bir masa etrafında bir araya getiren Balkan Barış Platformunu kurduk. Platform çerçevesinde bağlantısallık, savunma sanayisi ve enerji güvenliği gibi alanlarda iş birliğimizi ilerletmeyi öngörüyoruz.

Bosna Hersek'te artan ayrılıkçı eylem ve söylemler karşısında ülkede yaşanan siyasi krizin aşılması yönünde yoğun diplomatik temaslar gerçekleştirdik. EUFOR Althea Harekâtı'na desteğimizi sürdürüyor, Bosna Hersek'in huzuruna somut katkı veriyoruz.

Kosova'daki gelişmeleri de yakından takip ediyor, ilgili tüm tarafların hassasiyetlerini gözeten dengeli bir siyaset izliyoruz. Sırbistan ile Kosova arasındaki meselelere ancak diyalog yoluyla çözüm bulunabileceğine inanıyor, bu anlayışla Belgrad-Priştine Diyalogu'na desteğimizi özgün katkılarımızla sürdürüyoruz. Bu dönemde ayrıca Kosova'daki NATO gücü KFOR'un komutasını yeniden devralmamız da ülkemizin bölgesel güvenliğe yaptığı somut katkının yeni bir göstergesini teşkil etmiştir.

Değerli milletvekilleri, yakın coğrafyamızın bir diğer hassas bölgesi olan Güney Kafkasya'yla da ilişkilerimizi aynı titizlikle yürütmekteyiz. Azerbaycan-Ermenistan barış sürecinde 8 Ağustosta Washington'da ortaya konulan irade ve Ermenistan'la yürüttüğümüz normalleşme sürecindeki ilerleme, bölgede uzun süredir beklenen kalıcı barışa yönelik umutları güçlendirmiştir. Kardeş Azerbaycan'la müstesna ilişkilerimizi ikili ve çok taraflı platformlarda sürdürüyoruz. Karabağ'ın yeniden imarı ve ihyası da dâhil olmak üzere Güney Kafkasya'da barış ve istikrarın tesisine yönelik çabalarda, müttefikimiz Azerbaycan'la eş güdüm ve dayanışma içinde hareket etmeye devam ediyoruz. Ermenistan'ın, ülkemize ve Azerbaycan'a yönelik barışçıl ve yapıcı yaklaşımını memnuniyetle karşılıyor. Ülkemizle ilişkilerini normalleştirme konusunda açık ve istekli bir duruş gösteren Ermenistan'la farklı düzeylerde diyalogumuzu sürdürüyor, atılabilecek somut adımlar üzerinde ortak çalışmalarımızı samimiyetle ilerletiyoruz. Türkiye en başından itibaren, Güney Kafkasya'da barışın tesis edilmesi ve bölgede ortak bir refah alanının oluşturulması için çaba göstermektedir. Bu anlayışla, Azerbaycan ve Ermenistan'ı bu tarihteki fırsatı iyi değerlendirmeye ve barış anlaşmasını bir an önce sonuçlandırmaya teşvik ediyoruz. Güney Kafkasya'daki bir diğer komşumuz olan Gürcistan'la stratejik ortaklık seviyesine ulaşan ilişkilerimizi de karşılıklı yarar temelinde güçlendirmeye devam ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, kadim bağlara sahip olduğumuz Türk dünyasıyla iş birliğimizi stratejik bir perspektifle her geçen gün derinleştiriyoruz. Türk dünyasında bütünleşme çabalarının temel çatısını oluşturan Türk Devletleri Teşkilatında geçen yıl olduğu gibi bu yıl da iki zirve düzenlenmiştir. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan teşkilatın üyeleri; Macaristan, Türkmenistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ise gözlemci statüsü altında aile meclisimize değerli katkılar sunmaktadır. Bugün, Türk Devletleri Teşkilatı, kurumsallaşmasını büyük ölçüde tamamlamış, somut projelere yoğunlaşmış, bağlantısallık konusunda önemli adımlar atmış ve ekonomik iş birliği boyutunu da güçlendirmiştir. Ayrıca, Türk devletlerinin, KKTC ve Kıbrıs Türklerine destekleri, zirve bildirgelerinde vurgulanmıştır. Teşkilatın kurumsal yapısının güçlendirilmesine dair çalışmalar çerçevesinde Türk Devletleri Teşkilatı nezdinde daimî temsilciliğimiz faaliyete geçmiştir.

Saygıdeğer milletvekilleri, yakın coğrafyamızdaki bu yoğun diplomasi trafiğini küresel güçlerle yürüttüğümüz ilişkilerde de aynı stratejik perspektifte sürdürmekteyiz. ABD Başkanı Trump'ın bu yıl başında görevi devralmasının ardından, temaslarımız artarak devam etmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımız ile Başkan Trump arasındaki yakın dostluktan da güç alarak ilişkilerimizi stratejik vizyon ve olumlu gündem etrafında ilerletiyoruz. Enerji dâhil tüm alanlarda iş birliğinin derinleştirilmesi ve ticaret hacmimizin yıllık 100 milyar dolar hedefine ulaşması için sebatla çalışıyoruz. Aynı zamanda, savunma sanayisi alanındaki tüm kısıtlama ve yaptırımların kaldırılması yönündeki girişimlerimizi de kararlılıkla sürdürüyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımızın 25 Eylülde gerçekleşen Washington ziyareti sırasında bu konuları ABD tarafıyla kapsamlı şekilde ele aldık. ABD yönetiminin de aynı iradeye sahip olduğunu ve stratejik ortaklığımızı iki köklü müttefikliğe yakışır şekilde her alanda ilerletmeye hazır olduğunu memnuniyetle görmüş bulunuyoruz. Geçtiğimiz hafta ABD'ye gerçekleştirdiğimiz ziyarette ABD Dışişleri Bakanı Rubio, Orta Doğu Özel Temsilcisi Witkoff ve ABD'nin Suriye Özel Temsilcisi Barrack'la kapsamlı bir toplantı düzenledik. Trump yönetimiyle, Gazze'den Suriye'ye, Ukrayna'dan Kafkaslara uzanan geniş bir coğrafyada yakın bir diyalog sürdürüyoruz.

Sayın milletvekilleri, transatlantik hattındaki bu güçlü ivmeyi NATO içindeki etkin rolümüzün yanı sıra Avrupa Birliği'yle ve Avrupa ülkeleriyle geliştirdiğimiz temaslarda da pekiştiriyoruz. Türkiye, NATO bünyesinde üstlendiği roller ve ortaya koyduğu somut katkılarla transatlantik güvenliğine en fazla destek olan ülkeler arasındadır. Bu kritik dönemde, gelecek yıl NATO zirvesine ev sahibi yapacak olmamız da esasen bu konumumuzun bir göstergesi niteliğindedir. Avrupa güvenlik mimarisinin, Türkiye'nin rolü, imkân ve kabiliyetleri hesaba katılmadan oluşturulamayacağı Avrupalı muhataplarımızca da ifade edilmektedir. Keza Avrupa Birliği son dönemde, başta dış politika ve bağlantısallık olmak üzere ülkemizle diyalog ve iş birliğini artırmıştır. Önümüzdeki dönemde AB'yle ilişkilerimiz bağlamında temel önceliklerimiz gümrük birliğinin güncellenmesi, vize serbestisi diyalogunun hızlandırılması, AB'nin güvenlik ve savunma mekanizmalarının NATO'yu tamamlayıcı bir nitelikte olması ve ülkemizin de bunlara dâhil edilmesidir. Avrupa Birliğinin de stratejik bir vizyonla hareket etmesi hâlinde, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde karşılıklı güven ve ortak menfaat temelinde yeni bir dönemin başlayacağına inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, güvenliğin bölünmezliği ilkesi doğrultusunda müttefik ülkeler arasında savunma sanayisi alanında kısıtlamalar uygulanmaması gerektiğini savunuyoruz. Girişimlerimiz sonucunda Belçika, 2025 yılında ülkemize yönelik kısıtlamaları kaldırmıştır. Diğer yandan, Almanya'nın onayının ardından Birleşik Krallık'la 20 adet Eurofighter savaş uçağı alımına ilişkin anlaşma 27 Ekim 2025'te imzalanmıştır.

Küresel diplomasi ve vizyonumuzun bir diğer boyutu olan Latin Amerika ve Karayipler'le ilişkilerimizi de aynı kararlılıkla ileri taşımaya devam ediyoruz. Bu yıl Nikaragua'daki büyükelçiliğimizin faaliyete geçmesiyle bölgede toplam 19 büyükelçiliğe ulaştık. 2002'de yaklaşık 1 milyar dolar olan ticaret hacmimiz bugün 15,6 milyar dolar seviyesine çıkmış durumda. THY'nin bölgedeki 8 ülkede 9 ayrı noktaya gerçekleştirdiği doğrudan uçuşlar Latin Amerika ve Karayipler'i ülkemize ve küresel bağlantı ağıma entegre eden önemli bir unsur olmaya devam etmektedir.

Batı yarım kürede güçlenen varlığımızı, küresel diplomamızın doğu eksenini Asya-Pasifik'te genişleyen iş birliğimizle tamamlamaktayız. Asya Kıtası'nın değişen ve dönüşen çehresini de yakından takip ediyoruz. İkili iş birliği mekanizmalarının yanı sıra ASEAN, CICA, Şanghay İşbirliği Teşkilatı gibi platformlarla iş birliğimizi güçlendiriyoruz.

Çin Halk Cumhuriyeti'yle ilişkilerimizi karşılıklı saygı ve ortak fayda ilkeleri temelinde sürdürmekteyiz. Sayın Cumhurbaşkanımızın Tianjin'de Şanghay İşbirliği Teşkilatı Zirvesi marjında Devlet Başkanı Şi Cinping'le yaptığı görüşme ikili temasların ivmesini artırmıştır. Çin'in "Kuşak ve Yol" girişiminin "Orta Koridor"la uyumlaştırılmasını önemli görüyoruz. Çin'in toprak bütünlüğüne saygımız çerçevesinde Uygur Türklerinin barış ve güven içinde kültür ve dinlerini özgür yaşayabilmelerine yönelik beklentilerimizi tüm temaslarımızda dile getirmeye devam ediyoruz.

Japonya'yla 2013'te kurduğumuz stratejik ortaklık ilişkilerimiz, diplomatik ilişkilerin yüzüncü yılı olan 2024 yılı boyunca da yoğun temaslarla güçlenmiştir. Şubat 2026'da faaliyete geçmesi planlanan Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi iş birliğimizin somut bir nişanesi olacaktır.

Güney Kore Cumhuriyeti'yle 2012'de stratejik ortaklık düzeyine taşıdığımız iş birliğimizi daha da güçlendiriyoruz. Güney Kore Cumhurbaşkanının önümüzdeki hafta ülkemizi ziyaret etmesi planlanmaktadır.

Tarihî bağlara sahip olduğumuz Moğolistan'la ocak ayında tesis edilen stratejik ortaklık ikili ilişkilerimize de önemli bir zemin oluşturmaktadır.

Güney Asya'da kardeş Pakistan'la stratejik iş birliğimizi her alanda güçlendirmeye devam ediyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın şubat ayında Islamabad'a gerçekleştirdiği ziyaret vesilesiyle düzenlenen 7'nci Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi, ilişkilerimize yeni bir dinamizm kazandırmıştır. Mayıs ayında Hindistan ile Pakistan arasında yaşanan tırmanma, bu coğrafyadaki ihtilafların diyalog yoluyla çözülmesinin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Türkiye olarak gerilimi başından itibaren yakından takip ederek her iki tarafa da itidal telkin ettik ve ateşkes kararını memnuniyetle karşıladık. Keşmir meselesi başta olmak üzere, bölgedeki ihtilafların uluslararası hukuk temelinde ve diyalog yoluyla çözülmesi gerektiğini vurgulamayı sürdürüyoruz.

Afganistan'da istikrarın ve güvenliğin sağlanması hem bölgesel hem küresel düzeyde önem taşımaktadır. Bu ülkenin karşılaştığı sınamaların aşılması için ikili ve çok taraflı zemindeki desteğimizi sürdürüyoruz. Ayrıca, Pakistan ve Afganistan arasında terörle mücadelede ortak bir anlayışın tesis edilmesi için de yoğun çaba gösteriyoruz.

Dış politikamızın bir diğer öncelikli boyutu olan Afrika'yla ilişkilerimizi de aynı kararlılıkla güçlendirmeye devam ediyoruz. Türkiye'nin Afrika'yla stratejik ortaklığı son çeyrek asırda attığımız adımlarla dış politikamızın en dinamik unsurlarından biri olmuştur. 2008 yılından bu yana stratejik ortağı olduğumuz Afrika Birliğiyle bugüne kadar 3 ortaklık zirvesi düzenledik. 4'üncü ortaklık zirvesini de 2026 yılı içerisinde Libya'nın ev sahipliğinde düzenlemeyi öngörüyoruz.

Afrika Boynuzu'nda güvenlik ve istikrar için kilit öneme sahip Somali'yle güvenlik alanında iş birliğimiz kapsamlı ve sistematik şekilde ilerlemektedir. Afrika'nın en uzun kıyı şeridinde sahip Somali'yle kara ve denizde hidrokarbon arama ve üretimini kapsayan enerji iş birliğimizi planlı ve bütüncül bir çerçevede geliştiriyoruz. Bunun yanı sıra, geçtiğimiz yıl hem Somali hem de Etiyopya'nın ülkemize duyduğu güvenin bir sonucu olarak Ankara Süreci'ni başlatmıştık. Tüm çabalarımızı bu iki ülke arasındaki gerginliği azaltan ve üst düzey ziyaretlerin ve iş birliğinin önünü açan Ankara Deklarasyonu'yla taçlandırdık. Aralık 2024'te Ankara'da varılan anlaşmadan bu yana Somali ve Etiyopya arasındaki yakın diyalog devam etmektedir. Keza Sudan'daki çatışmalar bağlamında ateşkesin sağlanmasına yönelik diplomatik girişimlere de destek veriyoruz. İnsani krizin hafifletilmesi için hem ikili hem de çok taraflı zeminde gerekli çabayı göstermekteyiz.

Değerli milletvekilleri, son yıllarda yaşadığımız gelişmeler göstermiştir ki enerji güvenliği ve bağlantısallık diplomasinin ve jeopolitik rekabetin tam kalbine yerleşmiştir. Enerji ve ulaştırma hatlarına hâkimiyet, stratejik etki alanı, siyasi denge ve güvenlik anlamına gelmektedir. Türkiye bu gerçeği çok önceden gören ve buna uygun pozisyon alan ülkelerin başında gelmektedir. Bu anlayışla, Orta Asya'dan Hazar'a, Kafkasya'dan Avrupa'ya uzanan bütün ana güzergâhlarda aktif, belirleyici ve yapıcı bir rol üstleniyoruz. Özellikle, Çin'den başlayıp Orta Asya üzerinden Türkiye'ye ve oradan Avrupa'ya ulaşan Orta Koridor girişimi çok boyutlu stratejik vizyonumuzun bir ifadesidir. Komşularımızla Orta Asya'daki kardeş halklara ve Çin Halk Cumhuriyeti başta olmak üzere güzergâh üzerindeki ortaklarımızla bağlantısallık temelinde stratejik uyum içerisindeyiz. Baltık'tan Adriyatik ve Karadeniz'e kadar ulaşan bir hatta AB üyesi ülkeleri bir araya getiren Üç Deniz Girişimi'ne stratejik ortak sıfatıyla katılmamız da bu vizyonun devamıdır.

İnsani ve kalkınma yardımlarımız kamu diplomasisi ve yumuşak güç stratejimizin bir parçasıdır. 2025 yılında çatışmalar ve doğal afetlerden etkilenen 47 ülkeye insani yardım ulaştırdık. Sayın Cumhurbaşkanımızın iletişim seferberliği ilanı doğrultusunda kurumsal yeniden yapılanmamıza kamu diplomasisi ve stratejik iletişim unsurlarını Bakanlığımız politikalarının temel sütunlarından biri hâline getirdik. İlk 4 Antalya Diplomasî Forumu'nu başarıyla tamamladık. Hem sunduğu içerik hem de gördüğü teveccüh bakımından Antalya Diplomasî Forumu ülkemizin diplomasî alanındaki prestijini pekiştirmekte ve görünürlüğüne önemli katkı sağlamaktadır. 5'inci Antalya Diplomasî Forumu'nu 17-19 Nisan 2026 tarihleri arasında gerçekleştirmek için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Uluslararası kuruluşlardaki temsile önem vermeye devam ediyoruz. Büyükelçi Feridun Sinirlioğlu'nun AGİT Genel Sekreteri görevine seçilmesi ülkemizin teşkilat nezdindeki önde gelen konumunu tescillemiştir. Diğer yandan, UNESCO Yürütme Kuruluna üst üste 3'üncü kez seçilerek bu alandaki etkinliğimizi daha da pekiştirdik. Aynı konferansta Türk dünyasıyla yürüttüğümüz girişim sonucunda 15 Aralık Dünya Türk Dili Ailesi Günü ilan edilmiştir.

Diplomasî Akademimiz 2025 yılında Bakanlık personeli ve diğer kurum mensupları dâhil toplam 4.857 kişiye eğitim vermiştir. Ayrıca, 472 yabancı diplomata ikili ve çok taraflı eğitim programları sunulmuştur.

Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın haklarının korunması ve kaliteli konsolosluk hizmetlerine erişimi de dış politikamızın temel önceliklerinden biri olmaya devam etmektedir. Bugün 80'e yakın işlem türüyle vatandaşlarına en geniş konsolosluk hizmeti sunan ülkelerden biriyiz. Vatandaş odaklı dijital hizmetlerde de önemli ilerlemeler sağladık. 2025 yılında yurt dışındaki vatandaşlarımız tarafından yaklaşık 2,5 milyon işlem dijital kanallardan tamamlandı. Bulunduğu temsilciliklere uzak bölgelerde yaşayan vatandaşlarımız için 25 gezici konsolosluk hizmeti düzenlenmiş ve yurt dışında temsilciliğimiz bulunmayan 35 farklı şehirde başvuru alınmıştır. Konsolosluk çağrı merkezi 2010'dan bu yana 11 milyondan fazla, 2025 yılında ise yaklaşık 600 bin çağrıya yanıt vermiş; Gazze, Libya ve Lübnan'daki tahliye süreçlerinde etkin rol üstlenmiştir. Başkonsolosluk hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla 6-8 Kasım 2025 tarihinde Ankara'da ilk kez Başkonsoloslar Konferansı düzenlenerek konsolosluk

hizmetlerinin kalitesinin daha da üst seviyelere taşınması için atılabilecek adımlar ele alınmıştır. Bu çalışmalarımızın yanı sıra vatandaşlarımızın yabancı ülkeler nezdindeki vize sorunları yakından takip edilmekte ve çözüm odaklı girişimlerde bulunmaktadır. Bu kapsamda, AB nezdinde yoğun girişimlerimiz neticesinde "Cascade" yani Kademeli Vize Uygulaması Avrupa Komisyonu tarafından 15 Temmuz 2025'te onaylanmıştır. Bu sayede vatandaşlarımızın daha hızlı ve kolay şekilde çok girişli Schengen vizesi almasının önü açılmıştır. Zaman ve coğrafya mefhumu tanımaksızın 7/24 temelinde yürüttüğümüz çalışmalarımız kapsamında dünyanın her köşesinde vatandaşlarımızın hakkını, onurunu ve güvenliğini titizlikle korumayı sürdürüceğiz.

Değerli milletvekilleri, küresel ölçekte üstlendiğimiz tüm bu sorumluluklar güçlü bir teşkilat yapısını bildiğiniz gibi zorlu kılmakta. Bu doğrultuda, Bakanlığımızın kurumsal kapasitesini güçlendirmeye yönelik adımları da sizlerle paylaşmak istiyorum. Bakanlığımızın kurumsal yapısı ve mevzuatı ihtiyaçlarımız doğrultusunda güncellenmeye devam etmektedir. 2002'de 163 olan faal dış temsilcilik sayımız bugün 264'e ulaşmıştır. 148 büyükelçilik, 14 daimî temsilcilik, 99 başkonsolosluk ve diğer birimlerimizle birlikte Türkiye dünyadaki en geniş temsil ağlarından birine sahip ilk 3 ülkeden 1'i durumunda. Artan temsilcilik sayısı ve dış politikamızın genişleyen kapsamı doğrultusunda, nitelikli personel ihtiyacını karşılamak için meslek memuru ve konsolosluk ihtisas memuru alımlarına devam ediyoruz.

Bu yılın en önemli kurumsal adımlarından biri Bakanlığımızın yeni yerleşkesinin inşaat sürecinin fiilen başlamasıdır. Eskişehir Yolu Ümitköy Kavşağı'nda 548 dönümlük arsa üzerinde kurulan, 300 bin metrekareyi aşan kapalı alana sahip yerleşkemizin temeli 17 Eylülde Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle atılmıştır. Yerleşke tamamlandığında 7 ayrı hizmet binasının yarattığı maliyetler ortadan kalkacak, Bakanlığımız ilk kez kendisi için inşa edilmiş bütüncül ve çağın gereksinimlerine cevap veren bir yapıya kavuşacaktır. Dış temsilciliklerimizin fiziki koşullarını da iyileştirmeye devam ediyoruz. 2025 yılında dış teşkilatımızda 175'ten fazla orta ölçekli, 750'den fazla küçük ölçekli onarım yapılmıştır.

Dijital dönüşüm, artık, dış politikada etkinliğin, güvenliğin ve itibarlı temsilin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu anlayışla, yapay zekâ, veri analitiği ve yeni nesil güvenli haberleşme sistemleri hizmet süreçlerimize entegre edilmiştir. Sadece bu yıl 123, son iki yılda ise 209 misyonumuzun bilişim altyapısı yenilenmiştir. Artan siber tehditlere karşı kritik sistemlerimizin sürekliliği güçlendirilmiş, 7/24 izleme ve otomatik tespit mekanizmalarıyla Bakanlığımızın siber güvenlik kapasitesi tahkim edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, 2025 yılında 47 devlet ve hükûmet başkanı ülkemizde ağırlanmış; Sayın Cumhurbaşkanımız 18, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız 12 yurt dışı ziyareti gerçekleştirmiştir. Türkiye'de hâlihazırda 309 yabancı misyon görev yapmaktadır. Bu misyonlara bağlı yaklaşık 16 bin görevli ve aile bireyine Viyana Sözleşmeleri ve ev sahibi ülke anlaşmaları çerçevesinde diplomatik ayrıcalık ve bağışıklık işlemleri de Bakanlığımızca sağlanmaktadır.

Millî güvenlik mimarimizin ayrılmaz bir unsuru olan Bakanlığımızın tesislerinin, personelinin ve hassas bilgilerinin korunması da önceliğimizdir. Bu amaçla geçtiğimiz yıl kurduğumuz Diplomatik Güvenlik Genel Müdürlüğüyle fiziki güvenlik, personel güvenliği ve bilgi güvenliği süreçlerini tek çatı altında topladık; tespit, analiz, standart oluşturma ve farkındalık çalışmalarını güçlendirdik. Personelimiz, çatışma bölgeleri de dâhil dünyanın birçok noktasında güç koşullar altında görev yapmaktadır. Güvenlik zafiyeti oluşmaması için temsilciliklerimizin nitelikli, güvenli ve özel donanımlı taşıtlarla desteklenmesi önem taşımaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlığımıza tahsis edilen bütçeyi şeffaflık, hesap verilebilirlik ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda, kamu kaynaklarının en etkin şekilde kullanılmasına azami önem göstererek ve tasarruf tedbirlerini titizlikle uygulayarak kullanmaktayız. 2024 yılı kesin hesabına göre Bakanlığımıza yıl sonu itibarıyla toplam 29,5 milyar TL ödenek tahsis edilmiştir, harcamamız 26,6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, tasarruf tedbirlerine uyarak etkin şekilde kullandığımız bütçemizin gerçekleşme oranı %90,3'tür. Bakanlığımızın 2024 yılına ait kesin hesabı mali mevzuatta belirlenen şekilde hazırlanarak Hazine ve Maliye Bakanlığına iletilmiştir. Kesin hesap cetvelleri bir kitapçık olarak da Komisyonumuzun bilgisine sunulmuştur. 2026 yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'yle Bakanlığımıza 46,8 milyar TL ödenek tahsis edilmesi öngörülmektedir. Bunun yanı sıra, 9,3 milyar TL'si başta, gençlerimizin, öğrencilerimizin ve akademisyenlerimizin Türkiye Ulusal Ajansı kanalıyla AB programlarına katılımını sağlamak amacıyla tahsis edilmek üzere, AB Başkanlığı için 10,2 milyar TL, Türk Akreditasyon Kurumu için 478 milyon TL tutarında ödenek de Komisyonumuzun onayına sunulmuş durumdadır.

Sayıştay Başkanlığımızla yakın iş birliğini sürdürmekteyiz. 2024 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda mali rapor ve tablolara ilişkin herhangi bir denetim bulgusunun tespit edilmediği belirtilmektedir. Raporun "Denetim Görüşü" bölümünde mali rapor ve tabloların tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varıldığı kaydedilmektedir. Sayıştay raporunun "Diğer Bulgular" bölümünde ise 1 bulguya yer verilmiş olup bahse konu bulgu mevzuat düzenlemesine yönelik öneri içermektedir. Bahse konu raporda yer verilen bulguya ilişkin olarak Hazine ve Maliye Bakanlığının koordinasyonunda ilgili kurumlarla birlikte gerekli çalışmalar yürütülmektedir.

Dış politika vizyonumuzu yansıtan ve 6 amaç altında 22 hedef ve 54 performans göstergesinden oluşan 2024-2028 dönemi Stratejik Planımız bütçemizin kullanılmasında yol haritamızı teşkil etmektedir. Stratejik planımıza ilaveten, 2026 Performans Programı'mız ve 2024 Yılı İdare Faaliyet Raporu'muz Komisyonumuzun bilgisine ayrıca sunulmuştur.

Değerli milletvekilleri, 2026 yılına yaklaşırken diplomatik imkân ve kabiliyetlerimizin her zamankinden daha kritik hâle geldiği bir dönemden geçiyoruz. Böyle bir tabloda Türkiye'nin hem jeopolitik ağırlığını koruyabilmesi hem de uluslararası alandaki etkisini daha da artırabilmesi güçlü bir teşkilat yapısı ve sürdürülebilir bütçe desteğiyle mümkündür. Krizlerin artık uzak olmadığı küresel dünyada diplomasi ve kalkınma amaçlarımız millî güvenliğimizin ilk savunma hattını oluşturmaktadır. Yüce Meclisimizin bize sağladığı güçlü destek hem sahada hem masada yürüttüğümüz tüm çalışmaların en önemli dayanağıdır. Bu kıymetli destek, 2026 yılında diplomatik kapasitemizi daha da güçlendirecek ve dış politika hedeflerimizi hayata geçirme imkânlarımızı genişletecektir. Süreçte yoğun çaba sarf eden tüm mesai arkadaşlarıma huzurlarınızda ayrıca teşekkür etmek istiyorum.

Bu vesileyle, Plan ve Bütçe Komisyonunun tüm kıymetli üyelerine yapıcı katkıları, titiz değerlendirmeleri ve destekleri için şimdiden en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Sayın Bakan, Rusya ve Ukrayna'yı gömmüşsünüz, ayrı bir başlık olmayı bile hak edememişler; bir başlık bile yok Rusya'yla ilgili.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, şimdi, ilk olarak Cumhuriyet Halk Partisinden başlayacağız, Sayın Namık Tan konuşacak; sonra DEM PARTİ'den Sayın Berdan Öztürk ve Sayın Meral Daniş Beştaş, sonrasında İYİ Partiden Metin Ergun, YENİ YOL Partisinden Sayın Cemalettin Kani Torun, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın İsmail Özdemir ve Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın Yaşar Kırkpınar konuşacaklar.

Sayın Tan, size söz vereceğim hazırsanız.

Süreniz yirmi dakikadır, eğer konuşmanızı yetiştiremezseniz iki dakika ilave vereceğim.

Buyurun lütfen.

NAMIK TAN (İstanbul) - Sayın Bakan, Sayın Komisyon Başkanı, değerli milletvekili arkadaşlarım, Dışişleri Bakanlığımızı temsilen aramızda bulunan, geçmişte birçoğuyla birlikte mesai yapma mutluluğuna eriştiğim sevgili bürokrat arkadaşlar, değerli basın mensupları; kırk yıla yakın bir süre hizmet etmekten onur duyduğum Hariciye Teşkilatına bugün de bir siyasi muhalefet temsilcisi olarak katkı vermeyi arzuluyorum. Bugün sizinle paylaşacağımız görüş ve eleştirilerimizin içeriği veya tonu nasıl olursa olsun bir gerçeğin altını çizmek isteriz: Dışişleri Bakanlığımız ülkemizin köklü ve saygın kurumları arasında her zaman ön sıralarda olmuştur. Bizim gayemiz, Bakanlığımızın daha da iyi işler yapabilmesi için yapıcı bir rol üstlenebilmektir. Şahsım için mensubu bulunduğum Cumhuriyet Halk Partisi ne kadar kıymetliyse yuvam olarak gördüğüm Dışişleri Bakanlığı da aynı kıymettedir. Arzumuz, Bakanlığımızın ulusal bütçeden hak ettiği payı alması ve ülkemizi dünyada temsil görevini en başarılı şekilde yerine getirmesidir.

Konuşmamın başında değindiğim teşrikimesaiye Sayın Bakan da dahildir, görev yapmış olduğumuz birçok mevkide kendisiyle yolumuz kesişmiştir. Kendisine geçtiğimiz yıl birçok defa sert eleştirilerde bulunduk. Elbette ki bunu kendisinin şahsına yönelik bir husumetten değil, temsil ettiği makamda gözlemlediğimiz eksikliklerden, kendisine yakıştıramadığımız birtakım eylem ve demeçlerinden ötürü yaptık. Bugün de kendisine ve dış politikaya yönelik eleştirilerimi iyi niyetli olarak değerlendirmesini, bunları bir meslek büyüğünün, bir ağabeyin nasihatleri olarak görmesini temenni ederim zira Sayın Bakanı günün geri kalanında onu gözü kapalı savunacak olan iktidar mensubu milletvekili arkadaşlarımızdan çok daha iyi tanırım.

Dış politikanın etkin yürütülebilmesi Dışişleri Bakanlığının iyi yönetilebilmesine, imkân ve kabiliyetlerinin azami seviyede yükseltilmesine bağlıdır. Modern hariciyemiz bugünkü hâline iki yüz yıllık bir süreçte ulaştı. Tanzimat Dönemi'ndeki Tercüme Odasıyla başlayan gelenek Cumhuriyet Dönemi hariciyemizin de temelini oluşturdu. Bu kurumsal yapı her zaman yetkin diplomat adaylarını seçmeyi ve Bakanlık bünyesinde yetiştirmeyi amaçladı. Bakanlığımız bu açıdan bir yaşam boyu öğrenme merkezidir. Bakanlığa aday meslek memuru olarak başlayan bir gencin büyükelçilik mevkisine yükselmesi meşakkatli bir eğitim ve mesai süreciyle gerçekleşir. Hâl böyleyken büyükelçilik makamına Bakanlık dışından, mesleğe dair hiçbir bilgisi ve tecrübesi olmayan kişileri atamayı gün geçtikçe daha çok normalleştirmeniz, üstelik bunu yaparak Bakanlıkta, büyükelçi olmak için on yıllarını harcayan personelinizin hakkını yemeniz büyük bir sorundur Sayın Bakan. Nitekim, iki buçuk yıldır bu konuda farklı şahıslar hakkında soru önergeleri verdik, hepsini duymazdan geldiniz. Adli sicilinde yaralama veya tehdit suçları bulunan bir kişi daha hâlâ Cezayir'de görevde. Görev yaptığı üniversitede, hakkında mobbing, psikolojik taciz, iftira ve tehdit konulu birçok sayıda dava bulunan bir rektör Akdeniz için Birlik teşkilatında Büyükelçi. Hepsini size önergelerimizle sorduk, yalnızca birine, alay eder gibi, 4 satırla yanıt verdiniz ki bu yanıtlarınızı da göstermek istiyorum herkese. Sonu aynı cümlelerle biten, gerçekten, bir nevi bu Meclise hakaret gibi görebileceğimiz bir cevap bu 2 cevap da.

Meslek dışından büyükelçi atamayı siyasi yandaşlarınıza yüksek maaşlı, konforlu bir pozisyon hâline getirmenizi bir kenara bırakıyorum, kriminal eylemlerde bulunan şahısları büyükelçi yaparak onlara koruma kalkanı sunuyor ve bunu normalleştiriyorsunuz, ülkemizin itibarına telafisi imkânsız bir zarar veriyorsunuz demektir. Sicili sorunlu şahısların büyükelçi olarak görevlerini sürdürmelerine göz yumamazsınız Değerli Bakanım. Dilerim, böyle profillerin Dışişlerinde görevlendirilmemesi hususunda Cumhurbaşkanından talepte bulunacak kadar ağırlığınız vardır.

Emekli bir hariciyeci olarak bana asıl üzüntü veren noktalardan biri de artık Bakanlıkta yetişmiş kişiler arasında bile yüz kızartıcı işlere bulaşanların olduğuna yönelik iddiaları duymak. Bunlardan en günceli, şu an Batum'daki muvazzaf Başkonsolosla ilgili. Batum başlı başına kritik bir görev yeridir. Türkiye ve Gürcistan arasındaki vize serbestisi, maalesef, çok sık suistimal ediliyor ve sonucunda Batum Türkiye'de her türlü kirli faaliyete bulaşanlar için bir kaçış ve saklanma noktası hâline gelmiş bulunuyor. İki ülke arasında gerçekleşebilecek adli sorunlar düşünüldüğünde, Batum'a atanacak bir başkonsolosa çok büyük bir sorumluluk düşeceği açık fakat maalesef Başkonsolosun bir kumarhanede çekilmiş fotoğrafları basın-yayın organlarında kol geziyor. Diplomat eşlerine, ekonomik getirisi olan bir işte çalışma konusunda çok ciddi kısıtlamalar varken Başkonsolosun eşinin Batum'da güzellik merkezi açtığı, Başkonsolosluk hizmetindeki araçları Batum ve Ankara'da işlettiği, güzellik merkezleri arasında malzeme taşımak için kullandığı yetmiyormuş gibi, Başkonsolosluk ve rezidans binalarından sosyal medya fenomenleriyle yaptığı reklam yayınları kamuoyuna yansımış bulunuyor. Böyle paylaşımların Başkonsolosluk ve rezidans gibi kamu binalarımız için ne denli ciddi bir güvenlik açığı yaratabileceği konusuna girmiyorum bile. Kumarhanede fotoğrafı çekilen Başkonsolosun Batum'da suç örgütlerinin açık baskısı altında kaldığını iddia edenler dahi var. Maiyetinizde bulunan personel yüz kızartıcı işlere bulaşıyorsa bunlar hakkında gerekli denetimi ve soruşturmayı yürütmek konusunda başsorumlu yine sizsiniz Sayın Bakanım.

Sayın Bakan, önergelerimize cevap vermediğiniz müddetçe bu konuları size basın mensupları önünde sormayı ve hesap vermenizi talep etmeyi sürdüreceğiz. Bakanlığı yönetim şekliniz konusunda en büyük eleştirilerimizden biri de Dışişleri Bakanlığına Millî İstihbarat Teşkilatından çok fazla personel ve yönetici getirmeniz. Millî İstihbarat Teşkilatı elbette değerli ve önemli bir kurumumuzdur. Sadece Türkiye'de değil, dünyanın her ülkesinde dışişleri bakanlıkları istihbarat kurumlarıyla yakın çalışma hâlinindedir fakat her iki kurumun yapısı, işleyişi, kurum kültürü farklıdır. MİT'teki kurum kültürüyle yetişmiş bir personel Dışişlerine, Dışişlerinde yetişmiş olan bir personel ise MİT'e o kadar kolay intibak edemez. Dışişlerinde MİT kökenli genel müdür, daire başkanı ve hatta büyükelçinin görev yaptığını biliyoruz; bu ısrarınızdan bir an önce vazgeçmenizi sizden talep ediyoruz.

Sayın Bakan, en önemli sorumluluğunuz dış dünyada ülkemizi temsil etmektir fakat üzülerek gözlemliyoruz ki kamuoyu önünde çizdiğiniz profil her geçen gün daha büyük bir tartışma konusu hâline geliyor. Hakkınızdaki paylaşımlar, bilginiz ve kontrolünüz dâhilinde midir bilmiyorum ama sosyal medyada hakkınızdaki sözde destek propagandasını kaygıyla izliyoruz. Eğlence platformlarında adınıza hayran sayfaları açılıp hakkınızda unvanınızla bağdaşmayan içerikler üretiliyor; bu sayfalarda sizi meşhur bir televizyon dizisinin karakterleriyle kıyaslıyorlar. Hepinizin adını bildiği bu yapım, devlet içinde örgütlenen organize suç çetelerini övüyor. Bu dizinin korkunç etkisi yüzünden sokaklarda elinde silahla sağı solu tehdit eden, külhanbeyliğine özenen gençler yetiştirdi. Bu diziyle anıldığınız zaman sizin adınıza maalesef biz utanıyoruz Sayın Bakan. Ciddiye alınan ülkelerin dışişleri bakanlarıyla aynı ligde görmek istiyoruz; internet üzerinden ona buna sataşan İsrail Dışişleri Bakanı Katz'la aynı pozisyonda kalmayı size yakıştıramıyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ne münasebet ya! Bu nasıl çirkin bir benzetme? Ne kadar ayıp bir örnek.

NAMIK TAN (İstanbul) - Sosyal medyada uluslararası diplomasideki başarılarınızdan ziyade AKP'nin geleceğinde size biçilen hayalî roller konuşuluyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu mu sizin muhalefet üslubunuz?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Size ne ya?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yani o kadar da...

SERKAN SARI (Balıkesir) - Eleştirilere cevap verin o zaman. Eleştiriyi mi eleştiriyorsun? Bravo vallahi! Muhalefete muhalefet.

NAMIK TAN (İstanbul) - Birileri istihbarat geçmişinize bakarak sizin yeni bir Putin olacağınızı mı hayal ediyor, bilemem ama Türkiye toplumunun dinamikleri Rusya'ya benzemez, bizim ülkemiz öyle bir siyasetçi profilini kaldırmaz. Zaten Dışişleri Bakanlığındaki yönetim zafiyeti uzunca bir süredir ayyuka çıkmış durumda.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Şahsiyle ilgili meseleler... Dış politika üzerinden bir şey eleştirsene ya.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Magazin haberleri üzerinden...

AHMET KILIÇ (Bursa) - Dış politikaya dair bir şey yok.

NAMIK TAN (İstanbul) - Türkiye uluslararası diplomaside ne yazık ki irtifa kaybediyor. AKP, iktidarını kaybetmemek için antidemokratik barikatların arkasına sığınmak zorunda kaldı. Bugün tam da bu nedenle onulmaz bir meşruiyet erozyonu yaşıyor. Biz, CHP olarak meşruiyet krizinin bir dış politika kalemi hâline gelmesinden derin üzüntü duyuyoruz. Ne yaptınız da ABD Büyükelçisi Tom Barrack "Erdoğan'a ihtiyacı olan meşruiyeti veriyoruz." diyebilecek cüreti buldu?

SERKAN SARI (Balıkesir) - Arkadaşlar, cevap verin, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Millet verecek cevabı.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Millet verecek zaten sandıkta, az kaldı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz meşruiyeti dışarıda arayın...

SERKAN SARI (Balıkesir) - Konsolosluklar sizin...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Serkancığım, anlayamıyoruz konuşmaları. Susar mısın?

NAMIK TAN (İstanbul) - Kendinize başhasım olarak İsrail'i hedeflediniz, oysa çok güvendiğiniz Trump'ın Orta Doğu'da kurmaya çalıştığı yeni bölge düzeni bütünüyle İsrail'in güvenliğini garanti altına almayı amaçlıyor. Erdoğan koltuk sevdası uğruna Trump'ın bölgesel acentesine kendisini mahkûm ediyor. Televizyonda günlerce Trump'ın, Erdoğan'ın sandalyesini çektiği sahneyi izledik fakat oturdukları masadan hiçbir şey alamadınız. Neyin pazarlığını yapabildiniz? Güvenlik kaygılarımız giderilmedi, parasını ödeyip alamadığımız uçaklar alınamadı, uygulanan savunma sanayisi yaptırımları kalkmadı. Bu pazarlıkta size düşen tek şey bahşedilen meşruiyet karşısında koşulsuz teslimiyetçilik. Terörsüz Türkiye süreci de Trump'ın Orta Doğu'da manevra alanını genişletmeye yönelik bir şekle evriliyor. ABD'nin kurduğu 3'lü masada alınan karar da bu gerçeği teyit ediyor. Biz, açıkçası bu sürecin, terörsüz Türkiye değil Trump'ın "yeni Orta Doğu dizaynı" olarak adlandıracağı bir yere evrilmesinden son derece endişeliyiz. Sadece güvenlik konusunda mı ABD tahakkümü kuruldu?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz ülkenizin büyümesinden, gelişmesinden endişelisiniz!

NAMIK TAN (İstanbul) - Osmanlı hayranlığıyla bildiğimiz Erdoğan Osmanlı Devleti'nin zamanında başka devletlere verdiği kapitülasyonları bir bir yeniden hayata geçiriyor. Nitekim, Erdoğan ve sizin son ziyaretleriniz de Türkiye'nin ABD'ye teslimiyetinin nişanesi oldu. Bütün dünyayı gümrük vergilerine boğmakta olan Trump'ın ABD'sine gümrük engelleri kaldırılıyormuş. Millî ekonomimiz Amerikan sermayesi için sömürü pazarı hâline getirilecek besbelli.

Değerli arkadaşlar, dış politika kararları maalesef eskiden olduğu gibi kurumların tecrübesine ve ortak karar alma süreçlerine dayanmıyor, meşruiyetini de artık Türkiye Büyük Millet Meclisinden almıyor, her şey Erdoğan'ın keyfine bırakılmış. Erdoğan ise Ankara'nın güvenlik dosyalarını âdeta Trump'a emanet etmiş. Terörle mücadeleyle doğrudan ilgili olan Suriye politikasının tutarlı biçimde oluşturulması gerekiyor yani dışarıda çok taraflı diplomasi, içeride ise parlamenter denetim zemininde yürütülmesi icap ediyor. Yine, Meclisimiz milleti oyalama yeri olmadığı gibi Erdoğan'ın keyfî kararlarının tescil mercisi de değildir. Şahıslara endeksli dış politika anlayışınız yüzünden iktidar ortaklarının arasındaki şahsi husumet dış politikamıza zarar veriyor. Koalisyonunuzun küçük ortağı Bahçeli'nin Erdoğan'ın bile anlam veremediği Türkiye-Rusya-Çin açıklaması, ardından KKTC seçim sonuçlarını hazmedemeyen ama Erdoğan'dan destek alamayan çıkışı iktidar içerisindeki uyumsuzluğu açık seçik gösteriyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yok, hiç öyle değil!

ORHAN YEGİN (Ankara) - İyi senaryo yazmışsınız ha!

NAMIK TAN (İstanbul) - Şimdi, sormamız lazım: Dış politikayı kim yönetiyor? Erdoğan mı, Bahçeli mi? Erdoğan yapıyorsa Bahçeli kime mesaj veriyor?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Size veriyor, size!

SERKAN SARI (Balıkesir) - Siz partinize sahip çıksanız ya!

NAMIK TAN (İstanbul) - Bahçeli yapıyorsa Erdoğan "Dünya lideriyim." diye kimi kandırmakta? Velhasıl, stratejik körlüğüyle Türkiye'yi Orta Doğu'da etkisiz bırakan Cumhur İttifakı bölge dışı aktörlerin siyasi mühendislik girişimlerinin pasif bir bileşeni hâline geldi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - O istediğiniz fitneyi sokamayacaksınız!

NAMIK TAN (İstanbul) - Orta Doğu'yu kilometrelerce uzaktan birileri şekillendiriyor, Erdoğan Hükûmeti yanı başında hiçbir komşusuna yönelik tutarlı bir politika üretmiyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Allah'tan kork!

NAMIK TAN (İstanbul) - Yani Türkiye kendi bölgesinde bölge dışı aktörlerin riskli manevralarına açık hâle geliyor. Oysa Türkiye'nin çıkarları komşularıyla iletişim kanallarını açık tutan, gerilimleri azaltan, gelişmeleri öngörebilen, denge kurabilen bir diplomasiyle gözetilebilirdi. AKP bunun tam tersine, Türkiye'yi yalnızlaştıran ve etkisizleştiren bir hat izliyor. Nitekim, bu hatta bağlı kalındığı için geçtiğimiz yıl da dış politikada hiçbir yol katedemedik. AKP, Gazze'deki soykırımı engelleyebilme adına İsrail nezdinde hiçbir girişimde bulunamadı, havadan insani yardım ulaştıracak bir uçağı dahi gönderemedi. Şimdilerde Trump'ın hatırına Gazze hassasiyetinizi de Hamas'ı savunma iradenizi de rafa kaldırdınız. Bugün Gazze'de kurulmak üzere olan askerî gücün içinde yer almaya uğraşıyorsunuz ama muhtemelen Netanyahu engelini takılacaksınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Alış yaparsın artık!

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Kendinizi dev aynasında görüyorsunuz ama eleştirileri kaldıramıyorsunuz!

NAMIK TAN (İstanbul) - Tabanınızı tahkim etmek için İsrail Başbakanıyla sürekli ağız dalaşına girerek diplomatik ilişkileri neredeyse sıfıra indirmeniz bugün Gazze'de saha dışında kalmanıza neden oldu. Ayrıca şunu da merak ediyoruz: Bu askerî gücün mimarı Trump, Gazzelileri vatanlarından kovmak ve bölgeyi tatil şeridi yapmak istemiyor mu? Bu askerî güce katılsa bile Türkiye bu girişimin İsrail'in Gazze'yi tamamen ilhak etmesini nasıl engelleyebilecek? Siz gerçekten Trump'ın Netanyahu'yla ilişkisini bozacağına ve Erdoğan'ın istekleri doğrultusunda Gazze'yi şekillendireceğine mi inanıyorsunuz?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Öneriniz nedir Sayın Tan?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Öneri yok!

NAMIK TAN (İstanbul) - Daha iki gün önce bizzat siz televizyonda İsrail'i Türkiye için tehdit olmaktan çıkartmaktan bahsettiniz. Asıl Suriye'nin kolunu kanadını kırarak onu İsrail için bir tehdit olmaktan çıkarmış olmanız.

Değerli arkadaşlar, Avrupa Birliği'nin son Türkiye raporu ortada. Bu alanda da bir arpa boyu yol katedilememiş durumda. Kıbrıs konusunda ise Kıbrıs Türklerini çözümsüzlüğe ve dünyadan tecride mahkûm ederken şehit kanıyla sulanan toprakları kara para, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı, kumar ve fuhuş faaliyetlerinin cenneti hâline getirdiniz. Kirli para işlerini rahat denetleyebilmek için Kıbrıs'ta çözümsüzlüğü destekliyor, ağzına "çözüm" lafı alanları vatan hainliğiyle suçluyorsunuz. Asıl hainlik, Kıbrıs toprağını ve Kıbrıs Türkünün itibarını kirletmek, KKTC'nin bu hâle gelmesine göz yummaktır. İşi o kadar ileriye götürdünüz ki KKTC halkının millî iradesine de müdahale edip seçimlerde bir tarafı açıkça desteklediniz, hatta bunu yaparken kendinizi gülünç duruma düşürdünüz. Kıbrıs Türkü elbet buna sessiz kalmadı ve muhalif adayı Cumhurbaşkanlığına ezici bir çoğunlukla taşıyarak size hak ettiğiniz cevabı verdi.

Sayın Bakan, sözlerime son verirken yapıcı olma amacı taşıyarak dile getirdiğim eleştirileri ve altını çizmeye vaktimin elvermediği diğer pek çok sorunu çözmeye odaklı bir siyaseti hayata geçirmenizi bir an önce diliyorum. Zira iç politika söylemlerine malzeme edilen bir dış politika çizgisinin başarıya ulaşma şansı sıfırdır.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Ağbaba, keşke sen konuşsaydın, daha nitelikli bir konuşma olurdu.

CAVİT ARI (Antalya) - Ona sen karar veremezsin, tamam mı? Sen kimsin de ona karar veriyorsun? Senin ne bilgin var da ona karar veriyorsun? Hadsizlik yapma!

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Çok ayıp, çok ayıp! Kırk yıllık deneyim...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen bu aklınla, bu çapınla kırk yıl diplomatlık yapmış, Amerika'da büyükelçilik yapmış insana mı laf ediyorsun?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - O yüzden yakıştıramadık Sayın Ağbaba.

CAVİT ARI (Antalya) - Sen ne biliyorsun da böyle bir söz sarf ediyorsun? Saygısızlık yapma! Yaşınız kadar tecrübesi olan bir insan. Ağırınıza mı gitti?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İşte, biz de o yüzden daha nitelikli bir konuşma beklerdik.

CAVİT ARI (Antalya) - Doğruları söyleyince ağırınıza mı gitti?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, sakın olun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Daha çözüm odaklı bir konuşma beklerdik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, hepsini konuşacağız.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Çözüm CHP'nin iktidarında, merak etmeyin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Daha diplomatik bir konuşma beklerdik ama magazin ve iftiraya yönelik bir konuşma oldu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ağır geldi, ağır! Daha söylediklerinin yüzde 90'ını anlamamışsın.

CAVİT ARI (Antalya) - Ona sen karar veremezsin. Dünyada düşürdüğünüz hâli anlattı işte.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, sakinleştiyseniz şimdi DEM PARTİ Grubuna geçeceğiz, Sayın Berdan Öztürk bekliyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Daha seviyeli, daha dış politikayla ilgili bir konuşma beklerdik.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen ne anlarsın İsmail? İşine bak.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Benim anladığım daha fazla, onun için diyorum.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ağır geldi, ağır! Zaten Sayın Bakan bakmadı bu tarafa konuşurken.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir milletvekilimiz bekliyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Oraya söyle.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben hepsine söylüyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Ağbaba, sana da yaranamıyoruz yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Zaten yaranmayın değerli arkadaşlar, siz niye yaranmaya çalışıyorsunuz muhalefete?

SERKAN SARI (Balıkesir) - İktidar olacağımızı anladılar ya, ondan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, arkadaşlar...

Sayın Öztürk, buyurun lütfen.

BERDAN ÖZTÜRK (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan ve değerli milletvekilleri; konuşmama başlamadan önce, bütçe görüşmelerini takip eden, edemeyen bütün halklarımızı selamlıyorum.

Bu coğrafya bir yıldır tarihî bir eşikten geçiyor. Bugün burada yalnızca bütçeyi değil aynı zamanda barış ve demokratik toplum sürecinin inşa ettiği yeni zeminin siyaset alanına, dış politikaya nasıl yansıdığını konuşmak istiyorum çünkü bu dönem, yalnızca mevcut düzeni değil bölgeye bakışı, komşularla ilişkileri, Kürt meselesine yaklaşımı ve diplomasi dilini şekillendiren bir dönemdir. İmralı'da yapılan görüşmelerde Kürt sorununun muhataplarla çözülmesinden yana olduğunu hem Sayın Öcalan hem biz defalarca söyledik. Bu, yeni söylediğimiz bir şey değil fakat bugün buna ek olarak bir aciliyete de işaret etmek istiyoruz. Muhatabın kendisi yani Türkiye sorunu çözmezse başkalarının çözümüne mahkûm olma ihtimalini açıkça dile getiriyoruz. Başkalarının kim olduğundan bahsetmeye gerek yok, herkes biliyor zaten. Açıkça belirtmek gerekiyor ki bu soruna karşı iradesiz kalıp dış müdahaleye açık hâle getirmek demek barışçıl çözüm DNA'sını da bozma riski demektir. Biz DEM PARTİ olarak Kürt sorununun Kürt-Türk, Kürt-Arap, Kürt-Fars arasında yapıcı diyalogla çözülmesinden yanayız. Unutmayalım ki halkların iradesiyle yürüyen onurlu bir barış güvenliğinin diliyle kurulan siyasetten daha güçlüdür.

8 Aralıktan bu yana Suriye'de yeni bir döneme girildi. Savaşan taraflar ateşkes ilan etti, "asla yan yana gelmez" denilen gruplar müzakereler yapıyor fakat Suriye'de değişmeyen bir şeyi size hatırlatmak istiyorum: Sizin öncülüğünüzde Dışişleri Bakanlığının izlediği siyaset Kuzeydoğu Suriye'ye istikrarlı bir şekilde sopa gösterme siyasetidir. Bu siyasetin Türkiye'nin güvenlik meselesi olduğunu söylüyorsunuz fakat bu bitmeyen güvenlik meselesini tehditle, militarist dış politikayla çözemeyiz. Aksine, bu siyasete devam ederek bölgesel ve küresel güçlerin hem Suriye'ye hem de Kürt sorununa müdahil olmasına yol açıyorsunuz. Bu nedenle, atılan her adımın, kurulan her temasın, kullanılan her ifadenin ağırlığı, sorumluluğu büyüktür. Barışa açılan bir kapı varken, imkânlar oluşmuşken halkların iradesini yok sayan bir çizgi sürdürülmemelidir. Çözüm yönünde ilerleyen adımlar ile eski inkâr pratiklerinin yan yana durması çelişkileri gözler önüne seriyor. Bugün karşı karşıya olduğumuz temel mesele tam da budur. Savaş ve çatışma merkezli diplomasi yürüterek barışa hizmet edilemez.

Suriye'de yıllarca süregelen savaş tezkereleriyle Suriye'de istikrar ve barış sağlanamayacağını herkes görmüştür ancak sorun yalnızca Suriye değildir. Sorun, siyaset dilinin hâlâ eski okuma biçimlerinden kopamamasıdır. Dış ilişkiler alanı özellikle sizin Bakanlık döneminizde artık diplomasi mantığıyla işlemiyor. Dil değişti, refleks değişti, mekanizmalar değişti. "Dış ilişkiler ve diplomasi sorumluluğu Cumhurbaşkanlığı makamına devredilirken Dışişleri Bakanlığına ise istihbarat görevi mi düştü?" diye bir soru herkesin gündeminde. Diplomasi, yerini giderek istihbarat ve güvenlik jargonuna bırakıyor. Toplumlar ve siyasi aktörler risk ve tehdit kategorilerine indirgeniyor. Bu, yalnızca bir üslup değişikliği değil barış ve istikrar odaklı eksenin zayıflaması ve buna bağlı olarak demokratik denetimin zayıflamasıdır. Sahada halkların sesi değil kapalı mekanizmaların sesi duyuluyor. Oysa güvenlik merkezli yaklaşımın bu coğrafyada bir karşılığı mevcut değildir. Irak ve İran hattındaki temaslarda da aynı tabloyu görüyoruz. Kuzey ve Doğu Suriye'deki toplumsal irade, halkın örgütlü yapısı, ve kendi kendini yönetme deneyimi yani gerçek muhatap bir siyasi aktör olarak değil güvenlik dosyasının alt maddesi olarak ele alınıyor. Bu, alanı daraltan bir tercihtir. Halkın iradesini yok sayarak bölgesel bir başlık sağlıklı okunamaz. Bu yaklaşım sahaya da aynen yansıyor. Şam'da, Bağdat'ta, İran'la temasta açıklamalar yapılıyor. Kuzeydoğu Suriye bölgesi ve halkları hedef alınıyor. Halkların barış, istikrar ve refah talebi görünmez kılınıyor. Halk, bir aktör olmaktan çıkarılıp önceliklerinin göz ardı edildiği bir dosya maddesine indirgeniyor. Bakanlığınızın bir kez olsun Alevi'yi, Kürt'ü, Hristiyan'ı gözetken bir diplomasi yürüttüğüne şahit olmadık. Türkiye Dışişleri Bakanlığı Şam'ın, Tahran'ın değil Ankara'nın, İstanbul'un, Diyarbakır'ın çıkarları ve kazanımları için sahada diplomasi yürütmesi gerekir. Bakanlığın bütçesini Şam, Tahran ya da başka bir yer vermiyor; Türkiye halklarının vergileriyle yürütülen diplomasi yine Türkiye halklarının geleceğini, çıkarlarını esas almalıdır. Suriye'de hem Esat öncesi hem de sonrasında yürütülen diplomasi gelecekte sonuçlarını görmek istiyorsanız Kıbrıs'a bakmanızı öneririm. Türkiye'nin uzun yıllardır Kıbrıs'ta merkeze aldığı militarist, güvenlikçi dış politikanın yarattığı tahribat ortadadır. Kuzey Kıbrıs bugün bir güvenlikçi politikalar sonucunda yalnızlaştırılmış ve çözümsüz bırakılmıştır. Kıbrıs'a yıllardır dayattığınız güvenlik politikaları bugün başka küresel güçlerin güvenlikçi politikalarının merkezi hâline getirilmesinin nedenlerinden biridir. Bugün Kıbrıs'ta da Suriye'de de güvenlikçi politikalar yerine halkları esas alan barışçıl siyaset merkeze alındığında kazanan Türkiye olacaktır. Bu nedenlerle açıkça ifade ediyoruz: Onurlu bir barışa alan açan bu dönemin güçlenmesi için halkların iradesinin her düzende muhatap alınması gerekir, çözümün siyasal karşılığı ancak böyle kurulabilir. Barış söylemiyle ilerleyen bir çizgi inkâr pratikleriyle yol alamaz. DEM PARTİ olarak bu çelişkiyi görüyoruz ve net şekilde söylüyoruz: Bu coğrafyada izlenen mevcut siyasetin halkları esas alan yeni bir perspektife ihtiyacı vardır. Barış sadece bu toprakların değil bölgenin bütün halkları için kurucu bir ilkedir ve biliyoruz ki barışın, toplumsal ve bölgesel karşılığını örnek bu coğrafyanın geleceğini belirleyecek en kritik adımdır. Tüm bu sebeplerle bütçe tartışmalarını yürütürken bir noktayı vurguluyoruz: Siyaset kapalı mekanizmaların değil halkların sesinin duyulduğu bir alan olmalıdır. Halkın dışarıda tutulduğu bir barış çabasının amacına ulaşmamaya mahkûm olduğunu yakın tarih bizlere göstermiştir. Bu coğrafyanın barışını da demokrasisini de geleceğini de halklar belirler. DEM PARTİ olarak izlediğiniz politikalara karşı yıllardır siyaset yürütüyoruz fakat militarist, müdahaleci politikaları terk edip barış diplomasisini esas aldığınız takdirde partimizin

bu çabalarınızın yanında olmakla birlikte bu çabalarınıza katkı sunacağından da şüphemiz olmasın. Bizim temel derdimiz şiddetten, tehditten arındırılmış barış diplomasisinin Bakanlığın temel ilkesi olmasıdır.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Meral Daniş Beştaş, buyurun lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, tarihî bir süreçten geçiyoruz hakikaten, tarihin tekrar yazıldığı, coğrafyaların değiştiği bir dönemde bu Parlamenteoda güvenlik politikalarıyla öne çıkan Dışişleri Bakanlığına ayrılan bütçeyi konuşmak hiç bu kadar manidar olmamıştı. Üstelik PKK'nin silahlarını yaktığı, bölgeden çekildiği ve barışın coğrafyaya davet edildiği bir süreçten geçiyoruz. Kuşkusuz burada sadece bir dış politika tartışması yürütmek için değil Türkiye'nin ekonomi anlayışından toplumsal barışına, kadın özgürlüğünden ifade hürriyetine ve bölgesel ilişkilerine kadar uzanan büyük bir siyasal dönüşümün zorunluluğunu konuşmak için aynı zamanda söz aldım.

Şimdi, savaş ekonomisini çokça kullanıyoruz. Aslında harcamaların ötesinde savaş ekonomisi bir zihniyeti yansıtmaktadır; toplumsal kaynakların eğitimden, sağlıktan, yerel yönetimlerden kesilerek silah teknolojilerine yönlendirilmesidir. Her yeni askerî yatırım halkın sofrasından eksilen bir lokmadır ve her yeni güvenlik projesi demokrasiden çalınan bir alandır aynı zamanda. Bu model içeride otoriterleşmeyi, dışarıda ise saldırıyı besler; daha önemlisi bu model toplumun zihin dünyasını şekillendirir, tehdit algısını sürekli büyütür, militarizmi meşrulaştırır ve yurttaşları "güvenlik" söylemiyle susturmak ister, halkın siyasal denetim gücü zayıflarken güvenlik endüstrisi büyür. Şu anda toplumda dış güvenlik, dış tehdit algısının olduğu, sahada aslında bu söylemlerin ne kadar büyüttüğüne tanıklık eden bir yerden bu cümleleri sarf ediyorum. Evet, bu itiraz sadece ekonomik bir itiraz değil; bu, aynı zamanda dış politikanın nasıl kurulduğuna dair bir itirazımızdır. Öncelikle şunu ifade etmek isterim ki bu mesele sadece mali tercihler meselesi değil bir rejim meselesidir, toplum meselesidir, demokrasi ve özgürlükler meselesidir. Bu nedenle, biz savaş ekonomisinin karşısına barış ekonomisini koyuyoruz. Barış ekonomisi, kaynakların savaş aygıtlarından alınarak toplumsal üretime verilmesidir ve bütçe, sadece güvenlik söylemiyle değil halkın gerçek ihtiyaçlarını planlamalıdır. Gerçek güvenlik askerî kapasite değil halkın yaşam güvencesidir. NATO gayrisafi millî hasılanın yüzde 5'ine çıkardı savunma harcamalarını, küresel silahlanma yarışı büyüdü fakat Türkiye, ülkemiz buna hiç itiraz etmeden, hiçbir toplumsal tartışma yürütmeden onay verdi. Bu, dikkatlerden kaçmadı ve bunun tabii ki daha da büyüerek devam ettiğini görüyoruz. Barışçıl diplomasi Türkiye'nin hem bölgesel hem küresel saygınlığını inşa etmesinin tek yoludur aslında. Düşmanlık değil ortaklaşma, tehdit değil iş birliği esas alınmalıdır.

Ve diğer bir başlık, kadın meselesi. Sürekli atlanan ve tartışma dışı bırakılan bir mesele aslında. Biz kadınlar toplumun yarısını oluşturuyoruz ve toplumsal cinsiyete dayalı bütçe meselesini çok önemsiyoruz. Şüphesiz toplumsal barışın temeli kadın özgürlüğüdür. Bu nedenle, bizim için dış politika, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rejiminin dışı vurumudur. Dünya Ekonomik Forumu 2025 Raporu'na göre, toplumsal cinsiyet uçurumu kategorisinde, maalesef, 148 ülke arasında Türkiye 135'inci sırada. Yine, OECD'nin istihdam ve kadın istihdamı kategorisinde Türkiye açık ara şampiyon ve şampiyonluğunu maalesef elden bırakmıyor.

Türkiye'nin diplomasi geleneği erkek egemen bir zihniyetle şekillenmiş ve atılan adımlar eril kodlarla atılmıştır ve gördüğümüz manzara da maalesef tam anlamıyla bir erkek... Çok istisnaen biz kadınlar varız, dış politikamız erkeklere emanet; bunu kabul etmiyoruz, reddediyoruz, burada en az yarısı kadın olmalı, yarısında kadın emeği ve görünürlüğü olmalı diyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - En fazla burada.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Biz itiraz ediyoruz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - En fazla...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Her şeye itiraz etmeyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, daha fazla talep edilebilir. Lütfen...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Maalesef, kadınların diplomasi alanındaki varlığı sıklıkla sembolik düzeyde kaldı ve bu, meseleyi ele alış meselesidir, çözümün odağında kadının yer almaması meselesidir ve elbette barış süreçlerinin adalet ekseninden kopması meselesidir. Biz kadınlar olarak bizlerin diplomasiye eşit katılımını sadece bir temsil meselesi değil siyasal bir yeniden varoluş ilkesi olarak savunuyoruz.

Şimdi, şunu Berdan Vekilimiz söyledi: Kürt sorununun çözümsüzlüğünün Türkiye'nin uluslararası arenada en çok karşılaştığı mesele olduğu bir sır değil ama maalesef, böylesi bir dönemde, çözüm ve barış döneminde sınır ötesi operasyon hakkı üç yıl daha uzatıldı. Evet, tezkere kabul edildi ve bu, güvenlik eksenli politikaları devam ettirme iradesidir aynı zamanda.

Sayın Bakan, ben sizin Şara'ya sarılmanızı izledim; doğrusu ne diyeceğimi bilmiyorum. Sarılmayın demiyorum, üzerine 10 milyon dolar ödül konulan, dünün bir suçlusu bugünün en muteber kişisine sarıldınız, bir itirazım yok ama keşke aynı sarılmayı gerçekten kardeşiz dediğimiz halkın temsilcilerine de yapsanız. Mazlum Abdi'ye neden sarılmıyorsunuz? İlham Ahmed'le neden bir araya gelmiyorsunuz? Kürtlerin dostuysanız, orada 5 milyon Kürt yaşıyor farklı kimliklerle birlikte ve orada sizin dostluk perspektifiniz, çözüm perspektifiniz oraya barış, huzur getirir, Türkiye'ye de emin olun katkısı çok büyük oranlarda olur. Bir konuşmanızı dinledim, IŞİD'le mücadele bahanesiyle SDG'nin desteklendiğini söylediniz bir televizyon programında. Ne bahanesi Sayın Bakan? On binlerce insan orada toprağa düştü IŞİD'le mücadele ederken. Bu bir bahane değil; bu, hayatın bir realitesi ve bunu artık kabul edin.

Ve yine ilgimi çeken başka bir şey var: 10 Mart mutabakatının uygulanması meselesi. Sıklıkla söylüyorsunuz, biz de söylüyoruz, biz DEM PARTİ olarak Suriye'de, Kuzeydoğu Suriye'de ve Suriye'nin tamamına demokrasinin hâkim olmasını savunuyoruz, demokratik bir Suriye Cumhuriyeti olmasını savunuyoruz. Bu mutabakatın uygulanmasını söylüyorsunuz da 13 Martta Şara geçici bir anayasa ilan etti ve siz 13 Martta ne tesadüf ki Şara'yla görüştünüz, ne tesadüf ki Şara Trump'la görüştüğünde yine oradaydınız, tesadüf olmadığını gayet iyi biliyoruz tabii ki ve biz hiçbir şekilde sizin ağzınızdan ya da Cumhurbaşkanı'nın ağzından şunu duymadık: "Suriye'ye yeni demokratik bir anayasa. Herkesin eşit ve özgür yaşayacağı bir Suriye." savunusunu siz neden ifade etmiyorsunuz? Biz bunu duymak istiyoruz çünkü orada gerçek çözüm bu olacaktır, bunu teşvik etmeli Türkiye politikalarıyla.

Yine, Avrupa Birliğine giriş meselesi artık tartışma zemininden bile çıktı. Avrupa Konseyinin kurucu üyelerinden biri olan Türkiye en ağır süreçlerden birini yaşıyor ve Bakanlar Komitesinin önünde Avrupa Konseyi 2022'de bir ihlal prosedürü başlattı. Bu, ağır bir yaptırım sürecidir ve hepimiz biliyoruz ki AB Türkiye raporunda demokrasi, hukukun üstünlüğü ve temel haklar açısından bir gerileme olduğu not ediliyor.

Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ, Osman Kavala kararlarının uygulanması için neden Sayın Hakan Fidan'dan bir cümle duymuyoruz? Eminim, yurt dışında her gün karşınıza çıkıyordur, her konuşmada olmasa bile sıklıkla karşınıza çıkıyordur. Bir de Adalet Bakanı övünerek "Yüzde 91 uyguluyoruz." diyor. O zaman, hepimizin yüzde 10 kanunlara, Anayasa'ya uymama hakkı mı var? Böyle bir beyan olabilir mi? Ama bu konuda en büyük sorumluluğun aynı zamanda sizde olduğunu burada önemle ifade etmek istiyorum. Özellikle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının... Bugünlerde sevgili Yüksekdağ ve Demirtaş'ın tahliyesini bekliyor milyonlar. Bu konuda çok beyanda bulunuyorsunuz, bir beyanınızı da buna ayırın. Türkiye'nin Dışışleri Bakanı olarak bunun uygulanma çağrısını sizden duymak istiyoruz.

Ve -sürem galiba azaldı- son olarak şunu söylemek istiyorum: Hukuksuzluk en büyük çıkmazdır. Biz Türkiye'yi hukuka her zaman davet ediyoruz ve hukuk olmadan ne barış ne demokrasi ne de bir güvence olabilir ne de halkın geleceği güvence altına alınabilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Toparlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun bir dakika.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Söylediklerimin özeti şu Sayın Bakan: Bizim savunularımız bir dış politika programından fazla, bir barış ekonomisi; bu, bir demokratikleşme projesi; bu, bir kadın özgürlüğü meselesidir; bu, Kürt sorununun aynı zamanda demokratik çözüm programıdır. Adalet üretmeyen bir ekonominin barış üretemeyeceğini söylüyoruz. Kadınların olmadığı bir diplomasi toplumsal barışı üretemez diyoruz. Kürtlerin eşit olmadığı bir rejim bölgesel istikrarı üretemez istiyoruz. Diğer yandan, biz savaş ekonomisi, erkek egemen diplomasi ve güvenlik merkezli dış politikanın yarattığı bu tıkanmayı aşmanın mümkün olduğuna inanıyoruz çünkü halkların ortak iradesi militarizmin değil barışın gücünü büyütür. Biz bu ülkenin geleceğini korkular üzerine değil özgürlük üzerine kurmak istiyoruz. Barıştan korkmayın, savaştan korkun Sayın Bakan.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ergun, buyurun lütfen.

METİN ERGUN (Muğla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli üyeler, Sayın Bakan, Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri; İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Muhterem milletvekilleri, Dışışleri Bakanlığı en köklü ve stratejik kurumlarımızdan biridir, bütçesi de devletimizin dış politika önceliklerini doğrudan yansıtır. 2025 bütçesi 39 milyar 35 milyon TL idi, 2026 içinse 46 milyar 805 milyon 514 bin TL olarak öngörülmektedir. Bu artış ne enflasyon oranına ne de dolar bazındaki reel ihtiyaca uygundur. Merkezî yönetim bütçesindeki payı yalnızca binde 2,5'tur; yüzde 1'e dahi ulaşamamaktadır. Hayaliniz ve iddianız bölgesel liderlik ve küresel aktör olmak ise böylesi bir bütçeyle bu iddia ve hayallerin gerçekleşmesi fiziken mümkün değildir. Ayrıca, Bakanlığın genişleyen görev alanı ve stratejik hedefleri de bu bütçeyle örtüşmemektedir. Esasen, burada bir bütçeden öte bir dış politika anlayışını tartışıyor ve görüyoruz. Bu nedenle, bütçe rakamlarından çok bu rakamların temsil ettiği vizyonu tartışmamız gerektiğini düşünüyoruz. O yüzden, dış politikanın devletlerin karakterini dışa vuran bir ayna olduğu ve devletlerin gücünün de diplomasi sanatıyla bağlantılı olduğu unutulmamalıdır. Hâliyle, teklif edilen bütçeye kabul oyu vermemiz mümkün değildir.

Muhterem milletvekilleri, 2017 referandumuyla getirilen sistemden sonra Türkiye'de kurumsuzluk ve kuralsızlık iklimi hâkim olmuştur. Bu sistemde yasama organı âdeta ikinci plana indirgenmiş ve neredeyse tüm kurumlar yürütmenin bir parçası hâline getirilmiştir. İktidarın yasama organını yeterince dikkate almaması bir gelenek hâline gelmeye başlamıştır. Bu anlayışın bir yansıması olarak Sayın Bakan da Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir organı olan Dışışleri Komisyonunun toplantılarına yeterince katılım sağlamamaktadır. Buradan Sayın Bakana sormak istiyorum: Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışışleri Komisyonunun toplantılarına katılmamanızın gerekçesi nedir?

Muhterem milletvekilleri, modern devletler yalnızca sınırları, orduları veya yasalarıyla değil aynı zamanda kurumlarıyla ve o kurumların yıllar içerisinde oluşturduğu gelenek, tecrübe ve kurumsal kültürleriyle varlıklarını gösterirler. Devlet aklının sürekliliği bu kurumların hafızasında saklıdır çünkü modern devletlerin gerçek kudreti kurumsal hafızasının derinliğiyle bağlantılıdır. Bizde de uzun yıllar boyunca bu anlayış geçerli olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren kurulan devlet kurumları liyakat, disiplin ve kamu hizmeti bilinciyle birer okul işlevi görmüştür. Her kurum kendi içinde yetiştirdiği kadrolarla sürekliliğini sağlamış, bilgi ve tecrübe kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Yani devletimiz kişilere değil kurallara ve kurumlara dayalı idi. Ne var ki son yıllarda bu köklü anlayışın yerini giderek partizanlık, sadakat ilişkileri ve keyfi uygulamalar almıştır. Siyasi kadrolaşmanın yol açtığı liyakat erozyonu devlet mekanizmasının neredeyse her alanında kendini göstermektedir. Kurumsal kültürü zayıflamış, tecrübe aktarımı sekteye uğramış, devlet geleneğiyle bağlar kopmaya başlamıştır. Bu olumsuz tablodan en çok etkilenen kurumlarımızdan biri de hiç kuşkusuz Dışışleri Bakanlığıdır. Yüzyılı aşan bir diplomasi geleneğine sahip olan bu kurum Türkiye Cumhuriyeti'nin dünyadaki itibarının taşıyıcı ana kolonlarından biri olmuştur ancak bugün o köklü hariciye geleneğinin siyasi tasarruflar uğruna aşındırıldığını üzülererek görmekteyiz. Büyükelçi atamalarından terfi ve tayin süreçlerine kadar pek çok karar artık kurumsal liyakat yerine partizan ölçütlerle şekillenmektedir. Hariciyenin geleneklerine hâkim, deneyimli ve ehil personel göz ardı edilmekte, yıllarını bu ülkenin hizmetine vermiş diplomatlar siyasi sadakat kıstaslarıyla geri plana itilmektedir. Oysa dış politika günübirlik tercihlere değil tecrübe ve sürekliliğe dayalıdır. Bu günübirlik siyasi ve sadakate dayalı kadro tercihlerinin tecrübe ve sürekliliğe dayanmadıkları için dış politika oluşumunda devletleri hatalı politik tercihlere sürüklemeye olasıları yüksektir. Bu bilindik genel kuralı tecrübe etmemize gerek yok idi.

Muhterem milletvekilleri, bahsettiğimiz bu hususlardan dolayı son yıllarda Bakanlığın insan kaynakları yönetiminin ve büyükelçi atamalarının Bakanlık dışından atanmış kişilere havale edilmesi hariciye geleneğiyle taban tabana zıttır. Kariyer memurluğundan gelen, usta-çırak ilişkisi içinde yetişmiş, diplomasi geleneğini bizzat taşıyan kadrolar varken bu tür görevlendirmelerin amacı nedir, gerekçesi nedir? Devletin tecrübeli insan kaynağı neden dışlanmaktadır? Bir ülkenin diplomasi kadroları sadece bir idari yapılanmadan ibaret değildir, aynı zamanda ulusal devlet hafızasının temsilcileridir. Bu hafızayı zayıflatmak aslında Türkiye'nin uluslararası alandaki ağırlığını zayıflatmaktadır.

Muhterem milletvekilleri, partili Cumhurbaşkanlığı sistemiyle birlikte ülkemizde yönetim anlayışı kökten değişmiştir. Bu sistemin yarattığı kurnalsızlık ve kurumsuzluk ortamı devlet ciddiyetini aşındırmış, ideolojik körlük ve kişisel tercihlerle yürütülen yönetim anlayışı kurumsal karar alma mekanizmalarını devre dışı bırakmıştır. Buna bir de iktidarın yanlış ekonomik ve politik tercihleri eklenince Türkiye artık her alanda sürüklenen bir ülke hâline gelmiştir. Ekonomide, dış politikada, eğitimde ve adalette yaşanan savrulmaların temelinde bu kurumsuzluk ve kurnalsızlık sistemi yatmaktadır. Dış politika alanında ise tablo daha vahimdir. Bir zamanlar bölgesel dengeleri gözetken, kendi çıkarları doğrultusunda gelişmelere yön veren Türkiye'nin artık gelişmelere ancak tepki veren, bütçe kitapçığının başlığının tam aksine başkalarının kurguladığı oyun içinde sürüklenen bir aktör hâline geldiği ifade edilmektedir. Bugün ülkemizin Orta Doğu'dan Avrupa'ya, Kafkasya'dan Afrika'ya kadar pek çok bölgede oyun kurucu değil oyun içinde savrulan bir aktör hâline geldiği ifade edilmektedir. Bu durum hem ekonomik kırılganlığın hem de diplomatik tutarsızlığın bir sonucudur; işin gerçeği budur. Hamasi nutuklarla sürüklenen, süslenen dış politika söylemleri derinliği olan tarihsel köklerinden kopmuş, günübirlik kararlarla günü kurtarma diplomasisine dönüşmüştür. Bu tabloyu Suriye politikasında, Avrupa Birliğiyle ilişkilerde, Körfez ülkeleriyle kurulan geçici ittifaklarda hatta ABD ve Rusya karşısındaki zikzaklı tutumlarda açıkça görmekteyiz. Dış politikada ideolojik körlük ve kısa vadeli çıkar hesapları ulusal menfaatlerin önüne geçmiştir. Oysa dış politika şahısların veya partilerin değil milletin ve devletin ortak aklının alanıdır. Bu anlayış terk edilirse Türkiye'nin itibarının da çıkarlarının da zarar görmesi mukadderdir, yaşanan da budur.

Muhterem milletvekilleri, Türkiye tarih boyunca zorluklar karşısında devlet aklını devreye sokarak birçok badireyi atlattır. Sıkıntılardan çıkış yolu bellidir; kurumsal akla, liyakate ve devlet geleneğine geri dönmek. Dış politikada kalıcı başarı sadece güçlü liderlikle değil güçlü kurumlarla mümkündür. Hariciye geleneğini yeniden canlandırmak, partizan kadrolaşmayı sona erdirmek ve diplomasiye yeniden itibar kazandırmak Türkiye'nin hem ulusal hem uluslararası saygınlığını yeniden inşa edecektir. Unutmayalım ki dış politikada istikrar içeride kurumsal düzenle başlar; kuralın, liyakatin ve ortak aklın hüküm sürdüğü bir Türkiye yalnız kendi vatandaşlarının değil dostlarının da güvenini kazanır.

Muhterem milletvekilleri, dış politikada yaşanan sürüklenmenin en bariz örneği Suriye politikasında içine düştüğümüz durumdur. Öncelikle şunu belirtmek isterim ki iç kamuoyuna yönelik olarak âdeta bizim Suriye valimiz gibi takdim edilen Suriye Devlet Başkanının bir kulağı Washington'dan, diğer kulağı ise Tel Aviv'den gelecek mesajlara dikkat kesilmiş durumdadır; gerçek budur. Yine, iktidar, çok doğru olarak ve bizim de desteklediğimiz şekilde Suriye'nin birlik ve bütünlüğünün Türkiye için önemli olduğunu söylemektedir fakat geline aşamada realite şudur Sayın Bakanım: Suriye belki de tarihte hiç olmadığı kadar fiilen bölünmüş durumdadır. Suriye'nin içinde bulunduğu parçalanmışlık Amerikan emperyalizminin ve İsrail'in istediği bir durumdur zira Suriye'de bölgesel olarak hâkim olan terör örgütlerinin işvereni doğrudan doğruya Amerika Birleşik Devletleri'dir. Burada Sayın Bakan sormak isteriz: Bu fiilî bölünmüşlük karşısında Bakanlığınızca Türkiye'nin güvenliğinin sağlanması ve menfaatlerinin korunması için hangi adımlar atılmaktadır? Resmîyetle ABD'nin Ankara Büyükelçisi ve Suriye Özel Temsilcisi olan, fiiliyatta ise bölge koordinatörü gibi hareket eden Tom Barrack Suriye'de bir federasyon değil ama ona yakın bir yapı olacağını söylemiştir. Bu açıklama, Suriye'nin toprak bütünlüğünün korunmasını ve merkezî bir devlet yapısı oluşturulmasını isteyen Türkiye'nin tutumuna karşıt bir açıklamadır. Bakanlığınızın bu konudaki görüşü nedir? Yine, Tom Barrack'ın terör örgütünün Suriye uzantısı olan YPG'ye yaptığı ziyaretten yansıyan bir fotoğraftaki haritada Hatay Suriye toprağı olarak gösterilmektedir. Bu konuda Bakanlığınızın bir açıklaması veya attığı bir adım olmuş mudur?

Muhterem milletvekilleri, dış politikamızda yaşadığımız sürüklenmenin bir diğer örneği ise Avrupa Birliğiyle ilişkilerde yaşanan tutarsızlıktır: Bildiğiniz gibi, 4 Kasım Salı günü Brüksel'de AB Genişleme Zirvesi yapılmıştır, Avrupa Birliği üyeliğine aday ülkelerden biri olan Türkiye'nin ise bu toplantıda ismi dahi geçmemiştir. İktidar temsilcileri bugüne kadar defalarca Avrupa Birliği üyeliğinin Türkiye için stratejik bir hedef olduğunu beyan etmişlerdir. Ne hazindir ki Avrupa Birliğine katılımın ön koşullarından biri olan hukukun üstünlüğünün sağlanması, demokratik sistemin şeffaf ve kapsayıcı şekilde geliştirilmesi, hak ve özgürlüklerin genişletilmesi gibi alanlarda iktidar yıllardır tam tersi uygulamalara imza atmış ve atmaktadır. Avrupa Birliğinin değerler manzumesi bir tarafta, iktidarın otoriter ve keyfî anlayışı bir diğer tarafta dururken Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyeliği nasıl mümkün olacaktır? Ayrıca, Sayın Bakan, Avrupa ülkelerine yönelik vize işlemlerinin kolaylaştırıldığını az önce ifade ettiniz. Hâlâ birçok öğrencimiz kayıt yaptırdıkları okullarda okumak için bile vize alamıyor, ret oranları yüzde 10'ların üzerinde. Bu nasıl bir kolaylaşmadır, doğrusu merak ediyoruz.

Muhterem milletvekilleri, bilindiği gibi, Kıbrıs Türklüğünün var olma mücadelesine destek olmak bizim millî davamızdır. İYİ Parti olarak iktidarın dış politikada sergilemiş olduğu dirayetsizlik nedeniyle Kıbrıs meselesinin garantörlük haklarımızın ve dolayısıyla da millî çıkarlarımızın aleyhine bir şekilde sonuçlanmasından parti olarak endişe ediyoruz. Bundan dolayı sormak istiyoruz: Bakanlığınız, millî davamız olan Kıbrıs meselesinin Türkiye'nin vazgeçilmez hak ve menfaatlerinin aksine neticelenmemesi için hangi politikaları uygulamaktadır?

Bilgi almak istediğimiz diğer bir mesele de Doğu Akdeniz meselesidir. Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin deniz yetki alanları ve enerji kaynakları konusundaki haklarının korunması konusunda mevcut durum nedir Sayın Bakan? Yine aynı doğrultuda, Libya politikamızın güncel durumu nedir? Bugüne kadar Libya'da uygulanan politikalar hedeflenen amaçlara ulaşmış mıdır? Çok yakın ilişkiler içerisinde olduğumuz iddia edilen Suriye yönetimiyle münhasır ekonomik bölge anlaşması yapılacak mıdır? Bugüne kadar yapılmamasının sebebi nedir? Önümüzdeki dönemde İran'a yönelik herhangi bir savaş riski ortaya çıkar ise Türkiye için İran'ın toprak bütünlüğünün korunması ne ifade etmektedir? İran'ın toprak bütünlüğünün korunması bizim için bir kırmızı çizgi midir? ABD'nin Ankara Büyükelçisi ve Suriye Özel Temsilcisi "Türkiye ve İsrail savaşmayacak, Hazar Denizi'nden Akdeniz'e kadar bir iş birliği

göreceksiniz." diye ifade etmiştir. Bu açıklamanın akabinde de Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın Devlet Başkanlarının Beyaz Saray zirvesi sonrasında Kazakistan'ın İbrahim Anlaşmaları'na katıldığı duyurulmuştur. Türkiye bu kapsamda İbrahim Anlaşmaları'na taraf olacak mıdır? Bakanlığınızın bu konudaki tutumu nedir? Yine aynı şahıs Türkiye'nin tapu senedi niteliğindeki Lozan Antlaşması'na yönelik çeşitli olumsuz görüşler beyan etmiştir. Bakanlığınız bu açıklamalara karşı herhangi bir adım atmış mıdır?

Son olarak, Fener Rum Patrikhanesi'nin ekümeniklik iddialarına karşı Lozan Anlaşması'nın 1923'te netleştirdiği yerel dinî kurum statüsünü koruma ve Anadolu'daki millî egemenlik haklarımızı savunma doğrultusunda Bakanlığınız hangi adımları atmıştır veya atacaktır?

Muhterem milletvekilleri, devlet geleneğimiz soydaş ve akraba topluluklara sahip çıkmayı şiar edinmiştir. Doğu Türkistan'daki Uygur Türkleri bu şiarın en ağır imtihan alanıdır. Malumunuz olduğu üzere, Çin için Doğu Türkistan jeopolitik önemi ve yer altı zenginlikleriyle stratejik bir bölgedir. Bu doğrultuda Çin yönetimi bölgedeki demografik dengeyi kendi lehine çevirmek için Uygur Türklerine yönelik "etnik ve kültürel soykırım" diye ifade edilebilecek uygulamalara başvurmaktadır. Dolayısıyla bu konuda Bakanlık herhangi bir adım atmış mıdır, bunu merak ediyoruz.

İlave olarak Irak Türkmenleriyle ilgili de bir soru sormak istiyoruz: Irak Türkmenlerine yönelik uzun zamandır devam eden sistematik baskı ve sindirme eylemlerine karşı Bakanlığınız hangi adımları atmıştır?

Son olarak cevaplanmasını istediğimiz diğer bir husus da şudur: Bakanlığınız Kırım Türklerinin emniyetini, hak ve menfaatlerini korumak için bugüne kadar hangi adımları atmıştır?

Muhterem milletvekilleri, bir hususun daha altını çizmek isterim: Savunma sanayisinin gelişmesine karşı değiliz ve her zaman da parti olarak destekliyoruz fakat böylesi bir stratejik alanda ihracatın dengeli, kontrollü ve riski düşük şekilde yapılması şarttır. Dolayısıyla bunun siyasi denetiminin sadece yürütmede değil aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisinde de olması gerektiğini biz parti olarak düşünüyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerle konuşmama son verirken bütçenin hayırlı olmasını temenni ediyor, hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Cemalettin Kani Torun, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakika.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; sizleri saygıyla selamlıyor, Sayın Bakanımıza ve kıymetli heyetine hoş geldiniz diyorum. Bugün yalnızca Dışişleri Bakanlığının bütçesinden değil Türkiye'nin dış politikada kaybettiği fırsatlardan, kriz yönetimindeki eksiklerinden ve barış inşası konusundaki sorumluluklarından bahsedeceğiz.

İktidar, iç siyasette yaşadığı problemlerin bir yansıması olarak, uzun zamandır dış politikada güç gösterisinin başarılı bir yöntem olduğunu düşünüyor. Oysa bugün dünyada güçlü olanlar askerî dili diplomatik akılla birleştiren, komşularıyla köprü kurabilen, barışı ve uzlaşmayı savaş ve çatışmanın önüne koyabilen ülkelerdir. Türkiye elbette bölgede ve dünyada saygınlığını koruyan bir aktör olmak istiyor ancak bunun için işe kendi içinde barışı güçlendirerek başlamalıdır çünkü iç barışı olmayan bir ülkenin diplomasisi hiçbir zaman etkili olamaz; komşularıyla güven tesis edemez, krizleri yönetemez ve bölgesel düzlemde oyun kuramaz. Suriye'de on yılı aşan bir krizi ve iç savaşı geride bıraktık. Devrim önümüzdeki günlerde 1'inci yılını dolduracak. Baktığımızda, Şam yönetiminin yeni anayasa veya genel seçimler anlamında net bir takvimi olduğunu göremiyoruz. Bir yıl içinde birkaç kere iç çatışmalara da şahit olduk. İç savaştan yeni çıkan tüm toplumlarda bunların olması normal karşılanabilir. Burada esas problem Türkiye'nin Suriye'ye bakışındaki güvenlikçi paradigmayı kapsayıcılığa dönüştürememesidir. Şam yönetimiyle güçlü ilişkiler kurmaya, yönetimin dünya kamuoyunca kabulüne özen gösterirken aynı zamanda, Suriye'nin içinde tesis edilmesi gereken barışa ve sükunete ciddi yatırım yapmalıyız. Şam ile SDG arasında net bir siyasi uzlaşma olmadan Suriye'de taşlar yerine oturmayacak, Türkiye SDG meselesine bakışını değiştirmedikçe de bu uzlaşma sağlanamayacak. Türkiye'nin stratejisi askerî baskıyı tek yöntem olarak görmek yerine Suriye içindeki aktörlerin birbirleriyle konuşmasının kolaylaştırıcı, kapsayıcı bir geçiş sürecini destekleyen, diplomasiye ağırlık veren bir çizgi olmalıdır. Çünkü bölgesel barışın yolu sınırları askerî araçlarla değiştirmek değil, toplumlar arası temasla, diplomasiyle, müzakereyle sınırları anlamsızlaştırmaktan geçer. Bu bağlamda, iç barışımız ile Suriye politikamız arasında kopmaz bir bağ vardır. Türkiye'de Kürt meselesi çözüme kavuşmadan Suriye'de Kürtlerle ilgili hiçbir dosya sağlıklı bir şekilde yönetilemez. Aynı şekilde, Suriye'nin kuzeyindeki siyasi yapı çözüme kavuşmadan Türkiye'nin içindeki tartışmalar normalleşemez. Dolayısıyla iç ve dış politikada barışı aynı anda düşünmek zorundayız. Bu ülke kendi vatandaşlarıyla çözmekten kaçındığı meseleleri başka ülkelerin topraklarında çözemez, çözemediği her sorun ise dış politikada bir kırılma noktası olarak geri döner. 2000'li yılların başında benzer gerginlikler Irak kürdistan bölgesel yönetimiyle yaşanmıştı, bugün Erbil'deki yönetim Türkiye'nin en yakın ortaklarından. Suriye'de de benzer politikayı niçin görmüyoruz? Tehdit dilini yumuşak ve yapıcı bir dile dönüştürmek uzun vadede tüm halkların istifade edeceği bir dönemin kapısını bizlere açacaktır. Bugün Türkiye tüm kartlarını açık oynarken neden Suriye konusunda daha cesur adımlar atmasın? Özellikle de uzun yıllar devletin en mahrem alanlarında çalışmış, en mahrem görüşmelerde bulunmuş Sayın Hakan Fidan'ın Bakanlığı döneminde bu daha da mümkündür. MİT Başkanlığı İmralı'yla görüşmeler yaparken, Kandil'de silah bırakma faaliyetlerini takip ederken, SDG'nin yetkili isimlerinin Türkiye'ye getirilerek burada görüşülmesi çözüme daha çok katkı sağlayacaktır. Sayın Bakanın hem müzakere tecrübesi hem de sahadaki etkinliği bunu yapabilecek ve bu sorunu çözebilecek yeterliliktedir. SDG yetkilileri Şam'la görüşürken, ABD'yle temas kurarken, çeşitli ülkelerin temsilcileri buraya gelerek onları dinlerken bizim sorunun ve çözümün doğal ortakları olarak görüşmemiz değil, görüşmüyor olmamız abes karşılanmalıdır. Bu konuda sizlerden iç ve dış siyaseti rahatlatıcı yapıcı adımlar bekliyoruz.

Türkiye ademimerkeziyetçilikten korkmamalıdır. Tecrübeyle söylüyorum: İç savaş yaşanmış toplumlarda tekçi bir merkezi yönetim kurmak hemen hemen imkânsızdır. Modalitesi taraflar arasında konuşularak ademimerkeziyetçi bir çözüm bulunmalıdır. Bu konuda Birleşik Krallık modeli denenebilir. İsmi "özerklik" veya "federalizm" olmadan bölgesel değil, iller bazında yerel yatırımların,

yerel polisin eğitimin ve sağlığın seçilmiş yerel yönetimlerce yönetildiği bir model herkesi tatmin edebilir. Suriye'deki Arap, Kürt ve Türkmenler bizim vatandaşlarımızın soydaşlarıdır. Orada "...² rolüyle tüm taraflara eşit durmalıyız. Türkiye tüm yumurtalarını HTŞ ve Şara sepetine koymamalıdır. Selefilik ve pragmatizmi evliliğinden doğan HTŞ yönetimi daha geçen hafta Lazkiye Liman İşletmesini DPW'ye yani Birleşik Arap Emirlikleri'ne verildi. Bölgede Türkiye'nin her siyasetine sabotaj yapan Birleşik Arap Emirlikleri'nin Suriye'de güçlenmesi konusunda da dikkatli olunmalıdır. Kürtlerin Suriye yönetiminde etkinlik kazanmaları Türkiye'nin elini Arap ülkelerine karşı da güçlendirir.

Barış ve kardeşlik dilinin, yumuşak gücün nasıl güzel neticeler verebildiğini Afrika'da müşahade ettik. Somali'de on beş yılı aşkın emeğimiz, askerî eğitim desteğimiz, teknik kapasite yatırımlarımız Türkiye'nin bölgede en olumlu algıya sahip aktörlerden biri olmasına yol açmıştır. Ancak tüm bu kazanımların yanlış çerçevelenmesine ve "yeni sömürgecilik" gibi yakıştırmalara izin vermemek Türkiye açısından hayati bir önem taşıyor. Somali'yle ilişkilerimiz bir kazan-kazan ilişkisidir; ortak güvenlik, ortak kalkınma, ortak kapasite inşasına dayanmaktadır. Somalililerin rızası ve ortak anlaşmalarla yürüyen doğal gaz ve petrol arama faaliyetleri, Türkiye'nin sömürgeci bir niyet taşıdığını göstermez; aksine, Orta ve Doğu Afrika'da barış, ekonomi ve kalkınmayı destekleyen bir iş birliği sistemidir. Türkiye burada kamu diplomasisini maalesef son zamanlarda yeterince etkin kullanamadı. Bu konuda son birkaç gündür THY üzerinden devam eden tartışmalara Büyükelçiliğimizin proaktif bir şekilde müdahale etmesi ve Türkiye aleyhine olabilecek dezenformasyona müsaade etmemesi gerekmektedir.

Afrika ülkelerinin ekonomik bağımsızlık mücadelesine destek olmak bizim tarihsel sorumluluğumuzdur. Yeni sömürgeci ülkeler maalesef Afrika'nın kaynaklarını talan etmek için savaş kışkırtıcılığı yapıyorlar. Bugün Sudan'da yaşanan kriz ve iç savaş, bahsettiğim emellerin bir tezahürüdür. Sudan'ın doğal kaynaklarını sömürmek için bir iç savaş başlatıldı. Birleşik Arap Emirlikleri tarafından para ve silahla desteklenen "Hızlı Destek Güçleri" adlı milis gücü, Sudan devletine karşı bir vekâlet savaşı yürütüyor. Son iki yılda 150 bin sivil öldürüldü. Türkiye burada daha aktif olmalı ve Sudan'ın bölünmesine yol açacak bu savaş bir an önce durdurulmalıdır. İslam İşbirliği Teşkilatı harekete geçirilip buraya bir barış gücü gönderilmeli, Türkiye, aktif diplomasiyle buna öncülük etmelidir. Taraflara silah satışı durdurulmalı, daha fazla kardeş kanı dökülmesinin önüne geçilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dış politikada her zaman ilkeli ve istikrarlı bir duruşu savunduk. Sadece kriz anlarında ani refleksler vermek değil krizi öngörmenin, anlamının ve sonuçlarına dair çıkarımlar yaparak diplomasi kapasitesinin etkin ve verimli kullanılmasını önemsedik. Söylediğimiz sözün kıymetini ve uluslararası arenadaki etkinliğimizi artıran en önemli etken, söylemlerimiz ile icraatlarımızın tutarlı olmasıdır. Gazze'de iki yıldır yaşadığımız savrulma bunun en bariz örneklerinden biridir. 7 Ekim 2023'ten itibaren İsrail'in dünyanın gözünün içine bakarak gerçekleştirdiği soykırım, birçok ezberin sorgulandığı, demokrasi başkentlerinin suspus olduğu bir katliamdı. Bir yandan da dünya halklarının zulme karşı nasıl ortak bir tavır aldığını göstererek umutlarımızın yok olmasını engelledi. Ancak Türkiye, Filistinlilere vermiş olduğu umut dolu mesajlarla, çeşitli uluslararası platformlarda yükselttiği sesle başlattığı rüzgârı icraatlarıyla bir fırtınaya dönüştüremedi. Somut adım noktasında maalesef birçok ülkenin gerisinde kaldık. Temsilcilerin geri çekilmesinde, ilişkilerin askıya alınmasında, ticaretin durdurulmasında, uluslararası mahkemelerde süreçlerin başlatılmasında, yerel mahkemelerde yargılamaların yapılmasında Türkiye hep geç kaldı. Üstelik iktidar bu alanda yapılan tüm eleştirileri bir hakaret kabul etti, eleştirenleri siyonizme hizmetle itham etti. Fakat bunların hepsini de maalesef eleştirilerin akabinde gerçekleştirerek bir nevi eleştirileri kabul etmiş oldu. Nihayetinde, Türkiye'nin de içinde bulunduğu heyet bir ateşkes anlaşmasını imzaladı ancak Gazze'de hâlâ kan akmaya devam ediyor.

Sayın Bakan Şarm El-Şeyh'teki toplantıya katıldı. Biz garantör olan dört ülkeden biriyiz. Şimdi soruyorum: Bu garantörlük ne kadar bağlayıcıdır? İsrail o günden beri 900 Filistinliyi öldürdü, yaptırımı nedir? Her gün karar değiştiren Trump'ın sözüyle amel etmek ne kadar doğrudur? Türkiye, Birleşmiş Milletlerde Gazze'nin kendini savunma hakkının tanınmadığı hiçbir kararı kabul etmemelidir. Salt İsrail'in çıkarlarını koruyan anlaşmalar yok hükmündedir. Devletler bu meseleyi görüşmeden önce Filistin devletini tanıyarak iki devletli çözüme dair irade beyanlarını ortaya koymalıdır. Ateşkesin kesin olarak uygulanmasını kararlı bir şekilde takip etmeli, istikrar gücünün oluşturulmasını ciddiyetle desteklemeliyiz. Türkiye hem bu görev gücünde yer almalı hem de görev gücünün tamamen Müslüman ülkelerden oluşmasını desteklemelidir. İsrail bu bölgeyi tamamen boşaltırken bu görev gücü nezaret görevini titizlikle yerine getirmelidir. Bölgede tüm devlet dışı aktörlerin tasfiye edildiği bir süreçten geçiyoruz. 7 Ekimden bir ay sonra tüm tartışmalara rağmen Hamas'ın bir Kuvayimilliyeye hareketi olduğunu Meclis konuşmamda söyledim. Hamas'ın tasfiyesinin önüne geçmek için Hamas'ı Filistin yönetimine entegre etmenin yolları aranmalıdır. Böylece, hem Hamas'ın çözümsüzlüğe bahane yapılması önlenerek hem de Gazze ile Batı Şeria'nın birleşmesinin adımları atılacaktır.

Değerli hazırun, son dönemde Türkiye-ABD ilişkilerinde yaşanan yumuşamanın ve özellikle liderler düzeyinde kurulan doğrudan temasın elbette olumlu bir gelişme olduğunu belirtmek isterim ancak biz bu ilişkilerin yalnızca iki liderin iyi niyet beyanlarına ve zirve fotoğraflarına sıkışmasını istemiyoruz. Türkiye'nin dış politikası kişisel dostluklarla değil güçlü kurumlarla, öngörülebilir mekanizmalarla ve karşılıklı saygıya dayalı çerçevelerle yürütülmelidir. Ayrıca, bu sürecin Türkiye'ye net kazançlar üretmesi gerekir. Şeffaf olmayan, içeride tartışılmayan ve gelecekte ülkeyi zora sokabilecek tavizlerden kaçınılmalıdır. Örneğin, son dönemde nadir toprak elementlerine ilişkin verilen taahhütler ya da BOEİNG'le yapılan büyük çaplı anlaşmaların bazı siyasi beklentiler karşılığında şekillendiğine dair iddialar kamuoyunda tartışılıyor. Türkiye'nin büyük ekonomik anlaşmaları ulusal çıkarları zayıflatacak bir pazarlık zemininin parçası olmamalıdır. Müzakere gücü ancak kurumsallaşmış bir dış politika ve güçlü kadrolarla korunabilir. Kısa vadeli hesapların dış politikanın iç siyasette bir siyasi malzeme hâline gelmesinin, iç siyasetteki çalkantıların dış politikayı şekillendirmesinin önüne geçilmelidir. Bu yaklaşımlar engellenmediği sürece anlık kararlar tamiri zor olan tahribatlara yol açıyor. Bakınız, Türkiye, Avrupa Birliği üyeliği konusunda 2005'ten beri ciddi bir ivme yakalamıştı, 2016'da vize muafiyeti gibi önemli bir kazanım elde edilecekken maalesef bu süreç iç politikada yaşanan dalgalanmalara kurban edildi. Son günlerde tanınmış iş insanlarının bile vize başvurularının reddedildiği haberleri medyada görülüyor, bu bile sürecin önemini ortaya koyuyor. Bugün Gümrük Birliği

anlaşmalarının güncellenmemesi Türkiye'yi ekonomik olarak güç duruma sokmaktadır. Vize muafiyetinin ertelenmesine sebep olan siyasi ahlak yasasının yalnızca birlik üyeliği için değil her gün bir yenisine şahit olduğumuz yolsuzlukların önlenmesi için de hayati önemde olduğunu artık anlamalıyız. Bir temizlenme operasyonu henüz olmamasına rağmen ortaya çıkan skandallar bu yasaların on yıl önce neden yapılması istendiğini de gözler önüne seriyor. Avrupa Birliğinin genişleme süreci yeniden canlanmışken Türkiye hâlâ bu sürecin dışında kalıyorsa bunun en büyük sebebi başkaları değil belki de bizim içeride çözemediğimiz demokrasi krizimizdir.

Yine, ekonomik entegrasyonun bir adımı olan Ermenistan'la normalleşme süreci de bu açıdan önemlidir. Kapalı sınırın açılması Türkiye'nin hem ekonomik hem de diplomatik kapasitesini artıracaktır. Kars, Iğdır, Erzurum, Ağrı gibi şehirlerimiz bundan doğrudan fayda sağlayacak, bölgesel ticaret canlanacak, Güney Kafkasya'da barışın kalıcı hâle gelmesi mümkün olacaktır.

Bölgedeki tüm dengeler konuşulurken elbette Kıbrıs göz ardı edilemez. Kıbrıs'ta yapılan seçimleri sayın Tufan Erhürman ciddi bir farkla kazanmıştır. Türkiye de elbette demokratik nezaketin gereği olarak buna saygı duymalıdır. Türkiye bundan sonra garantör ülke olarak iki devletli çözüm konusunda hem uluslararası alanda diplomasiyi kullanmalı hem de Kıbrıs'a her konuda ihtiyacı olan desteği vermeye devam etmelidir. Kıbrıs'ın zaman zaman bazı gayrimeşru faaliyetler için bir arka bahçe olarak kullanılması Türkiye'nin bu konudaki samimiyetine gölge düşürmektedir. Bu konuda kararlı bir politika izlenmek isteniyorsa bu tür dedikoduların önüne geçilmeli, gereken önlemler alınmalıdır.

Sayın Bakan, değerli kurum temsilcileri; konuşmamın sonuna doğru bütçe kalemlerindeki bazı çelişkilere dikkat çekmek istiyorum. Sunulan bütçe teklifinde Dışişleri Bakanlığı personel giderleri sadece yüzde 14 artıyor. Bu yeni alınan meslek memurlarının, konsolosluk ihtisas memurlarının, yerel personelin ve ağır iş yükü altındaki dış temsilciliklerin gerçek ihtiyacını karşılamaktan uzaktır. Temsil ve tanıtma giderleri daralırken hizmet alımları kaleminde yüzde 80'i aşan artış var. Özel Kalem Müdürlüğü bütçesi bir yılda 743 milyon TL'den 2 milyar 942 milyon TL'ye çıkıyor. 2025'te 4,3 milyon TL ödenek konulup hiç harcama yapılmayan hizmet alımları kalemi 2026'da birden 2 milyar 253 milyon TL'ye sığıyor. Bu tablo kurumsal kapasiteyi güçlendiren yatırımların değil, merkezi ve kişisel kullanım alanlarının şiştiğini gösteriyor.

Daha vahimi, Dışişleri Teşkilatını Güçlendirme Vakfı etrafında ortaya çıkan şeffaflık boşluğudur. Bakanlık yeni yerleşkesinin inşaatının büyük ölçüde vakıf akarlarıyla yürütüleceği Vakfın kanun teklifinin görüşüldüğü bu salonda zikredilmişti. Vakıf gelirleri arasında vize aracılık hizmetlerinden genel bütçeye ayrılan paylar dışında kalan kısmın Vakfa devredileceği açıkça yazıyor ama vize aracılık hizmetlerini yürüten şirketler nasıl seçildi? Sözleşmeleri hangi rekabetçi usule göre yenilendi? Vize gelirleri hangi hesaplarda, hangi denetim mekanizmalarıyla tutuluyor? Aracılık hizmetleri bu şirketlerden Vakfa ne zaman geçecek? Bunların hiçbirine dair kamuoyunda açık, şeffaf bir bilgi yok. Bu sadece mali bir şeffaflık sorunu değildir, aynı zamanda, kurumsal güvenlik problemidir. Vize başvuruları milyonlarca vatandaşın ve yabancı başvuru sahibinin biyometrik verilerini, kişisel bilgilerini içeriyor. Bu alanın denetimsiz, ihalesiz Bakanın takdirine bırakılmış şirketler aracılığıyla yürütülmesi Türkiye Cumhuriyeti'nin dış temsil sistemini ve vatandaşının mahremiyetini risk altına sokar. Buradan açık çağrıda bulunuyorum: Bir, vize aracılık sisteminin tüm sözleşmeleri, kriterleri ve denetim raporları TBMM'ye getirilmeli, Sayıştay denetimine açık hâle getirilmelidir. Dışişleri Teşkilatını Güçlendirme Vakfı, Meclis denetiminden bağımsız, paralel bir mali yapı hâline gelmemelidir. Vize gelirleri Vakıf üzerinden değil, doğrudan Bakanlığın kurumsal kapasitesini güçlendirecek şekilde şeffaf bütçe kalemlerine yansıtılmalıdır.

Son olarak iki konuda... Sayın Bakanın Antalya Forumu'ndan bahsetmişken bu konuda bir sitemimi belirteceğim. Özellikle Antalya Forumu gibi Bakanlığın organize ettiği birtakım organizasyonlara sadece iktidar partisi mensuplarının davet edilmesi yanlıştır. Bakanlık hepimizin bakanlığıdır. Dolayısıyla buraya muhalefet milletvekillerinin de davet edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Diğer bakanlıkların tüm etkinliklerinde de öyle Sayın Vekilim, sadece Dışişlerinde değil...

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) - Son olarak bir soru sormak istiyorum: 2010-2014 arasında Dışişleri Bakanlığımıza kaç meslek memuru alınmıştır ve bunların kaç KHK'yle ihraç edilmiştir?

Sözlerime son verirken Bakanlık bütçesinin güçlü, kapsayıcı ve barışçıl bir dış politikanın inşasında kullanılmasını temenni ediyorum, hem Komisyon üyelerine hem de Bakanlık temsilcilerine beni dinledikleri için teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum

Şimdi MHP Grubu adına Sayın İsmail Özdemir.

Sayın Özdemir, buyurun.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, saygıdeğer milletvekilleri, Dışişleri Bakanlığımızın muhterem mensupları; Bakanlığımızın 2024 yılı kesin hesabı ve 2026 yılı bütçesi üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına görüşlerimizi paylaşmak üzere söz almış bulunmaktayım. Hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Ülkeler arası savaş ve çatışmaların yaşandığı, gümrük tarifeleriyle karşılıklı uygulanan vergilendirmeler neticesinde rekabetin daha da arttığı, iklim krizinin etkilerini somut ve yıkıcı bir şekilde göstermeye başladığı bir yılı geride bıraktık. Barış arayışlarından ziyade ülkelerin çıkar ve menfaatlerini çok daha keskin vaziyette ön plana çıkardığı 2025 yılı, daha şimdiden 2026 ve sonraki dönemler için küresel gerginliğin düşünüldenden ileri seviyeye taşınabileceğini göstermiştir. Coğrafyaların tamamında var olan sorunlar büyümüş, hızlı bir şekilde savaş ve çatışmalar başlama evresine girmiş, barış girişimleri ise şimdilik göstermelik imza törenleriyle başka boyutlara taşınmıştır. Bir yandan sulh yanlısı olduğunu ilan ve ikrar eden çevreler, diğer yandan yüksek bir ivmeyle askerî yatırımlarını hızlandırmıştır. Avrupa'da Avrupa Birliği ve NATO üyesi ülkeler ile Rusya arasında var olan kutuplaşma, Orta Doğu'da İsrail ile İslam ülkeleri arasında yaşanan restleşme ve çatışmalar, Uzak Doğu'da Çin ile Amerika Birleşik Devletleri ve QUAD adı verilen müttefikleri arasındaki gerginlikler, mevcut durumda dünyanın bölünmüş kamplarının neler olduğunu açığa çıkarmıştır. Kafkasya ve Afrika kıtası istikrarını ararken Güney Amerika sahasına askerî müdahale arayışları başlamış, ASEAN bölgesi yeni cazibelerle yüzyıla giriş yapmaya koyulmuştur. Bütün bu gerginliklerin ortasında "gri bölge" olarak adlandırılan, bir başka deyişle, arada kalan ülkelerin sayısı giderek azalmakta, kutuplar nezdindeki saflaşmalar belirginleşmektedir. Dahası, ekonomik, psikolojik ve güvenlik alanlarında tarafların birbirinin güç ve reflekslerini test etmeye koyulmaya başlaması da karşımızda bulunan bir başka

gerçekliktir. Dikkat edilirse aynı dönemde güvenlik politikaları öncelik kazanmakla kalmamış, eş zamanlı olarak savunma sanayisi anlamında ihtiyaç duyulan yatırımlar da artmıştır.

Dünya baş döndürücü bir hız ve enerjiyle silahlanmaktadır. Küresel para rezervi İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ilk kez iddialı bir meydan okumayla karşı karşıyadır. Avrupa ülkeleri başta olmak üzere çoğu devletin zorunlu askerlik uygulamasına geçmeye başlaması, neredeyse tüm devletlerin acil durum politikalarını geliştirmek üzere kendi vatandaşlarına hayatta kalma rehberi sunması gibi alışılacak çağrılarının vuku bulması, diğer dikkat çekici gelişmelerdir. Tarih ve siyaset biliminin bize sunduğu gerçeklik, bu derecede yoğun bir silahlanmanın mutlaka yıkıcı bir iklimi eninde sonunda vasat kıldıracağıdır. İşte Türkiye olarak buna hazırlıklı olmamız gerekir. Caydırıcılık seviyemizi en üst noktaya çıkarırken savunma açığımız hangi alanda varsa bu sahaları acilen kapalı ve kimseye ihtiyacımız olmadan, kendi kendimize yetecek hâle getirmemiz elzemdir. Devlet felsefemizde hayat bulmuş olan "Hazır ol cenge istersen sulhu salâh." sözünün çok daha anlamlı olduğu bir döneme girdiğimiz açıktır. Bu sebeple, bir yandan Türkiye'yi olası kriz ve savaş ikliminden uzak tutmak, diğer yandan çok yönlü diplomatik çalışmalarımızla herkesin nazarında sözü geçen, saygı duyulan ve varlığı aranan bir vafsa erişebilmemiz lazımdır. Gerek Dışişleri Bakanlığımızın yoğun ve değerli çabaları gerekse Sayın Cumhurbaşkanımızın yüksek liderliği Türkiye'yi bahsettiğimiz seviyeye çıkarma hedefimizde murat ettiğimiz konuma ulaşmamıza olanak tanımaktadır.

Cumhur İttifakı olarak Türk ve Türkiye Yüzyılı hedefimizde, buhran ve düzensizliklerle dolu bir zaman diliminde Türk ufkuyla yönümüzü tayin ederek küresel güç merkezlerinden birisi olma hedefimize doğru emin adımlarla ilerliyoruz. Mevcut çok taraflı küresel yapıların ve ittifakların süregelen sorunların çözümü konusunda yetersiz kalmaya başlaması ise yeni koşullara göre tanzim edilmiş ve edilecek diğer mekanizmaların hayata geçirilmesi zorunluluğunu da hem bizim hem de diğer devletlerin karşısına getirmektedir.

Gazze'de İsrail'in sergilediği soykırım ile Kudüs'ün işgali teşebbüsleri karşısında olduğu gibi vasat bulan krizlerin aşılması için politikamızı çıkarlarımızın uyuştugu diğer kesimlerle zenginleştirmek, pekiştirmek ve güç merkezi yaratmak mecburiyetindeyiz. Sayın Genel Başkanımızın Kudüs paketi önerisi, bahsettiğimiz mevzularda gerek ülkemizin millî güvenliğini pekiştirecek gerekse bölgesel barış ve istikrara katkı sağlayacak yaklaşımımızın bir örneği olarak uluslararası kamuoyuyla da paylaşılmıştır. Temennimiz, bu pakitin hayat bulması ve Orta Doğu'da yeni koşullara adapte olabilen güvenlik paradigmasının biz ve bizimle olan kesimlerin lehine şekillenebilmesidir.

Sayın Bakan, muhterem milletvekilleri; dış politikamızı ilgilendiren, öncelikli ve yüksek seviyeli olan alan şüphesiz ki Suriye'dir. Bu ülkede başlayan iç savaşın en ciddi ve yıkıcı etkilerini yaşamış olan ülke de kuşku yoktur ki Türkiye'dir. İç savaş başladığı andan itibaren yakın müttefiklerimiz tarafından yalnız bırakıldık. Tekraren ifade etmek isteriz ki Suriye meselesinde Türkiye yakın müttefikleri tarafından yalnız bırakılmış, millî güvenliğimize tehdit oluşturan hususlar aynı sözde müttefiklerimiz tarafından bizzat hayata geçirilmiş, beslenmiş, savunulmuş, desteklenmiş ve hatta yönetilmiştir. Bu yalın gerçek karşımızda dururken yine aynı sözde müttefiklerin genel stratejisi de kendisini ele vermiştir. O sebeple, herkes dikkatli olmalı, özellikle Türkiye kamuoyuna karşı yüksek bir hassasiyetle sorumlu davranmalıdır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Suriye konusundaki genel stratejisi bu ülkenin bölünmesi üzerine kuruludur. Amerikan ordusunun bölgeden sorumlu olan kolu CENTCOM yıllardan bu yana aynı hedef için saha koşullarını ayarlamak üzere yüksek gayret sarf etmiş, yine Amerika Birleşik Devletleri'nin diplomasi ve güvenlikle alakalı mesul kuruluşları da ortak stratejileri için örtülü yahut açık faaliyetlerle yol almaya çalışmıştır. Yine, ABD bütçesinden, her yıl belirli miktar ve oranda kaynak sözde İŞİD'le mücadele için ayrılmış, Suriye'deki stratejik emeller için kullanılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin Orta Doğu'daki önceliği İsrail'dir. Bu gerçeğin değişmesi için Amerika Birleşik Devletleri'nin yıkılması, yerine başka ilkeler ve anayasayla bir diğer devletin kurulması hâli belki etkili olabilecektir. Onun haricinde hiçbir başkan, kurum, kuruluş yahut yaklaşım ABD açısından İsrail'i önceleyen politikasını değiştirmeyecektir. İsrail de Suriye'nin bölünmesini imkân bulabildiği en yüksek perdeden istemekte, tüm stratejisini bu anlayış üzerine kurgulamaktadır. Golan Tepeleri'nin işgali, bu işgalin kalıcı hâle gelmesi için verilen uğraşlar, Davut Koridoru gibi Suriye'nin bütünlüğünü tehdit eden tüm girişimler İsrail'in planlarını açık etmiştir. Siyonizm arzı mevud hedefindedir; gözünü karada, Filistin, Suriye, Irak, Ürdün, Sudan, Mısır, Lübnan, Suudi Arabistan, Kıbrıs ve Türkiye topraklarına dikmiştir; denizde ve su kaynakları alanında ise Kızıldeniz, Doğu Akdeniz, Basra, Nil, Fırat ve Dicle nehirlerini kapsayan saha aynı planının hedefindedir. Üstelik, Yunanistan'ı kışkırtan, Güney Kıbrıs'ı silahlandıran İsrail, gerginliği Doğu Akdeniz'e de taşıyıp Türkiye karşıtı cepheyi genişleterek kendisinin doğrudan cesaret edemediği yeni senaryolar yaratma uğraşındadır. İslam coğrafyasının neredeyse tamamı, tüm imkân, kaynak ve koşullarıyla habis ve mesnetsiz bir rüyaya kurban edilmek istenmektedir. Bu doğrultuda, Orta Doğu'da yaşayan Yahudi kökenliler haricinde tüm insanları etnik ve mezhep temelli ayırarak güçsüz, zafiyet hâlinde, istikrarsız hatta çökmüş hâldeki devlet yapılarını oluşturarak nihai son için kolay ele geçirilebilir hedefler şeklinde hazırlama çabasındalar; aynı plana da hız vermiş durumdadır. Sadece bir yıllık zaman dilimi içerisinde, Gazze'de soykırımla başlayan, ardından Lübnan, Yemen, Suriye, Irak, İran ve nihai olarak Katar'a kadar uzanan taarruzlar asıl gayeyi çoktan aşıkâr etmiştir. Taktiksel manevralarla, sırt sıvazlamalarla, sözde olumlu görünen mesajlarla, sinsi övgülerle varılmak istenilen yol aldatmaca, hile, zaman kazanma ve koşulları uygun hâle getirme çabasıdan başka hiçbir şey değildir. Bakınız, Gazze'de insanlar acı çekmeye devam ederken hâlâ bir yandan oyalama diğer yandan, İsrail'in tüm dünyada tepki gören insanlık dışı eylemlerini unutturma gayreti sürerken ABD yönetimi güya Suriye'den ayrılma kararı almışken şimdi, Şam yakınlarında çok büyük bir askerî üs kurma kararı gündeme gelmiştir. Vahim olan ise, bu durumun Suriye'de göreve gelen yeni yönetimle beraber şekillendirilmeye çalışılmasıdır. Sadece birkaç hafta içerisinde gerçekleşen kuşku hadiseler bile, neden çok dikkatli ve tetikte olunması gerektiği gerçeğini karşımıza getirmektedir. 2025 yılı içerisinde, uzun yıllardan bu yana Suriye'de yönetimi elinde bulunduran Baas rejimi yıkılmış, Esad devrilmiş ve yerine Heyet Tahrir el-Şam isimli örgütün, liderliğini üstlendiği muhalif yapıda yeni bir yönetim kurulmuştur. Ahmed Şara liderliğinde kurulan yeni yönetimin Suriye'de başarılı olması, toplumun tüm kesimlerini kucaklayıcı bir anlayışı benimsemesi ülkemizin de en önemli önceliği olan toprak bütünlüğünün ve demografik yapının korunması ile terör örgütlerinin Suriye'nin geleceğinde yer edinmemesi ilkelerine uygun davranması elbette beklentimizdir. Türk devleti kudretini, sarsılmaz iradesine ve güçlü hafızasına borçludur. Bunun yanı sıra, Ebu Gureyb'den başlayıp Şam'a uzanan bir hikâye yazdıklarını, bununla da yol alabileceklerini zanneden kimi okyanus ötesi mahfiller ve iş birlikçileri için

Mercidâbık'tan başlayarak Kut'ül Amâre'ye kadar varan, zaman ve mekânda daima hazır ve nazır vaziyette, ay yıldızlı bayrağın teşkilatlı sevdalıları ve fedailerini bulduğunu hatırlatmak elzem hâle gelmiştir. Hazar ve Akdeniz arasında yeni koşullar oluşturacaklarını ilan eden zihniyetin Taberiye Gölü'nden başka irade gösterebileceği herhangi bir alan olamayacaktır. Türkiye ile oyun olmaz. Türkiye'ye karşı bu bölgede sergilenmeye çalışılan hiçbir senaryo tutmaz. 15 Temmuz 2016 tarihi bunun en belirgin, keskin ve son tescilidir. "Terörsüz Türkiye" hedefimizle PKK terör örgütünün tüm faaliyetlerini durdurma kararı alması, Suriye sahasında da oyunları bozacağını göstermiştir. Bu andan sonra, ABD ve İsrail yanlıları tek merkezden harekete geçerek kendilerini açık etmiş, sadece Türkiye'nin değil, bölgemizin de terörden arındırılması çabalarındaki karşıt pozisyonlarıyla neye hizmet ettiklerini göstermiştir. Türkiye'nin içeride ve dışarıda terörsüz bir iklime kavuşması, en çok bölgenin sınırlarını değiştirmeyi isteyen ve hedefleyen çevreleri rahatsız etmektedir. Barış ve istikrarı hâkim kılacak bir anlayışla, Orta Doğu coğrafyasında egemen olan en büyük gücün Türkiye olduğu hakikati herkesin malumu iken bu kudrete yakışır adımlar atma sorumluluğu ise hepimizin omzundadır. Dolayısıyla, "terörsüz Türkiye" ve "terörsüz bölge" hedefimiz, Türk ve Türkiye Yüzyılı stratejimiz için dış politika alanında faaliyet gösteren tüm kurum ve kuruluşlarımıza önemli sorumluluklar yüklemektedir.

Diğer yandan, Gazze'de sergilenen vahşette ABD ve İsrail'le beraber bu ülkelerin yanında yer alan diğer Batılı ülkelerin kabul edilemez tutumları karşısında da Türkiye'nin alternatifsiz olmadığı gerçeği malumdur. Ülkemize yönelen tehdit ve tehlikeler dikkate alındığında, İsrail'in ilk sıraya kendisini konumlandığı görülürken bu ülkenin yanında saf tutan sözde müttefik ülkelerin tutumlarına bakıldığında, Türkiye'nin yeni küresel denge kurma arayış ve hedefini belirlemesi kadar tabii ve kaçınılmaz bir durum olamayacaktır. Mademki Batı değerleri kisvesine bürünüp güç merkezi edasıyla hareket eden çevreler kanlı ve rezil hesaplarını Türk-İslam coğrafyası başta olmak üzere dünyanın geri kalanına da yayma derdindedir; o vakit Türkiye'nin yeni ittifaklar oluşturabilme, güç merkezleri yaratma, küresel barış ve istikrarın tesisi için tüm insanlık adına kalıcı alternatifler geliştirmesi kaçınılmaz hâle gelmiştir.

Cumhuriyetin yeni yüzyılında iç ve dış kaynaklı tüm kamburlardan kurtulmak millî gayemiz olmalıdır. Cumhuriyet'in temel hassasiyeti de budur. Türk milleti ve Türkiye Cumhuriyeti yeni yüzyılda çaresizliği reddetmiş, çözümsüzlüğü dışlamış, ümitsizliği elinin tersiyle itmiştir. Millî birlik ve yükseliş iradesini her alanda ortaya koyma kararlılığımız elbette sürecektir. Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik konumu temkinli, tedbirli, ayrıca çok boyutlu bir dış siyaset takibini gerektirmektedir. Bu ilkeler kapsamında ve yaşanan hem bölgesel hem de küresel gelişmeler ışığında, bize göre, Türkiye için; akla, diplomasiye, siyasetin ruhuna, coğrafi şartlarla beraber yeni yüzyılın stratejik ortamına en uygun seçenek olarak Türkiye, Rusya ve Çin'den müteşekkil "TRÇ" ittifakının inşası gerekmektedir. Bu durum, millî siyasetimize, devlet ve millet yapımıza, gelecek tasavvurumuza uygun bir seçenektir.

Türkiye, sadece kuruluşundan itibaren değil, Anadolu'yu yurt edindiğinden bu yana küresel siyaseti daima çift başlı Selçuklu kartalında anlamını bulan yaklaşımla ele almış ve uygulamıştır. Batı ve doğuya aynı anda bakan, kudret ve kuvvetini batıda da doğuda da gösterebilen, koşulları tayin edebilme kabiliyetine erişmiş bir irade Türk devletinin kadim tutumudur. Temennimiz, şartların kızıştığı, düzensizlik ve belirsizliklerin daha da yoğunlaştığı dünya konjonktüründe her türlü risk ve fırsatları beraber değerlendirirken devletimizin kadim anlayışından gelen sağlam temeller üzerinde yol alınmasıdır.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; ülkemiz, hamdolsun, güçlü iradesiyle bir yandan bölgesel ve küresel krizlerin aşılmasında öncü rol oynarken diğer yandan her kesimin saygı duyduğu, tutumu dikkatle takip edilen, yeri geldiğinde hakemliğine başvuru yüksek bir potansiyele erişmiştir. Ülkemiz, yalnızca Balkanlar, Kafkasya, Orta Doğu, Karadeniz, Akdeniz, Kuzey Afrika gibi bölgelerde değil, dünyanın neresi olursa olsun yaşanan hadiselerde politikaları mutlaka dikkate alınan kudrette olduğunu göstermiştir. Bilhassa, Türk Devletleri Teşkilatı, 21'inci yüzyılda çözülen ve bozulan çok yapıli kuruluşlara inat günden güne artan bir önemle gelişimini sürdürmektedir. Bu durumlar, küresel hedeflerimiz yani Türkiye'yi küresel güç yapma gayretimiz açısından doğru ve emin bir yolda ilerlediğimizi göstermektedir. Siyaset ve diplomasi alanında görülen böylesine müspet bir tablonun bizzat vatandaşlarımızın gündelik yaşantısında da görülmesi ise büyük öneme sahiptir. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının vizesiz seyahat edebilecekleri ülke sayısının artırılması gerekir. Küresel çapta artan sanayi ve ticaret potansiyelimizin yanı sıra dünyanın pek çok bölgesinde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarımızın mensupları, iş dünyası temsilcilerimiz, öğrencilerimizle beraber diğer meslek erbaplarımız da daha rahat, güvenli ve emin olarak istedikleri ülkeye seyahat edebilmelidir. Ticaret hacmimizin gelişmesi için de bu durumun ne denli önemli olduğu açıktır. Hâlihazırda var olan vizesiz seyahat edilebilen ülkelerin sayısının 2026 yılından itibaren başlayarak ve somut bir hedef dâhilinde artırılması Dışişleri Bakanlığımız tarafından stratejik bir plan olarak benimsenmelidir. Türkiye, saygın bir pasaporta sahip olduğunu göstermeli, artan diplomatik ağıımızın ne derecede kıymetli olduğunu vatandaşlarımız da yaşayarak görebilmelidir. Bunun yanı sıra, çeşitli nedenlerle bulundukları bölgelerde istikrarsızlık ve zulüm altında yaşayan fakat diğer ülkelerin vatandaşı konumunda bulunan Türk soyluların, Türk kökenli kardeşlerimizin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçişleri de kolaylaştırılmalıdır. Türkiye küresel bir güç olma arzusuyla hareket ederken millî hedeflerimizin gerçekleştirilmesi için bize göre nüfusumuzun en az 100 milyona erişebilmesi gerekiyor. Dolayısıyla, Dışişleri Bakanlığımızın da nüfus planlamamız ve projeksiyonumuzda stratejik bir akılla hareket ederek kendi sorumluluk sahasında politika geliştirmesinin büyük öneme sahip olduğunu değerlendiriyoruz.

Bu vesileyle, sözlerime son verirken Milliyetçi Hareket Partisi olarak Dışişleri Bakanlığımızın hem Komisyon safhasında hem de Genel Kurul safhasında bütçesine olumlu yönde oy vereceğimizi şimdiden belirtmek istiyorum. Bakanlığımız bünyesinde hizmet eden tüm personelimize Cenab-ı Allah'tan üstün muvaffakiyetler diliyor, her birine ayrı ayrı teşekkür ederken emek ve gayretlerinin aziz milletimiz nazarında çok büyük değere sahip olduğunu vurguluyor, hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. Bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum Sayın Özdemir.

Şimdi de AK PARTİ Grubu adına Sayın Yaşar Kırkpınar.

Buyurunuz lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, çok saygıdeğer Bakanım, Kıymetli Bakan Yardımcılarımız, çok kıymetli milletvekillerimiz, değerli bürokratlar, basınımızın çok değerli mensupları, çok kıymetli hanımefendiler, beyefendiler; ben de hepinizi en kalbî, en samimi duygularıyla, saygıyla sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum. Tabii, Bakanlığınız gerçekten çok önemli bir Bakanlık. Özellikle son zamanlarda küçülen dünya, hem bölgemizde hem de dünyada yaşadıklarımız, uluslararası her türlü örgütün işlevini kaybettiği, küresel sermayenin giderek kutuplaştığı, tekleştirdiği bir süreçten geçiyoruz. Uluslararası her alanda genel kabul görmüş ilkelerin aslında ne geçmişte ne de günümüzde tam olarak hiçbir zaman uygulanmadığını, özellikle son zamanlarda bariz ve belirgin olarak hissedildiğini de üzülerek görüyor ve izliyoruz. Yine, buna bağlı olarak sınırların hem fiziki hem de siyasi olarak değiştiğine, var olan hiçbir şeyin aslında kalıcı ve garanti olmayacağına şahit oluyoruz. Tüm bu ve benzeri hadiseler gösteriyor ki Dışişleri ve diplomasi her zamankinden çok daha önem arz ediyor ve çok daha kıymetli. İşte, bu yüzden Bakanlığınız gerçekten ülkemiz, bölgemiz ve dünya için çok önemli bir misyon temsil ediyor. Bu ve benzeri konuların ve meselelerin daha derinlerinin bilincinde ve fevkinde olduğunuza da biz canıgönülden inanıyoruz. Bu yüzden yaptıklarınızdan ve bize yaşatmış olduğunuz gururdan dolayı, başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere size ve ekibinize de teşekkür ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, bizler çok zor ve kadim bir coğrafyada yaşıyoruz. Binlerce yıldan beri yaşadığımız bu coğrafyanın tarihi ve kültürel sorumluluklarını taşıyoruz. Ülke ve millet olarak bu coğrafyada bugüne kadar üzerimize düşen tüm görevleri fazlasıyla yerine getirdik, inşallah bundan sonra da bu görevlerimizi yerine getirmeye devam edeceğiz. Bizler bu bölgede yaşamının çok ağır bedellerini hep ödedik, Malazgirt'ten İstanbul'un fethine, Çanakkale'den Dumlupınar'a, Kurtuluş Savaşı'ndan 15 Temmuz'a kadar bu bölgede yaşamış olmanın çok ağır bedellerini milyonlarca insanımızı şehit -ve gazi- vererek ödedik. Yaşamış olduğumuz bu coğrafya geçmişte, çok güçlü olduğumuz dönemlerde hep barışın ve huzurun, aynı zamanda kardeşliğin hâkim olduğu bölgelerdi; geçtiğimiz, gittiğimiz her yere, her bölgeye barış ve huzur götürmüştük. Sonra zayıfladık, ne zaman ki güçsüzleştik, işte o zaman hem bölgede hem de dünyada huzursuzluklar baş gösterdi; haksızlıklar, hukuksuzluklar arttı, sınırlar değişti, insanlar zulme uğradı, kan ve gözyaşı her tarafa hâkim oldu.

Değerli arkadaşlar, hem ülkemizin hem de dünyanın huzuru için, barışın ve kardeşliğin yaşaması, yaşanması için, haksızın değil haklının, güçlünün değil zayıfın da huzurlu yaşadığı bir dünya için özellikle biz devlet olarak çok güçlü olmak zorundayız. Bizim her alandaki gücümüz barış, huzur ve refah demektir. Biz 86 milyon bir ve beraber olursak, kardeş olursak bunu tekrar başarabilir ve dünyaya bu bağlamda huzur getirebiliriz.

Sayın Bakanım, sunumuzda etrafı krizlerle çevrili bir bölgede millî çıkarlar ile tarihî sorumluluklar çerçevesinde sahada ve masada etkin bir varlık gösterdiğimizi müşahade ettik. Dünyadaki en büyük 3'üncü diplomatik temsil ağına sahip olan Dışişleri Bakanlığımızın millî çıkarlarımızın korunması amacıyla yürüttüğü faaliyetlerin daha etkin kılınması için gerçekleştirilen düzenleme ve yeniden yapılanma çalışmalarının devam ettiğini biliyor ve yaptığınız çalışmaları her zaman desteklediğimizi özellikle ifade etmek istiyorum. Terörle mücadele alanında yürütülen çalışmalar, yurt dışında bulunan vatandaşlarımıza yönelik hizmetin ve desteğin geliştirilmesi, dünyadaki gelişmelerin yakından izlenmesi ve bunların Türkiye'ye olası etkilerinin dengelenmesi çerçevesinde birçok alanda yapmış olduğunuz çalışmalar ülkemiz ve milletimiz adına gurur verici.

Devletimizin ve milletimizin büyüklüğünü, güvenliğini ve refahını güçlendirmeyi hedefleyen ve bölgesinde bir çekim merkezi olan dış politikamız, aynı zamanda Türkiye Yüzyılı'nın da politikasıdır. Ülkemizi eğitimden tarıma, dış politikadan savunma sanayisine, sağlıktan ekonomiye yeni yüzyılın en güçlü aktörlerinden biri hâline getirmek için gece gündüz demeden hep birlikte çalışıyoruz. Küresel düzeyde istikrarı, adaleti ve insani dayanışmayı güçlendirmeye yönelik dış politikamız, Türkiye'yi barışa ve küresel adalete katkı sunan güvenilir bir aktör konumuna da taşımaktadır. Dış politikada millî çıkarlarımızı gözetken vizyoner bir anlayışla ülkemizin küresel etkinliğini daha da güçlendiriyor, caydırıcı bir güç olarak savunma ve güvenlik alanında ülkemizin kapasitesini yükseltmeye devam ediyoruz.

Türkiye olarak girişimci ve insani dış politikamızla, Sayın Cumhurbaşkanımızın "Dünya 5'ten büyüktür." şiarıyla ve daha adil bir dünya mümkündür anlayışıyla bir taraftan daha adil bir dünya inşa edilmesi için kapsayıcı, şeffaf, hesap verebilir küresel bir yönetim sisteminin tesis edilmesi için çaba sarf etmekteyiz. Onurlu, sabırlı, kararlı ve basiretli bir tavırla Türkiye'nin hakkını ve hukukunu her alanda güçlü bir şekilde savunuyoruz. Uluslararası planda fikirlerine başvurulana, önerileri dikkate alınan, kimi zaman ara bulucu, kimi zaman kolaylaştırıcı olarak sorunlara çözüm üreten bir diplomatik güç hâline geldik hamdolsun. Büyük bir gururla ifade etmek isterim ki Türk diplomasisi son asırların en başarılı dönemini yaşamaktadır. Ukrayna krizindeki tutumumuz, ülkemizin barışı, istikrarı, insanı ve insan hayatını merkeze alan dış politikamızın en bariz örneğidir. Küresel ve bölgesel sorunların çözümünde inisiyatif alıyor, yapıcı ve aktif bir siyaset uygulayarak gerilim peşinde koşmadığımız gibi kimden gelirse gelsin baskılara da boyun eğmiyor, milletimizin izzetine asla halel getirmiyoruz. Dört bir yanımda savaşın, çatışmaların ve gerilimlerin arttığı bir dönemde tüm taraflarla eşit, ahlaki, adil bir ilişki tesis ederek barış için samimiyetle gayret gösteren tek ülke konumundayız. Millî menfaatler, uluslararası ilkeler ve çok yönlü dengeler üzerinde hem masada hem de sahada çok önemli performans sarf ediyoruz. Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün işaret ettiği "Yurtta sulh, cihanda sulh." vizyonuna katkı sağlamayı hedefleyen girişimci ve insani dış politikamızla ulusal güvenliğimizi ve çıkarlarımızı teminat altında tutarken eş zamanlı olarak insanlığın ortak hedeflerine de artan ölçüde katkıda bulunmaya devam ediyoruz.

Sayın Bakanım, sınırlarımızın güvenliği, terörle mücadele, insanların huzuru, ekonomideki sıkıntıların çözümü ve 6 Şubat depremleriyle yakından ilgileniyoruz. Şehirlerimizin inşası gündemimizin değişmez ve en önemli başlıkları olurken bunlara ilave olarak geçtiğimiz iki yıl boyunca son asrın en vahşi, en barbar soykırımlarından birine sahne olan Gazze'yi de gündemimizden hiç düşürmedik. Çoğu çocuk ve kadın 70 binden fazla Filistinli İsraili işgalci güçlerin katliamına uğradı, 170 bin kardeşimiz yaralandı. Dev bir enkaz yığınının dönen Gazze'de hâlâ ulaşılamayan şehit cenazeleri var. On milyarlarca doları bulan büyük bir yıkım söz konusu. Enkazlar kaldırılrsa bile anne babaları gözlerinin önünde öldürülen masum çocukların yaşadığı travmanın izleri belki de hiçbir zaman silinmeyecek. Uluslararası kuruluşların kayıtsızlığının Gazzelilerin kalbinde açtığı yaralar belki hiçbir zaman tam manasıyla iyileşmeyecek. Bu gaddarlık ve soykırım hiçbir zaman unutulmayacak. Türkiye olarak İsrail saldırılarının başladığı ilk günden itibaren

bu soykırıma en güçlü tepkiyi veren ülkelerden biri olduğumuzu burada bir kere daha ifade etmek istiyorum. Türkiye olarak 102 bin tonun üzerindeki insani yardımımızla, uluslararası platformlardaki girişimlerimizle, hukuk zemininde attığımız adımlarla zalimlerin karşısında durmaktan bir an bile imtina etmedik, etmeyeceğiz. Kalıcı ateşkesin temini ve adil bir barışın sağlanması yolunda büyük çaba sarf ederek İslam İş Birliği Teşkilatı, Arap Ligi, Gazze Temas Grubu ve uluslararası toplumun vicdan sahibi üyeleriyle birlikte Gazze'deki kardeşlerimizin uğradığı bu mezalimi her daim uluslararası toplumun gündeminde tuttuk, tutmaya devam edeceğiz. Katar ve Mısır başta olmak üzere sürece destek veren bölge ülkelerinin tamamına bir kez daha şükranlarımızı sunuyoruz. Bu örnek dayanışmanın önümüzdeki dönemde de çok daha güçlü bir şekilde ve kararlılıkla devam edeceğine inancımızın da yine tam olduğunu belirtmek istiyorum. Tüm bu girişimlerimiz ve ülkelerin gayretlerine rağmen terör devleti İsrail'in anlaşmadan sonra saldırılarına devam ettiğini de yine üzülerek izliyoruz. Şurası bir gerçek ki yalnızca sivilleri değil barışa giden yolu da hedef alan bu saldırılar, İsrail-Filistin meselesine adil ve kalıcı bir çözümü bulma anlayışının önüne de asla geçemeyecektir.

Öte yandan, Rusya-Ukrayna savaşının herkesin gözleri önünde büyük bir insani trajediye dönüştüğünü belirterek savaşın başından itibaren adil bir barışın tesisi için gayret gösterdiğimizi yine bir kere daha hatırlatmak istiyorum.

Azerbaycan'la ve Ermenistan'la birlikte Güney Kafkasya'da kalıcı barış ve istikrar adına önemli adımlar attık, atmaya devam ediyoruz.

Balkanlar'da yürüttüğümüz yapıcı diplomasi ve Orta Doğu'da barışa, istikrara yönelik girişimler sayesinde bölgesel rolümüzü daha da pekiştirdik.

İstikrarsızlıkların hüküm sürdüğü bir dönemde ülkemizin ve etrafının bir barış, istikrar adasına dönüşmesi için dış temaslarımız hız kazandı. Bir diğer kritik bölge, tasada ve sevinçte bir olduğumuz Türk dünyasıdır. Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde ilişkilerimiz sürekli geliyor, serpiliyor. Başta Can Azerbaycan olmak üzere kardeşlerimizin 6 Şubat depremi sonrasında yaptıkları yardımları asla unutmuyoruz.

Komşularımız Suriye ve Irak'ın toprak bütünlüğünü desteklerken bu 2 ülkenin topraklarından ülkemizi hedef alan her türlü tehdide karşı kararlılıkla mücadele ediyoruz. Yaklaşık on dört yıl boyunca Suriyeli kardeşlerimizin çok ağır bedeller ödediğini biliyoruz. Baas rejiminin ve terör örgütlerinin saldırılarında 1 milyona yakın Suriyeli kardeşimiz can verdi; 3,6 milyonu Türkiye olmak üzere milyonlarcası başka ülkelere göç etmek, hicret etmek zorunda kaldı. Bizler, bu süreçte Suriyeli muhacirlere ensar bilinciyle ev sahipliği yaptık, kardeşlik ve komşuluk görevimizi en güzel şekilde yerine getirmeye gayret ettik. Allah'a hamdolsun, sonunda zafere ulaşan Suriyeli mazlumlarda oldu.

Türkiye'nin diplomasi vizyonu sadece krizlerin çözülmesinde değil, insani sorunların ele alınmasında da kendini göstermektedir. Türkiye'nin dünyanın önde gelen insani yardım sağlayıcılarından biri olması, köklü tarihimiz ve değerlerimizden kaynaklanan sorumluluğumuzun da bir kanıtıdır. Bu bağlamda, Türkiye küresel dayanışmanın güçlendirilmesinde öncü bir ülke olarak rolünü kararlılıkla sürdürmektedir.

Birleşmiş Milletlerin azalan etkinliğinin yarattığı boşluk ve çok katmanlı jeopolitik zorluklara rağmen Türkiye dış politikasının merkezine diyalog ve ara buluculuk diplomasisini yerleştirmektedir. Kısa süre önce hayata geçirdiğimiz Karadeniz Tahıl Girişimi bu yaklaşımın en belirgin örneği olup hem bölgesel hem de küresel güvenlik ve istikrara somut katkılar sağlamaktadır.

Kafkasya'dan Afrika'ya, Orta Doğu'dan Balkanlar'a uzanan geniş bir bölgede, Türkiye, çatışmaları adil bir diplomatik çözüme kavuşturma, sürdürülebilir adil bir barışın tesis edilmesi sorumluluğunu üstlenmekten de çekinmemiştir.

Bu millet değil kendinin, bütün bu coğrafyanın mazlum ve mağdurlarının, ezilenlerin, kimsesizlerin, hatta tüm insanlığın umudu bir millettir. Unutmayın, düşersek yeniden yerimizden doğruluruz, yanarsak küllerimizden yeniden doğarız, yıkılırsak yeniden dimdik ayağa kalkarız, kolumuzu kanadımızı kesseler daha gür, daha köklü, daha güçlü bir fidana dönüşürüz.

Son yirmi üç yılda savunma sanayi diplomasisi ve güvenlik başta olmak üzere attığımız adımlarla Türkiye'yi göz ardı edilemez bir ülke hâline getirdik. Türkiye olarak gizli, açık tüm engelleme çabalarına rağmen savunma sanayisinde tarih yazmaya devam ediyoruz. Bir yandan yerli ve millî savunma projemizi süratle devreye alırken aynı zamanda Avrupalı müttefiklerimizle "kazan-kazan" temelinde savunma iş birliğimizi de güçlendiriyoruz. Mazlumun zalime boyun eğmediği, güçlünün güçsüzü ezmediği adil bir dünya için diplomatik, askerî, siyasi, ticari ve ekonomik tüm imkânlarımızı seferber ettik. En sıkıntılı zamanlarda dostlarımızın yardımına koştuk, kardeşlerimizin yaralarını sardık. Türkiye, nerede ihtiyaç duyulduysa oraya koştu. İmkânlarımız ölçüsünde elimizden geleni yapmaya hep gayret ettik. Bununla birlikte, muhannete muhtaç olmamak için de kendi teknolojimizi kendimiz üretmeye başladık. Savunma sanayisinde devletimizin desteği özel sektörümüzün de dinamizmiyle birleşince hamdolsun son yıllarda büyük ivmelere yol açtı. Artık yalnızca takip eden değil takip edilen bir devletiz. Son teknolojiye sahip hava, kara ve deniz araçlarımızla destan yazmaya devam ediyoruz. Modern silah sistemlerinden kompleks koruma paketlerine, sürüş destek modüllerinden elektronik harp altyapısına kadar her hamlesi, her ürünü merakla beklenen bir ülkeyiz. Sektördeki 3.500'ü aşkın savunma sanayisi şirketimiz ve 100 binin üzerindeki nitelikli personelle küresel barış, huzur ve güvenliğe doğrudan katkı yapmayı sürdürüyoruz.

Onlar "Yapamazsınız." diyorlardı, biz "Yaparsa bu ülkenin evlatları yapar." diyerek yola koyulduk. Bu ülkenin genç beyinlerine inandık ve onlara güvendik. "Boyunuzdan büyük işlere kalkışmayın, başınızı belaya sokmayın." diyenlere rağmen yaptık.

CAVİT ARI (Antalya) - Gençlerin umudunu bitirdiniz, gençlerin! Gençlerin umudu kalmadı sayenizde!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - "Siz teknoloji den ne anlarsınız, oturun oturduğunuz yerde." diyenlere rağmen bütün bunları başardık. Ülkesini sınır ötesindeki muhaliflere şikâyet edenler değil tam bağımsız bir Türkiye için çalışanlar, üretenler ve ter dökenler hamdolsun başardı size rağmen.

CAVİT ARI (Antalya) - Memlekette genç bırakmadınız Yaşar Bey. 4 gençten 3'ü yurt dışına gitmek istiyor sayenizde; vize alamıyorlar, pasaport bulamıyorlar sayenizde.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Bakanım, terör tehdidinin tamamen sıfırlandığı, her metrekaresinde güvenliğin ve huzurun en üst seviyede egemen olduğu bir Türkiye'yi inşallah sabırla, azimle, sağduyu ve soğukkanlılıkla inşa etmekte de kararlıyız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, süreniz bitti. İlle yirmi ikiye ayarlayacaksınız yani. Maşallah. Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Hamasi konuştu zaten yirmi dakika; iki dakika ne konuşuyor?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Devletimizin uhdesindeki her türlü imkânı kullanarak, her türlü tahrike karşı basiretli davranarak devletimizin ciddiyetine ve engin tecrübesine yakışır şekilde bu hassas süreci suhuletle yöneteceğiz. Birbirimize her zamankinden daha sıkı kenetlenerek, kardeşliğimizi perçinleyerek, özellikle farklılıklar yerine müşterek noktalara odaklanarak terörsüz Türkiye hedefimize hep birlikte vasil olacağız.

Millet olarak birlikte kurduğumuz ve tam yüz iki yıl boyunca yine birlikte yaşattığımız cumhuriyetimizi 86 milyon el ele, gönül gönüle vererek daha da yüceltmek için çalışmalarımıza inşallah devam edeceğiz.

Son olarak, dünyanın farklı köşelerinde devletimizi temsilen görev yaparken şehit düşen diplomatlarımızı rahmetle yâd ediyor, Rabb'imden şehit diplomatlarımızla birlikte tüm şehitlerimize rahmetiyle muamele eylesini niyaz ediyorum.

Sayın Bakanım, her bir politikasından gururla bahsettiğimiz ve çalışmalarıyla uluslararası alanda göğsümüzü kabartan Dışişleri Bakanlığımızın 2026 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyor, çalışmalarınızda üstün başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Görüşmelere beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 12.54

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.03

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 16'ncı Birleşimin İkinci Oturumu açıyorum.

Değerli milletvekilleri, bugün bazı milletvekillerimizin farklı görevleri olduğu için öğleden önce onlara söz vereceğiz, ondan sonra öğlen arasına gireceğiz.

İlk olarak, Sayın Oluç, buyurun lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, sayın vekiller, Sayın Bakan ve Sayın Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar; hoş geldiniz, sunumunuz için teşekkür ederiz.

Kısaca iki konuya değineceğim Sayın Bakan, bir tanesi Avrupa Birliği. Siz de biliyorsunuz, 4 Kasım'da Avrupa Birliği Komisyonu bir genişleme paketi çerçevesinde Türkiye'yle de ilgili bir rapor açıkladı ve raporun çok bölümleri var. Ben, birkaç noktaya değinmek istiyorum. Birçok şeyin yanı sıra bu raporda demokratik standartlardaki yargı bağımsızlığı ve temel haklar alanlarındaki bozulmaların hâlâ ele alınmayı beklediğini ifade ettiler. Yani birçok şey var onun içinde; mesela "İleri derecede merkezî Cumhurbaşkanlığı sistemi Parlamentonun yetkilerini ve kuvvetler ayrılığını önemli ölçüde zayıflatmıştır." dediler, biz de bunu hep söylüyoruz. "Etkili bir denetim ve denge mekanizması bulunmamakta, Hükûmetin seçimler dışında hesap verebilirliğini sağlayacak araçlar eksiktir hâlâ." dediler, biz de bunu hep söylüyoruz. "Düzenleyici kurumların çoğu doğrudan Cumhurbaşkanlığına bağlıdır ve kamu idaresi ileri derecede siyasallaşmıştır." dediler, biz de bunu söylüyoruz. "Seçilmiş muhalefet belediye başkanlarının yargılanıp görevden alınması ve yerlerine Hükûmet tarafından kayyım atanması yerel demokrasiye daha da zayıflatmıştır." dediler, biz de bunu söylüyoruz. "Muhalefet siyasetçilerine yönelik aşırı yargısal baskılar siyasi rekabeti bastırmakta ve temel demokratik ilkeleri zayıflatmaktadır." dediler, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18'inci maddesi ihlali; biz de bunu söylüyoruz. "Venedik Komisyonunun seçim sürecini iyileştirmeye yönelik tavsiyeleri uygulanmadı." dediler, doğru, biz de bunu söylüyoruz. Hukukla ilgili tespitler var. "Hukukun üstünlüğü ve temel haklar konusunda Türkiye'nin hazırlıkları erken aşamadır. Avrupa Birliği Komisyonunun önceki raporlarında belirlenen kilit konularda geriye gidiş olmuştur. Önceki raporlarda belirtilen ciddi endişeler artmıştır." dediler, biz de bunu söylüyoruz. "Yargı yürütmenin kontrolü altında kalmaya devam etmektedir ve bu durum yargı bağımsızlığını ve yargı süreçlerinin kalitesini etkilemektedir." dediler, biz de bunu söylüyoruz. "Yargı sistemi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bazı kararlarını hâlâ uygulamamış, bazı mahkemeler ise Anayasa Mahkemesi kararlarını uygulamayı reddederek sistemin bütünlüğünü ve işleyişini zayıflatmıştır." dediler, biz de bunu söylüyoruz. Devam ediyor, birçok şey var; ifade özgürlüğü üzerine, temel haklar üzerine birçok belirlemeler var; bunlar her gün konuştuğumuz şeyler. Peki, sizin Bakanlığınız ne yaptı? Geleneksel olarak bir açıklama yayınladı 4 Kasım tarihli ve dedi ki bu Türkiye raporuna ilişkin olarak "Taraflı, ön yargılı, mesnetsiz iddiaları reddediyoruz." Yani aslında muhalefetin, bizlerin hep konuştuğu bütün bu şeylerin hepsini taraflı, ön yargılı ve mesnetsiz olarak tanımladınız -bunu hep yapıyorsunuz, biliyorum, daha evvel de konuşmuştuk- ve dediniz ki "Çabalarla uyumsuz ve uzun dönemli çıkarlara da aykırı bir dille kaleme alınmıştır." Her zamanki dille kaleme alınmış vaziyette. Yani Dışişleri Bakanlığı bu tür raporlar karşısındaki geleneksel tepkisini -Türkiye'nin özellikle zayıf olduğu konularda- göstermeye devam etti. İlginç bir tespit yaptınız yine raporunuzda -çünkü rapor ekonomiyle ilgili bölümler de içeriyor, biliyorsunuz- "Türkiye'nin işleyen piyasa ekonomisine yüksek uyum düzeyinin ve sağlam makroekonomik politikalarının vurgulanmasını olumlu ve yerinde tespitler olarak değerlendiriyoruz." dediniz siz kendi açıklamanızda. "Doğu Akdeniz'deki yapıcı tutuma işaret etmesini önemli görüyoruz." dediniz vesaire. Yani siz yaptığınız açıklamada "Biz Maastricht Kriterlerine uyum konusunda raporun bizi övmesi noktalarına çok heyecanla bakıyoruz, destekliyoruz fakat Kopenhag Kriterlerini duymazdan geliyoruz." demiş oldunuz aslında, bunu açıkça yazmamakla beraber.

Şimdi, şunu söyleyelim: Siz de çok iyi biliyorsunuz ki Avrupa Birliğine bütün bu kültürü ve siyaseti açısından bakarsak, Kıta Avrupası açısından, bu bir bütün yani buradaki siyasi demokrasi ile ekonomi arasındaki ilişkiler bir bütün olarak kurgulanmış vaziyette ve bunu, böyle, birbirinden koparamazsınız yani "Maastricht Kriterleri iyidir ama Kopenhag Kriterleri kötüdür." diyemezsiniz ancak bunu bir bütünlük içinde ele aldığınız zaman anlamlı bir yere ulaşma imkânı olur. Yoksa ne olur? Hani, hatırlatıyorum, sanıyorum rahmetli Ecevit'in sözüydü "Onlar ortak, biz pazar oluruz." demişti yani çok isabetli bir dönem tahlili değildi belki ama bir tehlikeye işaret ediyordu. Sonra da bu dönemde hâlâ Almanya Şansölyesi Merz'in de ifade etmeye çalıştığı imtiyazlı ortaklık noktasına gelirsiniz eğer Maastricht Kriterleri ile Kopenhag Kriterlerini birbirinden bu şekilde koparmaya çalışırsanız. Dolayısıyla sizin yaptığınız açıklamanın ben çok isabetli olduğu kanaatinde değilim, Türkiye'nin zayıf olduğu noktaları görmezden geliyorsunuz yani bütün Avrupa bunu görüyor, bizler bunu eleştiriyoruz ama Türkiye'de yürütme hâlâ bu konudaki çabasını olumlu bir yöne doğru çevirmiyor gerçekten. Tabii ki şu açıdan size şunu söylemek isterim: Yaptığınız çeşitli toplantılarda, açıklamalarda, konuşmalarda Türkiye ile Avrupa Birliği arasında daha güçlü kurumsallaşmış ve karşılıklı güvene dayalı bir iş birliğinin geliştirilmesini önemseyeceğinizi vurguluyorsunuz, bunu çok destekliyoruz. Dolayısıyla, bunun hem Türkiye'nin hem Avrupa'nın geniş coğrafyada menfaatine uygun olduğu konusundaki tespitlerinize katılıyoruz fakat bunun gereklerini maalesef yerine getirmiyorsunuz. Bu konudaki görüşlerimizi bir kez daha size ifade etmiş olalım. Yani bunlardan bir tanesi, biliyorsunuz, vize serbestisi, sizin de çok yakından bildiğiniz bir konu. 72 kriterden 6 tanesi yerine getirilmedi, vize serbestisi takıldı, kaldı. O 6 kriterle baktığımızda nedir? Terörle Mücadele Yasası'nda değişiklik yapılması çok basit yapılabilecek bir şey, üstelik şimdi zamanıdır, Türkiye'nin barış ve demokratik toplum süreci açısından baktığımızda iyi bir fırsattır. İşte, Europol'le ilişkiler, GRECO'nun yolsuzlukla mücadele önerilerinin uygulanması meselesi vesaire; tek tek sıralamayım ama 6 madde hâlâ yerine getirilmemiş. Hâlbuki çok kolaylıkla yerine getirebilecek maddeler ama yine Türkiye'nin geleneksel politikası nedeniyle bu da yapılmıyor. Yani bir taraftan Avrupa Birliğine girmek, ilişkileri geliştirmek, sağlamlaştırmak ve kurumsallaştırmak ama öbür taraftan da orada yapılması gerekenleri, kriterleri yerine getirmemek konusunda... Hani şunu hemen söyleyeyim, siz belki bu eleştiriye o şekilde cevap verecek olabilirsiniz, yani "Avrupa süttten çıkmış ak kaşıktır." diye bir fikrimiz yok, tam tersine, Avrupa'nın da bu konuda, sürecin ilerlemesi konusunda, fasılların açılması konusunda çok ciddi sıkıntılar yarattığını elbette ki farkındayız. Orada da karşı duruşlar, tepkiler var fakat biz kendi tarafımızda ne yaptığımıza bakıp değerlendirmeye çalışıyoruz esas olarak, o nedenle bunları ele aldım. Bu konuda umarız, hem Dışişleri Bakanlığının katkılarıyla hem de genel olarak yürütmenin çabalarıyla hem demokratikleşmede hem de hukukun üstünlüğünde gereken adımların atılması çok gecikmeden

gerçekleşir, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının yüzde 91 değil, yüzde 100 uygulanması gerçek hâle gelir ve Türkiye'nin pozisyonu -siyasi olarak da baktığımızda, demokratik olarak da baktığımızda- daha güçlü bir noktaya gelir.

İkinci değinmek istediğim konu Güney Kafkasya'yla ilgili, Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki barış çalışmalarıyla ilgili. Son derece önemliydi 8 Ağustos Washington Mutabakatı, bir diplomatik kırılma anlamına geldi olumlu anlamda ve bunun kalıcı barışa dönüşmesi açısından da gerçekten bir ortak çabaya ihtiyaç olduğu çok açık ortada. Bu konuda birkaç öneri yapmak istiyoruz, önemli görüyoruz çünkü Güney Kafkasya'da hem Türkiye'nin rolü açısından baktığımızda hem Azerbaycan-Ermeni ilişkilerinin gelişmesi açısından hem de Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin gelişmesi açısından çok önemli olduğu kanaatindeyiz, birkaç öneri yapacağız. Yani bu konuda 8 Ağustos sonrası pek çok aktör, Amerika, Avrupa Birliği, Türkiye -siz de işin içindesiniz çünkü- ve Körfez ülkeleri birçok girişim başlattı, bu çabaların birbirini tamamlaması gerekiyor, rekabetten uzak bir şekilde uyumlu ilerlemesi gerekiyor barışın gerçekleşebilmesi için ve kalıcı olabilmesi için. Türkiye'nin de kurucu ortak olacağı bir koordinasyon mekanizmasının önemli olduğu kanaatindeyiz. Bununla birlikte bir yatırım fonunun kurulmasının da önemli olduğu kanaatindeyiz. Bir, bunu belirtmiş olalım.

İkincisi, TRIPP'in kapsayıcı bir anlayışla bir an önce...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Buyurunuz.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim.

TRIPP'in stratejik bir konu olduğu bellidir, kapsayıcı bir anlayışla bir an önce devreye geçmesi önem taşıyor. Yani mevcut demir yolu hatlarının Azerbaycan, Ermenistan, Nahçıvan ve Türkiye çerçevesinde rehabilitasyonu yoluyla 2026'da adımlar atılabilir ve 2027'de sonuç alınabilir. Bu, aynı zamanda hem Ermenistan'la ilişkilerimizi geliştirir, karşılıklı ekonomik ilişkileri geliştirir hem de bunun Türkiye'ye, bölgesel açıdan baktığımızda içe dönük olumlu ticari ve ekonomik bir katkısı olur; bunu söylemiş olalım. Tabii ki sınırların üçüncü ülke vatandaşlarına açılması, 2026'da Türkiye ve Ermenistan vatandaşları için de açılması önem taşır. Bu konuda Dışişleri Bakanlığının da adım atması gerçekten önemli olur diye düşünüyoruz.

Şimdi, Paşinyan Hükûmeti -siz de izliyorsunuz- Türkiye'den Azerbaycan'a doğrudan kara ulaşımı sağlayacak Margara-Koridzor hattını açmayı öneriyor. Bu konuda bu hattın açılması hem barışa inancı artırır hem de Türkiye'deki iş dünyasının Azerbaycan ve Ermenistan'a daha kolay erişim sağlanmasını sağlar, o açıdan önemlidir. Türk Hava Yollarının hızla Erivan seferlerine başlaması düşünülebilir, önemli bir adım olur. Süleymaniye adımı son derece önemliydi. Kars-Gümrü demir yolunun 2026'da açılabilmesi yönündeki bir açıklamanız süreci olumlu yönde etkiler ve tabii, Azerbaycan-Ermenistan-Nahçıvan-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı'nın çalışmalarının projelendirilmesine destek olunması önemli bir adım olur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Sayın Başkan, toparlıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Buyurun lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim.

Yani kısaca toparlayacak olursak, özellikle Güney Kafkasya'da barışın kalıcı olmasını sağlamak açısından atılabilecek birçok adım var; kimisi sembolik olabilir, kimisi daha fiilî destek adımları olabilir. Bu konudaki adımların geciktirilmemesi Türkiye'nin de barışa katkısı açısından önemlidir; aynı zamanda Ermenistan'la da ilişkilerin her anlamda -ticari, kültürel, diplomatik, ekonomik ilişkilerin- geliştirilmesi açısından önemlidir diye düşünüyoruz.

Son bir konu -üçüncü konu olacak ama çok kısaca değineceğim, bu konuda daha evvel de size görüşlerimizi iletmıştik, bir kez daha söylemiş olalım- Suriye meselesi. Biz tabii ki Suriye'deki gelişmelerin iki siyasi irade arasındaki sürmekte olan, kuzeydoğu Suriye yönetimi adına Mazlum Abdi ve Şam yönetimi adına Ahmet Şara'yla sürmekte olan ve özellikle 10 Mart Mutabakatı'nda şekillenmiş olan anlaşmanın gerçekleşmesi ve bir demokratik entegrasyonun ortaya çıkması açısından çok önemli olduğunu düşünüyoruz; bunu destekliyoruz ve oradaki siyasi iradelerin esas itibarıyla olumlu çabalarının Suriye'yi demokratikleştireceği kanaatindeyiz. Bu konudaki tutumumuzu genel olarak biliyorsunuz ama bir iki noktaya değinmek istiyorum. Bir tanesi, Nusaybin ve Mürşitpınar Sınır Kapılarının açılması -bunu daha evvel de iletmıştik, diğer bakanlara da ilettik, Ticaret Bakanlığına da bu konudaki görüşlerimizi ilettik- ilişkileri olumlu anlamda geliştirecektir; diğeri de kuzeydoğu Suriye'yle olacak ilişkilerin geliştirilmeye başlaması, Türkiye açısından oraya her anlamda bir el uzatılması -ticari, ekonomik, kültürel açılardan da baktığımızda, tabii ki siyasal açıdan da- son derece önemlidir. Bu konuda da adımlar atılmasını bekliyoruz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Oluç.

Şimdi de söz sırası Sayın İskender Bayhan'da.

Buyurunuz lütfen.

Süreniz beş dakikadır

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum, bütün hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Çağımız emperyalist kapitalizmle sömürülen sınıflar ve ezilen halkların mücadele çağı, kurtuluş çağıdır. Siz böyle bir çağda "Bölgede haritalar yeniden çizilecekse biz de payımıza düşeni alacağız." diyorsunuz. Bölgenin yeniden paylaşımı yani pastadan pay kapma peşinde koşuyorsunuz. Bu yaklaşımınızla siz bu çağı sömürülen ve ezilen halklardan yana okumuyorsunuz, onların çıkarını temel alan bir dış politika ne yazık ki uygulamıyorsunuz; böyle bir stratejiden de yoksunsunuz. Her türlü ekonomik, ticari rekabetin silahla, çatışma ve savaşla desteklenip sürdürülmedikçe sonuç vermeyeceği bir sürece girmiş durumdayız ama siz bu yokmuş gibi davranıyorsunuz. Ya serbest rekabetçi, demokratik bir nüfus paylaşım mücadelesi hayali kuruyorsunuz ya da gerçekleri böyle gizleyip yeni Osmanlıcı bir politika anlayışını halkımıza böyle pazarlamaya çalışıyorsunuz. Sunumunuzda sürekli "diyalog" "itidal" "barış" diyorsunuz, savaşlar ve savaş tehditleri o kadar büyüyor ki siz sunumunuzda bunu üreten nedenlere, en bilinenlere bile değinmiyorsunuz; ne çağımızı anlıyorsunuz ne de halkın çıkarlarını esas alan bir dış politikanız var. Çok kutupluluk, çok çelişkililik, belirsizlik, yaşanan krizler ve uzak olmayan yeni krizler üzerine sofistike cümlelerle, ömrünü doldurmuş, günümüz dünyasını ve yakın geleceği anlamaktan uzak dış politika faraziyeleriyle halkı oyalıyorsunuz. Savruk ve ABD emperyalizmine muhtaç olmaktan

çıkamayan bir çizginiz var. ABD'nin 2022 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi ortada; Çin baş düşman, Rusya da ikinci düşman. Trump, bütün dünyayı ABD emperyalizminin egemenliğinde bir sömürge ve sömürü zincirinin halkası hâline getirmek için çalışıyor, bunu açık açık söylüyor; siz böyle bir çağda ABD emperyalizmiyle stratejik ortak, Trump'la dost olduğunuzu söylüyorsunuz. Böyle bir dünyada Batı emperyalizmi ile NATO'yu, Trump ile ABD emperyalizmini, Netanyahu ile Trump'ı ayırarak "Aralarında çelişkiler var." diyerek siyaset kurmayı büyük ustalık, diplomatik cambazlık sayıp yoksul işçi ve emekçi halkımıza Türkiye Yüzyılı hayalleri kurdurmaya çalışıyorsunuz. Trump'la, Barrack'la neyin barışını getireceksiniz? Bugüne kadar "Barış getireceğiz." dediği nereye barış getirmiş ABD emperyalizmi ve iş birlikçileri? Onlara karşı bir adım atmak istiyorsanız o zaman bir zamanlar "Libya'da ne işi var?" dediğiniz NATO zirvesini iptal edin, ev sahibi olmaktan vazgeçin, NATO'dan çıkın ve bütün iş birlikçi ezberleri bozmakla işe başlayın ama yapamazsınız. Size bunun nedenini geçen yılki bütçe görüşmesinde bir Bektaşî fıkrasıyla anlatmıştım. Son BM kongresinden sonra geldiğiniz yeni durum şöyle: Önce ABD atına binip Osmanlı kılıcı salladınız, sonra attan düştünüz, "Çelişkilerden yararlanıyoruz." deyip kılıç sallamaya çabaladınız. Şimdi ata yeniden binmeye çalışıyorsunuz, bir eliniz eyerde, bir eliniz yeleda, ayağınız üzengide yürümeye uğraşıyorsunuz. Peki, bu dış politikanız Türkiye'de kimlere, ne kazandırdı? Birçok ülkeyle dış ticaret hacminizin yirmi beş yıldır ne kadar büyüdüğünden rakamlar vererek söz ediyorsunuz. O ülkelerle ilişkilerinizin gelişmiş, dış ticaret hacminizin büyümüş olmasının bu halka ne faydası var, tek cümleyle izah etmiyorsunuz. Halkın bütün o yıllar boyunca ekmeği küçüldü, daha da yoksullaştı ama "Biz çok büyük yerli ve millî dış politika izledik." diyorsunuz. Sadece Bakanlığınızda çalışan emekçilerin çalışma ve yaşam koşullarına baksanız, sadece son bir yıldaki geriye gidişi görseniz aslında nasıl bir asimetri olduğunu görürsünüz. İşçilerin, emekçilerin, halkın gerçekleri ve çıkarları ile dış politikanızın gerçekleri ve büyüttüğünüz burjuvazinin çıkarları karşı karşıya duruyor Sayın Bakan. Uçaklarınıza binenlere kazandırıyor, bu çok açık ve bunu da yer yer söylüyorsunuz, söylemekten çekinmiyorsunuz. Başta Suriye olmak üzere, bölgede ve uluslararası ilişkilerde yeni bir sayfa açmadıkça emperyalizmin stratejik ortağı, bir avuç işbirlikçi büyük burjuvanın kasa doldurucusu olmaktan çıkamazsınız, pazar ve nüfus mücadelesinden pay kapmayı esas alarak antiemperyalist, demokratik ve barışçıl bir dış politika izleyemezsiniz, sömürgecilerin ve sömürücülerin boyunduruğundan kurtulamazsınız; tam tersine, onu güçlendirir, onun esiri olursunuz, halkınızın, halkların yoksulluğunu ve acısını büyütürsünüz. Ne yazık ki bugün, yerlilik, millîlik, Türkiye Yüzyılı propagandası eşliğinde olanlar budur.

Sayın Bakan, isterseniz işe, bunları sıfırdan, yeniden değiştirerek başlayın. Gerçekten inanmak istiyoruz, gerçekten Türkiye'nin antiemperyalist, demokratik, barışçıl bir çizgide bölge siyaseti izlemesini istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bütçe görüşmelerimizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakan, ben Bakanlığınızın işleyişine veya bütçeye ilişkin değerlendirmelerime önce bir Tayvan'la ilişkilerimiz açısından başlamak istiyorum. Hepimizin bildiği gibi, Tayvan "Çin Cumhuriyeti" veya "Milliyetçi Çin" diye bildiğimiz ülke. 1971 yılına kadar Birleşmiş Milletlerde Çin'i temsil eden ülke, 1971'den sonra Çin Halk Cumhuriyeti onun yerine geçiyor. Dünyanın 22'nci büyük ekonomisi, 831 milyar dolar millî geliri var, 23 milyon nüfusu var, kişi başı gelir yaklaşık 35 bin dolar. Dünyanın en zengin 14'üncü ülkesi, kişi başı gelir açısından. Dünyada en güçlü rezervi olan 4'üncü ülke, 600 milyar doların üzerinde rezervi var. Ticaret hacmi yaklaşık 900 milyar dolar; 475 milyar dolar ihracat, biraz onun altında da ithalatı var, dış ticaret fazlası veren bir ekonomi. Çin'le ikili ticaret hacmi de yüksek, ticaret hacminin yaklaşık yüzde 20'sini Çin'le yapıyor Çin baskısına rağmen.

Şimdi, Türkiye'yle ilişkilerine baktığımızda, bizim 1,5 milyar dolar bir ticaret hacmimiz var Tayvan'la. Yani 900 milyar dolarlık ticaret hacmi olan bir ülkeyle bizim ticaret hacmimiz sadece 1,5 milyar dolar. Buna böyle baktığımızda -ileri doğru yapılması gereken şey- büyük bir gelişme potansiyelinin olduğunu herhâlde görmek mümkündür.

Şimdi, tabii, Tayvan biliyoruz ki yüksek teknolojide dünyada lider bir ülke yani yarı iletken küresel payın yüzde 70'i Tayvan'ın, dünyanın ileri teknoloji çiplerde yüzde 95, yapay zekâ çiplerde yüzde 100 çip ihtiyacını karşılayan bir ülke. Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Japonya gibi ülkeler Tayvan Hükûmetiyle stratejik iş birliği geliştiriyor. Pek çok ülkenin mühendisleri, öğrencileri Tayvan'a giderek özellikle yarı iletken endüstrilere katılıyorlar.

Şimdi, Tayvanlı şirketlerin yatırım eğilimlerine baktığımızda, geçmişte Çin'le çok güçlü bir yatırım eğilimi varken, mesela on yıl önce Tayvanlıların yatırımlarının yaklaşık yüzde 84'ü Çin'deyken 2024 yılında bu oran yüzde 7'ye düşüyor, 2025'in ilk aylarında ise yüzde 3'ün altına düşüyor. Yani Tayvanlılar Çin'den kurtulmak, özellikle Avrupa'ya ve yeni ülkelere açılmak istiyor fakat Türkiye olarak biz kendimizi kapatıyoruz. Şimdi, özellikle hangi alanlarda? Yarı iletken otomotiv, havacılık, iletişim sektörlerinde iş birliği geliştirmek istiyor, Avrupa ülkelerine gidiyorlar. Bizim hele hele şu anda emek yoğun sektörlerimizin ülkeden kaçtığı, dolayısıyla daha yüksek teknolojiye, üretime ve yatırıma ihtiyacımız olduğu bir dönemde Tayvan'la biz ilişkilerimizi niye geliştirmiyoruz Sayın Bakan? Yani bakın, Tayvan'la bizim bakan yardımcısı düzeyinde hiçbir resmî ziyaretimiz yok yani en fazla genel müdür, o da içerik itibarıyla düşük düzeyde bir görüşme; bunları anlamak mümkün değil. Bakıyorsunuz, Amerika, Birleşik Krallık, Kanada, Japonya, Almanya, Fransa, İtalya gibi G8 ülkeleri ile Polonya, Litvanya, Finlandiya ekonomik ve ticari diyalog mekanizmaları kurmuş Tayvan'la. Şimdi, dolayısıyla bunları herhâlde Hükûmetiniz yakından takip ediyordur. "Ediyor mu?" diye soruyorum. Türkiye ile Tayvan arasında düzenli ekonomik, ticari istişare toplantıları yapılıyor mu? Türkiye Hükûmeti Tayvanlı yatırımcıları ülkeye çekmek için resmî heyetler gönderiyor mu? Eğer bu girişimler yoksa bunun nedeni nedir? Gelecekte ikili ekonomik ilişkileri nasıl geliştirmeyi planlıyorsunuz?

Yine, ulaşım, turizm ve yatırım alanlarında baktığımızda, 2024 yılında Türkiye'ye 100 binden fazla Tayvanlı gelmiş, Tayvanlıların Türkiye'ye ilgisi var, bireysel olarak da sıcak insanlar, Türkiye'ye de sıcak bakıyorlar. Fakat ulaşım ile ilgili... Evet, şu anda Türk Hava Yolları İstanbul-Taipei uçuşları var ama bunlar yetersiz. Pek çok Tayvanlı vatandaş Türkiye'de gayrimenkul almak istiyor. Yani şimdi, biz başka bir sürü ülke vatandaşına Türkiye'de gayrimenkul alma imkânı verirken Tayvanlılara bu niye verilmiyor, bunu da sormamız lazım.

103 ülke... Bakın, tabii, Tayvan'ı tanıyan sadece 10 tane ülke var. Evet, Tayvan'ı bağımsız bir ülke olarak tanımıyor ama Tayvan'la çok güçlü ticari, ekonomik ve diplomatik ilişkileri var. Yani bizim bunu yapmamıza engel ne, ben bunu anlamıyorum. Bizim sermayeye ihtiyacımız var, yüksek teknolojiye ihtiyacımız var, bize karşı bir ilgi var, her şeye rağmen 100 binin üzerinde turist gelebiliyor bu ülkeden bize ama biz kendimizi Tayvan'a karşı kapatıyoruz, bunları anlamak mümkün değil. Bir politika değişikliği burada gerekir Sayın Bakan, bunu da soru olarak sormuş olayım, bir politika değişikliğiniz var mı? Tabii "Biz bunu anlamıyoruz." derken anlıyoruz, Türkiye'nin Çin korkusu yani Türkiye'nin Çin'den ödö kopuyor. Sayın Cumhurbaşkanı böyle genel olarak konuşulduğunda "Dünya 5'ten büyüktür." diye hamasi nutuklar atıyor fakat spesifik noktalarda Çin'den, Amerika'dan, Rusya'dan... Düşüğümüz durum belli. Rus'un kapısında bekliyoruz; Amerika Birleşik Devletleri, Trump bize hakaret ediyor, bir şey demiyoruz; Çin'le ilgili olarak da işte şeyi bile... Bakın, burada fotoğrafları falan var. Yani arkadaşlar, bakan ve bakan yardımcısı düzeyinde bütün ülkelerin Tayvan'la ilişkisi var, bu ilişkiyi geliştirmemiz lazım, Türkiye'nin menfaatleri var burada. Yani Tayvan için falan da değil, Türkiye'nin menfaatleri için bunu yapmak gerekiyor.

Şimdi, aynı Çin korkusunu Doğu Türkistan'da da görüyoruz tabii yani Doğu Türkistan'da zulüm arşa yükseldi, Türkiye sesini çıkarmıyor. Sayın Bakanım -sizin şeyinizi de baktık- konuşma metninizin 15'inci sayfasında da sadece beklentimizi ifade eden bir cümle var yani bunlarla falan Doğu Türkistan... Onlar bizim soydaşımız, onlar bizim dindaşımız. İsterse böyle olmasın; hani nerede bir mazlum varsa Türkiye onun yanındaydı? Ya, kendi soydaşlarımızla ilgili güçlü bir tane cümle kuramıyoruz; bırakın bir eylemde bulunmayı, güçlü bir tane cümle kuramayan bir Türkiye Cumhuriyeti devleti var, devleti yönetenler var; bunları asla ve kata kabul etme imkânımız yoktur, burada çok daha güçlü olmamız lazım.

Özetle, Uygur Türklerinin karşılaştığı ağır insan hakları ihlalleri Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politika ve insan hakları merkezli yaklaşımında acil ve öncelik teşkil etmelidir. İnsanlığa karşı suç ve soykırım iddialarının Birleşmiş Milletler Uluslararası Ceza Mahkemesi ve diğer ilgili uluslararası hukuk zeminlerinde takibi için Dışişleri Bakanlığı özel bir hukuki takip ve savunucu birimi tahsis etmelidir bize göre.

Yine Çin Halk Cumhuriyeti nezdinde diplomatik teşebbüsler artırılarak Uygur Türklerinin durumunu yakından izleyecek ve yerinde raporlama yapılacak bir Urumçi başkonsolosluğunun açılması da gerekmektedir.

Şimdi, diğer bir alan -yine sunumunuzda yan cümlecik olarak kullanıldınız Sayın Bakan- bu Doğu Akdeniz meselesi, mavi vatan meselesi. Türkiye artık Doğu Akdeniz'de yok, Türkiye mavi vatanda hiçbir faaliyette -yani enerji anlamında söylüyorum- arama faaliyetlerinde bulunmuyor. Oysaki geçmiş birkaç yıla bakın, bunun üzerinden çok güçlü bir iç siyaset yönetildi Türkiye'de. Yani dış politika her zaman olduğu gibi -bunu sizlerden bağımsız olarak söylüyorum Sayın Bakan, bunu kişiselleştirmeyin, sizinle alakalı değil, özellikle Sayın Cumhurbaşkanının tutumu bizim burada temel olarak eleştirdiğimiz nokta- tamamen iç siyasete malzeme edildi. Ondan sonra, şu anda Türkiye'nin 8 tane gemisi var, 2 tane sismik araştırma, 6 tane derin sondaj gemisi aldık ki dünyada böyle bir örnek yok yani dünyada herkes bunu kiralayarak yapıyor, biz gemi aldık başkaları bize gemi vermiyor diye. Tamam hadi aldık ama gemileri Doğu Akdeniz'den çektik. Doğu Akdeniz'de hiçbir faaliyeti yok Türkiye'nin. Nasıl olabilir böyle bir şey? Ya kabul etmek mümkün değil. Bakın, 22 Aralık 2022 tarihinden itibaren hiçbir şekilde kabul etmememiz gereken Sevilla Haritası'nın alanı dışına çıkmamıştır Türkiye arama faaliyetlerinde. Sayın Bakan bunu bize nasıl izah ediyorsunuz? Oysaki biz biliyoruz ki Sevilla 2'nci Sevr'dir; kabul etmemiz mümkün değildir, hiçbir hukuki geçerliliği yoktur. Mahkeme kararları vardır, o harita üzerinden değil ama benzer durumlarda; biliyorsunuz bu Meis Adası üzerinden bir tartışma var orada. Yani bizim ana karamıza 2 kilometre Yunanistan'ın ana karasına 580 kilometre olan bir alanda bizim deniz yetki alanlarımız Sevilla Haritası üzerinden sınırlandırılıyor. Güney Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan arkasına Avrupa Birliğini almış, Türkiye yanlış politikalar nedeniyle Doğu Akdeniz'de yalnız kaldığı için, müttefiksiz kaldığı için bugün kendi kıta sahanlığımızda, kendi deniz yetki alanlarımızda faaliyet yapamıyoruz. Ya Norveçliler geldi, Norveçliler arama yapıyor, Türkiye bütün gemilerini çekti Sayın Bakan; bunu nasıl izah edersiniz bize, böyle bir şey kabul edilebilir mi? Vatan toprağıdır orası, toprak değil vatan denizi, mavi vatandır. Yani mavi vatandan Türkiye'nin çekilmesini biz hiçbir şekilde hiçbirimiz kabul edemeyiz. Sizin de kabul ettiğinizi düşünmüyorum. Ama tabii, dış politikada hayati hatalar yaparsanız, üst üste hatalar yaparsanız işin geleceğı nokta en sonunda bu olacaktır. Bu hiçbir şekilde kabul edilebilir değildir. Türkiye buradaki arama faaliyetlerini mutlak surette devam ettirmelidir.

Tabii, öncelikle Suriye'yle, daha sonra Mısır'la münhasır ekonomik bölge anlaşması yapmak durumundayız. Madem bu Suriye'yle aramız o kadar iyi, bizim istediğimiz, benimsediğimiz bir devlet geldi, tepelere çıkıyoruz, çay içiyoruz, kahve içiyoruz, yapalım şu anlaşmayı. Niye yapmıyoruz, niye yapamıyoruz? Hani o kadar güçlüydük? Mutlak surette bu münhasır ekonomik bölge anlaşmasının dediğim gibi önce Suriye sonra Mısır'la yapılması gerekir. Türkiye'de Doğu Akdeniz'de kendi münhasır ekonomik bölge alanını artık ilan etmenin vakti gelmiştir. Burada, dediğim gibi, bu işleri Güney Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan'a bırakamayız. Dolayısıyla, sonuç itibarıyla, adalarda yaşadığımız fiilî durumu mavi vatanda veya Doğu Akdeniz'de de yaşamamamız gerekir.

Şimdi, Sayın Bakan, diğer bir başlık Suriye meselesi. Suriye fiilî olarak bölündü, bunu kabul edelim etmeyelim, Suriye bölündü. Suriye'de İsrail ve Amerika Birleşik Devletleri bunu istiyor ve orada bizim açımızdan daha da kritik olan... Tabii, Suriye'nin toprak bütünlüğü Türkiye'nin kırmızı çizgisiydi, içeride bir süreç yürütölüyordu. Dışarıda eş zamanlı yürüyen bir süreç.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu bir Türkiye projesi değil, bu çok net bir şekilde ortada. İki proje eş zamanlı bir şekilde gidiyor. Türkiye orada bir terör devletinin, bir Kürt devletinin kurulmasına müsaade etti ve ağzımızı açıp bir şey söylemıyoruz. Şimdi, yavaş yavaş, yeni yeni, cılız cılız, işte "Suriye'nin toprak bütünlüğü..." Geçmiş olsun, ne toprak bütünlüğü! Yani Türkiye orada bir terör devleti, İsrail ve Amerika sömürgesi bir devlet kurulurken varımızla yoğunumuzla mücadele etmemiz gereken bir alanda maalesef yok. Bu, Türkiye açısından en büyük, en büyük sorundur, ciddi bir beka sorunudur. Orada şu anda YPG... Yani efendim "YPG Suriye devletine entegre olmalıdır." diye İbrahim Kalın'ın sözleri var, yanlış hatırlamıyorsam sizin de var Sayın Bakan. Nasıl entegre olacak YPG Suriye devletine? Bunlar bunlar mühendis mi, bunlar doktor mu, bunlar hemşire mi, bunlar öğretmen mi? Ya, bunlar katil, bunlar terörist, bunlar silahtan başka

bir şey bilmez; bunların Suriye devletine entegre olması ancak onun askeri olarak olur. Türkiye bunu, böyle bir şeyi nasıl önerebilir? Hani burada başlangıçta, içerdeki süreç başlatılırken YPG'yi de kapsayacaktı bu silah bırakma meseleleri falan. Hem YPG tarafı söylüyor hem de her taraf söylüyor; YPG'nin artık hiçbir şekilde içerdeki süreci de kapsamadığını net bir şekilde gördük ve şu anda dediğimiz şey "Oraya entegre olsunlar." Oraya entegre olurlarsa biz görürüz zaten. Böyle bir şey yok, bunu kabul etmek mümkün değil. Yani dolayısıyla maalesef Türkiye'nin riskleri ciddi bir şekilde burada devam ediyor. Net olarak şu soruyu soruyorum Sayın Bakan: Yani YPG size göre hâlâ bir terör örgütü müdür değil midir? Bize bunun lütfen cevabını verin. Artı bugüne kadar Sayın Cumhurbaşkanı bize ne dedi hep: "YPG'nin elinde 40 bin tır silah var, Amerika Birleşik Devletleri tarafından verilmiş." Bu silahlar nerede? Bu silahları ne yaptılar? Yaktılar mı, gömdüler mi, ne oldu?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir daha açtım.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bunlar hâlâ YPG'nin elinde dururken YPG'nin entegre olmasından neyi kastediyorsunuz? Ben bunu anlamıyorum.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanının bir Amerika Birleşik Devletleri ziyareti oldu, Birleşmiş Milletler nezdindeki ziyaretlerden bahsediyorum. Yani bence skandallarla dolu, Türkiye'yi çok rencide edecek bir ziyaret bu ziyaret. Trump'ın özellikle... Tabii, gitmeden önce tavizler vermeye başladık, 2018'den beri uyguladığımız bazı ek gümrük vergilerini kaldırarak oraya gittik. Efendim, bize -niye karışabilir, buna ilişkin hiçbir şey söylemedi- "Erdoğan'ın şu anda yapacağı en iyi iş Rusya'dan petrol ve doğal gaz almamak olacaktır." dedi, Türkiye hiçbir şey söylemedi. LNG anlaşması yapıldı yani fiyatıyla ilgili kısımlarla ilgilenmiyorum ama 43 milyar dolarlık LNG anlaşmasının yapıldığı basına yansıdı.

Şimdi, tabii, şeyi söylemeyeceğim yani sürekli gaz buluyorduk, petrol buluyorduk, niye bunları alıyoruz, o da ayrı bir şey. Yani Trump Sayın Cumhurbaşkanının bir sandalyesini çekti, onun üzerinden içeride bir propaganda götürülüyor; ya böyle bir şeyi kabul etmek mümkün değil. Hâlbuki verdiği mesajda "Senin sandalyeni istediğim zaman temelli çekerim." demek istedi Trump, o da bize ikramda bulundu zannediyorlar; bunu kabul etmek mümkün değildir. Küçük düşürücü sözlerde bulundu, hiçbir şey söylemedi Türkiye Cumhuriyeti devleti; ben bu ülkenin bir vatandaşı olarak hakikaten çok rahatsız oluyorum. "Hileli seçimleri herkesten iyi bilir Erdoğan." dedi, Erdoğan bir şey söylemedi. "Rahip Brunson'ı aldık mahkeme kararına rağmen." dedi, ağzımızı açıp bir şey söylemedik. "Şunlara bak, çok akıllar." dedi, bizim bürokratlarımızla, siyasetçilerimizle dalga geçti; kimse ağzını açıp bir şey söylemedi. Ama aynı zamanda Hamas konusu hiç gündeme gelmedi, F-35'le ilgili hiçbir iddiamızı orada ortaya koyamadık. Ondan sonra bir de biliyorsunuz meşruiyet meselesi var, meşruiyetle ilgili söylenenler egemen bir devletin asla kabul edeceği bir şey değildir. Kimse ağzını açıp bir yetkilimiz -yani bir başkonsolos, ne bileyim ben, bir kâtip nezdinde dahi- bir tepki ortaya koyamadı. Bunları kabul etmek mümkün değildir, bunları kabul etmek mümkün değildir, bunlar egemen bir devletin tavırları değildir.

Heybeliada'yla ilgili "Elimizden geleni yapacağız." dedi. Allah korusun, Heybeliada'yla ilgili ne yapılacağını bilmiyoruz ama...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - ...ekümeniklik verilmesi durumunda Vatikan benzeri bir devlet kurulmuş olacaktır. Bu da bir defa üniter devlet yapısını bozacaktır, aynı zamanda ilişkilerimizi de bozacaktır, Rusya ve diğer Ortodokslar da bizim düşmanımız hâline gelecektir. Dolayısıyla Heybeliada'yla ilgili de Türkiye'nin menfaatlerini rencide edici hiçbir girişimin olmaması gerekir.

Tekrar bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Salıcı'nın komisyon toplantısı var, size söz vereceğim, sonra araya gideceğiz. Komisyon üyelerine uzatma yapıyorum, olmayanlara yapmıyorum. On dakika süreniz var ama arkadaşlar size beş dakika vermişler. Sonra da değerli milletvekilleri, bir saat ara vereceğim.

Sayın Salıcı, buyurun lütfen.

OĞUZ KAN SALICI (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan ve heyeti, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dünya bugün kelimenin tam anlamıyla bir siyasi kriz döneminden geçiyor. Büyük resme baktığımızda küreselleşmenin geriye sardığı, ticaret rejiminin belirsizleştiği sisli bir atmosfer görüyoruz. Amerika ile Çin artık birbirine akran sayılabilecek iki büyük güç, orta düzeyli ve yükselen güçler ise bu rekabetin yarattığı baskıdan kaçınmak için dengelenme stratejilerine yöneliyorlar. Nasıl ki Brezilya'nın, Suudi Arabistan'ın, Hindistan'ın ekonomik, askerî ve diplomatik manevralar açma çabalarını takip ediyorsak aynı durum ülkemiz için de geçerli. Gerçekten de yeni dünya düzeninin şekli hâlâ belirsizken Türkiye'nin stratejik konumu her zamankinden daha kritik bir yerde duruyor. Buradan ilk soruma geliyorum. Türkiye gibi ülkelerin enerji kaynaklarını çeşitlendirmesi ve hiçbir ülkeye bağımlı olmadan tedarik sağlaması son derece doğal ve doğrudur. Ancak geçen hafta 4 dikkat çekici haber yayınlandı: Amerikan medya kuruluşu Bloomberg'in haberine göre Amerikan Başkan Yardımcısı J.D. Vance ile Dışişleri Bakanı Marco Rubio sizinle yaptıkları görüşmede "Rusya'dan enerji alımını tamamen durdurun." talebini iletmışler; bu, Bloomberg'in haberi. Rusya'nın en önemli yayın organlarından RBK haberine göre ise Türkiye geçen ay Rusya'dan yapılan dizel ithalatını azaltmış, geçen hafta da Rusya'dan ham petrol alımını sıfırlamış. Önceki gün Donald Trump'ın ağzından şu sözleri duyduk: "Cumhuriyetçiler Rusya'yla iş yapan herhangi bir ülkeye yönelik çok sert yaptırımlar içeren bir yasa hazırlıyorlar, buna İran'ı da ekleyebilirler, bunu ben önerdim." dedi. Hindistan basını da dün bunun üzerine, Rusya'dan enerji ithal eden ülkelere yüzde 500 oranında tarife uygulanacağını yazdı. Sayın Bakan, biz Rusya'ya petrolde, maalesef, yüzde 66, doğal gazda, yine maalesef, yüzde 41 oranında bağımlıyız. Amerika'dan alacağımız LNG'nin doğal gaz talebimizi karşılama imkânı yok. Enerjide tablo bu iken Amerikalılar size "Rusya'dan enerji alımını durdurun." talebinde bulundu mu? Aksi hâlde, yüzde 500'lere varan yaptırımlardan bahsettiler mi? Bu durumda, Amerika'da yaptığınız görüşmeler Türkiye'nin enerji tedarikini çeşitlendirmesi anlamında olumlu bir sonuç yarattı mı?

Sayın Bakan, buradan savunma sanayisine geçmek istiyorum. Rusya'dan petrol ve gaz alımının durdurulması karşılığında F-35 konusunda ilerleme sağlanabileceğine ilişkin haberler dış basında yazılmaya devam ediyor. Hatta, Trump "Erdoğan önce bizim için bir şeyler yapacak." diyerek son Amerika ziyaretinde bu beklentiyi açıkça dile getirdi. Siz de yakın zamanda katıldığınız bir televizyon programında F-35lerle ilgili "Söz aldık." ifadesini kullandınız. Bizim F-35'lerle ilgili yaşadığımız sorunun ana kaynağı Rusya'dan S-400 hava savunma sistemi almamızdı, Amerikalılar size F-35'lerle ilgili bir söz verdiyse S-400 engelini aşmış olmamız lazım. Nasıl aştık? S-400'ler ne olacak? S-400 engeli aşıldı mı? Bir diğer önemli nokta şu: Avrupalı konsorsiyumla yapılan Eurofighter anlaşmasında ilk teslimat yaklaşık 2030'u öngörüyor. Bununla beraber, Umman ve Katar'dan ikinci el Eurofighter alacağımız konuşuluyor. Alacak mıyız? Türkiye neden ikinci el uçak alımı yapmak zorunda kalıyor? Yanlış planlama ve beceriksizlik dışında bu konuya makul bir açıklama var mı? Eurofighter anlaşması F-16 Block 70 alımından vazgeçtiğimiz anlamına geliyor mu? Sayın Bakan, hava savunmasında iktidarınız o kadar karmaşık bir tablo yarattı ki "Ne bulursak alalım." noktasına geldik. Binlerce yıldır yaşadığımız, güvenliğin ne kadar önemli olduğunu bildiğimiz bu topraklarda hava üstünlüğümüz maalesef riske girdi ve elimizde paramızla, can havliyle gördüğümüz her kapıyı çalar "Eurofighter'ları kaç paraysa alalım artık." demeye mecbur bırakılır bir duruma geldik.

Gelelim millî muharip uçağımız KAA'na. KAA'na Amerika Birleşik Devletleri'nden almamız gereken ithal motorlarla ilgili kamuoyunu doğru bilgilendirdiğiniz açıklamalarınız için size ayrıca teşekkür ediyorum. Bu sözlerde bizim için yeni bir bilgi yok ancak siz söylediğinizde kulaklar daha da açıldı. Öyle ki yıllarca muhalefete savunma sanayisinde yerlilik ve millîlik üzerinden esip gürleyenler "Dünyada zaten motor üreten birkaç ülke var." demeye başlayarak acı gerçeklerle yüzleştiler. Şöyle düşünelim: Uçağı bir insan bedeni gibi düşünürsek gözü, kulağı, kolu, bacağı, gövdesi yerli olabilir. Önemli mi? Tabii ki önemli ama yazılımı ve motoru yerli değilse beynimiz ve kalbimiz dışarıya bağımlı demektir. Dolayısıyla sorum şu: Millî muharip uçağımız KAA için ilk etapta F-110 motoru tedarikinde hangi noktadayız?

Sayın Bakan, farkında mısınız, biz Amerika'yla her masaya oturduğumuzda yeni kazanımlar elde etmek yerine sürekli, eskiden kazandığımızı sandığımız başlıkları yeniden masada buluyoruz. İsveç'in NATO'ya girişine izin vererek modernize edilmiş F-16'ların satın alınmasına imza attık ve hatta ilk taksitini ödedik. İsveç NATO'ya gireli iki yıl oldu, ortada F-16'lar yok. Bir zamanlar ortak üreticilerinden olduğumuz F-35'lerin parasını zaten yıllar önce verdik, uçaklar bizim için üretildiler ama yıllardır Amerika Birleşik Devletleri'nde hangarlarda bekliyorlar, alamadık. Bu nedenle, sürekli defterdeki eski başlıkları konuşuyoruz, bu da bizi çağımızın diğer meydan okumalarına yönelik iş birliklerinden uzaklaştırıyor.

Sayın Bakan, son dönemde Orta Doğu'da önemli siyasi gelişmeler yaşandı; örneğin, İran'ın direniş eksenini kırıldı, İhvan kaybetti, Suriye'de Baas rejimi değişti, Amerika Birleşik Devletleri'nin Ankara Büyükelçisi ve Suriye Özel Temsilcisi Tom Barrack Hazar'dan Akdeniz'e uzanan tam bir bölgesel uyum göreceğimizi söyledi. Geçen hafta yaptığı yazılı açıklamada ise "Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye ve Suriye çerçevesinin bir sonraki aşamasını tasarladık." dedi. Bunun alt başlığı olarak Türkiye-Suriye-İsrail ilişkilerinin yeniden tanımlanmasından bahsetti. Sayın Fidan, ABD'yle Türkiye-Suriye-İsrail çerçevesinde neyi tasarladık? İsrail'le ilişkilerin yeni tanımı nedir? Ayrıca yine Barrack bu ay katıldığı bir forumda "Yakında Türkiye ile İsrail arasında bir ticari anlaşma göreceksiniz." dedi, görececek miyiz? İsrail'le ne anlaşması göreceğiz? Türkiye ile İsrail arasında neyin ticareti konuşuluyor, görüşülüyor? Barrack'la devam ediyorum. Suriye'nin yeniden inşası sürecinde Katar, Suudi Arabistan ve Türkiye arasında genişletilmiş bir ittifak olduğunu ve bunun sihirli bir iksir gibi çalıştığını söylüyor. Bunu da gerçekten merak ediyorum, bu ittifakın kapsamı nedir? Suriye'nin yeniden yapılanmasında bu 3 ülke arasında bir görev bölüşümü nasıl yapılmıştır?

Yine Tom Barrack'a vurgu yapıyorum. Niye bu kadar vurgu yapıyorum? Bu kişi Amerika'nın Ankara Büyükelçisi olmakla birlikte bütün bölgeyle ilgili görüşlerini bonkörce paylaşıyor ve onun görüşlerine karşı Türkiye'den ses çıkmıyor. Güzel bir atasözümüz var: "Sükût ikrardan gelir." Sayın Fidan, sükût ikrardan mı geliyor?

Gelelim Filistin'e. Ben Filistin davasına derin bir sempati hisseden bir milletvekiliyim; bunu Hamas liderliğinden bağımsız olarak söylüyorum, işin özünün Hamas değil Filistin davası olduğunu bilerek söylüyorum. Hamas'ın 7 Ekimde çok büyük bir stratejik hata yaptığını; liderliğinin, şehirlerinin ve müttefiklerinin çöküşüyle sonuçlanan bir süreci tetiklediğini de görüyorum. İran'ın eski Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevad Zarif bu yılın başında Davos'taki konuşmasında, saldırının, 7 Ekimden sadece iki gün sonra, 9 Ekimde yapılacak İran ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki nükleer müzakereleri sabote etme amacını taşıdığını ifade eden bir imada bulundu. Siz de 7 Ekim saldırılarının nükleer görüşmeleri boşa düşürmek amacıyla yapıldığını değerlendiriyor musunuz?

Buradan önemli bir başka meseleye geçiyorum: Bir yılı aşkın süredir sıklıkla Mervan Barguti'nin özgürlüğünü gündeme getiriyorum. Barguti Filistin halkının her kesiminde önemli bir karşılığı olan, El Fetih kökenli ve yirmi üç yıldır İsrail hapishanelerinde tutulan seküler bir lider. Yakın zamanda Mervan Barguti'nin serbest bırakılması için yürüttüğünüz diplomasi İsrail basınında yer aldı ama işin ilginç tarafı biz bunları genelde yurt dışı basından duyuyoruz. Bu nedenle sizin şahsınızda Dışişleri Bakanlığımıza ben teşekkürlerimi iletiyorum bu konuyla ilgili. Netanyahu'nun ve bazı ırkçı bakanların Mervan Barguti'nin serbest bırakılmaması için özel bir çabada olduğunu görüyorum. Bu diplomaside son durum nedir? Bunu sormak istiyorum.

Sayın Fidan, son olarak Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte Avrupa'da derin bir güvenlik sorgulaması oluştu. Bu sorgulamaya Avrupa'da ve Amerika'da müttefik ilişkileri konusunda artan bir tereddüt eşlik ediyor. Şunu kabul etmek gerekir ki Avrupa'nın güvenliği Yunanistan'dan değil Türkiye'den başlar. Avrupa'daki siyasi zemin tam istediğimiz gibi olmasa da Avrupa'nın güvenlik kaygıları hiç olmadığı kadar yüksek. Aynı zamanda bizim de hukuk devleti, insan hakları, basın ve ifade hürriyeti, demokratikleşme standartlarımız hiç olmadığı kadar berbat. Avrupa Birliğiyle ilişkileri en azından güvenlik kaygıları üzerinden canlandırma yönünde bir çabanız var mı? Böyle bir girişimde bulunmayı düşünüyor musunuz? Bu kapsamda -siz de konuşmanızda bahsettiniz- vize serbestisi ve gümrük birliğinin güncellenmesi konusunda hangi aşamalarda yız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Salıcı, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece öğlen arası öncesi konuşmaları tamamlamış olduk.

Görüşmelere 14.50'ye kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.48

ÜÇÜNCÜ OTURUM
Açılma Saati: 14.55
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, kaldığımız yerden devam ediyoruz.
16'ncı Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Sayın Erkan, buyurun.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

21'inci yüzyılın ilk çeyreğini geride bırakmaya hazırlandığımız bugünlerde insanlığın küresel barışa, huzura ve refaha duyduğu hasret artmaya devam ediyor. Bilimde, teknolojiye, tarımda, sanayide, ulaşım ve iletişimde yaşanan onca ilerlemeye rağmen insanlık temel meselelerini çözüme kavuşturamadı. Terörizm, açlık, yoksulluk, adaletsizlik, iç savaşlar, iklim değişikliğinin yol açtığı çevre felaketleri küresel gündemin en üst sıralarında yer almayı ne yazık ki sürdürüyor.

Dünya genelinde ekonomiler büyürken, şehirler kalabalıklaşırken, gökdelenler yükselirken, belli ülkeler sürekli zenginleşirken maalesef bazı ülkelerde çocuklar açlıktan ölmeye devam ediyor. İstikrarsızlık ve çatışmalar sebebiyle milyonlarca insan evlerini, yurtlarını terk etmek zorunda kalıyor. Sadece 2014 yılından bu yana Akdeniz'in mavi suları 30 binden fazla umut yolcusunun mezarı oldu. Son on senede dünya genelinde mülteci sayısı 2 kattan fazla artarak 120 milyona ulaştı. Yerlerinden edilen kişi sayısının önümüzdeki dönemde daha da yükseleceği anlaşıyor. Böyle bir dünyada hayal ettiğimiz kalıcı barış, huzur ve istikrarın tesis etmesi beklenemez.

Teknolojinin dünyayı büyük bir köye dönüştürdüğü günümüzde nerede yaşarsak yaşayalım hiçbirimiz "Başkasından bana ne." diyemeyiz. Durduramadığımız her çatışma, engelleyemediğimiz her zulüm, çözemediğimiz her sorun sonunda bizi de etkiliyor. Filistin'de, Suriye'de, Yemen'de, Afganistan'da, Libya'da, Irak'ta, Arakan'da, daha birçok kriz bölgesinde bunu gördük; Gazze dünya tarihinin en büyük katliamlarından birine sahne oldu. Bu çatışma alanlarında çoğu kadın ve çocuk milyonlarca kişi, milyonlarca sivil hayatını kaybetti.

Uluslararası kuruluşlara bugün kimse güvenmiyor. Birtakım hesaplarla dünyanın görmezden geldiği bu kriz bölgelerindeki ihmallerin bedelini sadece sorumlular değil bütün insanlık ödüyor. Bildiğiniz üzere, bugünkü birçok meselenin temelinde İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan dünya düzeni yer alıyor. Savaşın galip çıkan 5 devletin menfaatlerini koruyan mevcut güvenlik sistemi günümüz dünyasının ihtiyaçlarına cevap veremiyor. Birleşmiş Milletler üyesi 193 ülkenin kaderini Güvenlik Konseyinin daimi üyesi olan 5 ülkenin insafına bırakan bu adaletsiz sisteme Sayın Cumhurbaşkanımız "Dünya 5'ten büyüktür." diyerek her fırsatta itiraz ediyor. Birileri fırsatını buldukça "Libya'da ne işimiz var?" "Suriye'de ne işimiz var?" "Filistin'de ne işimiz var?" diyebilir, bizler de her fırsatta diyoruz ki: Gazze'de insani yardım malzemesi girişine izin verilmediği için açlıktan bir deri bir kemik kalmış çocukların derdi bizim derdimizdir. On üç buçuk yıllık zulmün ardından 8 Aralık devrimiyle umutların yeniden yeşerdiği Suriye'ye yönelik saldırılar bizim sorunumuzdur. Bizim siyasetimiz barış, adalet, uluslararası hukuk, egemenliğe saygı, hakkaniyet ve dayanışma ilkeleri üzerine kuruludur. O sebeple, nerede bir haksızlık, adaletsizlik ve zulüm görsek belli bir üslup içinde tepkimizi ortaya koyuyoruz, kimseden çekinmiyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımız kürsüye çıktığı zaman sadece bizim değil zulümlere isyan eden bütün insanlığın hislerine tercüman oluyor. Türkiye olarak en başından beri adil ve sürdürülebilir bir dünya nizamı için her platformda gayret sarf ediyoruz, çabalarımızın boşa gitmeyeceğine inanıyoruz. Bizim dış politikamızı yaşadığımız coğrafya, siyasi ve iktisadi şartlar şekillendirdiği gibi tarihî sorumluluklarımız, insani şahsiyetimiz, millî duygularımız da şekillendiriyor. İstikbalimizin ve hâkimiyetimizin korunması, uluslararası hukukun ve insan değerlerinin savunulması, bölgesel istikrar ve iş birliğinin güçlendirilmesi; barış arayışının, diyalogun ve diplomasiye esas alınması; ekonomik, kültürel ve stratejik ilişkilerin derinleştirilmesi dış politikamızın temel ilkeleridir. Bu ilkeler Türkiye'yi tek eksenli politikalardan uzaklaştırmıştır; bu ilkeler siyasetimize NATO, Avrupa, Balkanlar, Orta Doğu, Kafkasya, Afrika, Türk dünyası, Asya, Latin Amerika ve Pasifik bölgelerinde eş zamanlı, dengeleyici ve aktif diplomasi yürütme becerisi kazandırmıştır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye NATO'nun aktif bir üyesi, Avrupa-Atlantik güvenlik mimarisinin ayrılmaz bir parçası, aynı zamanda Avrasya merkezli uluslararası girişimlerin etkin bir aktörüdür; ayrıca, Birleşmiş Milletler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, G20, İslam İşbirliği Teşkilatı, Türk Devletleri Teşkilatı gibi çok taraflı platformlarda karar verici ve istikamet belirleyici rol üstlenmektedir. Üstlendiğimiz sorumluluğun bilinciyle dış politikamızda denge, çeşitlilik ve bağımsız inisiyatif alma ilkelerini sürdüreceğiz. Dünyayı 360 derecelik bir bakış açısıyla tarayacak; hiçbir coğrafyadan, hiçbir siyasi ve ekonomik oluşumdan uzak kalmamaya özen göstereceğiz. Kıbrıs'tan Ege'ye, Karadeniz'den Trakya'ya kadar her yerde ülkemizin ve milletimizin çıkarlarına uygun politikaları hayata geçireceğiz. Balkanlardan Kafkasya'ya, Türkistan'dan Afrika'ya kadar coğrafyamızdaki kardeşlerimizle sıkı ilişkilerimizi daha ileri taşıyacağız. Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizi hakkaniyete dayalı bir çizgiye oturtmak için gayret göstereceğiz. TİKA, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, AFAD, Kızılay, Maarif Vakfı gibi kuruluşlarımız ve çok sayıda sivil toplum kuruluşumuzla dünyanın her yerinde güçlü ilişkiler kurmaya devam edeceğiz. Bu vesileyle, adaletli ve istikrarlı bir uluslararası sistemin kurulmasına katkı sunmak için fedakârca çalışan; milletimizin hak ve menfaatlerini her platformda güçlü bir şekilde savunan; katıldığı her platformda kararlı, vakarlı, itibarlı ve cesaretli duruşuyla milletimizi temsil eden Dışişleri Bakanımız Sayın Hakan Fidan'a teşekkür ediyorum.

Sözlerimi tamamlarken, Sayın Bakanımız tensip buyurursa güncel bir konu hakkında görüşlerine müracaat etmek istiyorum.

İsrail Diaspora İşleri Bakanı dün sosyal medya hesabından şu cümleleri paylaştı: "Türk Dışişleri Bakanı Hakan Fidan Müslüman Kardeşler'in katı bir temsilcisidir. Türkiye'nin Suriye'deki cihatçı altyapısını o kurdu, El Nusra'yı silahlandırdı, Çeçenistan'daki yabancı teröristleri Kuzey Afrika'ya gönderdi, IŞİD'i Kürtlere karşı taktiksel bir silah olarak kullanıldı. Fidan Türkiye'nin Hamas'ı korumasının arkasındaki itici güçtür; Hamas liderini İstanbul'da ağırlar, örgüt mensuplarına Türk pasaportu verir, Hamas'ın silah programlarını korur ve Hamas mühendislerini Türk kurumlarına yerleştirir. Hamas içinde Türk subayı olarak bilinir. Avrupa topraklarında gerçekleştirilecek bir sonraki büyük terör saldırısı şu anda Türkiye'de serbestçe faaliyet gösteren Hamas militanları tarafından planlanıyor. Fidan Türkiye'yi -ulusal güvenlik değil de- sürgündeki gazetecileri, akademisyenleri ve muhalifleri takip etmekle meşgul olan istihbarat devletine dönüştürdü. Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'ne bakış açısı tam bir küçümseme. Batı'yı zayıf, bölünmüş ve kolayca manipüle edilebilir olarak görüyor; maalesef yanılmıyor. Hakan Fidan Batı'nın düşmanı, cihatçı hareketin

ortağı. Türkiye, bölgesini tehlikeye atan otoriter bir İslamcı devlete dönüştüyse sebeplerinden ve sorumlularından birisi Hakan Fidan'dır. Bu adama güvenilmez."

Sayın Bakanım, Cumhurbaşkanımız ve siz hem İsrail lobisi tarafından hem de FETÖ'cüler tarafından yıllardır bu şekilde ağır eleştirilere maruz kalıyorsunuz. Türkiye düşmanı bu mihrakların sizlere bu şekilde saldırılarını bizler artık doğal olarak karşılıyoruz. Hem sosyal medyada hem yazılı basında bu kadar eleştiriliyor olmak sizce son yıllardaki dış politikadaki hedeflerimiz yüzünden mi oluyor, bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

Bu vesileyle, Dışişleri Bakanlığımızın 2026 bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum. Sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Veli Ağbaba, buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Necmettin Bey'den sonra benim için çok zor bir konuşma olacak(!)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Farkındayım ama yapacak bir şey yok, siyaset bu.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, öncelikle, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Tüm diplomat arkadaşlara, Bakan Yardımcılarına da hoş geldiniz diyorum.

Ben bir soruyla başlamak istiyorum, müsaade ederseniz: Şimdi, Dışişleri Bakanlığı konuşuluyor; dolayısıyla, eski Dışişleri Bakanlarının burada olması lazım, onlar yoksa Dışişleri Komisyonu Başkanı Sayın Fuat Oktay'ın olması lazım. Sanırım burada Dışişleri Komisyonu üyesi bir tek hanımefendi arkadaşımız var, onun dışında Necmettin Bey var, Süleyman Bey var; birisi Kırşehir, birisi Yozgat, bendeniz de Malatya Milletvekiliyim. Dışişleri bütçesi böyle bir ortamda konuşuluyor, bunu da sizlerin dikkatine sunmak istiyorum.

SEDA GÖREN (İstanbul) - Namık Bey de var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Namık Bey hariç canım.

SEDA GÖREN (İstanbul) - Yunus Emre de var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Onlar bizde ya, onlar hariç diyorum ben. Yani, şöyle: Sağ olsunlar, bizim bütün Komisyon üyeleri burada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, bütçeyi Plan ve Bütçe Komisyonu yapıyor, biliyorsunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biliyorum ama Sayın Başkan, bakın...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dolayısıyla, böyle bir...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tabii ki, tabii ki ama bir Fuat Oktay'ın olmaması doğru olmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dün de bu dile getirildi, uyarmadım ama Dışişleri Komisyonu bütçeyi yapamaz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yani, şöyle dedikodular var, ben içinize çok girmek istemiyorum ama aranızda sıkıntılar olduğu söyleniyor, bir iç çekişme olduğu söyleniyor; onu da size letmiş olayım.

Şimdi, Sayın Bakan, siz yurt dışına çok gidiyorsunuz. Tabii, gittiğiniz Orta Doğu ülkelerinde bu soruyu sormazlar ama Avrupa'da falan şunları sorarlar örneğin: Bu Selahattin Demirtaş'ı size sorarlar; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi birden fazla karar verdi, Osman Kavala'yı sorarlar. Ya, Sayın Bakan, hadi hukuku bıraktık, elinizi biraz vicdanınıza koyun, bu adam dokuz yıldan beri cezaevinde, dokuz yıldan beri cezaevinde değerli arkadaşlar, bakın, bunun ne ajanlığı kaldı ne gezisi kaldı; yazıktır, günahdır ya! Bedeli sadece bunlar ödemiyor, bedeli sadece bu da ödemiyor; bedeli memleket ödüyor arkadaşlar, bedeli itibarsızlaşarak... Bakın, Avrupa Birliği Komisyonunda ne diyorlar? Türkiye'nin üyeliği, dışarı çıkarılması konuşuluyor. Maalesef sizin de bir açıklamanız yok yani Sayın Bakan, Çok Kıymetli Bakan, hakikaten, bu konuda sizin de bir tavır koymanız lazım, siz Dışişleri Bakanısınız yani bundan en çok siz etkileniyorsunuz. Avrupa Birliği Komisyonunda Türkiye tartışılıyor; bu, doğru bir şey değil.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu Tom Barrack kim ya, Tom Barrack kim, bizim patronumuz mu? Adam geliyor, hangi cüretle bize rejim öneriyor, rejimle ilgili öneride bulunuyor? Bir ABD Büyükelçisi... ABD'de bir büyükelçimiz -örneğin Namık Tan veya şimdiki Büyükelçi- "Ben bu eyalet sistemimize karşıyım. Bu eyaletlerin sayısı azaltılmalı." dese bizim büyükelçiye ne yaparlar orada? Türkiye'nin rejimi hakkında konuşuyor, "İsrail ile Türkiye Hazar Denizi'nde iş yapacaklar, iş birliği olacak." diyor, Türkiye'ye bir dış politika dayatıyor, bir dış politika hattı çizmeye çalışıyor. Ya, sen kimsin? Sen kimsin? Ne diyor? "71 yaşına geldi. Türkiye bir demokrasi ama otoriter gibi. Başkan Trump dahice bir şekilde, çözüm olarak 'Ona meşruiyet vermeliyim.' diyor, şu an bu oluyor. Bence bunun sonucunda büyük değişiklikler göreceksiniz." diyor, başka şeyler söylüyor; Suriye'ye gidiyor, bir haritanın önünde resim veriyor, bakın, değerli arkadaşlar, bir haritanın önünde resim veriyor, bu haritada Hatay Suriye topraklarında gözüküyor. Ya, bu kim? Bakın, bu bir Büyükelçi. Böyle bir Büyükelçi bunu nerede söyler, biliyor musunuz? Ya vesayet altındaki bir ülkede söyler ya sömürge ülkelerinde bunu söyler ama buna cevap veren kimse yok. Değerli arkadaşlar, bakın, bu bir bölge valisi gibi, sömürge valisi gibi Türkiye'ye gelmiyor, sağ olsun, bölge ülkelerini geziyor. Ya, Türkiye bu kadar önemsiz bir ülke mi? Türkiye'ye bir değer verilmediği gözüküyor burada.

Şimdi, biliyorsunuz, bu Tom Barrack devlet içinden gelen birisi değil, iş adamı. Özelliği ne? Trump'ın en yakın arkadaşı. Ne için gelmiş? Herhâlde Trump'ın ticari ilişkilerini kurmak için gelmiş. Kimle kuracak? Sayın Erdoğan'la kuracak herhâlde çünkü Türkiye'yle ilgili bir şey yaptığı yok yani Türkiye-ABD ilişkileri gelişsin diye değil, maalesef, Erdoğan ile Trump'ın ilişkilerini geliştirmek için yapıyor. Bir büyükelçinin görevi iki ülke arasındaki ilişkilerin kuvvetli olması; iki ülke arasındaki ilişkileri, dostluğu artırmasıdır ama maalesef, adam ortada yok, adam ortada yok. Ya, Allah aşkına, niye bir laf söyleyemiyorsunuz örneğin buna? Bir de bir özelliği daha var arkadaşlar bunun: Epstein dosyalarının baş faillerinden birisi bu; ona da laf yok, ona da bir şey söyleyemiyorsunuz. Siz var ya, içerde kurt gibisiniz, kurtsunuz, dışarıda kuzu gibisiniz; size söylüyorum AK PARTİ'liler, size söylüyorum.

SEDA GÖREN (İstanbul) - İfade ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, iktidar laf atmayınca bir şey olmuyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - İçeride kurt gibisiniz, dışarıda kuzu gibisiniz. Cumhuriyet Halk Partisinin bir eleştirisi olsun, "Ey!" diye bağıırıyorsunuz; Trump'a karşı süt dökmüş kedi gibisiniz; Tom Barrack mıdır, neyse, o herife karşı süt dökmüş kedi gibisiniz. Ya, çkıın, deyin ki -Süleyman, sen de- "Kimsin lan sen?" Tom Barrack'a Sayın Bakan bir şey diyemiyor. Sayın Bakan bir şey diyemiyor, bari sen söyle. Ya, acayip bir şey arkadaşlar.

Şimdi, bakın, değerli arkadaşlar, bu, vize meselesi var, vize meselesi. Vize meselesi var arkadaşlar. Öyle bir durumdayız ki vallahi utanıyoruz, evlatlarımız vize alamıyor. Bakın, ben birazdan size göstereyim; bir vekilimizin oğlu vize istiyor, vizesi reddediliyor, vize reddediliyor. Peki, bunun sebebi ne? Şimdi, Avrupa ülkelerinde biliyorsunuz, bir GRECO Sözleşmesi diye bir şey var, yolsuzlukla mücadele eden ülkeler grubu. Oradaki yükümlülüklerimizi yerine getirememişiz. Vize serbestisi için 72 tane madde varmış, 6 kriter kalmış. En önemli şey siyasi etik kanununun çıkarılması. Siz çıkarın, bence çıkarın Sayın Bakan. Yalnız, çıkarırsanız şeyi de unutmayın, Davutoğlu meselesini.

DIŞİŞLERİ BAKANİ HAKAN FİDAN - Ne var onda?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Davutoğlu çıkarmaya kalktı da gitti ya, başınıza bir iş gelmesin, onu da söyleyelim. Davutoğlu siyasi etik kanunu çıkarmaya...

Bir de Sayın Bakan hep söylenir, burada ben söyleyeyim, diyorlar ki: "Bir taht kavgası var sosyal medya üzerinden." Aman, dikkat edin. Bakın, yani bürokraside görevden almaların, atamaların, üst düzey atamaların bu taht kavgasının, çekişmenin sonucu olduğu söyleniyor. Yalnız, aman, dikkat ediniz, gözünüzü seveyim, bakın, biz Osmanlı geleneğinden geliyoruz, biz taht için evlat boğdurmuş bir gelenekten geliyoruz. Aman ha, başınıza bir iş gelmesin, dikkat edin.

Değerli arkadaşlar, bir başka mesele şu, vizeye tekrar geleceğim ama bu 10 Ekim 2015 Ankara Garı katliamında 103 kişinin katillerinin arasında IŞİD saldırısına ilişkin 16 sanık hâlâ firari. Biliyorsunuz, şu anda Suriye yönetiminin devamı olan örgütten buradaki canlı bombalar. Maalesef hâlâ yakalanamayan insanlar var. Mustafa Delibaşlar, Fadile Delibaşlar, Cebrail Kaya, İlhami Balı, Bayram Yıldız gibi insanların hâlâ Suriye'de olduğu söyleniyor. Bunların da Türkiye'ye iadesiyle ilgili bir işlemin yapılması lazım.

Şimdi, ben notlarıma bakıyorum. Birkaç büyükelçi söyleyeceğim. Dışışleri Bakanlığı... Sayın Büyükelçim, siz Siyasal mezunusunuz, Dışışleri Bakanlığı artık büyükelçiye nereden yetiştiriyor? AK PARTİ teşkilatlarından ve SETA Vakfından yetiştiriyor. Birçok örnek var. Tabii, bunun olumlu yönleri de var Değerli Bakanım. Niye? AK PARTİ milletvekilleri sürekli bir heyecan içerisinde, "Vekilliğimiz biter, biz de büyükelçi olabilir miyiz?" diye o hevesle yaşıyorlar arkadaşlarımız, sağ olsunlar.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Rektör olurlar olmazsa.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Rektörlük de var ya.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Rektörler var, daha kimler var? Örneğin, Cumhurbaşkanı danışmanları var, Maarif Vakfı kurucu başkanı var, Erdoğan'ın Başbakanlığında danışmanlığını yapan hanımefendi var, eski gazeteci var, RTÜK üyesi var. Erdoğan'ın eski başdanışmanı Cezayir'de. Çekya'da dönmüş bir arkadaşımız var, çok hızlı bir viraj dönmüş, Metin Feyzioğlu diye bir personel; Allah size bağışlasın, Allah sizde bıraksın onu. Metin Feyzioğlu da çok temiz bir kardeşimizdir, biz çok eskiden tanırız onu.

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Sizde temizdi, bize gelince mi kirlendi?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yine, Endonezya Cakarta Büyükelçiliğinde SETA Vakfı kurucusu var. Esenler teşkilatından, Katar'da Maarif Vakfının elçisi var. Süleyman, senin de önün açık, canını sıkma.

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Beş dönemim var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir şey söyleyeyim: Bak, burada var ya, bu Bakanlık var ya... Sayın Bakan, sizi kutluyorum. Bak, Sayın Bakan var ya, öyle dil bilmene, bir ülkeyi görmene gerek yok yani ilk kez görüyorsun o ülkeyi ve büyükelçi oluyorsun.

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Tek başına yetiyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, ilk kez... Örneği var mı? Vallahi var. Ya, hiç görmemiş, ilk kez, atanıyor büyükelçi. Bu büyükelçi ne yapar yurt dışında? İkili ilişkileri güçlendirir. Ne yapar? Kültürünü, ilişkileri güçlendirir. Bizimkiler ilk kez tanışıyor mübarekler, orayı ilk kez görüyor.

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Nereye getireceksin, büyükelçilik mi istiyorsun?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, onun için örnekler de var, canını sıkma. Canınızı sıkmayın AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlar; dil bilmeye, Siyasalı bitirmeye, diplomatik bir kariyere gerek yok. Necmettin ağabey, Ticaret Bakanlığına bak. Ben senin olmanı isterim bak, vallahi.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Senin de niyetin var...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ticaret Bakanlığından, Esnaf İşleri Genel Müdürlüğünden nereye büyükelçi örneğin? Ne bileyim, Berlin Büyükelçiliği; uyar, Kırşehirli çok orada. Süleyman, Yozgatlılar Stuttgart'ta çok, haberin olsun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Bütün dünyada çok.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Değerli arkadaşlar, bakın, bu vize meselesi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bitti, süre bitti.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, biter mi benim sürem.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - İki dakika daha söz veriyorum alınan karar gereği.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Vize meselesini çözmemiz lazım. Bakın, AK PARTİ'ye yakın bir gazeteci arkadaşımız yazmış "Türkiye'nin önemli bir iş insanının eşi kanser tedavisi için Almanya'ya gitmek zorunda. Tüm evrakları eksiksiz hazırlanıyor, tedavi belgeleri, randevu kayıtları, doktor raporları. Dosya Türk-Almanya İş Konseyi Başkanı Mehmet Ali Yalçındağ'ın resmî imzasıyla konsolosluka iletiliyor ancak gelen yanıt masadaki herkesi şaşırtıyor. Kanser tedavisiyle ilgili tüm evraklar dosyada olmasına rağmen Almanya 'Yeterli gerekçe göremedik.' diyerek bu şeyi reddediliyor." diye. Bu önemli. Bakın, Türkiye olarak maalesef Pasaport Endeksi'nde de durumumuz iyi değil. 2025 yılında 193 ülke arasında pasaport gücünde 91'inci sıraya gerilemişiz. Pasaport endeks puanımız 123. Burada bir karşılaştırma var: Almanya pasaport gücü 174, Fransa 174; dünyada 5 güçlü pasaport gözüküyor. Kişi başına düşen millî geliri 13.730 dolar olan bir Güney Amerika ülkesinin puanı bizden yüksek, 162; maalesef güçlü pasaport

sıralamasında 46'ncı sırada. Samoa küçük bir ada, nüfusu 216 bin, Ankara'nın bir ilçesi kadar bile değil. Millî geliri 6.894, pasaport puanı bizden yaklaşık 132 puan daha yüksek. Bunun gibi birçok örnek var, ismini bilmediğimiz birçok ülkenin pasaport endeksi bizden daha yüksek. Bunun da sebepleri, biraz önce söyledim, bir siyasi etik kanunu çıkarılması lazım. Siyasetçilerin nasıl para kazandığı, nereden aldığı ortaya çıkması lazım. Siyasetin temiz olması lazım. Bu nedenle, bugün Genel Başkanımız Sayın Özgür Özel de söyledi, biz de buradan ifade ediyoruz, diyoruz ki: Gelin, hep beraber bir siyasi etik kanunu çıkaralım. Siyasi parti liderlerinin, bakanların, komisyon başkanlarının, milletvekillerinin mal varlıkları araştırılsın, kaynakları araştırılsın diye söylemek istiyorum.

Başka notum var mı, hemen bakıyorum Başkanım. SETA'yı söyledik, Garı söyledik, taht kavgasını da söyledik, değil mi? Benim sözlerim bu kadar. Ben teşekkür ediyorum. Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Özlale, sizin beş dakika mıydı?

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Evet, beş dakika.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - O zaman sonra size Sayın Tanhan.

Sayın Özlale, buyurun lütfen.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığının kıymetli bürokratları, basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, kapsamlı sunumunuz için teşekkür ederiz. Sizinle beraber düşündüğümüz... Bir sunumumuz var bizim, eğer açabilirseniz çok sevinirim. Sizinle beraber düşündüğümüz, aynı düşündüğümüz şey şu: Küresel belirsizliklerin artışlarındaki sıklık düzeyi çok yüksek. Ben bunu 1930'lara benzetiyorum yani 1929 Buhranı sonrasında merkez partilerin söylemleri yetersiz kaldığı zaman aşırı sağ yükseldi, aynen şimdi olduğu gibi ve bizler daha sonrasında hiç hatırlamak istemediğimiz bir döneme girdik. O bakımdan çok büyük benzerlikler var hakikaten ve siz de yine sunumunuzda bahsetmişsiniz. Pandemi öncesinde yılda 3.600 tane müdahale gerçekleştiriliyor Dünya Ticaret Örgütü tarafından yayınlanan datalarla beraber. Şimdi, bu, 6 binin üzerine çıktı. Çok korumacı bir sisteme doğru gidiyoruz ama bu korumacı sistem içerisinde dış politikaya bizim bu kadar önem vermemiz gerekirken yani dünyadaki siyasi krizler artarken -sizin de sunumunuzda belirttiğiniz gibi- dünyanın her tarafında küçük ya da orta ölçekli şiddetli olaylar meydana gelirken biz şunu beklerdik: Dışişleri Bakanlığındaki program bazlı bütçenin daha fazla olmasını beklerdik. Dışişleri Bakanlığına daha fazla bütçe ayrılmasını beklerdik.

Bakin, şimdi sağ tarafa bakarsanız Sayın Bakan ve değerli bürokratlar; dış politikanın program bütçesinden, program olarak bütçeden aldığı pay giderek düşüyor. Bunun bir sebebi olmalı yani bütçedeki artışın çok altında bir artış, enflasyonun bile altında bir artış var. Oysa, sizin dediğiniz gibi, Türkiye zor bir dönemden geçiyor. Zorlu bir coğrafyanın tam ortasında dikkatli dış politikaya ayrılan kaynağın bütçede düşmesinin mutlaka bir anlamı olmalı. Uluslararası Kalkınma İşbirliğine baktığınız zaman düşüyor, uluslararası eğitim düşüyor, göç yönetimi de düşüyor. Şimdi, sizin sunumunuzda ortaya koyduğunuz ve bizim de kritik olduğunu düşündüğümüz bütün programlara bütçeden ayrılan pay düşüyor Sayın Bakan. O bakımdan, biz bunun sizin sunumunuz ile bütçede sizin bakanlığınıza ayrılan payın uyumlu olmadığını düşünüyoruz.

Bir şikâyet de AK PARTİ milletvekillerine, hazır siz buradayken. Bizler burada 25-30 milletvekili olarak vardık, içimizde benim gibi akademisyenler, akademiden gelenler, çok kıymetli büyükelçiler, diplomatlar, bürokratlar vardı fakat AK PARTİ'li arkadaşlardan Komisyon üyesi dışında tek bir kişi vardı. Oysa sizler, milletin iradesi olan yüce Meclise yılda en fazla 2-3 defa geliyorsunuz ve bu, bizim en fazla beklediğimiz sunumlardan bir tanesiydi. Bizler sizin ne anlatacağınızı ilgiliyle bekledik fakat AK PARTİ'li ve Milliyetçi Hareket Partili arkadaşlardan Komisyon üyesi dışında hiç kimse yoktu. Oysa biliyoruz ki bürokrasiden gelen, diplomasiden gelen arkadaşlar da var AK PARTİ içerisinde. Dolayısıyla sizi dinlemeye gerek görmemelerinin Meclisi itibarsızlaştıran, Meclisi önemsizleştiren bir düşüncenin ürünü olduğunu düşünüyorum. Bunu da sizin dikkatinize sunmak istedim.

Sunumunuzda bence daha fazla bahsedebileceğiniz şeylerden bir tanesi Çin'di. Son on beş yılda küresel imalat katma değerinin yarısı Çin'den. Goldman Sachs'ın yeni bir raporu çıktı Sayın Bakan ve orada diyor ki: "Çin'in büyümesi dünya büyümesine pozitif etki etmiyor." Siz, Çin'le Sayın Cumhurbaşkanının ikili görüşmelerinden bahsettiniz, orta Kuşak-Yol'dan ki orada Pire Limanı'nın kapasitesinin dolmasından dolayı bizim için çok büyük fırsatlar var. Bizim bir Çin stratejimiz var mı? Biz bunu Ticaret Bakanlığı sunumunda da yeteri kadar görmedik, sizde de görmedik. Oysa şu anda, sizin de sunumunuzda bahsettiğiniz gibi, yepyeni bir dönemden geçiyoruz. O dönemde dünyanın en önemli ekonomisi ve en büyük siyasi güçlerinden bir tanesi olacak Çin'le ilgili bizler sizden, sizin Bakanlığınızdan daha kapsamlı analizler bekleriz.

Aynı şey Hindistan için de geçerli Sayın Bakan. Hindistan eğer Avrupa Birliğiyle bir serbest ticaret anlaşması imzalarsa bu bizim ana ihracat partnerimiz Avrupa Birliğiyle olan ticari ilişkilerimizde bir felakete yol açar ama bu konuda da herhangi bir şey görmedik. Sizin sunumunuzda Hindistan sadece Pakistan'la olan geriliminden dolayı geçti fakat Sayın Bakanım; Hindistan, Çin ve Rusya'ya baktığınız zaman bu üç ülke dünya nüfusunun yüzde 40'ını, dünya ekonomisinin de üçte 1'ini oluşturuyor. Rusya'da da sadece Rusya-Ukrayna gerginliği üzerinden bir analiz yapmıştınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Bir dakika verebilir misiniz acaba?

Dolayısıyla soru-cevap kısmında dünya nüfusunun yüzde 40'ını oluşturan, dünya ekonomisinin üçte 1'ini oluşturan, Avrupa Birliğiyle ticari ilişkilerimizde bizim için çok ciddi tehdit olan Çin, Hindistan ve daha sonra Rusya'yla ilişkilerimizde sizden daha kapsamlı bir analiz beklemek bizim hakkımız.

Hemen bir de Filistin meselesine gelmek istiyorum. Ben Filistin'in bütün siyasi partilerin ortak meselesi olduğunu düşünüyorum çok eskiden beri. Sağda, solda yer alan partiler de Filistin meselesini sahiplenmişlerdir. Burada size sadece bir soru sormak istiyorum. Filistin halkına zulüm uygulayan, soykırıma varan zulüm uygulayan İsrail'in ana enerji tedarikçisi Azerbaycan. Petrolünün yüzde 40'ını İsrail Azerbaycan'dan tedarik ediyor ve Azerbaycan'la bizim ilişkilerimiz oldukça iyi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayalım.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Bu süreçte Azerbaycan'la İsrail'e herhangi bir enerji tedariki konusunda bir iletişiminiz, bir görüşmeniz, onların bu enerji tedariki ve daha hâlâ şu anda da beraber yürüttükleri yatırım anlaşmaları üzerinden bir eleştiriniz oldu mu? Soru-cevap kısmında ondan da bahsederseniz çok sevinirim.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Ayyüce Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, milletvekilleri ve değerli basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada Dışişleri Bakanlığı bütçesini görüşürken tabii ki sadece rakamları tartışmıyoruz; bu, rakamların çok ötesinde bir bütçe. Türkiye'nin güvenliğini, egemenliğini, diplomatik itibarını ve küresel konumunu ilgilendiren hayati başlıkları ele alıyoruz çünkü dış politika yalnızca uluslararası ilişkilere dâhil bir alan değil, doğrudan Türkiye'nin bekası, milletimizin huzuru ve devletimizin geleceği demektir. Biz de bu şuurla önemli gördüğümüz birkaç noktayı burada dile getirmek istiyoruz.

Sayın Bakanım, Dışişleri Bakanlığının tabii birincil görevlerinden biri de Türk pasaportunu güçlendirmek ve prestijini korumak ve yükseltmek. Maalesef son yıllarda Türkiye bu konuda bayağı sıkıntı çekti, karnesi zayıf gibi gözüküyor. Türk vatandaşları herhâlde hayatının hiçbir döneminde vize alırken bu kadar zorlanmadı, belki de vize almak için bu kadar başvuruda bulunmadı. Bir de vize başvurularında asıl problem aracı firmalar. Aracı firmalarla ilgili çok şikâyetler geliyor, işte yer yer pasaportların rehin alındığına dair ya da istenilen fahiş ücret ücretlerle ilgili çok şikâyetler geliyor. Bu konudaki ilginizi ve bu konuda yol katetme isteğinizi görüyoruz, takip ediyoruz ama ben bir daha burada vurgulamak istedim çünkü gerçekten vatandaş bu konuda çok talepkâr. Buna paralel olarak da 2025 yılında Avrupa Birliği Schengen vizesinde "Cascade"i kabul ettirmeniz, Amerika vizelerinde yedi yüz yirmi dokuz gün olan bekleme sürelerini iki haftaya düşürmeniz, İtalya ve Polonya öğrenci vizelerinde yaşanan sorunları da neredeyse bertaraf etmeniz tabii ki çok önemli. Bunun devamının gelmesini güçlü bir şekilde talep ediyoruz. Kısa sürede de tüm dünyayı vizesiz dolaşmak istediğimizi buradan söylemek istiyorum.

Özellikle bölgede yaşanan son gelişmelere paralel olarak Sayın Bakanım, Türkiye'nin bekasının teminatı olarak gördüğümüz Kerkük seçimlerinde yaşananlar Türkiye'nin yıllardır savunduğu Irak'ın toprak bütünlüğü ve Türkmenlerin siyasi temsili ilkesinin bugün bayağı bir kırılğan hâle geldiğini gözlerimizin önüne serdi. Kerkük'te sandıkların açılmaması, Türkmen bölgelerinde baskı iddiaları, seçim sonrası yaşanan sokak olayları, bunların hepsi "Türkiye sahada zayıflamış mı?" sorusunu gündeme getiriyor, bu da bizi rahatsız ediyor. Bin yıldır o toprakların asli unsuru olan Türkmenlerin siyasi temsil oranı, güvenliği ve kurumsal hakları giderek aşınıyor görünümü veriliyor, bunun kesinlikle önüne geçilmesi gerekiyor. Türkmen kardeşlerimizin uğradığı haksızlıklar karşısında Türkiye'nin sesinin yeterince duyulmaması, daha da önemlisi etkin bir mekanizma kurulamaması hiçbir şekilde kabul edilemez. Ben buradan sormak istiyorum: Türkiye, Kerkük seçimi krizine yönelik hangi girişimleri yaptı? Türkmen Meclisinin temsil sorunu nasıl giderilecek? Kerkük'teki statü belirsizliği karşısında Ankara hangi kırmızı çizgileri koruyor? Bir daha dile getirmek istiyorum; Türkiye'nin bekası için Türkmenlerin varlığı ve gücü çok önemlidir ama bunun teminatı duygusal sloganlarla değil, güçlü ve kararlı bir dış politikayla sağlanır.

Bir diğer hassas olduğum nokta da Doğu Türkistan'da yaşanan zulüm ve Türkiye'nin tutumu. Siz de Haziran 2024'te Çin'e gittiniz, Doğu Türkistan bölgesini ziyaret ettiniz. Oradaki soydaşlarımız adına ben buradan size tekrar teşekkür ediyorum. Onların her platformda sesini duyurmaya devam edeceğiz, maruz kaldıkları uygulamalar kesinlikle kabul edilemez. Tarihimizin başlangıç noktası, kültürümüzün ana kaynağı olan Doğu Türkistan o topraklarda hayat mücadelesi veren 20 milyon insanımızın meselesi olduğu kadar dünya Türklüğünün de acı ama gerçek bir meselesidir. Doğu Türkistan'ın sıkıntıları yalnız Türklüğün değil, Müslümanlığın ve de insan haklarına saygı gösterildiğini iddia eden tüm sivil toplum kuruluşlarının sıkıntısıdır. Bugün Doğu Türkistan'da insan haklarının da ihlal edildiği apaçık ortadadır. Çin'in Doğu Türkistan üzerinde yaptığı bu baskının dünyaya hâkim olma stratejisine paralel olduğu da gayet açıktır.

Doğu Türkistan doğal kaynak bakımından zengin bir alandır, Çin'de bulunan en büyük petrol, doğal gaz ve kömür rezervlerine sahiptir. Bölge aynı zamanda Çin'in gıda güvencesi açısından da çok önemlidir. Doğu Türkistan'ın Moğolistan, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan, Pakistan ve Hindistan'la sınırları vardır. İpek Yolu'nu canlandırmayı, dünya sahnesinde ekonomik ve siyasi etkisini büyük ölçüde genişletmeyi amaçlayan Çin için Doğu Türkistan tabii ki hayati önem taşımaktadır. Sizin de bu konudaki hassasiyetinizi biliyoruz ama şu son zamanlarda Sayın Bakanım, dikkatimi çeken konu Türkiye'de bir akım başladı, eminim sizin gözünüzden kaçmamıştır, özellikle iktidar çevrelerine yakın bazı medya figürlerinin "Doğu Türkistan'da zulüm yoktur." propagandasını artırması. Ayrıca AK PARTİ Gençlik Kollarının Çin'e yaptığı ziyaretler sonrası servis edilen içerikler hem zamanlama olarak hem de içerik olarak gerçekten dikkatimizi çekmektedir. Bunlar kesinlikle Çin'in imaj çalışmasıdır. Çin'in uluslararası imaj çalışmasına hizmet etmek doğru değildir. Çin, Türk kamuoyunu soydaşlarımıza yaptıkları zulüm açısından yumuşatmaya tabii ki önem vermektedir, bunun için de bazı gazetecileri davet ediyor, gençlik delegasyonlarını yumuşak güç gezilerine dâhil ediyor ve Çin'in kontrol ettiği vitrin şehirlerde bunları gezdiriyor. AK PARTİ iktidarı da tabii son yıllarda Çin'le olan ekonomik ilişkiler, swap beklentileri, altyapı finansmanı ve Kuşak-Yol Projesi entegrasyonu gibi gerekçelerle Çin'le daha görünür biçimde yaklaşmıştır. Bu doğrudur, yanlıştır; bu konuya girmek istemiyorum ama Doğu Türkistan bunlara kurban edilemeyecek kadar büyük bir davadır.

Bir de sunumunuzda Doğu Türkistan'dan bahsederken "Uygur Türkleri" diye kısaca bahsediyorsunuz ama buna Doğu Türkistan olarak daha kapsamlı bir şekilde yer vererseniz Türkiye'nin de bu bölgeyle ve bu davayla ilgili daha ciddi politikaları ya da stratejileri olduğu imajını gözümüzün önüne koyar. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Türkü olarak buradan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle ilgili hassasiyetimizi ve kırmızı çizgilerimizi bir kere daha hatırlatmak istiyorum, zaten neler olduğu bellidir. Bölgemizde yaşanan son gelişmeler, yine, Türkmenler kadar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de çok önemli ve Türkiye'nin sigortası olduğunu gözler önüne sermiştir. Hiç kimse Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki varlığını "militarist tutum"

olarak tanımlayamaz. Ayrıca, ayak tırnağından başındaki saç telinde kadar kana bulanmış örgütlerin temsilcileri, savunucuları ne Türk Dışışleri Bakanlığına ne de Türk devletine barış ve demokrasi dersi veremez. Kıbrıs Türkünün varlığını önce Türkiye kesinlikle tanımalı, onun iradesini saymalı ki diğer devletlere de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıma propagandası yapılsın. Ayrıca, merak ettiğim bir konu var Sayın Bakanım: Bu Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde Türk devletlerinin konsolosluk açmasıyla ilgili acaba biz devlet olarak görüşmeler yapıyoruz muyuz, bir girişimde bulunuyor muyuz?

Bir de birkaç soru sorarak konuşmama son vermek istiyorum: Suriye'de PKK-YPG/SDG faaliyetleri ve bölgesi işgalleri ne olacak? Suriye Türkmenleri ne olacak, nasıl bir statü kazandırmayı düşünüyorsunuz? Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçisinin teröristbaşı Mazlum Abdî'yle görüşmesine ve Hatay'ı Suriye içerisinde gösteren bölünmüş Suriye haritası önünde resim çektilmesine tepkiniz nedir? Suriye'de bizim kurduğumuz ve desteklediğimiz Suriye Millî Ordusunun henüz PKK-YPG silah bırakmamış iken Suriye Hükûmetine dâhil olacak şekilde kumandamızdan çıkarıldığını ve dağıtıldığını duyuyoruz. Bu doğru mu? Doğruysa elimizdeki bu gücü nasıl dağıttınız bu konjonktürde diye sormak istiyorum.

Yunanistan Dışışleri Bakanı Ege Denizi'nde Zürafa Adası'nın kendilerine ait olduğunu söyledi. Sizin tepkiniz ve açıklamanız nedir bu konuda? Egemenliği anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmemiş ada, adacık ve kayalıkların yani EGAYDAAK'ların isim listesini neden açıklamıyoruz ve ne zaman açıklamayı düşünüyorsunuz?

Filistin'le Gazze kıyılarına istinaden Libya benzeri deniz yetki alanları sınırlandırma anlaşması neden yapmıyoruz? Bu anlaşma Gazze'nin Filistin'e ait olduğunun tarihî ve hukuki bir belgesi olur ve Filistin'e, Filistin mavi vatani kazandırır.

Suriye'yle yan sınır haricinde karşılıklı kıyılara dayalı deniz yetki alanları sınırlandırma anlaşmasını neden yapmıyoruz? Böyle bir anlaşma yapılmayacağına dair Avrupa Birliği yetkililerine bir söz verildi mi? Zira, Avrupa Birliği Dış İlişkiler Komisyon Başkanı Kallas sizin böyle bir söz verdiğinizi açıkladı, bu açıklamaya karşı bir açıklamanızı da biz göremedik.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin 2007'de imzaladığı yetki alanları sınırlandırma anlaşması geçtiğimiz günlerde Lübnan Bakanlar Kurulunda onaylandı ve Parlamente'ye sevk edildi. On sekiz yıldır engellediğimiz bu süreç maalesef bu noktaya geldi. Bundan sonra ne yapmayı düşünüyoruz?

2020'nin 2'nci yarısından itibaren nedense Doğu Akdeniz'de Sevilla Üniversitesi haritasında bize reva görülen alan dışında sismik araştırma ve sondaj faaliyeti hiç bulunmuyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Başkalarının alana sokulmadığını söylemek kimseyi tatmin etmiyor. Türk milleti, Doğu Akdeniz'de sismik araştırma ve sondaj gemilerinin faaliyetleriyle sancak ve varlık gösterilmesini bekliyor. Doğu Akdeniz'de 1986'da Karadeniz'de yaptığımız gibi neden münhasır ekonomik bölge ilan etmiyoruz? Kıbrıs'ta 2 devletli çözüm dışında başka bir çözüm olmadığı yönünde desteklediğimiz politikada herhangi bir değişiklik olacak mı?

Terör örgütü PKK/KCK silah bırakma, yakma tiyatrosuna Amerika, İngiliz vesaire diplomatik temsilcilerini de davet etti. Buna tepki gösterdiniz mi?

Son olarak da Sayın Bakanım, Millî Güvenlik Kurulunun üyesi olmanız sebebiyle, PKK/KCK terör örgütü an itibarıyla bütün bileşenleriyle kendisini feshetmiş, silahlı teröristler Türkiye Cumhuriyeti'nin adaletine teslim olmuş ve terör örgütünün silahları güvenlik güçlerine teslim edilmiş midir? PKK/KCK size göre silahlı terör örgütü listesinden çıkarılmalı mıdır?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kamuran Tanhan, buyurun.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Bakanlık bürokratları, değerli basın emekçileri, kıymetli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada aslında Dışışleri Bakanlığının bütçesini konuşuyoruz ama aynı zamanda Türkiye'nin sınır komşularıyla ilişkilerini, Suriye'deki gelişmelerin Türkiye'nin iç barışına, bölgesel istikrarına ve ekonomik çıkarına etkisini, bu coğrafyanın yüz yıllık tarihsel geleceğini ve bugün de devam eden toplumsal bağlarını konuşacağız. Bu nedenle sözlerime sınırın tarihine yani bugünkü sorunları belirleyen başlangıç noktasına dönerek başlamak istiyorum. 1921-1923 yılları arasında; 1921 Ankara Anlaşması'yla belirlenen ve 1923 Lozan Anlaşması'yla kesinleşen Türkiye-Suriye sınırı Kürt coğrafyasının egemen güçler tarafından parçalanmasının resmidir. Bu sınır halkların iradesini, toplumsal yapıyı, kültürü, dili ve ortak yaşamı dikkate almayan, masa başında çizilmiş suni bir haritadır, bir sınırdır. Aradan geçen yüz yıldan fazla sürede yaşanan bütün pratikler göstermiştir ki bu sınırlar Kürt halkının gerçekliğini, tarihsel bağlarını ve toplumsal birliğini ortadan kaldırmaya yetmemiştir. Etraflarına dikenli teller, duvarlar, askerî gözetleme kuleleri örülmüş olsa da Kürtler, sınırın iki yakasında da bir halk olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir; akrabaları, ortak hafızaları ve yaşam pratikleriyle bu sınırları fiilen anlamsız hâle getirmişlerdir. Türkiye ile Suriye sınırı yalnızca iki ülkeyi değil, aynı zamanda Kürtlerin yaşadığı bütün bir coğrafyayı bölmek üzere tasarlandı. Bu parçalama öyle bir korkunun ürünüydü ki sadece tel örgülerle yetinilmedi, neredeyse bir Kıbrıs Adası kadar devasa büyüklükte bir tampon bölge de oluşturuldu. 1956 yılında bu bölgeye 600 binden fazla mayın döşendi. Bu mayınlar sınır boyunca yaşayan halklar için yıllarca ölüm tarlaları oldu. Sınır boyunca yaşayan halk, sınırın öte yakasındaki akrabalarıyla buluşmak isterken, tarlalarına gitmek isterken, küçük çaplı sınır ticareti yapmaya çalışırken binlercesi bu mayınlı tarlalarda yaşamını yitirdi. Bu gerçek bize şunu hatırlatıyor: Bu sınırlar yalnızca coğrafyayı değil, bir halkın doğal yaşam döngüsünü, ortak kültürünü ve toplumsal bağlarını hedef almıştır aslında ama yine de hiçbir mayın, hiçbir tel örgü, hiçbir askerî kule halkların birlik duygusunu bütünyle ortadan kaldırmamıştır.

Sayın Bakan, değerli hazırun; bu sınırın hikâyesinde sadece devletler arası çizgiler değil, aynı zamanda parçalanmış ailelerin, bölünmüş mahallelerin koparılmak istenen yaşam hikâyeleri vardır. Tren hattı esas alınarak çizilen bu sınır, Akçakale yani Gire Spi'nin, Ceylânınar yani Serekaniye'nin, Nusaybin yani Kamışlı'nın ortasından geçmiştir. Bir sokak Türkiyeli sayıldı, bir sokak Suriyeli sayıldı. Aynı evde büyüyen kardeşlerden birisi Türkiye nüfusuna, diğeri Suriye nüfusuna kaydedildi o zamanlarda, tabii, Suriye'de nüfus da verilmiyordu, o ayrı mesele de. Bir mahalleden diğere gelin giden bir kadın bir gecede başka bir devletin vatandaşı oldu ama bütün bu yapay ayrımlara rağmen öte yakaya düşün kurulduğunda bu yakada da davul ve zurna çalındı, öte

yakada yas ilan edildiğinde de bu yakada gözyaşı döküldü. Bu coğrafyanın insanları hayata böyle baktı, böyle yaşadı. Bu nedenle, Suriye'de yaşanan her gelişme Türkiye'de aynı anda hissedildi ve hissedilmeye devam ediyor.

2011'de Suriye'de iç savaş başladığında bu akrabalık ve toplumsal bağlar daha görünür hâle geldi. Binlerce Suriyeli Kürt Türkiye'ye geçti, onları karşılayan yine sınırın bu yakasındaki akrabaları, aileleri oldu. Nusaybin'de, Kızıltepe'de, Suruç'ta evler açıldı, sofralar paylaşıldı. Aynı dönemde Türkiye'den yaklaşık 4.500 Kürt genci IŞİD'e karşı verilen mücadeleye katıldı ve çoğu hayatını kaybetti. Bir mezar Kamışlı'da kazıldığında Suruç'ta da anması yapıldı; bir ağıt Diyarbakır'da da yakıldı, yankısı Kobani'den duyuldu. Bu nedenle "Öte yakada bir Kürt'ün burnu kanasa bu yakadaki Kürt'ün yüreği sızlar." sözü burada bir mecaz değil, somut bir hakikattir. Bu gerçekler Türkiye'nin Suriye politikasının yalnızca dış politika meselesi olmadığını, aynı zamanda Türkiye'nin iç barışı ve toplumsal huzuru açısından da belirleyici olduğunu göstermektedir.

Geçtiğimiz yıl aralık ayında Baas rejiminin sona ermesi ve Esad'ın ülkeyi terk etmesiyle Suriye'de yeni bir dönem başladı. Colani öncülüğündeki HTŞ yapılanmasının Şam'da geçiş sürecinde etkin konuma gelmesi Türkiye'nin on yıllık Suriye politikasının sonuçlarını yeniden değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. HTŞ'nin bugün yeni Suriye yapılandırması içinde etkili bir aktör hâline gelmesi Türkiye'nin uzun yıllar sürdürdüğü dar güvenlikçi yaklaşımın sınırlarını açığa çıkarmıştır. Oysa Suriye gibi çok kimlikli, çok kültürlü, çok yapıli bir ülkede kalıcı barışın yolu kapsayıcı ve demokratik temsiliyeti geniş bir siyasal çerçeveden geçmektedir. Suriye'nin kuzeyinde Kürtlerin öncülüğünde Arapların, Süryanilerin, Ermenilerin ve diğer halkların katılımıyla oluşturulan demokratik ve katılımcı yönetim modeli uluslararası toplum tarafından Suriye'nin geleceğinde vazgeçilmez bir aktör olarak görülmektedir. Kadınların öncülük ettiği yerel meclisler, çoğulcu yönetim yapıları ve IŞİD'e karşı verilen mücadele de bu bölgedeki yönetimin meşruiyetini artırmıştır. Türkiye'nin bu yapıyı görmezden gelen politikaları ise sahada fiilî durumu değiştirmemektedir; aksine, Türkiye'nin çözüm süreçlerinde dışarıda kalma riskini ortaya çıkarmaktadır, bu riski artırmaktadır. 10 Martta SDG Komutanı Mazlum Abdi ile Colani arasında imzalanan 8 maddelik mutabakat; ateşkes, mülteci dönüşleri, kaynak yönetimi, devlet kurumlarına katılım gibi kritik başlıklar içeriyordu ancak kısa sürede Colani'nin tek taraflı geçici anayasa ilan etmesiyle bu süreç tıkanı. Geçici Suriye Hükûmeti mutabakat kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmedir. Bu tıkanmanın nedenlerinden biri de Türkiye'nin Kuzeydoğu Suriye'ye yönelik dışlayıcı yaklaşımlarıdır Sayın Bakan.

Bir başka husus da Afrin'in durumuyla ilgili. Tarih boyunca Kürtlerin yoğun yaşadığı, milyonlarca zeytin ağacına sahip olan bir bölgenin tarımsal kalbi niteliğinde bir bölgedir Afrin. Ancak 2018 yılında gerçekleştirilen Zeytin Dalı Harekâtı sonrasında bölgeye ilişkin çok sayıda ağır iddia, ulusal ve uluslararası raporlara yansımıştır. Bu iddialardan bazıları; demografik yapının değiştirilmesi, zorla yerinden etmeler, kaçırımlar ve fidye uygulamaları, mülkiyet hakkının ihlali, zeytinliklerin tahribi ve kontrolsüz ticaret gibi ağır iddialar uluslararası raporlarda yer almaktaydı. Baas rejimi gelmeden önce Cemal Nasır'ın Suriye'de uyguladığı zorla yerinden etme ve Arap kuşağı sonuç vermedi ki Baas rejimi çöktü, HTŞ geldi. Dolayısıyla bu rejimi tekrar canlandırmaya çalışmak saflık olacaktır. Suriye İnsan Hakları Gözlemevinin son bir hafta içerisinde yayımladığı raporda 100 yaşının üzerindeki zeytin ve orman ağaçlarının kesildiğine, Afrin'de yerli halkın yaşam koşullarının giderek kötüleştiğine, SMO'nun yerel halka yönelik hak ihlallerini sürdürdüğüne, SMO'ya bağlı ekonomi ofisinin halkın tarım arazilerini resmî izin alınmadıkça ekemeyeceğine dair karar yayımlandığını belirtmiştir. Sayın Bakan, soruyorum size: Afrin'in fiilî ve idari yönetimi bugün hangi yapının elindedir? Türkiye'nin bu yönetim üzerindeki rolü nedir? Aynı durum Serekani için de geçerlidir. Afrin'deki zeytinliklerin ve tarımsal üretimin denetimi kimdedir? Türkiye bu süreçlerde hangi yetki ve sorumluluğa sahiptir? SOHR'un raporlarında belirtilen ağaç kesimleri, mülkiyet haklarının ihlalleri, tarımsal üretimin izne bağlanması iddialarına ilişkin Bakanlığınız bir inceleme yürütmekte midir? Türkiye, Suriye'de barış ve yeniden inşaya katkı sunabilecek önemli, bölgesel bir aktördür. Bunun için Kuzeydoğu Suriye'yle kurumsal ilişkilerin geliştirilmesi gerekir Sayın Bakan. Sınır ticaretinin düzenli işlemesi gerekir. Enerji ve ulaşım koridorlarının açılması gerekir. Sınır kapılarının açılması gerekir yine. Tarım, küçük üretim ve sanayi alanında karşılıklı olarak projeler geliştirilmesi gerekir. Türkiye'nin hem ekonomik refahına hem de güvenliğine katkı sağlayacağı kesindir.

Sonuç olarak bizler halkların iradesine dayanan kapsayıcı, barışçı ve bölgesel iş birliğine açık bir dış politika anlayışının Türkiye'nin yararına olduğunu düşünüyoruz. Dışişleri Bakanlığının bütçesinin de bu perspektifle şekillenmesi gerektiğini bir kez daha vurguluyoruz.

Sözlerime son verirken Nusaybin ve Kamışlı için söylenen "..."³ diyerek sözlerimi bitiriyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Tanhan, teşekkür ederim.

Sayın Ocaklı, süreniz beş dakikadır.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Bakanımız ve bürokratlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, size bağlı Dışişleri Bakanlığında idari hizmetler sınıfında görevlendirilen büyükelçilikler, konsolosluk ve ihtisas memurlarıyla ilgili ihmal edilmiş bir durum var, onu biraz seslendirmek isterim. Bu, ilgili memurlarımızdan bana gelen bir şey değil benim tespitimdir. Tabii, tüm dünyada yaşanan bir Covid-19 salgını oldu. Bu Covid-19 salgını nedeniyle bizim ülkemizde yüksek enflasyona maruz kaldık, ekonomide bozukluklar oldu ama bu, Amerika'da da yaklaşık olarak yüzde 32 seviyesinde bir enflasyon, avro bölgesinde de yaklaşık olarak yüzde 28'e kadar bir enflasyon oluşmasına neden oldu. Dolayısıyla oralarda da yani dünyanın her yerinde de aslında gıda, ulaşım vesaire gibi giderleri; eğitim giderlerini vesaireyi yükseltti. Tabii, bu durumdan bizim diplomatlarımız ve bu çalışanlarımız son derecede etkilendi. Yani Bakanlığınızın kariyer memurlarının, aslında büyükelçilerimizin, konsoloslarımızın ve işte çalışanların maaşlarına en son -Başbakanlık dönemi bittiğinde- sadece Binali Yıldırım 2017 yılında bir zam yapmış Sayın Bakan. 2017 yılından 2025 yılına kadar çalışan bu personelimiz için herhangi bir düzenleme yok. E, tabii, dünyada resmî enflasyon rakamları eğer böyle yüzde 30 gibi bir rakamlara varmışsa demek ki bu çalışan personelimizin de yüzde 30 civarında maaşlarında bir erime olduğu gerçek. Bu nedenle zaten rotasyon nedeniyle de iki, üç yıl Ankara'da kalmak zorunda kalıyorlar. E, iki, üç yıl da burada,

Ankara'da kaldığında zaten düşük gelirle çalışmış oluyorlar. Bu nedenle, bunların düzeltilmesiyle ilgili bir dikkat çekmek istedim. Özellikle bu personelimize en az yüzde 20 civarında bir zam yapılması zorunluluğu vardır size bağlı olduğu için, bunu bir hatırlatmış olayım.

Sayın Bakan, şöyle tabii: Ülkelerin saygınlık meselesi elbette -diğer arkadaşlarım da söyledi- pasaportun dünyadaki geçerliliğiyle de ilişkili bir durumdur yani seyahat özgürlüğü seviyesiyle ilgili. Ve bu Henley Pasaport Endeksi'nde Türkiye 2014 yılında 109 ülke içinde 38'inci sıradayken, 2025 yılında 50'nci sıraya yerleşti yani oldukça geriledik ve artık Türkiye'ye vize uygulamayan ülke sayısı bir elin parmakları kadar görünüyor yani. 108 ülke Türkiye'ye vize uyguluyor, 39'u kapıda, 5'i elektronik izne tabi. Yani diplomatik pasaport sahibi olarak milletvekillerimiz bile 3 ülkeden vize almak zorunda kalıyorlar. Sayın Başkan...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Ben diplomatik pasaportla Irak'a gidemedim. Üç gün Habur'da tuttular beni.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Siz diplomatik pasaportla da gidemediniz, evet.

Oysa sizin iktidarınız döneminde 400 bin dolarlık bir ücretle vatandaşlık alınmasını mümkün kıldınız. Burada da hata şuydu: Bu "Nereden geldin?" sorusu sorulmadan yapılan bu müracaatların kabulü Türkiye'de kara para aklayıcıları, silah tüccarları, uyuşturucu baronları için âdeta bir ikametgâh oldu yani komşularla iyi ilişkilerin yolu Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından "Yurtta barış, dünyada barış." ilkesinin takip edilmesiyle olmalıydı. Orta Doğu'nun ne yazık ki kan gölüne dönmesine neden olan vekâlet savaşlarında bu emperyalist ülkelere taraf olunarak barış ve huzur sağlanamaz. "Masada olmak, bölgesel oyuncu olmak" gibi cümleler ne yazık ki pek işe yaramıyor Sayın Bakan.

İki gün önce "Gazze'ye asker göndermeyle ilgili bir hazırlığımız var, hazırız buna." dediniz ama eleştireceğim şimdi. Gazze'de çocuklar ölürken niye bu cesareti göstermediniz? Orada soykırım yaşanırken niye bu cesaret gösterilmedi? Şimdi taş üstünde taş kalmadı. Şimdi Netanyahu'nun sizi istemediğini de ifade ettiği hâlde "Biz asker göndermeyi istiyoruz." demenizin işin doğrusu hiçbir anlamı yok. Bunun sebebi, ne yazık ki saray rejimidir.

Sayın Bakan, sunumunuzda Avrupa Birliği ilişkileri için temel önceliğinizin vize serbestisi için diyalogu hızlandırmak olduğu geçiyor, sunum kitapçığınızda. E, ben de soruyorum: Ya, yirmi üç yıldır iktidardasınız, neden hâlâ diyalogu hızlandırmak gibi bir çaba içerisinde? Niye giremedik biz bu Avrupa Birliğine? Vallahi, ben bu durumdan çok utanıyorum yani.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ocalı, bir dakika süre söz veriyorum.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bir de kitapçığın başında "Türkiye Yüzyılında etkin ve kararlı dış politika belirledik." diye bir cümle var. Düzeltin bence onu da. "Etkin ve kararlı değil, eksik ve zararlı bir dış politika yapabildik." deyin, bence özür dileyin.

Teşekkür ederim.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Cevdet Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum. Bakanlık bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Rakamlarla ilgili birkaç tespitte bulunacağım. 2026 yılı Bakanlık bütçesi 46 milyar 805 milyon, binde 2,47 genel bütçe büyüklüğü içerisinde; 18,9 trilyonluk bir bütçede binde 2,47'lik bir rakam. Geçen yıl 39 milyar bütçe büyüklüğü vardı Dışişleri Bakanlığının, o da binde 2,64'e tekabül ediyordu; oransal olarak da biraz düşüş olmuş. Geçen yıla göre artış 7 milyar 770 milyon yani yüzde 19,90, enflasyon oranının altında bir artış var bütçe rakamlarında. Bu artış oranını biz de düşük buluyoruz kıymetli vekillerin de söylediği gibi. Dışişleri Bakanlığı gibi önemli bir bütçede en azından enflasyon oranının üstünde bir artış olması beklenirken bu bütçede bunu göremiyoruz.

Dış politika programı en büyük payı alıyor, 38 milyar 87 milyon, yüzde 81,37'sine tekabül ediyor. İşte, 2024 yılında 20 milyar harcanmış, 2025 Haziran itibarıyla da 11 milyar harcanmış, yıl sonunda da tespit edilen ödeneklerin içerisinde gerçekleşeceği görünüyor.

Şimdi, şehit yakınları ve gaziler... Burada, bütün bakanlıklarda, Sayın Bakanım, şehit yakınları ve gazilere ayrılan paylar inanılmaz düşük, bunların hep artırılmasını biz burada talep ediyoruz. Dışişleri Bakanlığında da ayrılan tutar 12 milyon 400 bin TL -12 milyar demek isterdim gerçekten, 12 milyon 400 bin TL- 2024 yılında 8,3 milyon harcama yapılmış, 2025 Haziran itibarıyla da 923 bin liralık bir harcama var yani yetersiz bir bütçe, bunun artırılması çok çok önemli ve bunu bütün bakanlıklardan beklediğimiz gibi Dışişleri Bakanlığından da bekliyoruz.

Yine, cari transferler tabii çok önemli bir paya sahip, yüzde 28'e, 13 milyar 542 milyon gibi bir rakam. Cari transferler içerisine de işte harcamaları, sermaye giderlerini de dâhil edebiliriz, sermaye transferlerini de dâhil edebiliriz. Buraya gayrimenkul büyük onarım giderleri gibi, işte gayrimenkul üretim giderleri gibi rakamlar tekabül ediyor.

Şimdi, personel gideri ve SGK primlerini dikkate aldığımız zaman bunların toplamı 20 milyar gibi bir rakam yapıyor yani personele ve devlete ödenen primler bütçenizin yüzde 44'üne tekabül ediyor -yatırım harcamalarına, yatırım ödeneklerine-dolayısıyla çok az pay kalıyor. Bunu birazdan ifade edeceğim. Buradaki harcamalarla alakalı... Kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler var cari transferler içerisinde, 13,5 milyarlık bir cari transfer kaleminin içerisinde; 97 milyon 897 bin TL. 2024'te 47,6; 2025 Haziranda da 31 milyonluk bir harcama olmuş. Bu kuruluşlar kimlerdir? Hangi kuruluşa, hangi program dâhilinde, ne kadar transfer olmuştur? Bize bununla ilgili bilgi verilebilirse memnun olacağız.

Yurt dışına yapılan transferler var, 13,4 milyar; burada da 2024'te 7 milyar, 2025 Haziran itibarıyla da 5,5 milyarlık bir harcama olmuş; bunun mahiyetini rica edeceğiz. Burada, baktığımız zaman müdürlükler itibarıyla, Uluslararası Güvenlik Genel Müdürlüğü, işte İkili İlişkiler Genel Müdürlüğü, Uluslararası Ekonomik İşler Genel Müdürlüğü, Çok Taraflı İlişkiler Genel Müdürlüğü

gibi birimlerin altında yapılan harcamalar; genelde müdürlük bazında bazı transferler olmuş. Bunlarla ilgili bütçede çok detaylı bilgi göremiyoruz, aydınlanma açısından bize bilgi verilirse memnun olacağız.

Gayrimenkul büyük onarım giderleri 978 milyon, önceki dönemlere baktığımız zaman 2025 Haziran itibarıyla 22,7 milyonluk bir harcama var. Burada herhâlde toplu bir onarıma gidilecek -iyi bir bütçe sayılır bütçenizin içine baktığımız zaman- bu gayrimenkul büyük onarım giderleri nerede planlanıyor, bununla ilgili bilgi rica edeceğiz.

Taşıtlar... 47 adet taşıt alımı var, hepsi yurt dışıyla alakalı bunların. Bu yurt dışı taşıt alımlarının prosedürü nasıl işliyor, nasıl onay mekanizması? Bu, pek bizim tarafımızdan da bilinmiyor, bu konuyla ilgili de bizleri aydınlatırsanız memnun oluruz.

Yatırım ödeneklerini az önce ifade etmiştim 2,4 milyar diye, yüzde 5,27. Yani bu bütçede 5,27 değil, en az yüzde 15 bir yatırım ödeneği, yatırım bütçesi görmek isterdik. Umarım, bir dahaki yıl bütçede bunlar dikkate alınır çünkü hem yurt içinde hem yurt dışında temsilcilikler, konsolosluklar... Yani bunların idaresini, bunların masraflarını organize etmek, bunlara gerektiğinde yeni yatırımlar yapmak çok çok önem arz ediyor. Buradaki açığı kapatmak için esasında geçen 2024 yılının Haziran ayında burada bir vakıf kuruldu, Dışişleri Teşkilatını Güçlendirme Vakfı, biliyorsunuz; bu vakfın üzerinden, kuruluşundan bu yana da bir buçuk yıl geçti. İşte, mütevelli heyeti atandı, Başkan sizsiniz, 10 kişilik bir heyet var; yine, bir yönetim kurulu var, 5 kişilik bir yönetim kurulu var, denetleme kurulu var. Bu konu hakkında çok bilgiye sahip değiliz yani burada mütevelli heyeti sizin haricinizde kimlerden oluşuyor? Bakanlık mensubu olması lazım 5 kişinin diye biliyorum. İşte, yine yönetim kurulu 5 kişiden oluşuyor, buradaki kişilerin... Akademik kuruldaki olacaklar da var, akademi dünyasından -anladığım kadarıyla- Bakanlık bünyesinde; kişilerin öz geçmişini merak ediyoruz açıkçası. Bu önemli bir vakıf çünkü, buradaki vakfın yapacağı işler de çok çok önemli. Çünkü bu vakıf gayrimenkul alıp satabilecek, kiralayabilecek, menkul mal alıp satabilecek; bunu yurt içinde, yurt dışında yapabilecek. Yine, yurt içinde ve yurt dışında şirketler kurup şirketlerle ortaklık yapabilecek yani şirketlerin hisselerini satın alabilecek. Bununla ilgili şimdiye kadar yapılan bir işlem oldu mu? Vakıf herhangi bir gayrimenkul edindi mi veya herhangi bir şirkete ortak oldu mu yurt içi veya yurt dışı? Yapılan bir proje var mı, hayata geçirilecek bir şey var mı? Çünkü neticede teşkilatı güçlendirmek için yapılan bir şeyin sağlam ve düzgün olması hepimiz için iyidir. Burada, vize gelirleri önem arz ediyordu, bunlar faaliyete geçti mi? Vize gelirleriyle ilgili harcamalarımız ne durumdadır? Daha doğrusu, vize gelirleriyle ilgili olarak vakfa aktarılan tutarlar, paralar var mıdır? Burada yapılan anlaşmalar hangi şirketlerle yapılmıştır? Bu konularla ilgili bilgi olabilir.

Yine, bağış ve yardım konusunda... Vakfa yeterli bağış ve yardımlar yapılıyor mu? Şimdi, ben bir sürü bakanlık bütçesine bakıyorum, birtakım derneklere, vakıflara yapılan transferler var, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler var. Bakanlıklar arasında ben şunu noksan gördüm: Bir bakanlık derneğe, vakfa transfer yapabiliyorsa, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara transfer yapabiliyorsa Dışişleri Bakanlığının kurmuş olduğu vakfa da bu Bakanlık bütçesi haricinde bir bağış, yardım veya transfer yapılabilmesinin önünün açılması lazım. Burada, Cumhurbaşkanı kararıyla da olabilir bu, hazine yardımıyla da olabilir, kalem de çok çok önemli değil. Aynı şekilde, sizin Bakanlık bütçenizden de ülkeye faydalı olacak bir proje için kurulmuş bir vakıf varsa oraya da transfer yapılmasının önü açılmalı. Tabii, burada sizin denetleme göreviniz de var yani denetim kurulunu da buradaki bütün faaliyetleri de Bakan olarak siz denetliyorsunuz. Tahmin ediyorum, yönetim kurul üyelerini beş yıllığına atıyorsunuz. Tabii, süre çabuk geçiyor, şimdiye kadar bir buçuk yılı geçti. Şimdi, Bakanlıktan bu vakfa 10 milyon aktardınız, kuruluşa yetti mi? Çalışmalar bitti mi? Oradan artan para var mı? Size bağış ve yardım oldu mu? Bu konularla ilgili de bilgiler arzu ediyoruz. Hem Bakanlığınızda hem de vakıfta tasarruf tedbirlerine uyulması, riayet edilmesi önemli; bu hususlara uyuluyor mu? Şimdi, vakıfta alakalı tahsis edilen araçlarla ilgili durum nedir, o konu hakkında bilgimiz yok. Ben özellikle konuyu buraya ayırmak isterdim Sayın Bakanım çünkü aydınlanalım diye. Bunun denetimi yasama organı tarafından yapılamıyor, sizin tarafınızdan direkt yapıldığı için sizden gelen bilgiler bizim için önem arz edecek. Ben bunları vurgulamak istedim.

Bir de burada devlet iç borçlanma senedi de alabiliyor. Mesela, siz Türkiye Varlık Fonunun ihraç ettiği tahvillerden vakıf olarak alabilirsiniz, böyle bir uygulama var mı? Kira sertifikası da alabiliyorsunuz. Bu uygulamalar hayata geçirilip, bu vakıf gerçekten maddi manevi güçlendirilip, mal varlığı artırılıp Dışişleri Bakanlığının daha etkin çalışmasına ne kadar destek olacak? Biz destek olmasını arzu ediyoruz, Bakanlıktan da bunu bekliyoruz.

Hepinizi sevgiyle ve saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Akay, teşekkür ediyorum.

Ben şimdi Yunus Emre Bey'e vereyim, Cavit Bey ve İsmail Bey hazırlığını bitirsin. Aslında Komisyon üyeleri bitmeden vermiyoruz ama arkadaşların ricası...

Buyurun Yunus Emre Bey.

Süreniz on dakika.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığının değerli mensupları, değerli konuklar; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Ben konuşmamda daha çok Avrupa Konseyi konusu ve tabii burada da resimlerini gördüğünüz Demirtaş, Kavala kararları üzerinde konuşacağım ama bu konuya geçmeden önce Sayın Bakana -yani özel bir soru olarak lütfen bunu düşünmeyin ama- bir soruyu sormak istiyorum, şöyle: Efendim, yakın zamanda sizinle ilgili bir gazeteci arkadaşımızın yayınladığı bir biyografi çıktı. Orada resmî öz geçmişinizde görmediğim bir görevinizden bahsediliyor yani bunun gerçek olup olmadığını cevap bölümünde açıklarsanız çok memnun olurum. Bir dönem sizin Avustralya Büyükelçiliğinde siyasi ve ekonomik danışman olarak çalıştığınız söyleniyor. Şimdi, bunu ben -tabii eğer doğruysa o rezervle söylüyorum- yadırgadığımı belirtmek isterim yani daha önceden Silahlı Kuvvetlerde çalışmış bir kişinin, ki daha sonra MİT Müsteşarlığı yapmış, Başbakanlıkta müsteşar yardımcılığı yapmış, bugün de Dışişleri Bakanlığı yapan bir kişinin bir yabancı devlet namına Türkiye'de belli bir sözleşmeyle çalışması durumunun bizim tarihimizde çok örneğinin olduğunu düşünmüyorum yani mevzuatta bununla ilgili bir düzenleme var mı emin değilim ama bir şekilde çıkar çatışması kavramı bakımından oldukça problemli görünüyor. Bunu açıklarsanız çok memnun olurum. Ayrıca, tabii, bilemiyorum ama bugün, Dışişleri Bakanlığına,

Bakanlığa, bulunduğunuz kuruluşa, geçmişte görev yaptığınız Türk Silahlı Kuvvetlerine, Millî İstihbarat Teşkilatına birisi personel olarak girmek üzere müracaat ettiğinde acaba geçmişte bir yabancı devlet namına çalışmış olması bir engel midir, bu nasıl değerlendirilir? Siz de birçok defa mülakat komisyonlarında bulunmuşsunuzdur diye düşünüyorum. Bu konularla ilgili bir açıklama olursa Sayın Bakan, çok mutlu olurum.

Şimdi, az önce söylediğim gibi, bu Avrupa Konseyi bahsi üzerinde duracağım. Şimdi, Sayın Bakan, konuşma metniniz içerisinde Avrupa Konseyinin ismi hiç geçmedi. Konuşma dışında dağıtılan bir kitapçık var, burada ise bir defa geçiyor ama üzerinde bir kapsamlı açıklama yok yani sanki burada birçok ikili ilişkiler vurgulanıyor, çok taraflılık bakımından birçok kuruluştan bahsediliyor ama hani Avrupa Konseyini topyekûn sanki hem sunumunuzda hem genel olarak işleyişte devre dışı bırakmışsınız gibi bir izlenim aslında buradan ortaya çıkıyor. Bunu açıkçası -yani lütfen beni yanlış anlamayın ama- rahatsız edici bulduğumu söylemek istiyorum yani biz Avrupa Konseyinin kurucu üyesiyiz Türkiye olarak ve gerçekten Türkiye açısından çok önemli bir kuruluş olduğunu belirtmek istiyorum. Siz de Bakanlık olarak yaptığınız açıklamalarda Avrupa Birliği üyeliğinin bir stratejik hedef olduğunu söylüyorsunuz. Bu anlamda çok değerli ama netice itibarıyla -yani Avrupa Konseyindeki durumu- maalesef şu günkü şartlar içerisinde bulunan bir ülkenin doğal olarak Avrupa Birliği üyeliği çok büyük bir problem yani bunun gerçekleşmesi çok zor. Hatırlayacaksınız, müzakerelerin başlangıcı kararının oluşabilmesi Türkiye'nin Avrupa Konseyinde denetimden çıkmasıyla mümkün olmuştu. Maalesef, ülkemiz Avrupa Konseyi tarihinde denetimden çıkmış bir ülke olarak tekrar denetime giren ilk örnek oldu 2017 Anayasa değişikliğiyle birlikte. Bu yanı sıra da Avrupa Konseyi konusunu, az önce benden önceki hatipler, örneğin, GRECO konusunu vize serbestisinin bir şartı olarak gündeme getirdiler ya da bununla ilgili birçok örnek verilebilir ama Avrupa Birliği de biliyorsunuz hem Venedik Komisyonu kararlarını hem Avrupa Konseyinin denetim raporlarını doğal olarak Avrupa Birliğine üyelik konusunda da bir temel referans olarak kabul ediyor. O bakımdan, bu Avrupa Konseyi bahsinden hiç bahsetmediniz sabahki konuşmanızda ama özellikle yanıt bölümünde bunun üzerinde bir şeyler söylerseniz bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum ve bu kapsamda da az önce söylediğim gibi, Kavala ve Demirtaş kararlarına gelmek istiyorum.

Sayın Bakan, ben, tabii, geçmiş yıllarda sizin Plan ve Bütçe Komisyonunda yaptığınız konuşmaların metinlerine tekrar döndüm baktım. Öncelikle, tabii, bir yandan bir tarafıyla sizi tebrik ediyorum yani siz daha önceki konuşmanızda dediniz ki: "Ben Meclisten bir şey saklamam." yani bir Bakanın bunu söylemesi bizim açımızdan değerlidir. Bu saklamayacağınız düşüncesi etrafında şuna gelmek istiyorum: Şimdi, bu konu "Adalet Bakanlığının sahasında bir konudur ve onların meselesidir." diyemezsiniz yani Dışişleri Bakanı olarak, Dışişleri Bakanlığı olarak Bakanlığınızın bu konuyla ilgili net bir ifadesini biz duymak istiyoruz. Ayrıca, sizin geçmişteki konuşmalarınızda, yine burada Plan ve Bütçe Komisyonunda "Ya, siyasi bir mecraya taşıyor Avrupalılar, o yüzden çözülemiyor." gibi ifadeleriniz oldu. Sayın Bakan, uzun süredir ne Avrupa Konseyinin Genel Sekreteri ne de Asamblenin Başkanı bu konularla ilgili bir açıklama bile yapmadı. Bizim de kendileriyle yaptığımız konuşmalarda, aslında bir şekliyle bu tutumunuzun yani gündeme getirdiğiniz bu tutumun önünü açmak bakımından böyle bir tavırlarının olduğunu da bizlerle paylaştılar ama bunun üzerinden takdir edersiniz ki iki yıldan fazla süre geçti ve gerçekten gerek Kavala gerek Demirtaş kararlarının uygulanmıyor olması Türkiye'nin önünde büyük bir engel olarak bulunuyor. Şimdi, burada maalesef şöyle bir açıklama "Ya, biz zaten Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararını uyguladık, uyguluyoruz..." Değerli Bakan, bu, tatmin edici bir açıklama olmuyor takdir edersiniz ki çünkü bu kararda diğer kararlardan farklı bir hüküm var, o da -yani birçok defa açıkladık ama çok kısaca, vaktinizi almadan söylemek istiyorum- şu: 18'inci madde üzerinden bir karar vermiş olmaları. Bu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarında çok alışkın olunan bir durum değil yani burada bizi ilgilendiren aslında üç hüküm var sözleşme bakımından. Birincisi, 5/1 hükmü yani bu tutuklamanın bir makul şüpheye dayanmıyor olması ama onun ötesinde 18'inci maddeye bizi götüren ve 18'inci madde bakımından maalesef Türkiye'yle ilgili ihlal kararını oluşturan husus şu: "Gerçek amaç başka; başka bir amaçla bu insan tutuklandı." kararının alınması yani Demirtaş örneğinde "Bir partiye siyaset yaptırmamak için dokunulmazlıklar kaldırıldı ve Demirtaş cezaevine konuldu." deniyor. Maalesef Adalet Bakanlığı temsilcisinin Demirtaş yargılamasında büyük dairede yalan söylediği -bu çok acı ama tutanaklarda yazıyor, karar metninde yazıyor- bir mahkeme bulgusu olarak oraya düşülmüş yani deniyor ki Adalet Bakanlığı temsilcileri tarafından: "Efendim, sadece o zamanki HDP'li milletvekilleri dokunulmazlıkları kaldırılıp cezaevine girmedi, AK PARTİ'li ve MHP'li milletvekilleri de girdi." diyor Adalet Bakanlığı temsilcisi büyük dairede, huzurda, maalesef kararda bu açıklanıyor, tekrar sorulduğu taraflara açıklanıyor ve Türkiye'nin, maalesef Türkiye'yi temsilen orada bulunanların yalan söylediği açıklanıyor ve karar metninde de Demirtaş bakımından bir partiye siyaset yaptırmamak örtülü amacıyla Demirtaş'ın tutuklandığı söyleniyor ve Kavala olayında da Kavala örneğinde de insan hakları mücadelesini yapan insanları, kurumları, aktivistleri caydırmak maksadıyla Kavala'nın cezaevine konulduğu söyleniyor. O nedenle, 18'inci madde bakımından ortaya konulan ihlal durumu başka ihlal kararlarıyla karşılaştırılmaz, Avrupa Konseyinde de bunu bir nevi sistemin ortasına atılmış bir nükleer bomba, 18'inci madde kapsamındaki ihlal kararının uygulanmaması durumunu sistemin kalbine bırakılmış bir nükleer bomba olarak değerlendiriyorlar. Sayın Bakan, bu şartlar içerisinde şunu söylemek istiyorum: Yani orta yerde bir mahkeme kararı var ve bu mahkeme kararı çıktıktan sonra davanın bir tarafı olarak Türkiye "Ben bu mahkeme kararını tanımıyorum." diyemez yani bir mahkeme varsa, o mahkemenin yargı yetkisini kabul ettiyseniz "Ya, bu karar yanlış, yanlış olduğunu ben düşünüyorum ve o kararı uygulamayacağım." diyemezsiniz. Biz bunu hep Anayasa'mıza referansla söylüyoruz haklı olarak, 90'ıncı maddeye ama şunu da hatırlatmak istiyorum: Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 311'inci maddesi var, bu unutuluyor. 311'inci maddenin (f) bendinde -yani vaktim çok sınırlı ama söylemek istiyorum- "İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının..." şeklinde devam eden maddede -yani Demirtaş örneği ve Kavala örneği için bunu söylüyorum- "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'yle ilgili bir ihlal mahkeme kararıyla tespit edildiyse, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararıyla tespit edildiyse bu bir yeniden yargılama sebebidir." diyor bizim Ceza Muhakemeleri Kanunu'muz. Şimdi, bu kanun yokmuş gibi, böyle bir hüküm yokmuş gibi, Anayasa'nın 90'ıncı maddesi yokmuş gibi davranamayız. Yani biz bu Meclisin üyeleri olarak, bu Meclisin kabul ettiği kanunları yok mu farz edeceğiz? Bununla ilgili maalesef -yani lütfen şahsınıza almayın ama- muhatap bulamıyoruz efendim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YUNUS EMRE (İstanbul) - Adalet Bakanına söylüyoruz, "Benim işim değil" diyor, Dışişleri Bakanına söylüyoruz, "Benim işim değil." diyor. Kimin işidir, bu kimin işidir? Yani bir mahkeme kararının...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Emre, teşekkür ediyorum.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Tamamlamak istiyorum Sayın Başkanım, iki dakika verirsiniz lütfen.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Hemen...

YUNUS EMRE (İstanbul) - Saygısızlık yapmak istemiyorum ama gerçekten bu konuyla ilgili Hükûmetinizin görüşü nedir, bunların ortaya çıkması gerekir.

Hele ki şu son, Demirtaş'la ilgili gazetelerde okuduğumuz durum bir facia. Ya, neden bahsediyorum, birtakım haberler çıkıyor: Demirtaş'la ilgili salıverilme gerçekleşecek ama İnsan Hakları Mahkemesi kararına dayalı değil, başka bir şekilde gerçekleşecek; bu dehşet verici bir durum. Az önce söyledim, Anayasa duruyor, Ceza Muhakemeleri Kanunu duruyor ama birtakım mutfaklarda pişirilen usullerle Türkiye'de bir mecra oluşturulmaya çalışılıyor.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

İsmail Bey, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Çok değerli milletvekillerimiz, çok Değerli Bakanımız, Bakan Yardımcımız ve değerli bürokratlar ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Dışişleri Bakanlığı bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

AK PARTİ iktidarlarıyla beraber Türk dış politikasında köklü bir değişim ve dönüşüm gerçekleşmiştir. Geçmişte uygulanan edilgen ve "Bekle, gör." anlayışının yerine proaktif, sonuç odaklı, dinamik bir diplomasi anlayışı hâkim olmuştur. Türkiye, artık, gelişmeleri geriden takip eden değil, gelişmelere yön veren, sahada ve masada güçlü bir aktör olmuştur. Bugün dış politikamız tek bir eksene bağlı değildir. Türkiye hem doğuya hem batıya hem güneye hem de kuzeye aynı anda yüzünü dönen, çok boyutlu diplomasi yürüten bölgesel ve küresel bir güç olmuştur.

Ekonomik kapasitemize baktığınız zaman, dünyanın 17'nci büyük ekonomisi olmamıza rağmen, Türkiye Cumhuriyeti 2002'de 163 olan faal dış temsilcilik sayısını 264'e yükseltmiş; 148 büyükelçilik, 14 daimî temsilcilik, 93 başkonsoloslukla dünyanın en geniş diplomatik temsil ağlarından birine sahip ilk 3 ülkeden biri hâline gelmiştir. Bu, Türkiye'nin yalnız bölgesel değil, küresel bir aktör olduğunun açık bir göstergesidir.

15 Mart 2011 tarihinde başlayan Suriye iç savaşı, terör örgütlerinin ve bazı emperyal güçlerin sahaya yerleşmesiyle büyük bir yıkıma yol açmıştır. Türkiye, sınır güvenliğini, bölge istikrarını ve Suriye'nin toprak bütünlüğünü korumak amacıyla bir dizi stratejik hareketler gerçekleştirmiştir. 24 Ağustos 2016 tarihinde Türkiye'ye yapılan hain darbe girişiminden hemen kısa bir süre sonra Fırat Kalkanı Harekâtı'nı ve 8 Ekim 2017 tarihinde İdlib operasyonunu, 20 Ocak 2018 tarihinde Zeytin Dalı Harekâtı'nı, 9 Ekim 2019 tarihinde Barış Pınarı Harekâtı'nı ve 27 Şubat 2020 tarihinde Bahar Kalkanı Harekâtı'nı gerçekleştirmiştir.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Onlar mı darbe yaptı?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Tabii, o günlerde muhalefet partileri şunu söylüyordu: "Bizim Suriye'de ne işimiz var?" Dolayısıyla da eğer biz muhalefet partilerinin politikalarını izleseydik ve Esad'ın yanında yer alsaydık Esad bugün kaçmış olacaktı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Muhalefeti dinleseydin 8 milyon mülteci gelmezdi. Avrupa'nın mülteci ambarına dönmezdi Türkiye, muhalefeti dinleseydin.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Dolayısıyla da bugün Suriye'de hiç sözü geçmeyen bir ülke olurduk ve Suriye'nin toprak bütünlüğünü de korumamız mümkün olmazdı.

Bu operasyonlar sayesinde terör tehdidi sınırlarımızdan uzaklaştırılmış, Suriye'nin parçalanmasının önüne geçilmiş ve milyonlarca sivil, katliamdan korunmuş, tüm bu adımların sonucu olarak da 8 Aralık 2024 tarihi itibarıyla Suriye'de barışın tesisi yönünde tarihî bir eşik aşılmış, hem Suriye'de hem de bölgede huzur sağlanmıştır.

Dışişleri Bakanlığımızın dosyada sunduğu resmî değerlendirmelere göre, Suriye'nin İslam İşbirliği Örgütüne geri dönüşü, yeni diplomatik angajmanların, kanalların açılması, yaptırımların gevşemesi, Türk Hava Yolları seferlerinin başlaması ve Türkiye'den 550 binden fazla Suriyelinin Suriye'ye geri dönmüş olması bölgesel normalleşmenin somut kazanımlarıdır.

Yine, aynı şekilde, 2020 yılında Azerbaycan'ın Karabağ'ı kurtarmak için yaptığı kırk dört günlük zaferde gerçekten de Türkiye'nin etkisi büyük olmuştur ve Karabağ kurtarılmıştır. Fakat bu sırada da aynı şekilde, maalesef muhalefet milletvekillerinden "Türkiye Azerbaycan'a silah yardımı yaptı." diyenler oldu. Dolayısıyla da biz kardeşlerimizin yanında yer almayacağız da Ermenistan'ın yanında mı yer alacaktık arkadaşlar? Dolayısıyla Türkiye dış politikası uzun deneyimler sonucu oluşmuş bir politikadır.

Yine, 7 Ekim 2023 tarihinden itibaren Gazze, İsrail tarafından ağır saldırılara maruz kalmış, iki yıla yakın bir süre boyunca tarihin en yıkıcı sivil katliamlarından biri yaşanmıştır. Gazze neredeyse tamamen yıkılmış, binlerce masum insan hayatını kaybetmiştir. Bu olağanüstü süreçte Türkiye, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın güçlü liderliğiyle Filistinli mazlumların yanında dimdik durmuştur. Türkiye, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere tüm uluslararası platformlarda Filistin halkının hakkını en gür sesle savunmuş ve dünyanın vicdanı olmuştur. Gazze'ye en fazla insani yardım ulaştıran ülkelerden biri de Türkiye'dir. 103 bin tondan fazla insani yardım ulaştırılmış, ateşkes sürecinin mimarlarından biri Türkiye olmuş, Filistin İnsani Yardımlar Koordinatörlüğü aktif şekilde sahada görev yapmıştır.

Bazıları bize "Libya'da ne işiniz var? Somali'de, Suriye'de, Filistin'de ne işiniz var?" diye soruyorlar ancak bu soruyu yöneltenler aynı ülkelerde yıllardır bulunan emperyal güçlere neden orada olduklarını hiç sormuyorlar. Türkiye'nin varlığını sorgulayanların, önce dönüp o topraklara binlerce kilometre öteden gelip krizleri derinleştiren ülkelerin hesap vermesini istemesi gerekmektedir.

Türkiye, bu coğrafyalarda mazlum halkların zarar görmesini engellemek, ülkelerin parçalanmasını önlemek, bölgesel istikrarı sağlamak için bulunmaktadır; büyük bir devlet olmanın gereği budur. Kimileri çıkar hesaplarıyla bu ülkeleri karıştırmak için oradayken Türkiye, barışın, güvenliğin ve insani yardımların teminatı için oradadır. Türkiye, önce kendi vatandaşlarının güvenliğini sağlamak, ardından da yakın coğrafyada barışı tesis etmek için adım atmaktadır. Bugün Türkiye olmasa birçok bölgede terör örgütleri

ve felaket savaşları daha da güçlenecek, masum siviller çok daha ağır bedeller ödeyecektir. Kısacası, Türkiye, başka devletlerin yaptığı gibi, sömürmek, çıkar devşirmek veya bölgeyi istikrarsızlaştırmak için değil, barışı korumak, insani sorumluluklarını yerine getirmek ve bölgenin geleceğine sahip çıkmak için sahadadır.

Yaşanan Ukrayna-Rusya savaşı sürecinde ara buluculuk konusunda en etkin rol üstlenen ülkelerden biri Türkiye olmuştur. Özellikle küresel gıda güvenliğini doğrudan etkileyen tahıl krizi Türkiye'nin yürüttüğü diplomatik girişimlerle aşılmış ve bu süreçte Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın çabaları belirleyici olmuştur.

AK PARTİ iktidarı döneminde Türkiye'nin Afrika ülkeleriyle ilişkileri önemli ölçüde gelişmiş; siyasi, ekonomik ve kültürel temaslar güçlendirilmiş. Türkiye, Afrika'da 19 büyükelçiliğiyle kıtada en geniş diplomatik ağlardan birine sahiptir. Bunun yanında, Balkan Barış Platformu'nun kurulması, Körfez ülkeleriyle stratejik iş birliğinin güçlendirilmesi, Türk Devletleri Teşkilatının kurumsallaştırılması, Azerbaycan-Ermenistan normalleşmesine verilen destek, Somali-Etiyopya arasındaki Ankara süreci ülkemizin küresel ve bölgesel diplomasi kapasitesinin somut yansımalarıdır.

Dışişleri Bakanlığımız dijitalleşme ve konsolosluk hizmetleri alanındaki ilerlemelerle de dikkat çekmektedir. 2010 yılından bu yana 11 milyon kişi, 2025 yılında da 600 bin kişi bu hizmetten faydalanmıştır.

Sayın Bakanım, özellikle de yurt dışında bulunan vatandaşlarımıza sahip çıktığınız için sizlere teşekkür ederiz. Ne zaman yurt dışında bir vatandaşımız darda kalsa onun yanında oluyorsunuz.

Diğer taraftan, aynı zamanda, 2023'te 7,2 milyar, 2024'te de 7,4 milyar dolar tüm mazlum insanlara yardım eden bir ülkemiz ve dolayısıyla da Türkiye'nin dış politikası bugün krizlere yön veren, barış süreçlerini şekillendiren, insani yardımlarda dünyaya örnek olan, küresel diplomasinin merkezinde konumlanmış bir vizyona sahiptir. Bu vizyon, güçlü devlet geleneğimizin, sahadaki caydırıcılığımızın ve diplomasi masalarındaki etkinliğimizin bir sonucudur. AK PARTİ iktidarı dönemlerinde temelleri pekiştirilen bu güçlü dış politika hattı bugün Türkiye'yi hem sahada hem de masada kazanan, sözü dinlenen, itibarlı bir ülke konumuna taşımıştır. Bizler Komisyon olarak bu güçlü dış politika vizyonunun arkasında durmaya ve Türkiye Yüzyılı'nı uluslararası alanda da başarıyla inşa etmeye devam edeceğiz.

Bu duygu ve düşüncelerle 2026 yılı Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı, uğurlu olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İsmail Bey, teşekkür ediyoruz.

Sayın Cavit Arı, size söz veriyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım; öncelikle ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, öğrendiğim kadarıyla yarın Zelenski'nin Türkiye'ye geleceğini duyduk. Benim Antalyalı üreticilerim adına sizlerden bir ricam, bir talebim var, ülkemiz adına bir talebimiz var üreticilerimiz, çiftçilerimiz adına. Geçen yıl yani 2024 yılında yaklaşık 80 milyon dolarlık bir ihracat gerçekleşti Ukrayna'ya ve bu ihracatın 57 milyon dolarlık kısmı Antalyalı çiftçilerimizin, üreticilerimizin domates, salatalık, biber gibi ürettikleri ancak Sayın Bakan, Ukrayna bu son süreçte daha önce Türkiye'den aldığı yüzde 10'luk vergiyi -herhâlde haberiniz vardır- şimdi yüzde 37'ye çıkardı. Dolayısıyla üreticimizin zaten zor şartlarda ürettiği, ürettiğinden kâr elde edemediği, yüksek girdi maliyetlerinin yaşandığı ve o nedenle çiftçinin zor durumda olduğu bir dönemde şimdi ihracatçı olan vatandaşlarımız yani ihracatçılarımız yüzde 37'lik bir vergi nedeniyle artık ihracat yapamaz hâle geldi. Ayrıca tır başına 10 bin TL olan ücretin 20 bin TL'ye çıkarıldığını yine öğrendik, dolayısıyla Antalyalı üreticimizin zor şartlarda ürettiği ürünler artık Ukrayna'ya yani 57 milyon dolarlık bir ihracat kapısına gönderilemez hâle geldi; böylelikle bir taraftan üreticimiz, bir taraftan ihracatçımız zor durumda. Eğer sizin ilişkileriniz iyiye -Türkiye ile Ukrayna ilişkilerinin de iyi olduğundan bahsediyorsunuz- bu konularla ilgili bir çözüm bulunması gerekiyor Sayın Bakan.

Bakın, İspanya ve Hollanda hâlâ aynı vergi oranı ve aynı tır geçiş ücretiyle oraya ihracat yani Ukrayna yönüyle ithalat yapmakta. Eğer biz Ukrayna'yla ilişkilerimize iyi diyoruz, buradaki anlattıklarınızdan hiçbir sorun yok diyorsunuz ama gördüğünüz gibi işte çiftçiyi perişan eden uygulamaları maalesef takip etmediğinizi ve bu konuyla ilgilenmediğinizi görüyoruz, anlıyoruz. Çiftçimizin, üreticimizin bu sorununa çözüm bulalım Sayın Bakan yoksa üreticimiz zaten iç piyasada ürettiğinin karşılığını alamıyor, ürettiğinden zaten zarar eder durumda, bir ihracat kapısının da bu şekilde yok edilmesi gerçekten üreticimiz adına büyük sıkıntıya yol açmakta. Ziraat odası başkanlarımız ve ihracatçı birlik temsilcilerimizin en önemli talebi ve beklentisi bu.

Sayın Bakan, Sisi'ye biz şimdi ne diyoruz, nasıl hitap ediyoruz bilmiyorum yani zaman zaman değişiyor. İşte geçmiş dönemlerde de örnekleri vardı, "Esad"dı, "Esed"di falan, bunu niye söylüyorum Sayın Bakan? Bakın, siz Dışişleri Bakanısınız ama dış ilişkiler bu iktidar döneminde iç siyasete göre şekil alan bir dönemi yaşıyor. Şimdi, Sisi'ye biz 2019 yerel seçimlerinde "Sisi mi kazanacak, Binali mi kazanacak?" diye söylendiği günlerden Sisi'yi sarayda atlılarla karşılanan görkemli karşılama törenlerine geçtik. Ama geçenlerde Sayın Cumhurbaşkanının elini de sıkmadı, niye sıkmadı, onu da bilmiyorum, herhâlde bir gerekçesi vardır. Şunu söylemek istiyorum: Sayın Bakanım, bakın, dış ilişkileri iç siyaset malzemesi yapmazsanız sonuçta hepimiz bu konulara birlikte el birliğiyle sahip çıkarız ama öyle hamasi nutuklar atılıyor çünkü işte ülkede seçim oluyor, seçim var, seçim döneminde iç siyaset malzemesi yapılmaya çalışılıyor; bu da doğru değil Sayın Bakan. Önemli olan -tekrar söylüyorum- ülkemizin itibarı, ülkemizin yurt dışındaki, dünyadaki itibarı. Sabahtan biz burada bir pasaport gösterdik, pasaportun dünyada o ülkenin itibarını temsil ettiğini söyledik, en iyi siz biliyorsunuz. Şimdi, bu işin Bakanına bunu anlatacak hâlimiz yok, ben sizin de bu durumdan sıkıntı yaşadığınızı tahmin ediyorum yani ülke vatandaşı gençlerimizin vize kuyruklarında beklemesinden herhâlde siz de rahatsız olduğunuzu tahmin ediyorum. Geçen yıl burada konuşuldu, son on yılda 511 milyon euroluk bir ücretin yatırılıp vize çıkmadığı için maalesef alan şirketlerde kaldığı, sadece geçen yıl 80 milyon euronun aynı şekilde vize çıkmadığı için kaldığına dair rakamlar burada Komisyonunda konuşuldu, bu konuları konuştuk. Zaman zaman bize de çok talep geliyor yani hastanelerde randevu almak için uğraştığımız bir ayrı da işte vize için, efendim, randevu için bizlerden yardım istenildiği çok oluyor Sayın Bakan. Ha, biz bir şey yapabiliyor muyuz? Yok. Vize için önce randevu ricası, randevu alınıyor, randevudan sonra vize alınması için. Kısacası gençlerimiz veya bütün ülke vatandaşımız -ki çok dramatik örnekleri var- yani sağlık için bile çıkması zorunlu olan bir vatandaşımızın örneğin vize alamadığı için gidemediğine dair çok örnekler var. İşte kısa özet şu: Sayın Bakanım, bizim ülkenin yurt dışındaki, dünyadaki itibarını geliştirecek

işleri hep birlikte yapmak zorundayız, birlikte bunları başarmak zorundayız ama bunları yaparken de dediğim gibi bu meseleleri siyaseten kullanmak, işte "Kendi siyasetimden olsun ama liyakati olmasa da olur, ben onu bir yerlere büyükelçi olarak atayım, temsilci olarak atayım, eski bir milletvekili olursa olsun, önemli olan kendimizden birinin bir yerde görevlendirilmiş olması yeter." dersek bu sistemler altüst olur, dolayısıyla bunlara dikkat etmek gerekiyor. Türkiye'nin yurt dışındaki itibarı nedir? Esas olan konu bu Sayın Bakan, gerisi bence teferruat.

Kıbrıs konusunda yeni seçilen Cumhurbaşkanı Tufan Erhürman'a da bu vesileyle başarılar diliyorum. Kıbrıs konusunda özellikle seçim konusunda başarılı olmadığınızı gördük. Sebebi Kıbrıs'ın son dönemlerdeki içinde bulunduğu sorunlar Sayın Bakan yani bu Dışişleri kadar sizi ama genel anlamda Türkiye'yi ilgilendiren ve orada yaratılan tablodan kaynaklı olduğunu Kıbrıs'ta yaşayan vatandaş biliyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Siz mi kazandınız?

CAVİT ARI (Antalya) - Siz kaybettiniz.

Dolayısıyla Sayın Bakan, burada Kıbrıslı vatandaşımız sizin tüm baskılarınıza, sizin tüm tehditlerinize rağmen orada özgür iradesini kullandı...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Hem beraberlikten bahsediyorsun hem de kutuplaştırıyorsun.

CAVİT ARI (Antalya) - ...size meydanı boş bırakmadı Yaşar Bey, o yüzden desteklediğiniz adayı da seçmedi. Kısacası Sayın Bakan, böyle baskılarla böyle zorlamalarla Kıbrıs'ta orayı yönetmeye etkili olamayacağınızı anlamış olmanız lazım. Dolayısıyla bundan sonraki süreçte hiç olmazsa daha demokratik bir ortamın olmasına destek olmak ve de... Her zaman Kıbrıs'ın biz yanındayız zaten Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak. Dolayısıyla bu konularda da daha tarafsız ve daha gerçekçi adımlar atılması gerektiğini ifade ediyorum. Dış ilişkilerimizde hepimize başarılar diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi, Komisyon üyesi milletvekillerimizden bize ismini yazdıranlar var, birazdan isimlerini okuyacağım ve gelmedikleri takdirde Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerine söz vermeye başlayacağım, bir daha geri dönmeyeceğim. Dolayısıyla bu uygulamamız herkes için geçerli. Yani burada mı telefon açalım, gelin, edin; bunu yapamam artık. Buradaki sözcüler arkadaşlarına haber versinler.

Şimdi, burada, bakın, sabahdan beri bekleyen Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekilleri var, onların isimlerini okuyorum ve onlara söz vermeye başlayacağım: Sayın Nimet Özdemir, Sayın Yüksel Taşkın, Sayın Ceylan Akça, Sayın Lütfü Türkkan, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın Murat Çan, Sayın Reşat Karagöz, Sayın Sevilay Çelenk, Sayın Burak Akburak, Sayın Ahmet Erbaş, Sayın Talih Özcan, Sayın Mehmet Güzelmansur, Sayın Salih Uzun, Sayın Özgür Erdem İncesu, Sayın Jale Nur Süllü, Sayın Semra Çağlar, Sayın Hakan Şeref Olgun, Sayın Zuhul Karakoç, Sayın Servet Mullaoğlu, Sayın Fahri Özkan, Sayın Süreyya Öneş Derici, Sayın Utku Çakırözer, Sayın Mahmut Tanal, Sayın Harun Özgür Yıldızlı, Sayın Serkan, Sayın Seda Gören ve Sayın Selcan Taşçı.

Değerli milletvekilleri, lütfen, bu sıralamayla ilgili sayın milletvekillerine bilgi verelim. Sırasını geçiren olursa bir daha geri dönmeyeceğim, ondan sonra da Sayın Bakana söz vereceğiz soru-cevaptan sonra.

Sayın Erdem, buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Değerli Bakanım, Bakan Yardımcıları, çok değerli bürokratlar, basın mensupları, Komisyonumuzun değerli üyeleri; ben de hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Yirmi üç yıldır AK PARTİ dış politikasıyla uluslararası sistemde çok merkezli, rekabetçi bir küresel yapının öne çıktığı bu ortamda farklı bir dış politika uygulanmakta. Artık enerji arz güvenliği, iklim krizi, düzensiz göç ve gıda güvensizliği gibi birçok boyutlu sorunların uluslararası gündemin merkezine geldiğini görüyoruz. Küresel kutuplaşma coğrafi yapıları yıpratmış, uluslararası kurumların sorun çözme kapasiteleri de zayıflamıştır. Bunun en güzel örneğini Gazze'de yaşanan soykırım ve katliamlarda görüyoruz. Ne Birleşmiş Milletler ne uluslararası diğer insani yardım örgütleri her biri sınıfta kalmıştır. Birleşmiş Milletler kendini bile korumaktan aciz durumdadır. Bu durumlar sonucu mevcut yapılara duyulan güven de azalmıştır. Yeni bölgesel ve küresel iş birliği arayışlarının arttığını görüyoruz.

Türkiye jeopolitik konumunun verdiği ağırlıkla bu ayrışmaların derinleştiği ortamda yapıcı bir yaklaşım benimsemektedir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde ülkemizin gelişmelere yön veren bir diplomasi yürüttüğünü memnuniyetle görmekteyiz. Türkiye Yüzyılı vizyonu çerçevesinde bağımsız, millî ve etkin bir dış politika Türkiye Yüzyılı olarak gördüğümüz bu yeni yüzyılda hayata geçirilecektir.

Türkiye olarak dış politikamız gördüğümüz kadarıyla barış ve güvenin güçlendirilmesi, refahın artırılması ve küresel hedeflerimizin iletilmesi esasına dayanmakta, müstakil aktör olma iradesi, bölgesel sahiplenme anlayışı ve lider diplomasi temelleri üzerinden yükselmektedir. Bu sayede çok yönlü diplomasi anlayışı, diyalog ve ara buluculuk kapasitemizi uluslararası alanda çok çok yükseltmiş ve öne çıkarmıştır ve Sayın Bakanımızın, önceki bakanlarımızın katkılarıyla beş yüz yıllık Dışişleri Bakanlığı 264 temsilciliğiyle dünyanın en geniş 3'üncü diplomatik ağına kavuşmuş ve vatandaşlarımıza kesintisiz hizmet vermektedir.

Biraz da Kuzey Kıbrıs'a gelmek isterim: Tabii, daha önce bu konuda birçok önerge de verildi, ben de Dostluk Grubu Başkanı olarak 42'nci yıl kutlamalarına katıldım. Sayın Ari, bir seçim yapıldı, Sayın Tufan Erhürman kazandı ve sağ, sol tüm partilerin kendisine oy verdiğini görüyoruz. Biz de ziyaret ettik, Cumhurbaşkanımızın kabulünden sonra dönmüştü ve biz de ziyaret ettik. Çok güzel bir ortamda görüşmeler yapıldı.

Kuzey Kıbrıs hepimiz için çok değerlidir ve bu noktada da önemli adımlar atılmaktadır. Türk Devletleri Teşkilatında, İslam İşbirliğinde ve birçok dış temsilciliğin olduğu programlarda gözlemci olarak Dışişleri Bakanımızın, Cumhurbaşkanımızın, Meclis Başkanımızın her gittiği ülkede dile getirmesiyle görünürlüğü artmış ve çok daha iyi bir konuma gelmiştir.

"Tanınma"dan çokça bahsediyoruz. Biraz önce dediğim gibi, hukukun, insan haklarının, uluslararası örgütlerin güveninin kalmadığı bir ortamda tanınsa ne olacak? Tabii ki isteriz, bunun için de mücadele edeceğiz ama bu tanınmanın da tamamen siyasi bir

baskılamayla geliştiğini hepimiz de biliyoruz. Biz, parlamenter diplomasi kısmında dostluk gruplarının, Sayın Bakanım, çoğalmasa için gayret ediyoruz. Türk Devletleri Teşkilatı üyelerinden Azerbaycan şu anda dostluk grubunu kurdu, çok emeğiniz var, Cumhurbaşkanımızın, Meclis Başkanımızın, Şamil Bey de, biz de her gidişimizde bunu dile getirdik. Şimdi, Türk Devletleri Teşkilatına mensup diğer cumhuriyetlerin de dostluk gruplarını kurmasını arzu ediyoruz.

Son olarak, konuşmamın son kısmında da... Daha önce de verdiğiniz önergelerde Sayın Tan'a karşı ben de konuşmuştum, kendisi, Namık Tan Bey Amerika'da görev yaptı, sözcülük yaptı ama yani bu ifadeler hepimizi incitiyor. Hani "Bir ağabey olarak nasihat vereceğim." deyip kin ve nefret dolu bir konuşma hiçbirimize yakışmıyor. "İsrail Dışişleri Bakanı gibi davranmak..." ne demek? Yani bizim Bakanımızın bu noktada dünyada Gazze'nin meşruiyeti, oradaki katliamları, insan hakları ihlallerini, soykırımı dünyaya duyurmakta Cumhurbaşkanımızın ve kendisinin ne kadar çaba sarf ettiğini biliyoruz. Kahrolsun İsrail'in Dışişleri Bakanlığı! Kahrolsun Netanyahu! Allah onları inşallah yaptıklarının bin katıyla cezalandırsın ama bu ifadeler hiç yakışmıyor. Biz Bakanımızla -bırakın utanmayı- gurur duyuyoruz. Böyle bir dış politika olduğu için dünyada söz sahibiyiz. Sizin anlayışınızla "Ne işiniz var Azerbaycan'da, Karabağ'da?" "Mavi Vatan masal..." "Zeytin Dalı Operasyonu'nda ne işiniz var?" denilen bir dış politikayla nereye varılabilir? Bu millet bunu gördüğü için yirmi üç yıldır bize bütçeyi yapma imkânı verdi, şimdi, 24'üncüsünü yapıyoruz elhamdülillah. Bu noktada her birimizin ifadelerimizde, konuşmalarımızda dikkatli olmamız gerektiğini düşünüyorum.

Sayın Bakanım, bütçeniz hayırlı olsun. İnşallah ülkemizin tam bağımsız, egemen yapısının çok daha güçlü ve diğer mazlum ülkelere de yansımaları diliyoruz. Bizim 36 ülkede, yanlış demiyorsam, şehitliğimiz var 81 tane, sorumluluklarımız var. Muhalefet her ne kadar Osmanlı'yı hiçbir zaman saymasa da Osmanlı'yı da, Selçuklu'yu da, tüm medeniyetleri özümseyiyoruz, onlardan aldığımız bu coğrafyadaki akraba toplulukları sorumluluklarımızın yerine getirilmesini istiyoruz; bunu da en iyi şekilde yapıyorsunuz.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Açıkkapı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'nin dünya sistemindeki yerini, bölgesel barışı şekillendiren kapasitesini ve küresel diplomaside artan ağırlığını konuşacağız. Tabii, öncesinde Orhan Erdem ağabeyimizin ifade ettiği gibi, öncelikle, Gazze'de inim inim inleyen Müslüman kardeşlerimizin kurtuluşu için, barışı için ortaya koyduğunuz her türlü çaba için başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere Sayın Bakanım, sizlere ve tüm ekip arkadaşlarımıza canıgönülden teşekkür ediyoruz; Allah hepinizden razı olsun.

Muhalefet tarafından yöneltilen eleştirileri dikkatle dinledik. Eleştirilerden kaçan değil aksine her eleştiriye güçlenme vesilesi gören bir siyasi iradeyiz biz, AK PARTİ'yiz biz. Ancak burada dile getirilen bazı iddiaların gerçekliği bulunmamaktadır, gerçeklere dayanmamaktadır ve bu iddialara net veriye dayalı ve belgeli cevap vermek de yine Dışişleri Bakanımız ve Bakanlığımızın ortaya koyduğu çalışmalar kaynaklığında burada cevaplanmaya çalışılacaktır. Burada muhalefet partilerinden "Dış politika kişiselleşti, kurumsallık yok." iddiası ortaya konuldu.

CAVİT ARI (Antalya) - Doğru.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Çok yanlış, gerçekten sizi vicdanınızla baş başa bırakıyoruz. Burada ülkemizle ilgili bırakın iç politikayı, dış politikada bile bu kadar vicdandan yoksun yorumlar yapılmasını gerçekten ayıplıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Sisi'ye ne oldu, Sisi'ye? İşinize geldiği gibi konuşuyorsunuz.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Değerli arkadaşlar, bu iddianın hiçbir somut temeli yoktur. Sadece 2025 yılında Türkiye 47 devlet ve hükümet başkanını ağırlamıştır; Sayın Cumhurbaşkanımız 18, Cumhurbaşkan Yardımcımız 12 yurt dışı gezisi gerçekleştirmiştir. Bakanlığımızın temsil ağı 264 misyonla dünyanın en geniş üç temsil ağından biri hâline gelmiştir ve hâlen daha "Kurumsallık yok." mavalını okuyorsunuz. Böylesine yaygın ve kurumsal bir diplomatik makine aslında tek kişiye asla indirgenemez, indirgenmemelidir. Bu, güçlü kurumsal kapasitenin, planlamanın ve disiplinin eseridir. Ayrıca, Sayıştay raporları da açıktır...

CAVİT ARI (Antalya) - Ne yazıyor?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - ...Bakanlığın mali raporlarında hiçbir usulsüzlüğün tespit edilememesi, tüm tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerdiğinin ifade edilmesi ve bu veri kurumsallığının ve hesap verilebilirliğinin en net ispatı olarak önünüzde durmaktadır.

CAVİT ARI (Antalya) - Tabloyla yönetilmez dış ilişki beyefendi, tabloyla yönetilmez.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - "Liyakat yok, büyükelçi atamaları siyasi." iddiasında bulunuldu.

CAVİT ARI (Antalya) - Görevin biterse seni bile atarlar.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Türkiye bugün 148 büyükelçilik, 14 daimî temsilcilik, 99 başkonsoloslukla cumhuriyet tarihinin en güçlü diplomatik kadrosuna sahiptir. Bakanlığın kapasitesi genişlediği için yalnızca burada klasik diplomasiden bahsedemeyiz. Enerji diplomasisi, savunma ve güvenlik diplomasisi, terörle mücadele diplomasisi, ekonomi ve teknoloji diplomasisi alanlarında uzman isimlerin sahada görev alması kadar daha doğal bir şey yoktur; bu, aynı zamanda bir ihtiyaçtır ve zaaf değildir. Bugün dünya diplomasisi pratiği çok disiplinlidir. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Almanya bunu yapmaktadır, Türkiye de aynısını yapmaktadır; bu bir çeşitlilik ve uzmanlık politikasıdır; bunu çok iyi görebilmeniz lazım, kavrayabilmeniz lazım. Kaldı ki Dışişleri Bakanlığı meslek memuru alımlarını artırmış, konsolosluk ihtisas memurluğunu genişletmiş, genç diplomat yetiştirme programlarını da aynı zamanda güçlendirmiştir.

"Dış temsilciliklerde denetimsizlik var." iddiasında bulunuldu. Oysa gerçekler bunun tam tersidir, Bakanlık 2025 yılında 750'den fazla küçük ölçekli, 175'ten fazla orta ölçekli yenileme yapmış, güvenlik ve bilgi koruması için Diplomatik Güvenlik Genel Müdürlüğünü kurmuştur. Bugün tüm misyonlarımız biyometrik güvenlik, kriptolu iletişim, 7/24 tehdit, siber tehdit izleme, yeni nesil iletişim altyapısıyla donatılmıştır. Burada bunlardan bahsederken "Dış temsilciliklerde denetimsizlik var." ifadesini gerçekten yine bir

vicdansızlık olarak görüyorum. Bu tabloya rağmen münferit iddialarla koskoca kurumu hedefe koymak asla hakkaniyetli değildir, muhalefete de yakışmaz.

"Türkiye yalnızlaştı." iddiasında bulunuldu. Türkiye'nin izole edildiğini söylemek uluslararası verileri aynı zamanda yok saymaktır. Türkiye 2025 yılında Gazze ateşkesinin mimarı olmuştur. ABD, Katar ve 8 Müslüman ülkeyle New York sürecini başlatmış, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine taşımış ve kararın çıkmasını sağlamıştır. Rusya-Ukrayna arasında 3 tur doğrudan görüşmeye İstanbul'da ev sahipliği yapan bir ülkeden bahsediyoruz ve aynı zamanda koskoca bir kurumu da hedefe koymaktan geri kalmıyoruz. Balkan Barış Platformunun kurucusu olmuştur Türkiye, bölgedeki tüm aktörleri aynı masaya toplamıştır. Somali-Etiyopya normalleşmesinin de yine mimarı Türkiye olmuştur, Türkiye diplomasisi bunu başarmıştır. Türk Devletleri Teşkilatında stratejik bütünleşmenin yönlendirici gücü yine Türkiye olmuştur. Körfez ülkeleriyle Stratejik İşbirliği Konseyini düzenlemiştir. Yine, Mısır ile ilişkiler normalleşmiş, ikinci Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi 2026 için planlanmıştır. Büyük fotoğraf şudur: Türkiye bugün bölgesel değil küresel bir diplomatik aktör konumuna gelmiştir.

"ABD karşısında teslimiyet var." iddiasında bulunuldu. Sayın Bakanın konuşması çok nettir, Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri ilişkileri karşılıklı çıkar, stratejik vizyon, egemenlik hassasiyeti temelinde yürütülmektedir. Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı edilgen değildir tam tersine savunma sanayisi kısıtlamalarının kaldırılması için kararlılıkla bu konunun izini sürmektedir. Ticaretle hedef 100 milyar dolardır ve burada 20 adet Eurofighter anlaşmasının imzalanması da oldukça önemlidir; bu, Türkiye'nin çok yönlü bir strateji yürüttüğünün açık bir göstergesidir. Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri'yle ilişkilerini yönetirken aynı zamanda Rusya'yla, Çin'le, Türk devletleriyle, Körfez'le, Afrika'yla zorunluluk değil tercih ve denge politikalarıyla bir diplomasi yürütmektedir.

"Suriye politikasında tutarsızlık var." iddiasında bulunuldu. Bugün sahada tablo çok nettir, Türkiye'nin öncülüğünde Suriye İslam İşbirliği Teşkilatına geri dönmüştür. 550 binden fazla Suriyeli gönüllü dönüş yapmıştır. Amerika Birleşik Devletleri ve Suriye'yle 10 Mart mutabakatı çerçevesinde PKK/YPG'nin temizlenmesi, tek ordu yapılanması, Suriye'nin toprak bütünlüğü hedeflenmektedir. Türkiye'nin Suriye politikasının eksenini açıklar, terörle mücadele, millî güvenlik ve insani dönüş. Amerika Birleşik Devletleri'nin, Rusya'nın, İran'ın kendi ajandaları olabilir ancak Türkiye kendi ajandasını yürütmektedir.

"Avrupa Birliğiyle ilişkiler dondu." iddiasında bulunuldu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Açıkkanı, süre doldu.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bir dakika Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Zaten bu bir dakikayı bitirdin. Ya, herkes on bir dakika konuşuyor. Bunu hani teşekkür için ben ayırmışım, onu da kullanıyorsunuz.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Evet, gerçek tablo şu şekildedir: Avrupa Birliğiyle dış politika diyalogu artmıştır, Gümrük Birliğinin güncellenmesi gündemdedir. En önemlisi, kademeli vize uygulaması 15 Temmuz 2025'te yürürlüğe girecektir.

Sayın Bakanım, bu arada, 1992'den 2025'e kadar uzanan ve şehirlerin azizi Elâzığ'ımızda yirmi sekiz yıldır aralıksız olarak düzenlenen Uluslararası Hazar Şiir Akşamları son olarak 17-29 Ekim tarihlerinde gerçekleşti; Altaylardan Hazar'a Yusuf Has Hacıp anısına gerçekleşmişti.

Önümüzdeki yıl inşallah, 29'uncu Uluslararası Hazar Şiir Akşamları'na zatiâlilerinizi davet ediyoruz. Bu konuda Elâzığ gerçekten çok sevinecektir, önümüzdeki yıl sizi Elâzığ'a bekliyoruz Sayın Bakanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Mustafa Erdem? Yok.

Sayın Sadullah Kısacık? Yok.

Sayın Vehbi Bakırlıoğlu? Yok.

Sayın Adalet Kaya? Yok.

Şimdi Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerine geçtim, artık geri dönmeyeceğim.

Sayın Nimet Özdemir, süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Değerli arkadaşlar, dış politikadaki başarı ulusal mutabakatla gelir. Millî menfaatlerimiz önceliğimizdir; doğru adımlarda yan yanayız ancak bunun için bilgi taleplerimize ve önerilerimize değer verilmelidir.

Sayın Bakan, Kıbrıs meselesi artık yalnızca bir ada meselesi değildir; bu konu Türkiye'nin mavi vatan vizyonunun, enerji koridorlarının, bölgesel güç dengelerinin, Doğu Akdeniz güvenlik mimarisinin merkezidir. Uluslararası sistem hızla yeniden şekillenirken Orta Doğu'dan Avrupa'ya kadar uzanan jeopolitik rekabet Kıbrıs'ı stratejik bir deniz üssüne ve enerji geçiş noktası hâline getirmiştir. Son dönemde Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile Amerika arasında gerçekleştirilen askerî anlaşmalar artık tesadüf değildir. Amerika Başkanının Güney Kıbrıs'ı Yabancılar Askerî Satışlar Programı'na dâhil etmesi, Güney Kıbrıs limanlarının Amerikan birliklerine açılması, ortak çıkarma tatbikatlarının yapılması, Temsilciler Meclisinde silah ambargosunun kalıcı olarak kaldırılmasına yönelik yasa tasarısı ve Türkiye'ye yönelik CAATSA yaptırımları Kıbrıs meselesinde Amerika'nın artık açık biçimde taraf olduğunu göstermektedir. Fransa'nın Zigi Deniz Üssü ve Baftaki hava üssünü kullanması, İngiltere'nin adadaki üslerini genişletmesi de bu tablonun parçasıdır. Buradan soruyorum: Garantör ülke olarak Türkiye'nin hakları ve statüsü bu planlamalarda neden yok sayılmaktadır? Bakanlığınızın bu gelişmelere karşı hangi diplomatik ve askerî caydırıcılık stratejilerini geliştirmiştir?

Sayın Bakan, Güney Kıbrıs'ın enerji alanında Total ve Shell gibi çok uluslu şirketler ile Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, İsrail ve son olarak Mısır'la doğal gaz işletme anlaşmaları yapması Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi dışlamayı hedefleyen enerji kuşağı stratejisinin hızla ilerlediğini göstermektedir.

Şubat ayında Rum Dışişleri Bakanının Suriye ziyareti sırasında Avrupa Birliği ve Batı'nın Şam yönetimine "Türkiye'yle deniz yetki anlaşmaları yapmayın." yönünde baskı uyguladığı iddiaları ise son derece ciddidir. 15 Nisanda soru önergesiyle

Bakanlığınıza sormuştum, hâlâ yanıt alamadım; tekrar soruyorum: İddialar doğru mudur? Bu baskıya karşı hangi diplomatik adımlar planlanmıştır? Yönetim değişikliği üzerinden on bir ay geçmesine rağmen Suriye'yle deniz yetki alanları anlaşması yapılmamasının önündeki engel nedir?

Sayın Bakan, mart ayında Cenevre'de yapılan Birleşmiş Milletler toplantısında Kıbrıs'la ilgili hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir; aksine, Yunanistan'ın çok uluslu tatbikatlarına Güney Kıbrıs dâhil edilirken NATO üyesi Türkiye'nin dışlanması Doğu Akdeniz'de bir güç mühendisliği yapıldığını göstermektedir. Türkiye olmadan Doğu Akdeniz'de güvenlik sağlanabilir mi?

Kaygı verici diğer bir gelişme, Türk cumhuriyetlerinin Rum kesimini Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanıyarak büyükelçi atamalarıdır. Bu konuda da soru önergesi vermiş, cevap alamamıştım; tekrar soruyorum: Bu durum karşısında nasıl bir devlet politikası izlenmektedir?

Sayın Bakan, 41'inci İSEDAK toplantısında Sayın Cumhurbaşkanı "Bölgemizde kurgulanan yeni emperyalist oyunda Kıbrıs adasının da menüye eklenmek istendiğine dair güçlü sinyaller alıyoruz." ifadesini kullanmıştı. İsrail'in yayılmacı girişimleri dikkate alındığında, Kuzey Kıbrıs'ta noter sözleşmesiyle yapılan ve tapuya işlenmediği için sahibi belirlenemeyen 285 binden fazla taşınmaz satışının kaçının İsrailli kişi veya şirketlere ait olduğunun net olarak bilinmemesi ciddi bir millî güvenlik riskidir ve güneyde de benzer bir durumun yaşandığı AKEL Partisi tarafından dile getirilmektedir. Bu konuda Bakanlığınızın Kuzey Kıbrıs Hükûmetiyle koordineli olarak yürüttüğü bir izleme, düzenleme veya önleme politikası var mıdır?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Biliyorsunuz 15 Kasım'da Rum tarafında Kuzey Kıbrıs bayrağı yakıldı, bu konuda bir açıklama yapıldı mı ya da biz görmedik mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yüksel Taşkın, buyurun.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Değerli hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle mevcut iktidarın küresel müesses nizamın otoriter temsilcileriyle kurduğu ittifak ilişkilerinin ülkemizdeki demokratik gerileyişin ve AB sürecinden kopuşun en önemli nedenlerinden biri olduğu tespitiyle başlayayım. Bu bağlamda, Trump yönetimiyle kurduğunuz ilişki görece özerklik kaygısı dahi taşımayan bir teslimiyet görüntüsü vermektedir oysa partinizin, ondan önce Millî Görüş hareketinin on yıllardır karşı olduğunu iddia ettiği ne varsa Trump yönetimi tam da bunları temsil etmektedir. Bir örnek vermek gerekirse, Gazze'de kullanılan katliam silahlarının yüzde 70'ini ABD vermiştir. Trump gibi liderler sizi övdüğünde bundan ülkemizin ne kadar etkili bir aktör olduğu sonucunu çıkarmanız aslında son derece trajikomik; onlar için yararlı olduğunuzda övgü alıyorsunuz. Ülkemizden tıpkı İspanya Başbakanı Pedro Sanchez gibi dünyamızın demokrasi güçlerinin, vicdan sahibi sıradan yurttaşlarının yanında bir duruş beklerdik ama göremedik; iktidarımızda o duruşu biz inşa edeceğiz.

Şimdi, AB'yle ilişkilere biraz daha yakından bakalım. İktidarınız her fırsatta ki AB Uyum Komisyonu üyesiyim, AK PARTİ'li arkadaşlarla her Avrupa'ya gittiğimizde "AB'ye tam üyelik stratejik önceliğimizdir, AB'den gelebilecek başka alternatif önerileri kabul etmiyoruz." diyor.

AB Komisyonu 2025 Yılı Türkiye Ülke Raporu'nu açıkladı. Raporda, AB'nin demokratik standartlar, hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı ile temel haklar konusunda geriye gidişle ilgili kaygılarının giderilmediği tekrar, tekrar, tekrar kayda geçirildi; her yıl bu yapılıyor. Korkarım ki 2026 yılının ülke raporunda, Türkiye raporunda şu olacak: Türkiye'de bu sene HSK seçimlerini kaybeden İsmail Ergüneş'i AK PARTİ ilçe teşkilatının bir tanesinin başına atadınız; işte, parti devleti görüntüsü, çok tipik. Belki bir sene sonraki raporda bunu göreceğiz.

Yine, tam Rusya'da Putin'in yaptığı şekilde Tele1'i müsadere ettiniz -müsadere kavramını gayet iyi biliyorsunuz, bu aralar çok sık kullanıyor iktidarınız- dolayısıyla bir sonraki sene 2026 raporunda da bunları göreceğiz.

Yine, bu ülke raporundan bir alıntı yapmak istiyorum: "Hükûmetin muhalif belediye başkanlarına yönelik baskısı idari, mali ve yargı yollarıyla artmıştır. Kayyum atanması veya muhalefet belediyelerinin mali varlıklarına seçici biçimde el konulması gibi baskı araçlarının kullanımı Mart 2025'te İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanının tutuklanmasıyla doruk noktasına ulaşmıştır." Aslında, Komisyonun tespitleri bir noktayı çok açık bir şekilde ortaya koyuyor. Önümüzdeki seçimleri kazanma ihtimali çok yüksek olan İmamoğlu'nun "ahmak davası"yla diplomasını iptal ederek, casus ilan ederek, belediye yönetim şemasını olduğu gibi alıp suç örgütü ilan ederek tasfiye etme çabasının asıl amacını herkes, herkes biliyor. İktidarınız bir sonraki seçimlere açık biçimde müdahale etmiştir; bu, ülkemize yakışmamaktadır, milletin büyük bir tarihsel kazanımı olan ve üzerine titrediği seçme ve seçilme hakkı iktidarınızın saldırısı altındadır. Gelin, siyasi kararları jüristokrasiye değil millete bırakalım, milletin hakemliğine başvuralım.

Bu bağlamda Bakanımıza sorularım şunlar:

Ülkemizin demokratik standartlarındaki gerilemenin AB sürecindeki kilitlenmede rolü olduğunu düşünüyor musunuz? AB üyeliği hâlen stratejik önceliğinizse hangi somut adımları atıyorsunuz?

Yine Avrupa Konseyiyle ilgili gerilimle ilgili konuşmak istiyorum. Bildiğiniz gibi Avrupa Konseyinin kurucu üyesiyiz; AİHM kararlarının uygulanması, imzacısı olduğumuz ve hazırlamasına fiilen katıldığımız Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne göre hukuki bir zorunluluk. Evet, bunu çok duyuyorsunuz daha da çok duyacaksınız, duymaya da alışmanız lazım çünkü hiçbir şey yapmıyorsunuz. Maalesef şu anda Avrupa Konseyinin İnsan Hakları Sözleşmesi'ni en fazla ihlal eden ülkelerden biriyiz. Kavala, Demirtaş ve Yüksel Yalçınkaya kararlarının gereğini bir an önce yerine getirmeniz gerekmektedir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu Osman Kavala'nın hukuksuz bir şekilde mahkûm edildiği gerekçesiyle 2 kez serbest bırakılması çağrısında bulundu, ihlal prosedürü başlattı, Demirtaş için de benzer çağrılar yineleni. Bu davaların hukuki değil siyasi oldukları apaçık bir gerçek; ülkemizin ulusal çıkarlarını göz ardı eden bu inadınızı kınıyorum. Demirtaş'ı hukuki bir sürecin doğal gereği olarak tahliye etmeyip siyasi dengeler nedeniyle tahliye ettiğinizde -o da eğer edebilirsiniz- bu, ülkemiz adına rencide edici olmayacak mı? Bu durum Demirtaş'ın siyasi rehine olarak tutulduğunun dolaylı bir itirafı olmayacak mı? Bu konularda da ivedilikle inandırıcı adımlar atılması gerekmektedir.

Konsey kararlarını uygulamama inadınızla Türkiye'yi AB'den ve Avrupa Konseyinden uzak tutmak isteyen Avrupa'daki aşırı sağcılar, Türkiye karşıtlarının ekmeğine yağ sürdüğünüzü ne zaman fark edeceksiniz? Kurduğunuz zayıf savunmalar sizi ikna ediyor mu ki Avrupa Konseyini ve hukuktan minimum anlayan birilerini ikna edebilsin.

Sorum şu: Kurucusu olduğumuz Konseyden çıkarılmamızı, AB'den daha da uzaklaşmamızı göze alıyor musunuz, bunu ulusal çıkarlarımıza uygun görüyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Sevilay Çelenk.

Buyurun lütfen, beş dakika.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; ben de sizleri saygıyla selamlayarak başlamak istiyorum.

Dışişleri Bakanlığı bütçesi öncelikle nasıl bir dış politika anlayışına yatırım yapıldığı açısından değerlendirilmelidir diye düşünüyorum. 2026 bütçe sunumunda dış politika bu bağlamda sadece bir kez ve kısacık geçiyor, temel öncelik olarak da caydırıcı küresel güç olmaya ve savunma kapasitesini artırmaya vurgu yapılıyor; buna da "millî çıkar" deniliyor oysa bu büyük savunma harcamaları dünyaya ölüm ve yıkımdan başka bir şey getirmedi, getirmiyor. Otoriter sağ iktidarların savaş endüstrisiyle birlikte tüm dünyaya vadettiği acıdan başka bir şey değil. Dünyanın âdeti canı yanıyor; Somali asıllı İngiltere vatandaşı Şair Warsan Shire bir şiirinde bunu çok güzel ifade eder. Komisyonun havası değişsin biraz; bu güzel ve kısa şiiri okumak isterim:

"O gece geç vakitte kucağıma bir atlas aldım.

Parmaklarımı dünyanın üzerinde gezdirdim ve fısıldadım; neren acıyor?

Dünya cevap verdi: Her yerim, her yerim, her yerim."

Türkiye'nin dış politika anlayışı bu acıya şifa getirmiyor, bölgesel sorunları da derinleştiriyor. Bugün dış politikayı savunma sanayisi ve silah ticaretinin çıkarları şekillendiriyor; maalesef bu, aynı zamanda bir küresel eğilim. Nitekim, geçtiğimiz ay sonunda İngiltere Başbakanı ve Almanya Şansölyesi'nin Türkiye ziyaretleri, özellikle İngiltere'yle yapılan Eurofighter Anlaşması da bunun göstergesi. Avrupa'nın önde gelen ülkeleri zaten Türkiye'yle ilişkilerinde mülteci krizi sonrası demokratik öncelikleri bir yana bırakarak göç kontrolüne ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle birlikte de giderek daha çok savunma iş birliğine odaklanmış durumda. Sözünü ettiğim Eurofighter Anlaşması gibi alışverişler esasen hiçbir acil ve somut askerî ihtiyaca tekabül etmiyor, zaten teslimat için yıllar sonrası öngörülüyor ancak iç politikada elverişli bir propaganda malzemesi bunlar. İngiltere Başbakanı bu satışın ülkesinde 20 bin kişiye istihdam imkânı yaratacağıyla övünüyor; Türkiye ise bunu millî güç anlatısı olarak sunuyor. Türkiye'nin Rusya'dan S-400 alması nedeniyle maruz kaldığı CAATSA yaptırımlarından kurtulma, F-35 Programına geri dönme çabası etrafındaki pazarlıklar, dış politikamızın barış diplomasisi üzerine değil siyasi iktidarın çıkar ve öncelikleri üzerinde kurulu olduğunu gösteriyor. Bu dengeleri savaş endüstrisinin ihtiyaçları yönetiyor.

Sonuç olarak Türkiye, yetmiş altı yıl evvel kurucu üyesi olduğu Avrupa Konseyinde ağır hak ihlalleriyle gündeme geliyor. Avrupa Konseyine ve adalet sistemine çok erken bir tarihte dâhil olma ferasetine sahip bir ülke olarak Türkiye'nin bugün Konseydeki konumunun tartışılmalı hâle gelmesi çok üzücüdür.

Türkiye'nin durumu Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin son oturumunda bir acil gündem maddesi olmuştur ve bu ilk değildir. Türkiye buralarda saatlerce ağır hak ihlalleri, muhalefeti hukuk dışı yollarla tasfiye girişimleri, kayyum uygulamaları, medya ve ifade özgürlüğü üzerindeki tahayyül ötesi baskılarla konuşuluyor.

AIHM'in önünde bekleyen toplam 61.300 dosyadan 21.450'si yani üçte 1'inden fazlası Türkiye aleyhindeki davalardır. AIHM, Demirtaş ve Kavala hakkındaki kararlarında Türkiye'nin siyasi saiklerle hareket ettiği sonucuna varmış, ihlal kararı vermişti; Türkiye bu kararları uygulamadığı için Avrupa Konseyi 2022'de ihlal prosedürü başlattı. Bu, Konsey tarihinde çok nadir kullanılan ağır bir yaptırım süreci ve zaten 2017'de Türkiye yeniden denetim sürecine de alınmıştı.

Siyasi iktidar, Konseyde Türkiye'nin oy hakkının askıya alınması veya üyelikten çıkarma gibi tedbirlerin çeşitli pazarlıklar ve dengeler sonucunda şimdilik uygulanmamasını bir başarı olarak görüyor. Evet, biz de bu uluslararası mekanizmaları terk etmeyi istemiyoruz ancak içeride ve dışarıda sürdürülen bu rehine siyaseti ve pazarlıkçı politikalar üzerine de itibarlı bir dış politika inşa etmek mümkün değil. Bu, bizimle birlikte uluslararası adalet düzenini ve hukukun üstünlüğünü aşağıya çekiyor.

Kısacası; milliyetçi, kırılğan ve kriz odaklı dış politika Türkiye'nin bölgesel barış ve diplomasideki rolünü zayıflatıyor, Kürt sorununun demokratik çözümüne yönelik umudu azaltıyor.

Barışçıl diplomasi esas olmalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Türkkkan, buyurun lütfen.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Evet, Sayın Bakanım, değerli çalışma arkadaşları; hepiniz hoş geldiniz.

Sayın Bakan, bu kaçınıcı bütçem ben hatırlamıyorum ama bütçelerde genel bir âdet var; Sayın Bakan geldi, muhalif milletvekilleri de "Sayın Bakana da biz şöyle şöyle söyledik; gitti." olur. Ben sadece öğrenmek istediklerimi sormak istiyorum size; siyasetin dışında, günlük siyasetin dışında bir şeyler söylemek istiyorum: Bölgemizde hakikaten önümüzdeki yüzyılı şekillendiren hadiseler cereyan ediyor; Amerika, bugün Büyük Orta Doğu Projesi'ni Kafkaslara taşımaya çalışıyor, oraya doğru genişletiyor ve Gürcistan'ı, Azerbaycan'ı, Ermenistan'ı da bu plana dâhil etmeye çalışıyor. Bu plana haritaları sil baştan yaparak da ulaşmak istemiyorlar; yani, devletlerin içi boşaltılıyor, demografik yapısı değiştiriliyor, ekonomiyi bağımlı hâle getirdikten sonra bölgeye ciddi anlamda hâkim olmaya çalışıyorlar. İşte, bunun benzeri de Suriye'de yaşanıyor. Suriye'de yaşananlarla ilgili devletin bu kadar derin bilgileri var da milletle mi paylaşıyorsunuz? Ama millet bu gelişmelerden kaygılı, ben de dâhil olmak üzere. Paylaşmadığınız bir şeyler varsa lütfen bunu paylaşın, yoksa tarihî bir sorumluluk bu, yarın öbür gün sizin peşinizden gelir.

Mesela, El Şara'yla bir araya geldiniz 11 Kasım'da Amerika'da, sonra Amerika Büyükelçisi, aynı zamanda Suriye Temsilcisi Tom Barrack'la. "Amerika'nın Suriye'deki düzeni destekliyor olması fevkalade önemli." dediniz.

Şimdi, oraya, o düzene yakından bakıyorum, SDG/PYD/YPG unsurları Suriye ordusuna 3 tümen hâlinde katılıyorlar, görev sahaları çok ilginç; Haseke, Rakka ve Deyrizor. Yani Türkiye'nin güney sınırında üniforma değiştirmiş bir terör ordusu oluşacak, sonrasındaki adımı ise tahmin etmek çok zor değil, hiçbir engelle karşılaşmadan bir terör devleti. Yani, bu bana fevkalade gelmedi, siz "Fevkalade." dediniz ama bu senaryo bana fevkalade gelmedi, Türk milletine de gelmiyor. O yüzden sordum, söylemediğimiz bir şeyler varsa paylaşın, aksi hâlde sıkıntı yaratıyor bu ifadeler.

Büyükelçiler konusuna gelmeden önce Amerika'nın Ankara Büyükelçisinden bahsetmek istiyorum. Sayın Bakanım, "Anayasa değişmeli." diyen bir büyükelçi var; "Türkiye ulus devlet olursa İsrail için bölgede büyük tehlike olur." diyen bir büyükelçi var. Yani, kadim devlet geleneğinde büyükelçilerin bu hadsizliği yapması mümkün değildir, hiç kendisini uyarıyor musunuz?

DİŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Bunu Suriye için kullanıyor Sayın Türkkan.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Eskiden olsa "oryantalist" deyip eleştirirdiniz.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Hayır, "Türkiye'de anayasa değişmeli." sözü kendisine ait, Osmanlı benzeri bir eyalet sistemi önerisi de yine kendisine ait.

DİŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Suriye için.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - "Türkiye Osmanlı benzeri eyalet sistemine, millet sistemine dönmeli." diye bir ifadesi var.

DİŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Türkiye için değil o, Suriye için.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Bakanım, şimdi, bu Avustralya'daki İngiliz Valisi bile bu kadar karışmıyor Avustralya'ya. Bu ne hadsizlik! Yani nezaketi, hariciye geleneğini yok eden bir tutum bu.

Dışişlerinin hafızası ve geleneği de yok ediliyor; 30'a yakın büyükelçi var Sayın Bakanım, siyasetten gelme. Çok önemli özellikleri olan siyasi arkadaşlarımız olur, onlardan bazılarında faydalanabiliriz ama gitgide gelenekten gelmeyen siyasileri Dışişleri Bakanlığında büyükelçi olarak görevlendirdiğinizde ki Dışişlerinde bir usta-çırak ilişkisi var, arkasından kendisiyle çalışacak bürokrat bulmakta zorlanıyorsunuz çünkü gitmiyor. Hariciyeden gelen bir bürokrat, büyükelçi olmayınca onlarla beraber o usta-çırak ilişkisini koparıyorsunuz. Bunun doğru olmadığını düşünüyorum, Türk Dışişleri geleneğine de uygun değil.

Sizler Fener Rum Patrikhanesini açılışa hazırlıyorsunuz, İskeçe Türk okulunda öğrenciler ve öğretmenler okula alınmıyor şu anda. Balkanlarda aşağılanıyoruz yani gerçekten hor görülüyoruz, zaman zaman siz gittiğinizde size karşı yürütülen o misafirperverliğe aldanmayın, arkasındaki gelişmeler çok sıkıntılı. Bosna'da bir suskunluk var, Kosova'da bir gecikme var, Sancak'ta görmezden gelme "Uluslararası toplum" denilen Batıların Türkiye'ye karşı iki yüzlülüğünü de çok rahat gösteriyor bu. Bizim bu konuda, Balkanlarda biraz daha aktif olmamız gerektiğini düşünüyorum; oradaki soydaşlarımız Türkiye'yi yanlarında hissetmek istiyorlar, siz de iyi biliyorsunuz ama maalesef göremiyorlar. Çaba sarf ettiğinizin farkındayım ama maalesef bu konuda çok ciddi eksikliğimiz olduğunu düşünüyorum. Türkmenlerin gözü yolda, başı öne eğik bekledikleri gibi Balkanlarda Türkler sizi bekliyorlar. Diliniz "kürdistan" demeye dönüyor ama Türkistan lafını daha duymadım, onu duymak istiyorum. Tüm bunların önüne geçmek için cumhuriyetin dış politikasına ve hariciye geleneğine sahip çıkmak zorundasınız.

Sayın Bakan, bir de vize konusu var; yeni yüzyılda Türkiye'de vize almayı bırakın vize randevusu alamayan insanlar var. Kamu bankasında yirmi beş yıllık müdürlük yapan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Bir on beş dakika daha rica edeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Herkese aynı uygulama Sayın Türkkan.

Bakın, ben dedim "Türkkan".

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tamamlayın lütfen, tamamlayın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ağbaba hem CHP'yi idare ediyorsun hem burayı idare ediyorsun, lütfen ya!

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Şu vize konusunda Sayın Bakanım, randevu alamıyor insanlar, öğrenciler randevu alamıyorlar, öğrenim hayatları yarım kalan çocuklar var. Lütfen, bu konuda da "İtibarımız çok fazla." derken bunları da göz önünde bulundurunuz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Türkkan.

Şimdi, Sayın Tamer Osmanağaoğlu.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, Türk hariciyesinin kıymetli bürokratları; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Şüphesiz 263 temsilciliği, binlerce temsilcisiyle dünyanın en büyük 3'üncü temsil ağına sahip olan Türk Dışişleri Bakanlığının her bir mensubu büyük ve mukaddes bir sorumluluk ifa etmektedir. Bu sorumluluk Türkiye Cumhuriyeti'nin insanlığın haykırışı olan sesini tüm dünyaya duyurmakla birlikte, hakları gasbedilmeye çalışılan insanların ve toplumların da sığındığı öylesi bir bilincin de var olmasına vesile olmaktadır. Şüphesiz büyük Türk milletinin büyük devletleri, büyük devletlerin de sınırları aşan büyük sorumlulukları vardır. Elbette bu sorumluluk Türk hariciyesinin kurumsallaşmaya başladığı tarih olarak kabul edilen 1523 yılından bugüne kadar tam beş yüz iki yıldır değişmeyen bir sorumluluktur. Bu sorumluluk Mete Han'dan bugüne kadar iki bin iki yüz elli dokuz yıldır çevresinde olup bitene kayıtsız kalmayan Türk devlet bilincinin mahsulü olan bir sorumluluktur. Elbette bu sorumluluk dağın ardındakini gören, gözle başla geleceği bilen, akılla hareket eden Türk devlet aklının cevheri asli olan bir sorumluluktur. Bu sebeple, dün Millî Mücadele'nin masada da zaferle sonuçlanması için eşsiz diplomatik mücadelelere imza atan Türk hariciyesinin son yıllarda sadece temsil kabiliyetiyle değil, krizleri çözme yeteneğiyle, proaktif önlemlerle, yeni krizlerin ortaya çıkmasını engelleme becerisiyle de insani diplomasi araçlarını aktif kullanma kararlılığıyla takdiri hak ettiğini söylemek isterim.

Sayın Bakanım, son yıllarda Türkiye Cumhuriyeti'nin özellikle Karadeniz'in kuzeyinde alevlendirilmeye çalışılan savaşın bitirilmesine ve Güneydoğu sınırlarımızın ötesinde teşekkül ettirilmeye çalışılan kaos ortamını engellemeye yönelik girişimlerinin,

özverili çalışmalarının Türk milleti farkında ve yanındadır. Hiç şüphe yok ki Türk milleti "Sizi Allah'a şikâyet edeceğim." diyen Gazze'deki yetime elini uzatan devletin elbette ki yanındadır. Türk milleti, modern çağın utanç vesikalarından olan Doğu Türkistan'daki zulme karşı feryadını yükselten anneye cevap verme gayreti taşıyan devletin elbette ki yanındadır. Türk milleti "Ey Müslümanlar, bizi kurtarın." diyen Sudan'daki garibin yardım çağrısına tüm diplomatik imkânlarla cevap vermeye çalışan devletin elbette ki yanındadır. Kaldı ki Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın temelini oluşturacak "Terörsüz Türkiye" sürecini sabote etmeye çalışanlara, velhasıl dış provokasyonlara karşı da etkin bir mücadele verilmesi memnuniyet vericidir.

Biliyor ve inanıyorum ki bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da sorunlu bölgelerdeki kuvvet münasebetlerini iyi tahlil eden, Türkiye'nin istikbaline tesir edecek hadiselerle yakından ilgilenen, buhran ve kaosun eşiğinde olan insanlığı tanzim edecek stratejileri belirleyen, Türkiye'nin bölgesel ve küresel caydırıcı pozisyonunu güçlendirme politikalarını vurgulayan Türk hariciyesini hep birlikte izlemeye devam edeceğiz.

"Benim aklım hep Türkiye'dir." diyen Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli'nin ifadeleriyle Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik konumu temkinli, tedbirli, çok boyutlu bir dış siyaset takibini gerektirmektedir; aslanan, Türkiye'nin ahdi hak ve menfaatleridir. Dolayısıyla Türk Dışişlerine temkinli, tedbirli, çok boyutlu çalışmalarında muvaffakiyetler diliyor, dünyanın birçok noktasında Türk devletin ali menfaatlerini koruyan temsilcilerimize selam ve muhabbetlerimi sunuyorum.

Türk Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin devletimize, milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Kayıtlara geçmesi için bir cümle izniniz olursa.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun hızlıca.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Sayın Bakanım, Karadağ'daki vizeyle ilgili İzmir'de yaşayan birçok vatandaşımız bu konuda bizi ziyaret ediyor; burayla ilgili sıkıntının çözülmesi noktasında yardımlarınızı ve desteklerinizi bekliyoruz.

Bütçemiz hayırlı olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Çan.

MURAT ÇAN (Samsun) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basın mensupları; hoş geldiniz.

Bugün, burada, yalnızca Dışişleri Bakanlığının bütçesini değil, aynı zamanda Türkiye'nin onurunu, itibarını ve bağımsızlığını ilgilendiren bir tabloyu konuşuyoruz çünkü dış politika bir ülkenin omurgasıdır. Ne yazık ki bu iktidar döneminde, özellikle bu kabine marifetiyle Türkiye'nin dış politikası, omurgası hasarlanmış bir görüntü vermektedir.

Bakin, 19 Eylülde İngiltere'nin İstihbarat Şefi Richard Moore İstanbul'a geliyor, görevine veda konuşmasını burada yapıyor. Türkiye'de yaptığı o konuşmada açıkça üçüncü ülkelere karşı ajan devşirme çağrısı yapıyor. Hangi egemen ülke buna izin verir arkadaşlar? Bu konuda atılmış bir tek diplomatik adımınız var mı? Bu iktidardan, sizlerden tek bir açıklama duyduk mu? Hayır. Bir yabancı istihbarat şefinin Türkiye'nin göbeğinde böyle pervasızca konuşabilmesi AKP iktidarının Türkiye'yi ne hâle getirdiğinin en somut göstergesidir.

Bakin, bu tablo bize ister istemez şu soruyu sorduruyor: İç savaşlar, çatışmalar içinde debelenen Libya, Etiyopya, Sudan gibi ülkelere, oradaki silahlı gruplara özellikle son dönemde bazı askerî teknik ekipman satışı yapılıyor; Türkiye bu çatışmaların herhangi bir yerinde midir, hangi gerekçeyle taraf hâline getirilmektedir? Bu ülkelerde de bir Batı gücünün taşeronluğunun yapıldığı şüphesi Sayın Moore'un İstanbul'daki talihsiz sözlerinden sonra daha da kuvvetleniyor, anlamlı hâle geliyor.

AKP dış politikasının bir diğer çöküş alanı Filistin meselesidir, İsrail'in yönetimini elinde tutan zorba iktidara karşı sergilediğiniz tutumdur. Washington'a yapılan son ziyarette -Trump'ın gözüne girdiğiniz son ziyaretten bahsediyorum- Gazze konusunun hiçbir şekilde gündeme getirilmemiş olması, iktidarın yıllardır iç politikaya yönelik sözüm ona sert söylemlerinin gerçekte hiçbir hükmünün olmadığını tek işarettir. Kürsülerde espî gürlleyenler söz konusu Amerika olunca dut yemiş bülbüle dönüyor. İki yıldır döne döne "İsrail'le ticareti tamamen kestik." diye açıklamalar yapıyorsunuz. Soruyorum: 1997'de imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'nı iptal ettiniz mi? Hâlâ yürürlükte. O hâlde millete lütfen doğruları söyleyin. Ve Gazze'ye insani yardım meselesi; her gün yardım açıklamaları yapılıyor ama İsrail Türkiye'den gelen yardımları kabul etmiyor, yardımlar Mısır Kızılaiyi üzerinden kamyonlarla aktarılıyor. Bu yardımların ne kadar Gazze'ye ulaşıyor, bunu bilmek istiyoruz. Kontrol mekanizması var mı, bilmek istiyoruz. Dışişleri Bakanlığı bu konuda tek bir açıklama yapmıyor, sebebini bilmek istiyoruz.

Dış politika üzerinde bir diğer hayati konu Doğu Akdeniz'de Türkiye sistematik şekilde çevrelenirken Güney Kıbrıs'ın Türk Cumhuriyetleri tarafından tanınması gibi son derece kritik gelişmelere Dışişleri Bakanlığının yine herhangi bir tepki vermemiş olmasıdır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti pazarlık konusu yapılıyor mu merak ediyoruz. Artık bu bir soru değil, bir endişe değil, iktidarın tutumuyla beslenen bir gerçeklik hâline gelmiştir. Yunan ve Rum liderlerle kapalı kapılar ardında yapılan görüşmelerin içeriği gizlenmektedir. Hükûmetin Kıbrıs politikasıyla Cumhuriyet'in ortağının açıklamaları sürekli çelişmektedir.

Değerli milletvekilleri, Dışişleri Bakanlığı bürokrasisinden çok ciddi şikâyetler duyuyoruz. Bakanlık içinde ideolojik kadrolaşmanın, liyakat düşmanlığının, baskı ve sindirme mekanizmalarının özellikle son dönemde tavan yaptığı yönündeki iddiaları dikkatlerinize sunuyorum. Türkiye Cumhuriyeti'nin en itibarlı kurumlarından birini bu hâle getirmek, en hafif deyimle devlete haksızlıktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu iktidarın dış politikası derin bir krizdedir. Hatta, iddia ediyorum, diplomatik zaviyede politikasızdır bu iktidar. O yüzden bu iktidara okyanus ötelerinden meşruiyet bahsedilmektedir. Bu iş, Tom Barrack'lar, Richard Moore'lar üzerinden kotarılmaktadır, Türkiye Cumhuriyeti'ne yakışmamaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karagöz...

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Dışişleri Bakanlığının 2026 yılı bütçe görüşmelerinde hepimizin öncelikli olarak konuşması gereken

şey Türkiye Cumhuriyeti'nin yüz yıllık dış politika geleneğinin nasıl aşındığı, devlet aklının ve kurumsal hafızanın nasıl tasfiye edildiği, ülkemizin itibarının, güvenliğinin ve uluslararası konumunun hangi bedeller karşısında zayıflatıldığı ve bütün bu yanlışların faturasının 86 milyon yurttaşına nasıl ödetildiğidir? Bu nedenle bu görüşmeleri salt rakamlar üzerinden değil, devlet aklı, kurumsallık, millî onur ve cumhuriyet diplomasisi açısından bir muhasebe olarak görmek zorundayız. Dışişleri Bakanlığı AKP dönemine kadar Cumhuriyetin en köklü, en saygın kurumlarından biriydi. Bugün ise karşımızda liyakat yerine sadakatin esas alındığı, büyükelçilik makamlarının siyasi yakınlık tesisine dönüştürüldüğü, kurumsal hafızanın dağıtıldığı, diploması kariyerinin partizan kadrolaşmaya feda edildiği bir tablo bulunmaktadır. Türkiye gibi köklü bir devletin dış politikası günübirlik kararlarla, birbiri ardına çizilen zikzaklarla yönetilemez. Bir gün ABD'ye yaslanıp ertesi gün Rusya'ya göz kırparak, ertesi gün "Avrupa bizim için vazgeçilmez." deyip sonra kapıyı çarparak, Orta Doğu'da bir gün barış dilini, ertesi gün çatışma iklimini besleyerek dünyada ciddiyet ve güven üretilemez. Bu bir denge politikası değil, düpedüz gelgit politikasıdır ve diplomasisidir. Bu yaklaşım uluslararası sistemde doğrudan yalnızlaşan, öngörülemez ve güven vermeyen bir Türkiye algısı doğurmuştur.

Sayın Bakan, MİT Müsteşarlığınız döneminde bu ülke Reyhanlı'dan Suruç'a, Ankara Gar'ından Atatürk Havalimanı'na, Sultanahmet'ten İstiklal Caddesi'ne, Güvenpark'tan Gaziantep'e ve Kayseri'ye uzanan çok sayıda ağır terör saldırılarıyla sarsıldı, yüzlerce insanımız hayatını kaybetti, binlercesi yaralandı. Kozmik odaya girilmesinin ardından görevlilerimizin tek tek hedef hâline gelmesi, 2 askerimizin IŞİD tarafından vahşice şehit edilmesi, milyonlarca kaçak göçmenin kontrolsüz biçimde ülkeye sızması ve daha pek çok skandal sizin döneminizin eseri. Tüm bunlar sizin döneminizde yaşanmışken aynı kişinin arkaya Kurtlar Vadisi müziği koyarak yapılan havalı videoların hatırına Dışişleri Bakanlığı koltuğunda oturuyor olması bu bütçeyi sadece mali değil, siyasi sorumluluk açısından da daha kritik hâle getirmektedir.

Ülkemiz uluslararası arenada her geçen gün kan kaybederken Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın hâlâ omurgalı duruştan söz etmesi ise trajikomiktir. Rahip Brunson krizinde "Bu can bu bedende durdukça o papazı alamazsın. Çok istiyorsan ver papazımı, al papazını." deyip sonra bir telefonla papazın özel uçakla Beyaz Saray'a gönderilmesi, İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğinde önce "PKK'nın hamisi bu ülkelerin NATO'ya sokamazsınız." deyip ardından ilk imzayı bizzat Türkiye'nin atması, Cemal Kaşıkçı cinayetinde "Bu topraklarda işlenen cinayetin sorumlusu." diye ilan ettiğiniz ülkeye dosyayı bir jest gibi teslim etmeniz, Trump'ın "Aptal olma." ifadeleriyle başlayan mektubunu Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Cebime koydum." demek zorunda kalması, Gazze'de kadınlar ve çocuklar ölürken yüksek perdeden konuşup etkili adımlardan ziyade Filistin halkının yaşadığı acıları iç siyaset malzemesi hâline getirme çabanız ve daha saymakla bitmeyecek pek çok olay AKP iktidarının eseridir. Bunların her biri Türkiye Cumhuriyeti devletin onuruna, itibarına ve dış politika tutarlılığına vurulmuş ağır bir darbedir.

Sayın Bakan, dış politikada omurgalı duruş devlet ciddiyetiyle, tutarlılıkla, kurumsal gelenekle, ahlaki ve hukuki duruşla olur. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh." sözü devletin dış politika hafızasının pusulasıdır. Siz bu pusulayı kırdınız, tam bağımsızlık ilkesini söylemde kullanıp pratikte dış politikayı kişisel ilişkilerin, iktisadi çaresizliğin ve iktidar hesabının türevi hâline getirdiniz. Atatürk'ün kurduğu tam bağımsız Türkiye'den yönünü her gün başka bir yere çeviren, ittifaklarını günübirlik pazarlık konusu yapan, tutarsızlıklarıyla ciddiyetini yitiren bir Türkiye'ye geldik. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak dış politikamızı milletin ortak meselesi, 86 milyonun ortak çıkarı olarak görüyoruz. Bu ülkenin itibarı yeniden yükseltilecekse bu Trump'tan, Netanyahu'dan, Körfez saraylarından medet ummak değil, Atatürk'ün çizdiği yoldan sapmadan, tam bağımsızlık anlayışına, kurumsal devlete, liyakate ve hukuk devletine geri dönerek mümkün olacaktır.

Saygılarımla.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akça, buyurun.

Süreniz on dakika.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Teşekkür ederim.

Hoş geldiniz Sayın Bakan, geçen seneye göre melanin kaybımız artmış, saçınız biraz daha beyazlamış. Türkiye'nin dış işleri, Suriye'nin iç işleri, Amerika'nın ara işleri derken bu yoğun mesai sizi gerçekten yaşlandırmış.

MURAT ÇAN (Samsun) - Hollywood o rengi seviyor olabilir.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Doğru söylüyorsunuz.

Hatta Suriye mesainiz o kadar yoğun ki bazen Türkiye'ye yönelik yaptırımların kaldırılması yönünde çalışacağınıza Suriye'ye yönelik yaptırımların kalkması için bir çaba yürütüyorsunuz, bir mesai harcıyorsunuz; bunu birazcık dejavu sonrası stres bozukluğuna bağlıyoruz. 2007 yılında Münih Güvenlik Konferansı'nda konuşma yapan Rusya Devlet Başkanı Putin otuz dakikalık konuşmasının neredeyse bütün bir bölümünü tek kutuplu dünya düzeninin ve onun güvenlik kurumlarının yayılmacılığına ve bu düzenin artık işlemeyeceğine ayırmıştı. Zaten sonrasında da öyle şeyler oldu ki Münih Güvenlik Konferansı'nın bir sonraki raporu çok kutuplu dünya düzeniyle ilgili olmuştu.

Sizin Kabine döneminizle ilgili bir şey söyleyeceğim ama oraya gelmeden önce, dün İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya buradaydı, o yeni bir terim üretti, "Kabine dönemi" diye bir şey söyledi çünkü kendini selefinin yani önceki bakanın yarattığı enkazdan ayırmak için "Kabine dönemi" diye bir şey söyledi. Size de öneriyorum çünkü sizin selefinizin döneminde izlenen o dış politikada çok kutuplu dünyaya uyumlanma denemeleri bol yaptırım ve siyasi ekonomik istikrarsızlıkla sonuçlandı. Sizin neyse ki şu anda akrobasi yaptığınız ip 2016-2023 yılına göre daha geniş ve daha sabit duruyor. Bir de anladığım kadarıyla bu kalibrasyonu yaparken yani çok kutuplu dünyaya Türkiye'yi uyumlamaya çalışırken örnek aldığınız ülkeler arasında yeni bir kimlik inşa etmek isteyen Hindistan, kıymeti düşmüş uluslararası kurumları "recycle" etmek isteyen Brezilya, sınırları ısrarlı bir şekilde ittiren, esneten Rusya, şahsi ilişkiler üzerinden çıkar odaklı bir dünyada kendini pozisyonlandıran bir ABD var. Felsefesini 2018 yılında uygulamaya giren bu başkanlık sistemine benzetmeden edemiyorum. Geçen seneden antrenmanlısınız edebiyat referanslarıma, yine bir edebiyat referansı vereceğim: Mary Shelley'nin Frankenstein Romanında Âdem karakteri var, herkes o yaratığa "Frankenstein" diyor ama Frankenstein Âdem'i yaratan o çılgın bilim insanı. Çok parçalı, farklı ülkelerin güçlü yönlerini ortaya çıkarmaya çalıştığı bu çok kutuplu dünya düzeninde Türkiye'nin bunların bazı yönlerini alıp oluşturmaya çalıştığı yapıya da "Âdem" demeden kendimi alıkoyamıyorum.

Stratejik özerklik barındırdığı iddia edilen bu dış politika perspektifi ne yazık ki sürekli olarak ABD yörüngesinde dönüyor ve ABD'nin bölgesel ve küresel çıkarlarına hizmet etmek için kendini yeniden konumlandırıyor. Örneğin Afrika Kıtası'na ilişkin yazılan neredeyse her analizin başlığına şöyle bir şey söyleniyor: "Afrika'daki Çin ve Rus etkisini kontrol altında tutmak için Türkiye, AB ve ABD'nin müttefiki olabilir." Bunun aslında dipnotunda gördüğümüz şey "Türkiye, AB ve ABD'nin araçsallaştırdığı bir güç olabilir." diyor. Burada bir çelişki görüyorum. Sizin bize dağıtmış olduğunuz bu kitapçığın içinde "Afrika'yla ilgili ilişkiler kurulurken kazan kazan... İşte, diğerleri gibi, sömürgeci ülkeler gibi bir pozisyon almıyoruz." diyorsunuz ama gördüğüm bu harita başka bir şey. Şuradaki Afrika yani Türkiye'nin Afrika'daki askerî varlığı veya askerî üsleri veya askerî ataşe barındırmasına ilişkin bir harita var. Yani şurada mavi gördüğünüz ve kırmızı gördüğünüz her yer Türkiye'nin askerî olarak herhangi bir varlık sürdürdüğü yerlerden bazıları. Bu sebeple de buna şunu demeden yine kendimi alıkoyamıyorum: Türkiye'nin Afrika'daki çeşitli ülkelerle mevcut ticari ilişkileri iki taraflı olarak da nepotist paydaşlarca yürüttüğünü görüyoruz. Hatta şöyle bir duyum aldık: Büyükelçiliklerin bazılarının bu savunma anlaşmalarında aradan çıkarıldığı; artık devlet-sermaye arasındaki o çizgi o kadar muğlaklaşıyor ki firmalar direkt olarak kendileri bu diplomatik temasları kuruyorlar. Somali'den Sudan'a, Libya'ya kadar yapılan ticari ve askerî anlaşmaların aslında iki tarafın da iç kamuoyuna herhangi bir faydası olmadığını biliyoruz; bence bu konuda siz de bize katılırsınız. Ama burada Sezar'ın hakkını Sezar'a vereceğim; en azından AB gibi yani Afrika'ya yerleşen beyazların yaptığı gibi hiçbir şey yapmadan geçmiyorsunuz, bazen hastane, bazen okul, birkaç şey yapıyor Türkiye, o yüzden burada hakkınızı vereceğim. Tabii yalnızca Afrika Kıtası'na özgü değil Türkiye'nin savunma bağlamında kendini yeni bir role oturtması, bununla ilgili yeni bir pozisyon alması, Avrupa'yla yürüyen tartışmaların da büyük bir çoğunluğu Türkiye'nin askerî kabiliyetleri üzerinden yürüyor. Mesela Ukrayna-Rusya arasındaki çatışmada Türkiye'nin "buffer zone"a yerleşmesi, orada ara bir güç olması, Gazze'de yine askerî bir güç olarak bulunması, Afrika'da yine askerî bir güç... Yani neredeyse dünyayla kurduğu ilişkilerin büyük bir bölümünü de askerî bir figür olarak görüyor. Bana bu Orta Çağ'daki "freelancer" yani silahını kiraya veren insan modelini anımsatıyor. Bence böyle bir role soyunmak zorunda değil Türkiye. Hatta bu rol öyle bir içselleşmiş ki, Türkiye bu "freelancer"lık rolüne öylesine kendini benimsetmiş ki savunma sanayisi dünyada 9'uncu sıraya gelmiş ve bununla ilgili böyle bir gurur ibaresini görünce üzüntü duyuyorum. Niçin üzüntü duyuyorum? Eğer savunma konusunda kendini bu kadar geliştirmiş bir ülke ise burası iç piyasada üreyen çete mantarlarına niye çözüm olamıyor? Mesela Türkiye'de artık öyle ki 90'ların çizgi filmleri yeni çetelere isim vermek için yetmiyor, yeni çizgi filmlere ihtiyacımız var ama bir yandan da işte Kızıl Elma, yeşil erik, Ayşe fasulye falan böyle bir sürü hikâye anlatılıyor, bir şeyle gurur duyulması söyleniyor ama işte İsveç'ten Gripen almak için uğraşılıyor, İngiltere'den Eurofighter hatta oradan alamayıp başka bir yerin ikinci el Eurofighter'larını almak gibi şeyler görüyoruz.

Bunların hepsini niye söylüyorum? Birazcık şahsa göre şekil alan bir dış politika görüyoruz. Ben sizin yüksek lisans tezinizin oldukça dikkatli bir okuyucusuyum. Orada istihbaratın dış politikadaki rolüne değiniyorsunuz, Türkiye'nin 90'lardaki aldığı o politikaya, yaptığı şeylere değiniyorsunuz ve sizin hem akademik hem de profesyonel geçmişinizin bir parçası olan bu iki noktayı yani istihbari ve askerî geçmişinizi dış politikaya yoğun bir şekilde uyguladığınızı düşünüyoruz ve bunu tasvip etmediğimizi söylemek istiyoruz. Çünkü hem bölgenin hem de yerkürenin olduğu hâl itibarıyla -düşüğümüz durum- zaten tam da istihbarat ve askerî tavırla belirlenen dış politika sebebiyle bu hâldeyiz. Sudan'da şu an gördüğümüz şey, herkesin oraya silah pompalaması sebebiyle Sudan'daki katliamı görüyoruz veya Somali'de ayrışan, bir araya gelmeyen insanları bu yüzden görüyoruz. Libya'da hâlâ bir düzenin oluşmamasını yine aynı mantıkla görüyoruz. Aynı politikanın tekrar tekrar denenmesini ve işe yaramamasını esefle takip ediyoruz.

Burada tabii talip olunan rol dünya genelinde artan bu "middle power" (ara güç) rolünü üstlenmek; bu yüzden savunma ve askerî bir tavrın geliştirildiğini anlıyoruz ama "middle power"ların hepsinin de ortak noktası kötü ekonomi, kötü demokrasi, kötü siyasi koşullar, otoriter rejimler yani bu "middle power"ların hiçbirinin sonu hiçbir şekilde iyi bir noktaya ne yazık ki evrilemiyor. Bu yüzden de şu anda bize bir illüzyon gibi görünen, bir tepenin tırmanıldığı izlenimini yaratan şey Sisifos'un zaferine benziyor. Yani çıkılan tepenin sonunda karşılaşılabilecek kader eğer bu perspektifle gidilirse yine yuvarlanmak olacaktır. Bu sebeple, bu perspektifin reddedilmesini, ilkesel ve demokratik ittifakların kurulması yönünde bir dış politika benimsenmesini söylüyoruz. Zaten belki Türkiye'nin BRICS'e girme girişimlerinden de anlaşılmalıdır, BRICS gibi ideolojik herhangi bir birliği olmayan bir yapının kurulduğu günden beri hâlâ etkin bir pozisyona gelememesi bazı ilkelerde anlaşılabilirliği sebebiyledir. NATO niye bir arada? Çünkü perspektif olarak birbirlerine yakınlar, ilkesel olarak, ideolojik olarak birbirlerine yakınlar.

Bu yüzden de dünya çapında genel olarak küresel bir barış hareketine ihtiyacımız olduğu konusunda bence hemfikirsiniz. Gazze'yle ilgili harcadığınız mesainin bu belki içinde bir yerde o küçük kırıntı olarak kalmış barışçıl bir zemin için bu çaba yürütme kırıntısına tutunmanızı istiyoruz. Sadece Gazze için değil, her yerde, söylediğiniz her şeyin aynı tutarlılıkta olması gerektiğini söylüyoruz. Önümüzdeki sene sizi daha az yaşlı görmek dileğiyle.

Teşekkür ederim.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, sükûneti tesis edelim.

Şimdi, konuşan arkadaşlar, daha konuşmayı bekleyen birçok arkadaşımız ve milletvekilimiz var. Dolayısıyla daha çok işimiz var, yetiştireceğimiz yerler var, lütfen.

Sayın Akburak, buyurun.

Süreniz beş dakika.

BURAK AKBURAK (İstanbul) - Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Dışişleri Bakanlığı bütçemizi konuşuyoruz. Aslında ben birkaç tane spesifik konuyla ilgili konuşacağım Sayın Bakanım. Geçen yıl yine bu salonda ben vize problemleriyle ilgili konuşmuştum. Geçen yıldan bu yana aslında o problem artarak devam ediyor gördüğümüz kadarıyla. Akademisyenler, gençler, iş insanları, ondan sonra tır şoförleri, nakliye işi yapan şirketler, bunlar hâlâ bu vizelerle ilgili problemlerini yaşamaya devam ediyorlar. Bu artık bir teknik aksaklık değil, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının itibarını, onurunu, haysiyetini de gösteren bir mesele hâline geldi.

Sayın Bakanım, izin vererseniz, teknik meselede değil de bir de sağlıkla ilgili, insani şartları ilgilendiren vize problemleri de oluyordu. Geçenlerde belki okumuşsunuzdur, gazetelerde çıkmıştır; önemli bir iş insanının eşi kanser hastası, bununla ilgili evraklarını filan, her şeyini hazırlamış, Bakanlığa başvuruda bulunmuş, vize başvurusunda bulunmuş hatta araya Türkiye-Alman İş Konseyi Başkanı Mehmet Ali Yalçındağ girmiş ve konsolosluktan şöyle bir cevap gelmiş: Tedavi belgeleri dosyada görülmekle birlikte yeterli gerekçe oluşmadığı belirtilerek vize reddedilmiş. Sadece tabii ki teknik şartlar değil ama bu tip insani şartlarda belki Bakanlığımız daha çok devreye girip bu problemleri çözebilir diye düşünüyorum. Bugün Türk pasaportu 75 ülkeye vizesiz, 75 ülkeye vizeli ve 48 ülkede de kapıda vize alabilecek şekilde pasaportumuz uygulamaya tabi tutuluyor. Tabii, bunun sayısının daha artması bizim için çok önemli olur, somut adımlar atılacağına eminim ben.

Bir konu da Birleşik Krallık 11 Mart 2025 yılında bizim tüm diplomatik pasaportlarımıza vize uygulaması yaptı. Dünyada bu uygulamaya tabii tutulan 5 ülkeden bir tanesiyiz biz. Bu da tabii bizi yaralıyor, pasaportumuzun değerini düşürdüğünü gösteriyor. Ben bunu devletimizin itibarına ilişkin en güçlü uyarılardan birisi olarak görüyorum. İnşallah bu da düzeltilir diye düşünüyoruz.

Tabii, Türkçe'nin uluslararası alandaki değeri bizim için çok kıymetli. Ben geçen bir yurt dışı seyahatimde aynı ülke içerisinde farklı destinasyona uçtum United Airlines'la. Oradaki uçak içi eğlence paketlerine baktığımda 16 tane dil vardı içinde; Lehçe, Urduca, birçok dil var, Türkçe yok. Ben de bunun üzerine kendi milletvekili pozisyonumu ilgilendirerek antetli kağıtla United Airlines'a, Scott Kirby'e başvuruda bulundum. Dedim ki: "Türkçe sadece Türk vatandaşlarının kullandığı bir dil değil, altı yüz sene dünyaya hükmetmiş bir Osmanlı İmparatorluğu'nun bakiyesiyiz. Dolayısıyla, bugün Balkanlar başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde onların vatandaşları Türkçe konuşur, Türkçeyi biliyorlar." Dolayısıyla, Türkçenin daha itibarlı hâle gelmesi gerektiğini düşünüyoruz. Mesela, yurt dışına, Paris'e, Roma'ya, dünyanın birçok yerine vatandaşlarımız gidiyor, burada "city bus"lar var biliyorsunuz, giriyorlar orada Türkçe yok ama onların vatandaşları burada faaliyet gösterip bizim ülkemizde bu dilleri görebiliyor. Dolayısıyla, bence buradaki diplomatik koşullarda Türkçenin kıymetinin artması için baskı yapabiliriz diye düşünüyorum. Özellikle bu United Airlines konusunda sizin Bakanlığınızdan destek istiyoruz Sayın Bakanım. Baskı yaparsak belki bunu aşarız hep birlikte diye düşünüyorum.

Tabii, yine, bu bir zenginlik ama özellikle Türkiye aynı anda NATO, Şanghay İşbirliği Örgütü, BRICS ve Türk Devletleri Teşkilatı gibi birbirinden farklı eksenlerde aktif olmaya çalışıyor. Bu çok yönlülük, evet, tabii, bir zenginlik ancak dış politikanın bu zenginlik içinde net ve stratejik bir çizgide sürdürülmesinin girişimci diplomasinin savrulmaya dönüşmemesi açısından önemli olduğunu ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakanım, dış politikalar tabii ki bir ülkenin aynasıdır ancak bu aynaya baktığımızda randevu bulamayan öğrenciyi görüyoruz, toplantısına gidemeyen iş insanını görüyoruz, ailesine kavuşamayan vatandaşı görüyoruz, tedaviye gidemeyen hastayı görüyoruz. Tüm bu sorunların bir an önce çözülmesini bekleyen de milyonlarca vatandaşımız var. Türk diplomasisinin dünyanın saygın, güven veren ve itibarlı aktörlerinden biri olduğunu biliyoruz, bunun da artırılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu nedenle, vatandaş odaklı, tutarlı, kurumsal ve itibar üreten bir dış politika için daha somut, daha güçlü adımlar atılması gerektiğine inanıyoruz. İnaniyorum ki bu irade gösterildiğinde Türkiye'nin pasaportu da itibarı da diplomasisi de çok daha güçlü olacaktır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erbaş...

AHMET ERBAŞ (Kütahya) - Sağ olun Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Bakanlığımızın değerli bürokratları; şimdiden Bakanlığımızın bütçesi hayırlı uğurlu olsun.

Ben Kıbrıs'la ilgili konuşmak istiyorum. Aynı zamanda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de bir vatandaşım. Kıbrıs meselesi bizim için en önemli dış politika başlığımızdır. Bizim Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle olan bağımız sadece diplomatik değil tarihsel ve toplumsal bir derinliğe sahiptir. Kıbrıs bizim kırmızı çizgimizdir, Kıbrıs bizim millî davamızdır, Kıbrıs Türk'tür ve Türk öz vatanıdır. Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Bey'in de ifade ettiği gibi Kıbrıs bizim için bir toprak parçası değil Türk devlet geleneğimizin Akdeniz'deki varlık mührüdür. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin egemenliği, adadaki Türk varlığı, özgürlüğü ve güvenliği olmazsa olmazımızdır. Kıbrıs, Türkiye Cumhuriyeti'nin güvenlik doktrininin, Doğu Akdeniz dengelerinin ve uluslararası hukukun geleceğinin merkezinde yer almaktadır.

Kıbrıs Türk halkı 1963 yılında başlayan şiddet dalgalarıyla birlikte hem var olma hem de kimliğini koruma mücadelesine girmek zorunda bırakılmıştır. Adanın güneyinde yönetimi elinde bulunduran Rum tarafının saldırıları o dönem uluslararası raporlara dahi etnik temizlik girişimi olarak yansımıştır. 1974 yılında Türkiye'nin gerçekleştirdiği Barış Harekâtı yalnızca garantörlük yükümlülüğünün sonucunda yapılmış askerî bir operasyon değil aynı zamanda adada yaşanmakta olan insanlık dışı uygulamaları da durduran, uluslararası hukukun öngördüğü meşru bir müdahaleydi.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Kıbrıs bugün her zamankinden daha fazla stratejik bir kavşaktır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti üzerine son dönemde yaşanan gelişmeler adanın jeopolitik önemini de göstermektedir. Kıbrıs meselesi yalnızca iki toplum arasında bir ihtilaf değil bölgesel güç dengelerini, enerji hatlarını, güvenlik mimarisini ve uluslararası siyasetin temel parametrelerini doğrudan etkilemektedir.

Enerjiyle ilgili kısa bir bilgi vermek istiyorum. Amerika Birleşik Devletleri Jeoloji Araştırmaları Kurumunun yayınladığı rapora göre Akdeniz havzasında teknik olarak çıkarılabilir doğal gaz miktarı 8 trilyon metreküp olarak hesaplanmıştır. Rum'un tek başına sahip olmak istediği rezerv işte budur ama unutulmamalıdır ki Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin dışlandığı hiçbir enerji projesi bu bölgeden geçmez. Türkiye 1960 antlaşmalarından bu yana adadaki Türk halkının güvenliğinin en önemli teminatıdır. Son yıllarda Rum yönetimi İsrail'le kurduğu iş birlikleriyle hem askeri caydırıcılığını artırmayı hem de Doğu Akdeniz'de gaz ve enerji koridoru üzerinde daha fazla söz almayı hedeflemektedir. Özellikle İsrail'e üs kurması için izin verdiği yönündeki gelişmeler adadaki güç dengelerini de yakından ilgilendirmektedir. Bu adım, Rum tarafının bölgede yeni bir güvenlik şemsiyesi yaratma isteğini de göstermektedir. Aynı zamanda Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti üzerinde stratejik bir baskı kurma amacı da taşımaktadır.

Kıbrıs meselesi yalnızca bir toprak, enerji ya da müzakere başlığı değildir, bu mesele Türk milletinin onurunun, uluslararası hukukta eşitliğinin ve Doğu Akdeniz'deki jeopolitik vizyonumuzun bir parçasıdır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin siyasi eşitliğinin tanınması, izolasyonların kaldırılması ve uluslararası sistemde hak ettiği statünün verilmesi artık ertelenemez bir zorunluluktur. Kıbrıs meselesinde adil, kalıcı, sürdürülebilir barış ve huzurunun sağlanması adada iki eşit, iki ayrı devletin varlığıyla bir arada olmasından geçmektedir çünkü Rum yönetimi siyasi eşitlik temelinde hiçbir çözüm modelini kabul etmemiştir. En son Crans-Montana dâhil olmak üzere tüm müzakere süreçleri Rum yönetiminin maksimalist ve tek taraflı yaklaşımı nedeniyle çözümsüz kalmıştır. Ana vatan, 3 garantör devletten biri olan Türkiye, tarihî ve vicdani sorumluluğuyla her daim Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ve Kıbrıs Türk halkının yanındadır.

Sonuç olarak, Kıbrıs meselesi yalnızca bir toprak, enerji ya da müzakere başlığı değildir, bu mesele Türk milletinin onurunun, uluslararası hukukta eşitliğinin ve Doğu Akdeniz'deki jeopolitik vizyonumuzun bir parçasıdır. Elli yıldır sonuçsuz süren müzakerelerden artık ada bıkmıştır. Bundan sonra bütün dünyaya sesleniyoruz: Bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanımalıyız ve tanıtmalıyız.

Sayın Bakanım, üç gün önce -15 Kasımdaki tören- çok güzel bir tören oldu, 1983'te kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 42'nci kuruluş yıl dönümüydü. Bir parça, sayıları çok sınırlı kalan Rum sınırimıza gelerek çeşitli nümayişler yaptı. Hâlâ bu kafadalar, hâlâ "Ada bizim." diyorlar, hâlâ "Adanın tek sahibiyiz." diyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Görüşmelere beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.47

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.09

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 16'ncı Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Talih Özcan, buyurun.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, dünyada küresel bir kargaşa yaşanıyor. Bu kargaşada Türkiye ağırlığı olan, söz sahibi olan, yön veren bir ülke olmak zorundadır. Dış politikada itibarı olmayan bir ülkenin masada etkisi olmaz. Hukuku askıya alınan ülkeyi kimse ciddiye almaz. Ekonomisi kırılan olanın sözü geçmez.

Değerli arkadaşlar, Filistin meselesinde Türkiye tarih boyunca adaletin ve vicdanın sesi oldu ama bugün geldiğimiz noktada sahada etkinliğimiz zayıfladı, masada ağırlığımız azaldı, ateşkes imzalandı ancak Filistin'in geleceğinde var mıyız bilmiyoruz. İsrail Başbakanı Netanyahu'nun "Gazze'ye Türk askeri sokmam." yönündeki açıklamalarını hepimiz gördük. Buna rağmen Hükümetin "Gazze'ye barış gücü göndermeye hazırız." söylemi devam ediyor.

Değerli arkadaşlar, Kıbrıs ve Doğu Akdeniz'de tablo düşündürücü. Türkiye, bu bölgede çok önemli bir güç. Sayın Bakan, Avrupa Birliği'nin 150 milyar euroluk SAFE savunma programına, Güney Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan vetosu yüzünden Türkiye dâhil edilmiyor ama Türk devletleri Güney Kıbrıs'a büyükelçi atıyor, Türkiye ise bu duruma tepkisiz kalıyor.

Değerli milletvekilleri, askerî savunmamız için yürütülen diplomasi ne yazık ki beklenen seviyeye ulaşmamıştır. 2,5 milyar dolar verip S-400 aldık, kullanamıyoruz. 1,7 milyar dolara F-35 aldık, projeden çıkarıldık. Biz NATO üyesiyiz. S-400 sisteminin NATO altyapısına entegre olmayacağı en başta belliydi. Hava savunmamız yıllardır eksik kaldı. Acele bir kararla İngiltere'den Eurofighter aldık. CHP olarak biz bu adımı destekledik. Hava Kuvvetlerimizin güçlü ve caydırıcı olmasını çok önemsiyoruz ancak süreçler eksik ve yanlış yürütüldü. Diğer ülkeler ucuza alırken biz bu uçakları çok daha pahalıya almak zorunda kaldık. İngiltere Başbakanı "20 uçak için 8 milyar sterlinlik anlaşma yaptık." dedi. Eleştiriler gelince Millî Savunma Bakanlığı 5,4 milyar sterlin olarak açıkladı. Bu uçakların gerçek finansal yükünü bilmiyoruz.

Sayın Bakan, Türk pasaportu son bir yılda en güçlü ülkeler sıralamasında sekiz basamak düştü, 102'nci sıraya geriledi. Vatandaşlarımızın pasaportları neredeyse dünyadaki en değersiz pasaportlar arasına girdi. Turistik, eğitim veya iş amaçlı seyahatlerde dahi vize randevusu bulmak imkânsız hâle geldi. Dış politikadaki hataların ve itibar kaybetmemizin bedelini vatandaşlarımız ödüyor. Dış politikada güçlü olmanın ilk şartı içeride demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, güçlü devlet yapısı ve güçlü ekonomidir. Bunlar olmazsa dünya sahnesinde etkisiz bir ülke hâline geliriz.

Sayın Bakan, size sormak istiyorum: Filistin'de "iki devletli çözüm" vizyonumuzdan vaz mı geçtik? İsrail açıkça karşıyken Gazze'ye barış gücünü nasıl göndereceksiniz? Vize sorunu ne zaman çözülecek? S-400'leri ne şekilde değerlendirmeyi düşünüyorsunuz? Eurofighter anlaşmasının toplam mali yükü nedir? Yeni uçak filosu ne zaman tam kapasiteyle göreve başlayacaktır? Kamuoyu bu soruların cevabını bekliyor.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Mehmet Güzelmansur...

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Sayın Bakan Yardımcıları, kıymetli bürokratlar, sayın basın mensupları; ben Hatay Milletvekiliyim. Hatay, iktidarın dış politika yanlışlarından en çok ve en önce etkilenen illerin başında geliyor. Çok şükür Hatay, Suriye savaşının gölgesinde yaşamaktan on üç yıl sonra kurtuldu ancak geçiş döneminin olumsuz etkilerini yaşamaya devam ediyor.

Sayın Bakanım, Hatay'da yaşayan Aleviler ile Suriye'deki Aleviler arasında yüzyıllardır süregelen akrabalık bağları var. Bugün Suriye'de yaşanan her mezhepsel saldırı, her cinayet, her kaçırılma olayı Hatay'da bir haneye acı, bir aileye kaygı, bir kente derin bir endişe olarak yansımaktadır. Bu yüzden, anlattıklarım sadece dış politika meselesi değil, Hatay için doğrudan bir toplumsal huzur meselesidir aynı zamanda. Suriye'nin özellikle Humus bölgesinde rejim değişikliğinden sonra Alevilere yönelik sistematik hedef almalar yaşandı. Bunların dozu azalsa da tam anlamıyla bitmedi Sayın Bakanım. Suriye'de insanlar "Alevi olduğumuz için öldürülüyor." diyorlar. Bugün Suriye'de "Zorunlu göçün tohumları atılıyor." diyen aileler var. Bu tohumu söküp atmaliyiz.

Sayın Bakanım, Suriye'de öldürülen her Alevi, Hatay'da yaşayan bir akrabanın kalbine saplanan bir acıdır. Biz Hatay'da farklı inançların bir arada huzurla yaşadığı bir kültürü temsil ediyoruz. Aynı mozağin Suriye'de parçalanmasını sadece izleyemeyiz. Türkiye, bu coğrafyanın barışını kurabilecek güçlerden biridir. Bu güç yalnızca masa başında değil, vicdanda, adalette ve komşu halklarla kurulacak güven köprüsünde anlam kazanır. Dış politikamızın merkezine komşu ülkelerdeki her bir sivilin güvenliğini, her bir toplumun huzurunu ve mezhepsel çatışmaların engellenmesini koymayı öneriyorum çünkü bunu yapmazsak o yangının dumanı önce Hatay'a, sonra Türkiye'ye ulaşır.

Sayın Bakanım, Türkiye'nin Suriye'ye, Orta Doğu'ya ve Körfez'e açılan en kritik geçiş noktası olan Cilvegözü Sınır Kapısı uzun bir aradan sonra yeniden transit ticarete açıldı. Ancak nasıl açıldı? Yolların, sınır geçişlerinin ve hedef bölgenin güvenliği garanti altına alınmadan. Bu koşullarda şoförlerimizi Suriye'ye göndermek onların can güvenliğini riske atmak demektir. Bugün bölgede on yıldır tampon bölge üzerinden geçen Suriyeli tır şoförleri, hamallar, satıcılar ve diğerleri, Türk şoförlerin geçişine izin vermiyor. Sayın Bakanım, bu yalnızca bir ekonomik sorun değil, diplomatik bir sorun. Bu nedenle, Dışişleri Bakanlığımızın, hem güvenlik garantilerini sağlayacak hem de geçişlerde adil uygulamalar oluşturacak kararlı diplomatik girişimler başlatması şarttır.

Bir diğer önemli mesele ise nakliyecilerimizin Irak üzerinden diğer Arap ülkelerine transit taşıma girişimlerinin vize engeline takılmasıdır. Bu sorunun çözümünde ilgili ülkelerle görüşüp ortak bir mutabakat sağlanmalıdır.

Sayın Bakanım, bazıları "Dışişleri Bakanlığı bütçesinde neden sınır kapısı, neden ticaret konuşulabilir?" diye soruyor veya sorulabilir ancak ticaret de ihracat da doğrudan doğruya iyi dış ilişkilerin ürünüdür. Arap ülkeleriyle istişare edilip ihracatımızı artıracak girişimler yapılmalıdır. Bakın, rakam vereyim: 2011 yılı Ocak-Ekim döneminde Arap ülkelerine ihracatımız 22,1 milyar dolardı; 2025'in aynı döneminde ihracatı sadece 33,7 milyar dolara çıkarttık yani diğer bir deyişle yüzde 50 artırmışız. Arap ülkeleriyle hem kardeşlik hem kültürel bağımız mevcuttur. Aradan geçen on dört yılın sonunda artış yüzde 50'de kalmış. Bu on dört yılda Arap ülkelerinin ticareti katbekat artmış, Türkiye'nin potansiyeli artmış ama Arap ülkelerine ihracatımız ne yazık ki yüzde 50'de kalmış çünkü dış

politika her gerildiğinde ticaret de daralıyor. O yüzden, Türkiye'nin ihtiyacı gününbirlik çıkışlarla savrulan değil, maceraperest bir dış politika anlayışı değil, dengeli, tutarlı ve realist bir dış politika anlayışıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Son bir dakika...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Hemen bitirin, ek süre vermiyoruz.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Hem depremde yıkılan Hatay'ın hem de Türkiye'nin nefes alabilmesi için Arap ülkeleriyle ticaretin artması hayati önemdedir, çözüm temelidir.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Sayın Bakan, size burada çözümü söylüyorum: Güvenliği garanti eden diplomasi, şoförlerimizin haklarını koruyan müzakereler ve Körfez ülkeleriyle sürdürülebilir ilişkiler. Dış politikamızı istikrar, barış ve ekonomik iş birliğimiz üzerine yeniden inşa edelim, Hatay kazansın, Türkiye kazansın.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Güzelmansur, teşekkür ediyorum.

Süreyya Öneş Derici, buyurun.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Türkiye'nin dış politikasını sloganlar ve afişlerdeki güçlü Türkiye imajından değil, sahadaki somut verilerden hareketle konuşmak zorundayız. Devletin dış politikasının maalesef bağlantılı olduğu iç politikadaki olumsuz gelişmeler sebebiyle büyük kırılma noktaları barındırdığı gerçeğiyle yüzleşmek zorundayız.

Türkiye, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre üst üste on bir yıldır dünyanın en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülkesi. Bununla birlikte Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin 2024-2025 planlamasında Türkiye'ye ayrılan bütçe yüzde 38 azaltıldı yani AB ve BM fonları kademeli olarak daralırken Türkiye fiilen tek başına bırakıldı, neredeyse sadece göçü tutan ülke olarak tanımlanır hâle geldi. Sonuç, başarısız bir göç yönetimi ve uluslararası alanda bu konuda Türkiye'nin neredeyse yalnız bırakıldığı gerçeği.

Bölgesel politikalarda ise birçok ülkeyle ilişkiler birkaç yıl içinde düşman-dost ekseninde defalarca yer değiştirdi. Dün sert söylemlerle dışlanan ülkelerle bugün milyonlarca dolarlık anlaşmalar imzalanıyor. Elbette, diplomasi, kapıları sonsuza kadar kapatma sanatı değildir ancak sorun, bu politika değişikliklerinin gerekçelerinin millete izah edilmemesidir. Hükümet içeride hâlâ "Her masada kuralları biz belirliyoruz." söylemiyle yola devam ediyor, oysa bir yandan insan hakları alanındaki gerileme nedeniyle Avrupa Konseyi mekanizmaları devreye alınmış durumda. Bir diğer deyişle, Türkiye-AB diyalogu stratejik ortaklıktan ziyade kriz yönetimi düzeyine inmiş durumda.

Değerli milletvekilleri, saygıdeğer bürokratlar; bizlerin muhalefet vekilleri olarak aydınlatılmasını istediğimiz çok husus var. Örneğin, yoğun gündem sebebiyle geride kalmış çok önemli bir sorun var. AB üyesi olmadığı için İngiltere'yle yapılan Geri Kabul Anlaşması'nın akıbeti nedir? Anlaşma uyarınca İngiliz sınır birlikleri ve güvenlik uzmanları Türkiye'de ilgili birimlerde göreve başlamış mıdır? Bu arada, İngiltere'nin mülteci deposu olarak gördüğü Ruanda'yla yapılan turizm anlaşması ve uçak seferlerine ilişkin iddiaların hâlen izaha muhtaç olduğunu hatırlatmak isterim. İngiltere'yle ilişkilerden söz etmişken bir vekilimiz daha bahsetti, İngiliz Dış İstihbaratı MI6 Başkanı Richard Moore görevi bırakırken İstanbul'da yaptığı konuşmasında kimlikleri gizli tutulacağı garantisıyla İngiliz istihbaratına bilgi iletilmesini istedi. Konuya ilişkin sizden hiçbir tepki göremedik, bu konudaki değerlendirmeniz nedir? Rusya için söylüyormuş gibi kılıflanmış bu sözlerle ülkemiz Rusya'ya karşı ajan cennetine mi çevrilecektir? Çok yönlü ilişkilerimizin olduğu Rusya'yla ilişkilerimiz hassas bir zeminde devam ederken Rusya düşmanlığı konumuna mı geçiyoruz? Hedef kim ve hangi ülke olursa olsun bu çağırının İstanbul'dan yapılmasını nasıl kabul edebiliyorsunuz? Bir yandan İngiliz ajanı olduğu iddiasıyla Hüseyin Gün adlı kişi üzerinden Sayın İmamoğlu ve Tele1'e kadar uzanan akıl almaz bir casusluk senaryosu bugün başlıca gündem maddesi ama akla gelen soru şu: İngilizlerin bizim ülkemizde bu tür bir konuşma yapmalarını Türk Dışişleri olarak normal mi karşılıyoruz?

Türkiye'nin uluslararası alandaki ilişkilerine yönelik Filistin, Katar, İran, Suriye ama en çok da ABD'yle ilgili birçok sorumuz var. Zamanı verimli kullanmak adına en temel soruyu sorarak konuşmamı sonlandırmak istiyorum. Türkiye Cumhuriyeti devleti ne zamandır meşruiyetini dışarıdan talep ediyor ve yetkililerin diğer devlet liderleriyle olan yakın dostluğuna güvenerek sürdürüyor? Amerika tarafından verildiği ifade edilen bu meşruiyete neden ihtiyacımız var? Yoksa iktidarınızın devamı için mi böyle bir desteğe ihtiyaç duyuyorsunuz?

Değerli Bakanın ve bürokratların elbette çok iyi bildiği bir hususu buradan vurgulamak istiyorum: Bir ülkenin gücü ve dış politikadaki itibarı kurumlarının hukuka uygunluğuna ve demokratik işleyişine bağlıdır. Gerçek meşruiyeti Türk halkı vermediği sürece iktidarın başarılı ve istikrarlı olarak addedilmesi mümkün değildir. İçerideki bütün otokratik hamleler dış politikada manevra alanını daraltır ve istikrarsızlığa sebep olur. Dolayısıyla Dışişleri Bakanlığı bütçesinin toplumun gerçek menfaatleri için kullanılıp kullanılmayacağı konusunda öncelikle muhalefet ve toplum ikna edilmelidir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Özgür Erdem İncesu, buyurun.

ÖZGÜR ERDEM İNCESU (Ardahan) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'nin Azerbaycan, Ermenistan ve Kafkasya politikalarını tüm boyutlarıyla değerlendirmek, kamuoyunun merak ettiği soruları dile getirmek ve Hükümetten şeffaf, somut, tutarlı yanıtlar almak için söz almış bulunuyorum. Çünkü dış politika, bir ülkenin saygınlığını ve güvenilirliğini belirleyen en temel alanlardan biridir. Dış politika, günlük hamlelerle, iç siyasete mesaj verme arzusuyla veya anlık yön değişiklikleriyle yürütülemez. Bölgesel dengelerin titizlikle gözetilmesi, ulusal çıkarların akılla korunması ve komşu halklarla barış içinde bir gelecek inşa edilmesi gerekir.

Sayın Bakan, Türkiye-Azerbaycan ilişkileri tarihsel, kültürel ve stratejik temellere dayanıyor. "İki devlet, bir millet." sözü bizim için bir slogan değil, ortak kaderin tanımıdır. Ancak kamuoyunda uzun süredir dikkat çeken bir husus var: Türkiye-Azerbaycan ilişkileri 2020'deki İkinci Karabağ Savaşı sonrasında olduğu kadar sıcak ve yakın görünmüyor; bu soğukluğun nedeni nedir? Hangi diplomatik adımlar atılmamış, hangi ortak projeler süruncemede bırakılmıştır? Türkiye'de bazı çevreler Azerbaycan'ın İsrail'le yaptığı askerî ve enerji iş birliğini gerekçe göstererek Bakü'ye karşı mesafeli bir tutum benimsemesini savunuyor, bu iddialar kamuoyunda tartışılıyor. Ancak Türkiye gibi büyük bir devletin dış politikasının kişisel tepkilerle, duygusal reflekslerle şekillenmesi kabul edilemez. İsrail-Azerbaycan arasındaki ilişki yeni değil, yıllardır devam ediyor. Mesele şudur: Hükümet Türkiye-Azerbaycan ilişkilerini neden şeffaf ve tutarlı bir biçimde yönetemiyor? Neden çıkarlarımızı korurken aynı zamanda stratejik ortaklığımızı güçlü tutacak bir diplomatik denge kuramıyoruz? Karabağ'daki çatışmaların ardından bölge jeopolitiği tamamen değişti. 2020 Kasımında imzalanan ateşkes anlaşmasında Zengezur Koridoru'nun açılacağı açıkça belirtilmişti. Bu koridorun Nahçıvan'ı Azerbaycan'a bağlayan stratejik bir hat olacağı, Türkiye için büyük bir ekonomik ve lojistik fırsat yaratacağı kamuoyuna anlatıldı fakat aradan geçen yıllara rağmen koridor hâlâ açılmadı; sürekli "Yakında, çalışıyoruz, görüşmeler sürüyor." açıklamaları yapılıyor ama ortada somut bir takvim yok. Sorum şu: Zengezur Koridoru'nun akıbeti nedir? Ne zaman açılacaktır? Açılacaksa hangi aşamadayız? Açılmayacaksa Türkiye'ye doğruyu ne zaman söyleyeceksiniz?

Dahası, son dönemde kamuoyunda dikkat çeken başka bir gelişme var: ABD'nin koridorun inşası ve işletilmesi konusunda devreye girmesi, hatta bu projeye kendi adını verme niyetinde olduğu iddiaları gündemde. Bazı çevrelerin koridora "Trump Koridoru" ya da "Trump Route" adını vermek istediği çeşitli diplomatik kaynaklarda dile getiriliyor. Şimdi soruyorum: Türkiye'nin Kafkasya politikası ABD'nin isimlendirme yarışının bir parçasına mı dönüştü? Hükümet bu projede kendi egemen çıkarlarını mı, yoksa Washington'ın beklentilerini mi önceleyecektir? Bu sorulara net cevap vermek durumundasınız çünkü bir koridorun adını kimin verdiği değil o koridorun Türkiye'ye hangi avantajları sağladığı önemlidir. Bu ülkenin dış politikası Washington'da, Moskova'da ya da başka bir başkentte değil, Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisinde belirlenmelidir.

Zengezur Koridoru'nun açılması durumunda bir diğer kritik başlık da Gürcistan'dır. Bugün Türkiye-Gürcistan ticareti büyük ölçüde kara yolu üzerinden gerçekleşmekte, Kafkasya'ya açılan ana hat da Tiflis güzergâhıdır. Eğer Zengezur açılır ve ticaret hacmi bu yeni hatta kayarsa Gürcistan'ın ekonomik olarak bundan etkilenmesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla Hükümete şu soruyu yöneltiyorum: Bu durum Gürcistan'la ilişkilerimizi nasıl etkileyecektir? Ekonomik ve diplomatik alanda doğabilecek kayıpları önlemek için ne tür planlarınız bulunmaktadır? Gürcistan'ın dışlanması bölgesel dengeleri bozabilecek bir risk değil midir? Bu konuda bugüne kadar somut bir strateji açıklamadınız.

Bugünün bir diğer önemli gündemi ise Ermenistan'la yürütülen normalleşme sürecidir. Hükümetin yıllardır "Başlatacağız, ilerliyor, olumlu gidiyor." şeklinde soyut açıklamalar yaptığı bu süreç hangi aşamadır? Ermenistan'la normalleşme Türkiye'nin çıkarları doğrultusunda ilerliyor mu? Yoksa Azerbaycan'ın hassasiyetleri nedeniyle süreç tamamen kilitlenmiş durumda mıdır? Bu sorunun doğal devamı ise şudur: Kapalı olan sınır kapılarımızın açılması konusunda herhangi bir çalışma var mıdır? Teknik hazırlıklar yapılıyor mu, altyapı durumumuz nedir? Güvenlik, gümrük ve geçiş prosedürleri konusunda somut bir ilerleme kaydedildi mi? Sınır kapılarının açılması özellikle Iğdır, Kars ve Ardahan için ekonomik bir can suyu olacaktır. Bu illerimiz yıllardır süren işsizlik, yoksulluk ve durgunluk kışkıracından ancak sınırlarda hareketlilik yaratılarak kurtulabilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Bankoğlu...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Teşekkürler.

Sayın Bakan, bugün ben de isterdim dış politikayı konuşalım, diplomasiyi konuşalım ama Avrupa Birliği kaynaklı hibe programlarının yani Ulusal Ajansın eliyle iktidara yakın vakıf ve derneklere âdeta bir arkabahçe fonu gibi bazı kaynaklar nasıl dağıtılıyor, biraz bundan bahsedeceğim beş dakika. Siz de yazmışsınız bütçede, 9 milyar 278 milyon bütçesi var.

Şimdi, Ulusal Ajansın kendi açıkladığı kabul listelerine bakıyoruz. Burada bazı listelerin özetini yaptım. Her yıl, her dönemde, her programda aynı tablo var; tesadüf mü? Tabii ki değil; bu sistematik bir tercih, bu siyasi bir yönlendirme, bu aslında kamu kaynaklarının adrese teslim olarak dağıtılması. Sayın Bakan, ben geçen sene de bu Komisyona rakamlarla gelmiştim, siz de "Hibelerin belli kesimlere verildiği iddiası tamamen gerçek dışıdır." diyerek geçiştirmiştiniz. Gerçekleri verilerle, bazı örneklerle birkaç dakikamız olduğu için açıklayacağım. Sadece 2 vakıf üzerinden başlayalım: Birincisi, hepimizin çok iyi bildiği bir vakıf, Türkiye Gençlik ve Eğitime Hizmet Vakfı (TÜRGEV); evet, bu ülkenin, hepimizin, yurttaşların çok iyi bildiği o vakfa son dört yılda toplam 612.261 euro hibe verilmiş. Yine, Türkiye Gençlik Vakfı (TÜGVA)'ya 463.686 euro para aktarılmış. Hatırlayalım, Yüksek İstişare Kurulu Üyesi kim TÜGVA'nın? Sayın Bilal Erdoğan. TÜRGEV'in Yönetim Kurulu Üyesi kim? Esra Albayrak. Bu ikisine, bahsettiğim bu paralar sadece koordinatör olarak yaptıkları bütçeler için; paydaş olarak verildiği bütçeler de söylendiğinde binlerce projeden ve milyonlarca avrodan bahsediyorum. Sadece bu ikisini bugünkü kurla hesapladığımızda bu 2 vakfa aktarılan para 53 milyon lira ediyor. Ha, siz diyebilirsiniz ki "Sarayın zaten günlük masrafı 58 milyon; bu bir şey değil." Ama bunu buraya bir kere not edelim. Listede dolu şey var, İlim Yayma Cemiyeti var. Mütevelli Başkanı kim? Yine Bilal Erdoğan. Kadın ve Demokrasi Vakfı (KADEM) var. Önceki dönem Mütevelli Heyeti Başkanı kim? Sümeyye Hanım. SETA var; adı sanı belli olmayan AKP'ye yakın birçok derneğe, vakfa 100 binlerce avro kaynak aktarılıyor. Mesela, TARPOL var, neymiş? Tarımsal Strateji ve Politika Geliştirme Merkezi. Şimdi bu arkadaşlar nehirlerin kirlenmesine üzülüyorlar değerli arkadaşlar, "Nehirleri temizlemek için çeşitli egzersiz aktiviteleri yapalım." gibi dâhiyane bir fikirle fona baş vurmuşlar, hemen de hibe çıkmış. Başkanı kim? Mehdi Eker, eski AKP'li Bakan. Bir başkası, Yeni Dünya Vakfı; bunlar da küresel ısınmaya üzülüyorlar Sayın Bakan, dijital dönüşüm çalışmak istemişler, 1,5 milyonluk hibe anında bunlara da çıkmış. Başkanı kim? Mahmut Göksu, eski AKP milletvekili, İlim Yayma Cemiyetinin de Yüksek Kurul Üyesi, benzer başka vakıflara da üye. Tüm bu vakıfların hepsi bir de vergiden muaf. Başka ne var? Bir sürü, Vizyoner Kadınlar Derneği hibe almış bu da, Başkanı eski İstanbul il yöneticisi. Başka cemaatler var, tarikatlara yakın vakıflar var, Aziz Mahmud Hüdayi'ye yakın bir vakıf var, dernek var mesela Hüdayi Mezunlar Derneği var. Enteresan, başka bir şey var, neymiş bu? Okuması biraz zor, Takiyyüddin Derneği, Takiyyüddin Uygulamalı ve

Deneyisel Bilim Tarih Derneği; şimdi bunlar mürekkep yapımı, parfüm üretimi, kâğıt doğrulama ve biyometrik analiz gibi atölyeleri keşfetmek istemişler, 50 bin euro da hibe almışlar. Başkanı eski AKP İstanbul yönetimi Sivil Toplum Kurulu Başkanı. Daha birçok var böyle yani yüzlerce, bunların hepsi sizin sitelerinizde var Sayın Bakan. Bu hibe programları normalde demokratik ülkelerde gençlerin daha özgür, daha donanımlı, daha dünyayla entegre olması için yürütülür ama bizde ise gençlerin sesi bastırılıyor, belli vakıflar siyasi olarak güçlendiriliyor.

Şimdi, Ulusal Ajans, Sayın Bakan sizin Bakanlığınıza bağlı bir kurum, sorumluluk da sizin, o yüzden soruyorum: Bu fonlar kimlerin talimatıyla, hangi kriterlerle dağıtıldı? Değerlendirme komisyonlarını kim belirliyor? Proje puanlamaları nasıl yapılıyor? Neden yıllardır hep aynı kurumlar kazanıyor ya? Neden bağımsız gençlik örgütleri kapıdan içeri giremiyor? Neden şeffaflık yok? Neden kamuya açıklanan raporlar yetersiz ve denetime kapalı? Bağımsız denetçileri örnek vermeyin birazdan, bağımsız denetçiler muhasebe kayıtları dışında denetim yapmıyor. Sorun sadece liyakat değil, sorun siyasi bir tercihtir; bu kaynakları şeffafla kullanın Sayın Bakan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

Semra Çağlar Hanım, buyurun.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Teşekkürler.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bugün Dışişleri Bakanlığı bütçesini tartışırken bu bütçenin Türkiye'nin demokratik geleceğine, yerel halkların iradesine ve kültürel çoğulculuğa nasıl yansıdığını da konuşmak zorundayız. Çünkü bir ülkenin dış politikası içerideki demokrasi düzeyinden bağımsız değildir. İçeride demokrasi baskılanırsa dış politika daralır, halkların söz hakkı kısıtlanırsa diplomasi tek sesli hâle gelir. Mevcut dış politika mekanizması yerelden kopuk, merkezîyetçi ve ideolojik olarak homojenleştirilmiş bir yapıya dönüşmüş durumda. Oysa, dünya artık dar bir diplomatik elitin yönettiği eski model diplomasi tarzıyla ilerlemiyor. Halkların, yerel yönetimlerin, kadınların, gençlerin ve kültürel toplulukların söz sahibi olduğu yeni bir dış ilişkiler dönemi zorunludur. Buna karşın, Türkiye'nin dış politika yönelimi son yıllarda giderek savunma sanayi ihracatı, güvenlik anlaşmaları ve askerî iş birlikleri etrafında şekillenmiştir. Bakın, bu anlaşmaların yapıldığı ülkelerden biri de Somali. Ne ilginçtir ki Somali Cumhurbaşkanı'nın oğlu bir motokuryenin ölümüne sebep olduktan sonra ülke dışına çıkıyor. Hemen akabinde de bu ülkeyle savunma ve ekonomik iş birliği çerçeve anlaşması imzalanıyor; üstelik iç savaş, deniz korsancılığı konularında çok çetrefilli bir bölge. Askerî üsler açıyorsunuz, askerî eğitimden tutun silah tedarikine kadar birçok sorunlu ilişki kuruyorsunuz. Sayın Bakan, silah ihracatı kısa vadede ekonomik rahatlatma sağlayabilir. Ancak unutmayalım ki Orta Doğu'dan, Afrika'dan veya Latin Amerika'dan ihraç edilen her silah çatışmaları büyütebilir ve bir gün dönüp bu ülkeye bedel ödeyebilir.

Ülkelerarası ara buluculuk ve barış diplomasisi yürüttüğünüzü ifade ediyorsunuz ancak bu misyon tarafsızlık ister. Oysaki iktidarınız Libya'dan Suriye ve Filistin'e, Kafkasya'dan Körfez rekabetine kadar birçok bölgede tarafsız bir barış aktörü olmak yerine, çoğu zaman açık bir tarafı seçen, güç dengelerine doğrudan müdahil olan askerî angajman ve savunma iş birlikleri üzerinden pozisyon alan bir çizgi izledi. Çoğu zaman hakem değil oyuncu ve taraf olarak pozisyon aldınız; böylesi bir pratik ara buluculuk kapasitesini zayıflatır, güven inşasını imkânsız kılar ve barış girişimlerinin sonuç almasını engeller. Sayın Bakan, dış politika askerî veya ekonomik güç üzerinden değil, kültürel ve toplumsal bağlar üzerinden şekillenir fakat kültürel diplomasi bütçesi ağırlıklı olarak Bakanlığınızın siyasi kontrolünden çok Yunus Emre Enstitüsü, TİKA ve Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı gibi yapılar üzerinden yürütülmektedir; bu da Bakanlığın kendi alanındaki inisiyatifini zayıflatmaktadır. Öte yandan, bu kurumlarda kültürel çeşitliliği yansıtan çoğulcu bir çizgiden ziyade tek kimlikli bir perspektifle faaliyet yürütülmektedir, bu pratiklerin bütçeye yansımaları da kendini göstermektedir. Sorarız Sayın Bakan: Türkiye'nin kültürel zenginliği neden uluslararası alanda çok dilli, çok kimlikli bir biçimde temsil edilmiyor? Neden kültür diplomasisi sadece Türklük vurgusu üzerinden yapılıyor?

Sayın Bakan, uluslararası anlaşmalarda son iki yılda imzalanan 70 anlaşmanın yarısından fazlası savunma, güvenlik ve askerî alanda yapıldı, askerî eğitim alanında yapıldı; arkadaşlarımız da buna çokça değindiler zaten. Bu anlaşmaların çoğunun iç savaşların devam ettiği Afrika ülkeleriyle yapılması barış diplomasisi iddianızla nasıl bağdaşmaktadır? Ortadoğu'dan Kuzey Afrika'ya, Sahel'den Kızıldeniz'e kadar geniş bir coğrafyada Türkiye siyasi aktörden ziyade askerî kapasite sağlayan bir aktör olarak görünüyor. Amnesty International'ın 2024 Sudan Raporu'nda çatışmalarda kullanılan silahların Türkiye dâhil çeşitli ülkelere geldiği iddia ediliyor. Yine, Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'nün verileri Türkiye'nin son beş yılda silah ihracatını 2 kat arttırdığını gösteriyor. Peki, bu artışın çatışma dinamiklerine ne ölçüde etki ettiğine dair Bakanlığın herhangi bir etki analizi var mıdır diye buradan da sizlere sormak istiyoruz.

Sayın Bakan, dış politika ancak halkla kurulan bağ güçlendikçe demokratikleşir. Kültürel diplomasi ancak farklı kimliklere alan açtığında itibarlı olur. Yerel yönetimler uluslararası iş birliklerine özgürce katılabildiğinde ülkenin küresel görünürlüğü artar. Bu nedenle, Dışişleri Bakanlığı bütçesinin merkezîyetçi, tekçi ve ideolojik bir çizgiye değil yerel yönetimlerin, kültürel toplulukların ve sivil toplumun özgürce katıldığı yeni bir diplomasi mimarisine yönelmesi gerekiyor. DEM PARTİ olarak bizler, dış politikanın profesyonel bir bürokrasi alanı olmaktan çıkıp demokratik siyasetin bir parçasına dönüşmesini ve halk temelli diplomasi anlayışını savunuyoruz. Diplomasi kısa vadeli iktidar hesaplarına, bölgesel barış ise sektör ideolojik tutumlara kurban edilemez çünkü söz konusu olan gençlerin, kadınların ve ezilen halkların geleceğidir, söz konusu olan yaşamın ta kendisidir diyoruz Sayın Bakan.

Sizleri ve heyetinizi selamlıyoruz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkürler.

Sayın Hakan Şeref Olgun, buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; bugün önümüzde duran 2026 Dışişleri Bakanlığı bütçesi gerçekten çok kritik çünkü artık dış politika öyle sadece diplomasi masalarında değil vatandaşın günlük hayatında hissediliyor, pasaportunda hissediliyor, vize kuyruğunda hissediliyor, yurt dışındaki Türk'ün onurunda hissediliyor. Az sonra anlatacağım olayda da göreceğiniz gibi, rehin durumda olan vatandaşlarımızın çaresizliğinde hissediliyor.

Şimdi, ben karşınızdaki bu bütçeye baktığımda şunu görüyorum: Kâğıt üzerinde büyük rakamlar var ama sahada karşılığı yok. Bakın, en basit yerden başlayalım. Bu dönem Bakanlığınızın verilmiş 472 adet yazılı soru önergesi var, bunun yalnızca yüzde

6,9'u zamanında cevaplanmış, yüzde 68'i hiç cevaplanmamış, yüzde 90'ı resmen yok sayılmış. Şimdi soruyorum Sayın Bakan: Meclisin yüzde 90'ını yok sayarsanız buna demokrasi mi diyeceğiz, denetim mi diyeceğiz? Bu cevaplanma oranı resmen "Ben Meclise hesap vermem." demektir.

Gelelim bütçeye, 2026 için 46,8 milyar TL istiyorsunuz; kocaman bir rakam, yüzde 19,9 artış ama bir bakıyoruz, bütçe büyüyor ama hizmet hedefleri küçülüyor. Mesela, gezici konsolosluk hizmetleri 43'ten 25'e düşürülmüş, diplomasi akademisi eğitimleri 4.800'den 3.500'e çekilmiş, e-vize hedefleri geriye gitmiş. Şimdi Sayın Bakan, gerçekten soruyorum: Hizmet hedefleri küçülürken bütçeyi büyütmenin izahı nedir? Vatandaşa dokunan her alanda gerileme varken bu bütçe neyi güçlendiriyor? Ciddi soruyorum: Bu para nereye gidiyor?

Gelelim insani diplomasi meselesine. Şimdi bakın, koskoca bütçeyi baştan sonra taradım, Doğu Türkistan tek bir satır bile yok, Uygur Türkleri bir yerde ve genelgeçer bir şekilde geçiyor; Çin'in Uygur Türklerine uyguladığı insanlık dışı baskılar, toplama kampları, zorla çalıştırma, kimlik ve inancı yok etme gibi politikaları tek bir satır bile geçmiyor. Biz zulmü kim yaparsa yapsın karşısında duran bir millet değil miydik? Mazlumun yanında olmayı şeref sayan bir devlet değil miydik? Hani bütün konuşmalarınızda "Türk dünyası" diyordunuz, hani "Kimsesizlerin kimsesi olacağız." diyordunuz, peki ne oldu da Çin söz konusu olunca sesiniz kesiliyor? Suriye'de, Filistin'de, Mısır'da yüksek sesle konuşan bu devlet Doğu Türkistan'da neden fısıldıyor? Bugün Çin'e karşı sessizlik sadece diplomatik bir tercih değildir, bu sessizlik tarih önünde ağır bir vebaldir çünkü orada insanlar kimliksizleştiriliyor, "Türk'üm" dediği için cezalandırılıyor.

Şimdi, gelelim konuşmamın başında değindiğim rehin alınma meselesine. On altı aydır Irak'ta tutulan bir Türk vatandaşı var; Süleyman Sürmeli, kendisi 2020 yılından beri Irak'ta mühendis olarak çalışıyor ve taksirli bir suçtan dolayı çıkarılan -Hatay Ağır Ceza Mahkemesince kanuna aykırı bir şekilde çıkarılan- bir kırmızı bültene istinaden Irak'ta 26/7/2024 tarihinde tutuklanıyor, Irak mahkemesi 31 Aralık 2024'te iadesine hükmediyor ki adam "Ben ülkeme dönmek istiyorum." diye de rızasını açıklıyor ama dosya hâlâ Irak Dışişleri Bakanlığı'nda tutuluyor. Türkiye'ye iade edilse geldiği gün tahliye olacak çünkü yargılandığı suçtan ceza verilse bile infazı dolduğu gibi, yargılandığı dosyada aynı durumda tutuklu sanık da yoktur. Bir Türk vatandaşı başka bir ülkenin nezarethanesinde rehin gibi tutulurken Türkiye Cumhuriyeti ne yapıyor? Soru basit: Neden, kim tutuyor bu insanı? Türkiye kimden çekiniyor? Şimdi buradan açık soruyorum, Sayın Bakanım cevaplanmasını istiyorum: Bir, Irak, Türk vatandaşlarını IŞİD iddiaları üzerinden siyasi pazarlık aracı mı yapıyor? Dünya liderinin Orta Doğu'da oyun kurduğunu söylediğiniz Türkiye bu vatandaşını Irak'tan neden iade alamıyor? Yoksa şahsın yakınlarına söylenen "Türkiye IŞİD suçlularını iade etmediği için Irak da Süleyman'ı rehin durumunda bekletiyor, iade etmiyor." iddiası doğru mu? Lütfen ilgilenin Sayın Bakanım, yazıktır, günahıdır diyor, saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Olgun, teşekkür ederim.

Sayın Zuhul Karakoç, buyurun.

ZUHAL KARAKOÇ (Kahramanmaraş) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar; 2026 yılı Dışişleri Bakanlığı bütçesini konuşurken yalnızca diplomatik planlamayı değil, uluslararası düzenin sarsıldığı güç dağılımının yeniden yazıldığı bir dönemde Türkiye Cumhuriyeti'nin nerede durduğunu da konuşuyoruz. Küresel düzen çökerken ayakta kalan devletler başkalarının gölgesine sığınan değil, kendi jeopolitik reflekslerini inşa edebilen devletlerdir. Türkiye tam da burada yalnızca bölgesel değil, çok katmanlı küresel bir güç merkezi olarak yükselmektedir. Avrupa Komisyonunun 2025 Türkiye Raporu bu yeni gerçekliğin âdetâ diplomatik bir itirafıdır. Raporun dili uyum dili değildir, siyasi vesayet arayışının güncellenmiş hâlidir âdetâ. Türkiye ne zaman gür sesle konuşsa Avrupa'nın eleştirilerinin artması da tesadüf değil galiba çünkü Türkiye Avrupa'nın güvenliğini, enerji arzını, göç yönetimini ve sınır bütünlüğünü tutan bir düğümdür ve bu düğüm çözülmeden Avrupa ayakta kalamayacaktır. Raporda Türkiye "kilit ortak" tanımlanmakta, aynı cümlede yargı ve özgürlükler üzerinden klişeleşmiş eleştiriler tekrarlanmakta. Ekonomik açıdan Türkiye'ye bağımlılık artarken siyasi açıdan Türkiye karşısında öz güven azalmakta. Bu eleştiriler artık teknik bir değerlendirme değil, Batı'nın normatif üstünlük maskesi altında yürüttüğü jeopolitik bir denetim arzusudur. Avrupa bugün kendi içinde demokrasi krizini aşamazken aşırı sağdan koruyamadığı şehirlerini Türk demokrasisinin ölçüsü hâline getirmeye kalkmakta âdetâ. Bu nedenle soruyoruz: Kendi göçmenini entegre edemeyen, kendi gençliğini koruyamayan, Kur'an yakmayı, başörtüsüne katlanamamayı, camilerin kapısına kilit vurmayı ifade özgürlüğü sayan bir yapı Türkiye'ye nasıl demokrasi dersi verebilir? Cevabı basit; bu ders demokrasi değil, jeopolitik denetim arzusudur. Oysa aynı raporun en samimi cümlesi şudur: "Türkiye giderek artan etkinlikte ve çok katmanlı bir dış politika yürütüyor." Bu cümle AB'nin diplomatik dille ifade ettiği jeopolitik korkudur esasında çünkü çok katmanlı dış politika devlet olmanın üst seviyesidir. Bu, Ankara'nın sadece komşularıyla değil, Avrupa Birliğiyle, Rusya'yla, Çin'le, Orta Asya'yla, Afrika'yla, Körfez'le, Kafkasya'yla aynı anda konuşabildiği, aynı anda çatışmayı da, uzlaşmayı da yönetebildiği bir güç kapasitesinin de tezahürüdür. Raporda kimi Balkan ülkelerine övgüler dizilirken Türkiye'nin AB'ye giriş sürecinde durağan ilan edilmesi ise Avrupa genişleme stratejisinin artık liyakat değil, siyasi uygunluk temelinde yürüdüğünü de gösteriyor. Karadağ ve Arnavutluk hangi askerî, ekonomik veya üretim kapasitesiyle Türkiye'yle kıyaslanıyor, nasıl kıyaslanabilir? Komisyonun bu yaklaşımı artık bir ciddiyet sorunudur Sayın Bakanım.

Kıbrıs konusunda Avrupa'nın söz söyleme hakkı da yok. Rum yönetimini hukuka aykırı biçimde üyeliğe kabul ederek adadaki dengeyi bozan bizzat AB'nin kendisidir. Bugün Kıbrıs'ta egemen eşitliğe dayalı iki devlet modeli tarihî bir zorunluluktur ve Türkiye garantörlük sorumluluğundan da geri adım atmayacak. Kıbrıs Türk'tür ve bu, bir tartışma konusu değildir.

Doğu Akdeniz'de enerji denkleminin Türkiye olmadan kurulamayacağı artık raporların dipnotlarında değil, saha gerçekliğinde yazıyor. Göç konusunda 18 Mart Mutabakatı'nı "başarılı" diyerek ülkemizde 2,7 milyon -resmî kayıtlara göre- Suriyeliye ev sahipliği yaptığımız ve Avrupa'nın göçmen yükünü hafiflettiğimiz için bizi âdetâ şükranla öven AB'nin sorumluluk paylaşımından kaçtığını da gözden kaçırmamalıyız. Mülteci konusunu kendi topraklarının dışındayken gayet insani söylemlerle kullanan ve ifade eden barışçıl politikalarından dem vuran Avrupa, göç eğer kendi sınırlarının kapısını çalmaya başlıyorsa birdenbire güvenlikçi politikalara yönelmeye başlıyor, bu söylemlere sığınıyor, üstelik bir de dünyadaki her 5 Suriyeli sığınmacıdan 3'üne tek başına ev sahipliği yapan Türkiye'ye teşekkür etmek için dahi olsa âdetâ karne notu verir gibi değerlendirme yapmaya kalkıyor. Hatırlatmalıyız

ki Türkiye Cumhuriyeti devleti 18 Mart Mutabakatı'nın imzalanmasını müteakip hemen ertesi gün itibarıyla kendi yükümlülüklerini ve sözlerini yerine getirmeye başladı ancak AB tarafı geri kabul anlaşmasında kendini bağlayan tek madde olan vize serbestisi konusundaki yükümlülüğünü aradan geçen dokuz yıla rağmen uygulamaya koymamıştır ve aradan geçen dokuz yıla rağmen neden sözleşmenin tek tarafı, 18 Mart Mutabakatı'nın tek tarafı feshi gündemimizde değil ya da neden bunu düşünmüyoruz; ben bunu sormak istiyorum Sayın Bakanım. Bu gerekçelerle AB'yle ilişkilerde teknik başlıkların siyasallaştırılmasına karşı Türkiye'nin egemenlik odaklı ama çok tarafı diplomatik angajmanın artırılması, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası görünürlüğünü yükseltecek ikili temasları çoğaltmak ve Türk Devletleri Teşkilatı içinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ZUHAL KARAKOÇ (Kahramanmaraş) - ...KKTC'nin statüsünün güçlendirilmesi ve hiçbir koşulda federatif yönetim arzularının yerine getirilmemesi, göç yönetiminde adil yük paylaşımı için AB'nin yük ve sorumluluk ilkesi çerçevesinde ve iş birliği dâhilinde hareket edebilmesi gereklidir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

Sayın Serkan Sarı...

SERKAN SARI (Balıkesir) - Evet, teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli Bakanım, sabahleyin sizin sunumunuzu dinlediğimizde gerçekten dış politikada şaheserler yarattığınıza inanmak istedik amma velakin ülkenin içinde bulunduğu durumları göz önünde bulundurduğumuzda, şöyle geriye dönüp bugüne kadar gelen politik çizgimizdeki zikzakları değerlendirdiğimizde, bahsedildiği kadar başarılı bir dış politika yürütülmediğini de hep birlikte analiz etme şansımız olacaktır diye düşünüyorum. Türkiye'nin gelişmeleri yönlendiren müessir aktör, sözüne itimat edilen, iş birliği aranan ülke olduğu tezi ne yazık ki gerçeklerle çok örtüşmüş değil. Gerçeklere baktığımızda, hatırlarsınız, yıllar evvel Taksim'e bir sayaç konulmuştu, "AKP iktidarında Avrupa Birliğine girecek, Avrupa Birliği üyesi olunacak." naraları atılıyordu; bırakın Avrupa Birliğine girmeyi, Avrupa Birliği üyesi ülkelerden vize alamaz hâle gelmiş durumda. Bu bir başarı olarak nitelendiriliyorsa tabii ki tebrik ediyoruz.

Türkiye'nin Avrupa Birliği müzakere süreci ne yazık ki şu anda dondurulmuş durumda. Demokrasi, hukuk devleti ve insan hakları karnesi nedeniyle Batılı dünyasında güven krizi yaşıyoruz. Bu yaşanan güven krizi hem siyasal anlamda ülkemizi zor duruma düşürmekte hem de ekonomik anlamda ülkemizin pazarlık gücünü düşürmektedir, ekonomik anlamda kırılganlığı artırmaktadır. Sokaktaki halk sizin anlattığınız dış itibar göstergesine inanmıyor, yaşadıklarını görüyor ve bu yaşadıkları sonucunda da kendi analizini tabii ki yapıyor. Halk, sizin aksinize Türkiye'nin yalnızlaştığını, güvenlikçilik ve lider odaklı kişisel ilişkilerle dış politika yürüttüğünüzü, süslü cümlelerle de başarı tablosu gibi sunduğunuzu görüyor. Mesela, başarı olarak sunulan son Amerika ziyareti; gazetelerde, haberlerde boy boy fotoğraflar yayınlandı, ABD Başkanı Trump'ın sandalye çekme jesti günlerce konuşuldu. Peki, bu jestin karşılığında Türkiye bu masadan ne alarak, ne kazanarak kalktı, biz bir türlü anlayamadık. O parası ödenen F-35'leri mi aldık? Gördüğümüz kadarıyla hayır. Savunma sanayisinde yaptırımlar mı kalktı? Öyle bir durum göremiyoruz. "Boeingler alındı." dendi, yirmi yıl boyunca yaklaşık 70 milyar metreküp sıvılaştırılmış doğal gazı ABD'den tedarik etme taahhüdü verildiği ifade edildi. Nadir elementler konusunda bir tartışma başladı, görünen o ki yer altı zenginliklerimizin, nadir elementlerimizin de iktidarınız tarafından ABD'ye teslim edileceğini görüyoruz. Bugün Boeing uçakları İsrail ortaklı bir firmadan alınıyor, bunu da tebrik mi etmemiz lazım bilemiyorum. Geldiğimiz noktada "Yaptırımlar uyguluyoruz." diyoruz ve İsrail'e karşı tavır koyduğunuz iddia ediyorsunuz ama uygulamalarda bunu da çok tutarlı bulmuyoruz. Türkiye'yi şu anda almış olduğunuz kararlarla neredeyse kapitülasyonların geri geldiğini düşündürecek seviyeye getirdiniz. Bu uygulamalar sonucunda Türkiye'nin üzerinde Amerika tarafından uygulanan yaptırımların hangisi kaldırıldı, Türkiye bu masadan ne kazanarak kalktı? Sadece sizin nezdinizde iktidarınızın meşrulaştırıldığı ifadesinin dışında elimizde bir şey olmadığını hep birlikte görüyoruz. Düyun-ı Umumiye dönemi yaşadığımızı söyleyebiliriz çünkü ABD'ye 2018 yılında verilen vergi uygulamaları, ne yazık ki Haziran 2018'de yayınlanan ihracata yönelik ihracat ürünlerindeki vergi oranları kaldırıldı ve birtakım tavizler verildi, bunun karşılığında biz ne taviz aldık? Hâlâ elimizde aldığımız bir tavizi açıklayacak bir durum göremiyorum.

Dış politikayı şayet kişiler üzerinden yapmaya devam edersek ne yazık ki kurumsal bir devlet bilinciyle politika üretilmediğimiz gerçeğiyle her zaman karşı karşıya kalacağız. "Sayın Cumhurbaşkanımız ile Trump arasındaki yakın dostluktan güç alıyoruz." deniyor. Dış politika kurumsal değil kişisel ilişkiler üzerine inşa edilen bir politika hâline gelmiş durumda, kurumsal bir karşılığı yok bu söylemlerin. Bizim "Yurtta sulh, cihanda sulh." diyen Gazi Mustafa Kemal'in tüm dünyayla barış içerisinde olduğu, yarattığı cumhuriyetin değerlerini savunan bir çizgide siyasetimizi devam ettirmemiz gerekiyor. Kendi bölgesinde politika üretemeyen, ABD ve diğer aktörlerin manevralarına açık hâle gelen, kurumsallaşmadan uzak, iletişim kanallarını kapatan, gerginliği azaltacak diplomatik reflekslerden uzaklaşmış bir görüntü vermekten uzaklaşmalıyız. Bu nedenle, son bir yılda dış politikada kayda değer hiçbir gelişme elde edemedik. Bugün bakıyoruz, dış politikamızdaki zikzaklarla son on yıl içerisinde Rusya'yla bir iyiyiz bir kötüyüz; bugün bakıyoruz, bir ABD'ye yaklaşıyoruz, bir ABD'den uzaklaşıyoruz; bir Avrupa Birliğine gireceğimizi iddia ediyoruz, bir bakıyoruz, Avrupa'ya meydan okuyoruz ve sonuç itibarıyla, bugüne geldiğimizde ortağınız Bahçeli Çin-Rusya hattına işaret ediyor, Erdoğan ABD'ye yönelmesi gerektiğini vurguluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Ortaklar arasında mutabakat sağlanamamışken ülkemizin itibarının dışarıda tam anlamıyla temsil edilebileceği konusunda tereddüdümüz var.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Gazze konusunda da çoluk çocuk demeden Filistin halkını katleden İsrail'e yapılan yaptırımların kaldırılması için normalleşmenin...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Çakırözer, hazır mıyız?

Sayın Sarı, teşekkür ediyorum.

Sayın Utku Çakırözer, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, Dışişleri Bakanlığımızın ve kurumlarımızın değerli bürokratları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, 23 sayfalık konuşmanızda defalarca "güven", "güvenlik" kelimesi geçmekte ama hiç ağzınıza almadığınız bir kelime var, söylemekten imtina ettiğiniz ya da zorlandığınız bir kelime, aslında işin anahtarı, demokrasi Sayın Bakan, "demokrasi" kelimesi konuşmanızda bir kez dahi geçmiyor. Dünyada gerçek itibar, müreffeh bir ülke ve peşinde koştuğunuz başarılı bir dış politika için birinci şart, demokrasi ve hukuk devletidir. Demokrasi geçmiyor ama hukuktan bahsediyorsunuz, sadece 3 kez; biri Keşmir, biri Kıbrıs, biri de Irak için. Peki ya Türkiye? Türkiye'de hukuksuzluk, adaletsizlik almış başını gidiyor. Kurucusu olduğumuz Avrupa Konseyinin temel unsuru Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Demirtaş ve Kavala kararlarını tanımıyorsunuz. Kendi Anayasa Mahkememizin Can Atalay, Tayfun Kahraman kararları uygulanmıyor. Tutuksuz yargılama esas olmasına rağmen Cumhurbaşkanı adayımız, parti genel başkanları, belediye başkanlarımız, gazeteciler, hak savunucuları, öğrenciler aylarca, yıllarca zindanlarda çürütülürken, basın özgürlüğünde 158'inci, organize suç yapılanmasında 183'üncü, kadın-erkek eşitliğinde 127'nci sırada, diplerde olurken ülkemiz, siz göğsünüzü gere gere Türkiye'nin itibarını koruyamazsınız Sayın Bakan.

Sayın Bakan, televizyonlarda söylüyorsunuz, Cumhurbaşkanı sizi atadığında çağırıp "AB için elinden geleni yap." demiş. Doğru hatırlıyorum değil mi demeçlerinizden? Peki, sizin elinizden gelen bu mudur? Bugünkü konuşmanızda Türkiye'nin stratejik yönelimi olan ve kazanılmış hakkımız Avrupa Birliği üyelik sürecimizden bahis dahi etmemeniz kaygı vericidir. AB İlerleme Raporu'nun işinize gelen yanlarına "olumlu" deyip demokrasi alanındaki eksiklikler sıralanınca, Cumhuriyet Halk Partisine yönelik yargı tacizleri sıralanınca "tarafı", "ön yargılı", "mesnetsiz" diyerek hiçbir yere varamazsınız, sadece kendi kendinizi kandırırsınız. Temel önceliğimiz dediğiniz gümrük birliği de vize serbestisi de demokrasi ve hukuk devleti olmadan gerçekleşemez, sadece konuşma metninizde bir iyi niyet olarak kalır. Alman Başbakanının sözlerine güveniyorsunuz ama o, Avrupa Birliği üyeliğinden bahsetmiyor, diğerleri gibi günün koşullarına göre taleplerini karşılayacak bir Türkiye'yle ortaklık istiyor. Konuşmanızdan anladığım kadarıyla, siz de hakkımız olan üyeliği savunmak, şartlarını yerine getirmek yerine, bu al ver ilişkilerinden gayet memnunsunuz.

Sayın Bakan, Avrupa Birliği üyeliği için sarf etmediğiniz çabanın çok daha fazlasını Arap dünyasıyla bölgesel bir birliktelik için göstermektesiniz, ifade etmektesiniz. "Bunda ne var?" diyebilirsiniz. Tabii ki bu tür iş birlikleri önemlidir ama siz elinizdeki Avrupa Konseyi üyeliğinin, Avrupa Birliği tam üyelik hukukumuzun değerini bilmezken AB benzeri bir birlikteliği bölgeye örnek gösteriyorsunuz. Siz ne kadar umursamasanız, gayret göstermeseniz de Türkiye Avrupa'nın ayrılmaz bir parçasıdır. Böyle olmasa Cumhurbaşkanı çıkıp "Avrupa'nın güvenliği bizsiz düşünülemez." diyebilir mi? O yüzden, Avrupa Konseyi, AGİT, NATO üyeliklerimiz ve AB tam üye adaylığımızdan kaynaklanan hukukumuzu bir kalemde silip yok sayamazsınız. Anımsatmak isterim ki Avrupa'yla her alanda entegre olmuş bir Türkiye hem bölgemizde hem İslam âleminde hem de Kafkaslarda çok daha değerli ve tercih edilir olacaktır.

Sayın Bakan, Türkiye'nin dünyadaki itibarının göstergesi, Trump'ın ikide bir sırtınızı sıvazlaması değil vatandaşlığımızın yani pasaportumuzun değeridir, insanımızın yabancı ülkelerin konsolosluk kapılarındaki onurudur, değeridir. İşte, bu yıl pasaportumuz 8 basamak daha geriledi. AB'ye aday olan tüm ülkeler, hatta savaş hâlindeki Ukrayna yurttaşları bile AB içinde serbest dolaşabilirken Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ikinci sınıf muamele görmesi iktidarınızın beceriksizliğinin sonucudur. Bahsettiğiniz Cascade Sistemi sorunu çözümü, çözmez, vatandaşın vize çilesini bitirmez. 2016'da "vizesiz Avrupa" diye manşet attırmıştınız, 2026'da vatandaş ağzıyla kuş tutsa vize alamıyor, değil vize, randevu alamıyor. Çözüm belli, Avrupa Birliği'yle imzaladığınız anlaşmaya uymalısınız, uymalıyız. "6 kriter kaldı; yaparsanız bu sistem, vize serbestisi gelecek." diyorlar. Biz muhalefet olarak haydi el ele verelim diyoruz, vatandaşın çilesi bitsin diyoruz ama siz bekliyorsunuz, duruyorsunuz hatta kendi ulusal eylem planınızda o 6 kriterin hayata geçme tarihini 2028 diye açıklayabiliyorsunuz, yani üç yıl daha ne umudunuz ne niyetiniz ne de çabanız var; yazıktır bu millete çektiğiniz vize çilesine. Sadece elin yabancısı değil kendi insanımız bile vatandaşlığımıza değer vermiyor; üzülerek ifade ediyorum. İşte Almanya'da çifte vatandaşlık kanunu çıktı; 600 bin Türk, vatandaşlığı seçer diye plan yaptınız ama gerçekleşme 50 bini zar zor buldu mu bilmiyorum; rakamlar sizde. Hiç düşündünüz mü neden istemiyorlar vatandaşlığımızı, ay yıldızlı pasaportumuzu? Hiç düşündünüz mü neden kaçıyor gençlerimiz bu vatandan?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Bakan "Trump yönetimiyle ilişkileri stratejik vizyon ve olumlu gündem etrafında iletletiyoruz." dediniz. Trump'ın payına düşenleri; işte, 50 milyar dolarlık uçak siparişinizi, Amerikan ürünlerine milyarlarca dolarlık karşılıksız vergi indirimi jestinizi ve memleketim Eskişehir'deki 694 milyon tonluk nadir toprak elementi rezervimizi peşkeş çekme gayretlerinizi Genel Başkanımız sayesinde ulusça öğrenmiştik ama açıklar mısınız lütfen; Türkiye'nin payına düşen olumlu sonuçlar nedir? El koydukları F-35 uçaklarımızı iade mi aldınız? CAATSA yaptırımlarını mı kaldırttınız? Hadi hepsini geçtik, millî savaş uçağımıza motor mu temin edebildiniz; hangisini edindiniz? Bakın, demokrasiden, adaletten bahsetmediğiniz konuşmanızda, tam 37 kez "güven", 13 kez de "güvenlik" dediniz ama işte, Türkiye'nin güvenliğini sağlayacak bir hava savunma sistemini hâlâ temin etmekten aciz bir konumdasınız. Pardon, Washington'da bir şeyi kazandınız; doğru ya, size, olmayan meşruiyetinizi kazandırmışlar.

Sayın Bakan, Washington'da sessiz kaldığınız 2 mesele daha var. Birincisi: ABD'li meslektaşınız çıkıp "Konuşurlar böyle ama sonra Beyaz Saray randevusu için kapıda sıra beklerler." dediğinde neden yanıt vermediniz?

İkincisi: Trump, çıkıp kameralar önünde "Rusya'dan petrol alımını durdurmalısınız." dedi. Ne Erdoğan'dan ne de sizden tek bir açıklama yok. Oysa, bir yıl önce burada Başkan Biden aynı baskıyı uyguladığında bizzat siz, bu talebin enerji güvenliğimiz için büyük zorluk yaratacağını ama ABD'nin bu durumla ilgili bir kaygı taşımadığını vurgulayarak tepki göstermiştiniz. Şimdi ne oldu da bu kadar suskunsunuz?

Sayın Bakan, siz de selefiniz gibi açtığınız temsilciliklerle övünüyorsunuz; iyi hoş da biz de her seferinde soruyoruz: Açılan ülkelerin kaç tanesi bizim "millî meselemiz" dediğimiz KKTC'yi tanıdı, KKTC'yle ticaret başlattı, ziyaret başlattı? İşte, hepimizin övündüğü, gurur duyduğu Türk dünyasıyla iş birliğimiz, bahsediyorsunuz ama onların hâline bakalım; hepsi "Önce KKTC

tanınmayacak." diye Avrupa Birliği'yle anlaşma imzaladı; bu yetmedi, gidip teker teker Rum kesiminde büyükelçilik açtılar. Bir tanesine temsilcilik kurdurabildiniz mi KKTC'de? Hayır. Sonra da gelip burada, dalga geçer gibi "Türk Devletleri zirvelerinde KKTC'ye destek verdiler." diyebiliyorsunuz; ayıptır. Kıbrıs meselesine gelmişken şu hususu da vurgulayayım: Siz adada kendi adayınızı Cumhurbaşkanı seçtirmek için topçuları, popçuları, cübbelileri kullanırken KKTC büyükelçilerimizi o adayın seçim ofisi gibi kullanırken Rumlar ne yapıyordu biliyor musunuz? KKTC'de taşınmaz mal komisyonunu yok sayarak Rumlardan kalan emlak üzerinde yatırım yapan, işleten, kiralayan Türkiye Cumhuriyeti, KKTC ve hatta yabancı ülke vatandaşlarına davalar açıp cezaevine koydular.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Muş, bir cümlem kaldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çakırözer, yeteri kadar süre verdim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Yüzlerce yurttaşımız uluslararası yakalama kararlarının hedefinde. Şunu bile gördük: KKTC'den Türkiye'ye gelen yurttaşlar, kendi yurttaşlarımız "Hakkında INTERPOL yakalama kararı var." denilerek sınır dışı edildiler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Seda Gören...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Bu mudur sizin "Millî davamızı sürdürüyoruz." dediğiniz gayretiniz ve gücünüz?

Sayın Bakan, bitirirken bir kez daha şunu vurgulamak istiyorum: Antalya Diploması Forumu'nun ülkemizin görünürlüğüne önemli katkı sağladığını söylüyorsunuz. Oysa siz de biliyorsunuz ki ülkemizde yaşanan diploması yoksunluğu bu yılki yapılan foruma damgasını vurdu. Cumhurbaşkanı adayımız ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun hukuksuzca zindana atılması ve sonrasında milyonların katılımıyla birlikte birçok yabancı katılımcı bu forumu boykot etti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gören, buyurun.

SEDA GÖREN (İstanbul) - Aynı anda konuşamayız Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çakırözer'in durması gerekiyor.

Sayın Çakırözer, ne yapmamız lazım sizi durdurmak için?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Yani Türkiye'nin içindeki problemleri için de dışarıdaki problemleri için de demokrasi olmazsa olmazdır ama sizin sergilediğiniz perspektif tamamen demokrasiden yoksun bir bakıştır. Her alanda demokrasi ve hukuk devletini hâkim kılmadan dünyada itibar gören, ulusal çıkarlarımızı koruyan bir dış politikanın oluşturulması mümkün değildir.

SEDA GÖREN (İstanbul) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Devam edin, Sayın Gören.

SEDA GÖREN (İstanbul) - Süreyi sıfırlayabilir miyiz Başkanım mümkünse çünkü Utku Bey bitirmedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çakırözer, sizi dinlemiyoruz şu an.

Siz lütfen devam edin, mikrofonunuz açık sizin..

SEDA GÖREN (İstanbul) - Utku Bey, nezaketinizi rica ediyorum, çok nazik bir insansınız siz, ben de sizin nezaketinizi rica ediyorum.

Teşekkür ederim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Çözüm, çıkarlarımızı, itibarımızı, onurumuzu korumaktan aciz bu iktidarın derhâl millet eliyle değiştirilmesinden geçmektedir.

Sabrınız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye, şimdi ben kesiyorum sözünüzü.

Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ama güzel konuştu Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, bir saniye, lütfen.

Değerli arkadaşlar, sizden istirhamım, Sayın Bakana soru soracağız, salon doldu, yani bir cümle eksik söyleyelim ama zamanında bitirelim.

Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Gören.

SEDA GÖREN (İstanbul) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Bakanlığımızın değerli bürokratları; öncelikle Sayın Bakanımızın detaylı sunumu için teşekkür ediyorum. Uluslararası sistemin içinde bulunduğu kritik eşiği hâlâ aşılabilmiş değiliz. Hepimizce malum olduğu gibi mevcut uluslararası kurumlar dünya gereksinimlerine cevap veremiyor. BM Güvenlik Konseyinin karar alma mekanizması yalnızca 5 ülkenin çıkarları doğrultusunda işliyor. Bu çarpıklığı da en yüksek tonda dile getiren tek lider, tek bir ülke var senelerdir. Bugün ise onlarcası artık bizlerle hemfikir. Bugün, Filistin'i tanıyan ülke sayısına bakıyoruz 158, Türkiye'nin bu sisteme, bu ülkelere ve bu kararı alan liderlere verdiği cesareti unutmamamız ve göz ardı etmememiz gerekiyor. Mevcut kriz ortamında onurlu Türk dış politikası, bölgesel barışa, istikrar ve iş birliğini güçlendirmeye, bölgesel refahı artırmaya ve küresel sistemin daha adil bir yapıya kavuşturulması çabalarına destek vermektedir, bundan sonra da vermeye devam edecektir. Türkiye asırlara dayanan devlet geleneğiyle tarihin doğru tarafında durmaya da devam edecektir.

Devletimiz, Suriye halkına uygulanan zulme set çekmiş, Gazze'de yaşanan soykırım karşısında insanlığın ortak vicdanının ses olmuş ve Rusya-Ukrayna krizinde sonuç odaklı diplomatik adımlarla barışçıl bir çözümü savunmuştur. Biz tabii, bunların hepsinin detayına gün içerisinde girdik, yoksa çok girmek isterim ama özellikle şunu ifade etmek istiyorum: "Türkiye yalnızlaştı" savının aslında ne kadar ön yargılı ve yanlış bir söylem olduğunu buralarda daha net görüyoruz. Gazze'nin ateşkes görüşmelerinde de Suriye'nin yeniden inşa sürecinde de Afrika ve Balkanlardaki bölgesel krizlerde de Türkiye'nin oturmadığı masada barış olmamaktadır, barış konuşulmamaktadır. En son Dışişleri Komisyonu'yla Fransa'ya yaptığımız çalışma ziyaretinde de bütün milletvekili arkadaşlarımızla beraberdik orada her partiden. Bir Fransız parlamenter dostluk grubu başkanı Mösyö Jean Louis "Türkiye modeli diye bir model oluştu. Vicdanı, dik duruşu ve reel politikayı birleştiren bir model. Fransa da Avrupa Birliği ülkeleri de bu modelden ilham alıyor." dedi.

Bunu hep beraber duyduk. Türk dış politikasının omurgasını anlamak isteyen vekillerimiz, bu ziyaretin ayrıntılarını orada bulunan arkadaşlarından dinleyebilirler.

Şimdi, Türk dış politikasının tabii, önemli başlıklarından bahsettik, konuştuk. O sırada da bu saate gelene kadar birçok değerlendirme yapıldı. Ben bu değerlendirmelerden bazılarına yönelik de birkaç şey söylemek istiyorum, vaktimi böyle de değerlendirmek istiyorum. Öncelikle, Sayın Çakırözer de söyledi, Sayın Arı da söyledi, Kıbrıs konusundaki bu ayrıştırıcı konuşmaları, "siz, biz" şeklindeki kategorileştirilen tutumu esefle kınıyorum, doğru da bulmuyorum. İşte "Siz kaybettiniz, biz kazandık." şeklinde. Sayın Ağbaba, burada mı acaba bilmiyorum ama...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bana laf atmayın!

SEDA GÖREN (İstanbul) - Vallahi laf atabilirim bence.

Bize "İçeride kurt dışarıda kuzu." söylemini yaparken kendisinin aynaya baktığını düşünüyorum çünkü bizim hiçbir parlamenterimiz ülkesini herhangi bir uluslararası kuruma şikâyet etmiş, ondan yardım dilemiş değildir. Söz konusu vatan menfaati olunca her yerde sesimizi yükselttiğimizi sizler de çok iyi biliyorsunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bana söylediğin kadar Trump'a söyleseydin, Tom Barrack'a söyleseydin!

SEDA GÖREN (İstanbul) - Çok şükür, hiçbir yabancı ülke meydanında da ülkemizi yuhalatmış değiliz, bu da çok önemli bir şey.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Oradan Veli Ağbaba'ya söylemek kolay!

SEDA GÖREN (İstanbul) - Ben bunları söyleyeceğim, devam edeceğim.

Sayın Namık Tan'la beraber Avrupa Konseyinde görev yapıyoruz biz, her zaman nazik ve ölçülü bir tavır vardır Sayın Namık Tan'ın. Fakat söz konusu olan Sayın Dışişleri Bakanımız olunca, her platformda, ülkemizin temel millî meselelerinde de -Sayın Dışişleri Bakanımız ve ekibi olunca da- bu saldırgan tutumunu anlamamız ve kabul etmemiz mümkün değil gerçekten, bunu tekrar dile getirmek istiyorum. Sayın Tan'ın Bakanımızla alakalı bu takıntı noktasına gelen hâli için de şaşırarak şifa diliyorum açıkçası.

Büyükelçilerimiz ve dışarıdan atanan büyükelçiler noktasında da gerçekten sayın büyükelçilerimiz, sayın başkonsoloslarımız, ekiplerimiz çok fedakârca, çok vefakârca bir çalışma güdüyorlar. Ben onlara buradan yürekten teşekkür ediyorum, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarımız adına teşekkür ediyorum, ülkemizde yaşayan vatandaşlarımız adına da teşekkür ediyorum. Dışarıdan atanan büyükelçiler konusuna gelince de bakın, dışarıdan atanan büyükelçilerin sayısı tüm dünyayla karşılaştırıldığında biz Türkiye olarak en alt sıralardayız, özellikle bunu dile getirmemiz lazım. Dışarıdan atanan büyükelçilerin hangi özelliklerinden, hangi vasıflarından rahatsız oluyoruz da bunları bu kadar dile getiriyoruz, bunları da öğrenmek istiyorum özellikle.

Kızılirma konusu da geçti ve Kızılirma konusuyla bir espri, bir şaka yapıldığını fark ettim. Kızılirma konusu, "Kızılirma" kavramı espri yapılacak, şaka yapılacak bir alan değildir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Taşcı, buyurun.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 14 Mayıs 2025'te Fener Rum Patrikhanesi'nin "ekümenik" sıfatını kullandığını, Papa'yı da İznik'te bu sıfatla ağırlayacağını hatırlatarak özetle şunu sordum size: "Lozan'dan bugüne Türk devletinin patrikhane politikası değişmiş midir?" Siz de 3 Temmuz tarihli cevabınızda dediniz ki: "Lozan Barış Antlaşması'nda Fener Rum Patrikhanesi'nin statüsü hakkında bir hüküm bulunmamaktadır." Takdir edersiniz ki bunu biz de biliyoruz ama bir detay var orada ki devamında siz de söylüyorsunuz cevabınızda aslında: "10 Ocak 1923 tarihli oturumda patrikliğin siyasal işlerle uğraşamayacağı, salt din alanındaki işlerle yetineceğine dair mutabakat benimsenmiştir. Keza, Trabzon'da patriğe "Ekümenik Patrik Bartholomeos" yazılıp Trabzonspor forması verildiğinde, Fatih Kaymakamlığı Bakanlığınızdan farklı olarak bunu normalleştirmede ve şu açıklamayı yaptı: "Lozan'da her ne kadar bir hüküm bulunmasa da patrikhanenin mübadele dışı tutulan Rum cemaatinin..." Yani, bakın, dinî muhatapları da aslında tanımlı ve sınırlıdır orada. Yani öyle bütün Hristiyan âlemi falan değil muhatapı dolayısıyla da din alanında da evrensel olabileceğini varsayamayız faaliyetlerinin. "İstanbul, Bozcaada ve Gökçeada Rum cemaatinin dinî ihtiyaçlarını karşılamak üzere kalacak, siyasi bir faaliyette bulunmayacağına ilişkin katılımcı ülke delegasyonlarının sözleri de senet kabul edilecek." Yani "Lozan'da hüküm yok." deyip sıyrılabiliriz biz bununla ilgili eleştirilerden. Yine Fatih Kaymakamlığı diyor ki söz konusu açıklamada: "Yargıtay 4. Dairesinin egemen bir devletin azınlıklara kendi vatandaşlarından farklı bir hukuk uygulayarak çoğunluğa dahi tanımadığı ayrıcalıkları onlara tanımak suretiyle özel statü vermesi Anayasa'nın 10'uncu maddesine aykırıdır kararı uyarınca yasal dayanağı yoktur, patrikhanenin 'ekümenik' sıfatı bulunmamaktadır." Yani Anayasa'mıza da aykırı. Şimdi, Fatih Müftüsü, hilafetin kaldırılmasından sonraki yasaları rafa kaldırıp kendini halife ilan edip Müslüman ülke liderleriyle bir araya gelebilir mi? Mümkün değil böyle bir şey. Bir de mütekabiliyet var biliyorsunuz Batı Trakya'yla bu meselede. Batı Trakya Türklüğü -eğer özgürce seçebilirlerse müftülerini, bunu bile sağlayamıyoruz maalesef- müftüleri, Türk azınlığının dini temsilcisi olarak öyle fellik fellik bütün dünyayı gezip de dünya liderleriyle buluşup da statü dayatabilirler mi kendi ülkelerine mütekabiliyet varsa? İskeçe Müftüsü, "İskeçe" adını ya, "İskeçe" adını kullanabilir mi herhangi bir yazışmasında; değil ki resmî evrak? Biliyorsunuz, bir film broşüründe bu isim kullanıldığı için kıyamet koptu Yunanistan'da.

Şimdi, diyorsunuz ki: "'Ekümenik' dinî terminoloji, ilahiyat çalışmalarının konusu." Çok güzel. Patriğin İstanbul'a "Konstantinopolis" demesi, bir ilahiyat çalışması mıdır? Ukrayna Barış Konferansı'na ekümenik patrik sıfatıyla katılması, devlet başkanlarıyla resmî görüşme yapması, aynı zirvede patrikhanenin -Avrupa Konseyi gibi mesela- uluslararası kuruluşlar listesinde yer alması, "Resmî görüşme yapmadık." diye siz yalanladınız ama bu ülkenin bir memurunun nihayetinde görüştüğü liderler listesinde yabancı lidermiş gibi sizi de yazıyor olması; bütün bunlar ilahiyat çalışması mıdır mesela? Çok doluyum ama vakit yok bu konuda. Yani, Papa 27-30 Kasım arası Türkiye'de olacak. 28 Kasım İznik'in Yunan işgalinden kurtuluş günü. Şimdi, Patrik bu toplantıyı Romanya'da yaptığı konuşmada -yani bizim paranoyamız değil- kendisi 1920 Genelgesi'ne dayandırıyor. Patrikhanenin 1918-1921 misyonu İstanbul'un Yunanistan'a bırakılmasıdır Sayın Bakan, nasıl bir atıftır bu? Biz eğer İstanbul'u vermek niyetinde değilsek niye

sessiz kalıyoruz bu çıkışlara? 1919 mektubu, İstanbul'un Türklerden alınması; 1920 Genelgesi de bu konudaki listelerin ortaklığı. Şimdi, bütün bunlar ilahiyat çalışması mıdır? İstanbul, Gökçeada, Bozcaada'da değil yani görev alanında değil; Yunanistan'ın Paris Anlaşması'nı da çiğneyerek silahlandırdığı Sömbeki'de yardımcı piskopos ataması mesela Patriğin bir ilahiyat çalışması mıdır? Patrik ABD'nin koç başlığına soyununca Rusya'yla krizden eşliğinden dönmedik mi biz Ukrayna Kilisesi yüzünden? Bu ilahiyat çalışması mıdır mesela? Antakya Rum Kilisesi'nin yıkılmasıyla ilgili Sayın Cumhurbaşkanına, çok da iyi Türkçe bildiği hâlde, devlet içi bir yazışmayı Rumca yapması, bu bir ilahiyat çalışması mıdır? Trump'la, Tom Barrack'la Ruhban Okulu görüşmesi ve dış müdahale talebinde bulunması...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Biz müstemlele miyiz Sayın Bakan? Bunlara bir tepki bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Kaya'dan sonra on beş dakika soru alacağız. Sisteme giriş öncelik sırasına göre söz vereceğim, on beş dakika dolunca da keseceğim. Evet, sisteme giriş yapabilirsiniz.

Sayın Kaya, buyurun.

Beş dakika...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; öncelikle hoş geldiniz.

Son konuşmacı olarak herhâlde herkesin en yorgun olduğu saatte konuşuyorum.

Şimdi, ben Kıbrıs meselesi yani millî dava, ana vatan, yavru vatan meselesiyle ilgili partimizin perspektifini konuşmak istiyorum. 1960'lardan bu yana süregelen, aslında "çözüm" adı altında tam anlamıyla bir çözümsüzlük politikasını sürdüren millî dava.

Şimdi, bu konuyla ilgili, sadece adadaki iki toplulukla ilgili değil sorun, bunu hepimiz biliyoruz; aynı zamanda, bölgedeki güçler, jeopolitik dinamiklerin de ürünü elli yıllık bu mesele. Dolayısıyla, geldiğimiz noktada ve artık uluslararası sistem ve bölgesel konjonktür Kıbrıs'ta bu çözümsüzlük hâlinin artık devam etmemesini istiyor ve biz de bu konuda devam etmemesi gerektiğini düşünen taraftayız. Çözümün çok aktörlü, çok faktörlü ve tamamen müzakereye, demokrasiye dayalı bir şekilde olması gerektiğini düşünüyoruz ve Türkiye'nin de bu konuda kurucu bir rol üstlenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Ama sunumunuzda, adada iki devletin bir arada var olması konusundaki var olan politikayı sürdüreceğinizi ifade ettiniz. Bununla ilgili fikrimiz, aslında bunun sürdürülmemesi, müzakereye destek verilmesi ve bu konuda kurucu bir rol üstlenmenizdir. Çünkü, süregelen bu politika yıllar içerisinde yani özellikle bölge halkına yani Kıbrıslı Türklere bu "ana vatan", "yavru vatan" simbiyotik ilişkisinin yıkıcı zararlar verdiğini biliyoruz. Bunlardan biraz bahsetmek istiyorum.

En önemlisi, tabii ki bu ekonomik bağımlılık meselesi, hâlâ Türk lirasının kullanılıyor olması, bundan kaynaklanan enflasyonist etkiler, uluslararası izolasyon yani uluslararası sistem içerisinde yalnız kalmış olması; bunların hepsi ekonomik krizi besleyen sorunlar. Adanın uluslararası hukukun dışında kalması, organize suçlarla mücadele mekanizmalarını da engellemekte. Dolayısıyla bu durum, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kara para aklama, uyuşturucu ticareti, kumarhaneler ve uluslararası baronlar için bir suç cenneti hâline gelmesine neden olmuştur. Tabii, bütün bunları değerlendirdiğimizde, Kıbrıs meselesinin öznesi Kıbrıs halkıdır, Kıbrıslı Türklere. Ne yazık ki dışarıdan müdahalelerle adanın istikrarı ve huzuru yerli halk açısından uzak bir beklentiye dönüşmüştür. Nesiller boyunca Kıbrıslı Türklere ne yazık ki vatanlarını, oraları terk etmek zorunda kaldılar. Özellikle Türkiye'nin ucuz iş gücünü yönlendirmesi sonucunda Kıbrıslı emekçiler, zanaatkarlar da ne yazık ki İngiltere, Kanada, Avustralya, gibi başka ülkelere gitmek zorunda kaldılar. Bu da bölgenin, Kuzey Kıbrıs'ın demografik yapısında değişiklik yarattı. Tabii, bunların hiçbirini onaylamadığımız politikalar. Dolayısıyla biz oradaki öznenin Kıbrıslı Türklere olması gerektiğini ve orada refah içerisinde yaşaması gereken halkın onlar olduğunu özellikle vurgulamak istiyoruz.

Ben buradan tabii ki şeye gelmek istiyorum, süregelen karşılıklı güvensizlik ve uluslararası yalnızlaşma nedeniyle Kuzey Kıbrıs'ı uluslararası hukukun bir parçası olamayan organize suçlar için elverişli arkabahçe işlevi gören bir yapıya dönüşmekten kurtarmanın zamanı geldi diyoruz biz. Türkiye'nin mevcut siyaseti bir yandan Kıbrıslı Türklerin garantörü rolünü sürdürürken, hamilik rolünü de sürdürüyor inatla. Kıbrıslı Türklerin diplomatik ve ekonomik bağımlılık sarmalından çıkması gerekiyor ve bunun için de rasyonel ve karşılıklı güveni temel alan yeni bir yaklaşıma ihtiyaç var diyoruz ve bu konuda Türkiye'nin ve tabii ki Dışişlerinin aktif bir rol alması gerektiğini ifade etmek istiyoruz. Kıbrıslı Türklere adada kalıcı bir barış istiyor. Barış sadece çatışmanın olması, sona ermesi demek değildir, refahın ve huzurun artması ve toplumsal birlikteliğin güçlenmesi demektir. Taksim yerine birleşik, bir arada, her iki halkın eşit temsiline dayalı bir yönetim modeli talep ediyor oradaki halk.

Biz DEM PARTİ olarak Kıbrıslı Türklerin iradesine saygı gösterilmesini diliyoruz ve bu konuyla ilgili olarak da Kıbrıslı Türkleri son süreçte, son seçimlerde ortaya koyduğu iradeyi desteklediğimizi ve Türk dış politikasının bir sürece evrilmesi gerektiğini savunuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece sayın milletvekillerimizin söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi, Sayın Bakana on beş dakika soru sorma kısmına geçiyoruz, sonra da otuz dakika cevap hakkı vereceğiz, ondan sonra oylayıp gideceğiz.

Siyasi parti grupları, önerge vermezseniz sevinirim.

Sayın Şahan...

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, tarihi netleştirmek istiyoruz artık; Sayın Bakanım, Yozgat'a arabaşı yutmaya ne zaman geleceksiniz? Net bir tarih istiyoruz, yazılı cevap istemiyoruz.

Bütçemizin size, ülkemize, milletimize hayırlı olmasını diliyor, teşekkür ediyorum.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, soru soruyor.

Evet, teşekkür ediyoruz.

Sayın Açıkkapı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sayın Bakanım, Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Trump ve 8 Müslüman ülkeyle New York'ta başlatılan diplomatik girişimin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyindeki ateşkes kararına nasıl yön verdiğini Komisyonumuzla bir kez daha paylaşır mısınız? 2025 yılı boyunca Gazze'ye ulaştırdığımız 103 bin tondan fazla insani yardımın sahadaki insani duruma ve Türkiye'nin küresel yardım kapasitesine etkilerini yine Komisyonumuzla bir kez daha paylaşır mısınız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, BRICS'le ilişkilerimiz ne durumda? Biliyorsunuz, Türkiye oraya tam üye olmak istemişti fakat bize kayıtlar kapandı "Tam üyelik yok." dediler, ortak devlet statüsü teklif edildi. En son Rio'daki toplantıya da Sayın Cumhurbaşkanı gitmedi, siz katıldınız yerine yani son durumumuz nedir? Hakikaten biz tam üyelik istiyor muyuz yoksa bu işten vazgeçtik mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Dışişleri Teşkilatını Güçlendirme Vakfına yapılan bağış var mıdır, varsa ne kadar bağış yapılmıştır, kimler tarafından? Ayrıca vakıfça Türkiye Varlık Fonu tarafından ihraç edilen bono veya kira sertifikası alımı olmuş mudur? Bir de vize aracılık hizmetleriyle ilgili ne kadar gelir elde edilmiştir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Güner...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Türkiye dışında dünya genelinde T.C. pasaportu taşıyan kaç kişi yaşamaktadır? Çifte vatandaş olan sayısı kaçtır? Konut edinmiş vatandaş sayısı ne kadardır? T.C. vatandaşı olup da cezaevinde yurt dışında tutuklu olan var mıdır, varsa kaç kişidir, suç dağılımı nedir? Türk Dili Konuşan Parlamenterler Meclisi ortak dili İngilizce, Türkçe olması için bir çalışmanız var mıdır? Bu ülkeler arasına Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin katılımının sağlanması neden gerçekleşmemektedir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - 8 Aralık sonrası Suriye geçici yönetiminin ilanı ile birlikte Türkiye'nin resmî olarak desteklediği ve ortak operasyon düzenlediği Suriye Millî Ordusunun Suriye'deki varlığı hangi meşru yasalara dayandırılmıştır? SMO'nun resmî olarak Suriye Geçici Hükûmetine mi bağlı yoksa Türk Silahlı Kuvvetlerinin komuta kademesi doğrultusunda mı hareket etmektedir?

İkinci sorum, Afrin'deki SMO'nun askerî ve idari kontrolü devam etmekte midir Sayın Bakan? Ediyorsa hangi yasal çerçevede varlığını sürdürmektedir?

Üçüncü sorum, vize serbestisi için yerine getirilmesi gereken 6 kriter için Bakanlık son iki yılda somut girişimlerde bulunmuş mudur, varsa bu somut adımlar nelerdir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Bakan, gelen hiçbir bakan sorduğum soruları cevaplamadan gitti, bütün bakanlar. Siz şimdi özellikle bu genel idari hizmetler sınıfında kalan çalışan personelinize zam yapacak mısınız, bu akşam ona cevap verecek misiniz? Hepsini bu kadar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Alp...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, biliyorsunuz, Kars Akyaka ve Iğdır Alican Sınır Kapıları uzunca bir süredir kapalıdır. Karabağ işgali nedeniyle bu kapıları kapatmıştık. Astana Zirvesi'nde Sayın Aliyev'in açıklamaları ve Azerbaycan üzerinden transit geçişe izin verilmesi karşısında ve Karabağ işgalinin sona ermesi karşısında, bizim bu sınır kapılarımızın açılmasının önünde bir engel kalmış mıdır? Kısa zamanda bu kapıların açılmasını düşünüyor musunuz Sayın Bakanım?

Teşekkür ediyorum.

Bir de bir ziyaretim oldu benim Moğolistan'a, orada TİKA'nın çalışmalarından büyük bir memnuniyet olduğunu gördüm. Ben aslında yabancı öğrencilerin Türkiye'de okumasına uzunca bir süredir muhalefet ediyordum ama oraya gittiğimde sınıf arkadaşlarımla Moğolistan'da üst düzey görevde olduklarını ve Türkiye'yle ilişkileri sağlamakta ne kadar etkin rol aldıklarını görünce bu fikrim de değişti. Bu konularda oraların halkının teşekkürü var devletimize, şahsınıza iletiyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Sayın Bakan, Filistin'e zulmeden İsrail'in ana enerji tedarikçisi olan Azerbaycan'a bir uyarınız, herhangi bir yaptırım tehdidiniz oldu mu bu süreçte?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karagöz...

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Sayın Bakan, öğrencilerimiz vize alamadığı için eğitimine başlayamıyor, sporcularımız uluslararası müsabakalara çıkamıyor, sanatçılarımız ödül törenlerine dahi gidemiyor. Türk pasaportu bugün uluslararası endekslerde üçüncü dünya ülkeleri seviyesine düşmüş durumda. Bu itibar kaybını gidermek için Bakanlığınız hangi somut adımları atıyor? Bakanlığınızın stratejik öngörü birikiminin zayıflamasındaki temel neden liyakatsiz kadroların göreve getirilmesi midir? Türkiye uzun süredir dünyanın en büyük sığınmacı yükünü taşıyor, ülkemizde bulunan mültecilerin ülkelerine gönderilmesi sürecinde Bakanlığın Suriye'yle temasları hangi aşamada?

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gezmiş...

ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Giresun) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, öğrencilerimizin vize başvurularının aylarca bekletilmesi nedeniyle kayıtlarını dondurmak veya kaybetmek zorunda kaldıkları bilginiz dâhilinde midir? Bu mağduriyetin giderilmesi için hangi diplomatik girişimlerde bulunulmuştur? Vize başvurularında Türkiye'ye yönelik artan ret oranlarıyla ilgili bir çalışmanız var mı? Bu konuda Avrupa Birliği nezdinde hangi girişimlerde bulundunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Baykan...

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Bakanım, tutanakları inceledim, olmadığım bölümü, dün ABD'yle ilişkilerimizin iyi gitmemesinden şikâyetçi olan bazı konuşmacıların bugün ilişkilerimizin bir miktar düzelmesiyle birlikte buna eleştirel bir yaklaşıma girdiklerini gördüm. Bunun altında yatan sebep acaba ülkemizin Amerika Birleşik Devletleri'yle olan irtibatlarında ülkemiz lehine gelişmeler olması mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Ve son söz Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, "Yurt dışındaki Türklerin hakkını korumak temel öncelik." dediniz, neden emeklilik, araçlar, askerlik gibi konularda yurt dışındaki Türklerin beklentileri karşılanmıyor, ne zaman karşılanacak? Yine, yurt dışındaki temsilciliklerimizde çalışan şoför gibi, aşçı gibi, kavas gibi idari personelin özlük haklarının iyileştirilmesi için adımlar atılması düşünülmekte midir? CAATSA yaptırımlarının kaldırılması noktasında son Washington ziyaretinizde gelinen sonuç nedir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece...

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gökalp, siz mi bastınız?

Buyurun.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Sayın Başkan, açıkçası ben şu soruyu sormak istiyorum: 8 Aralık sonrasında Dışişleri Bakanlığı "Suriye" başlığında toplamda kaç yurt dışı seyahati düzenlemiştir? Bu seyahatlerin ülke ülke harcama kalemleri nelerdir diye sormak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Son söz, buyurun Sayın Derici.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan, SDG/YPG yapılanmasının ülkemizin önümüzdeki süreçte alacağı tavrın ülkemizin millî güvenliği açısından çok önemli olmasından hareketle; orada ne aşamadayız yani Suriye ordusuna entegrasyon ne aşamada? Zira, ülkemiz için, millî güvenliğimiz için hayati önemde.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Başkan, ben AKP sıralarından soru sordum yani ona göre.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Efendim, bütün sorular kıymetli, cevaplanabilenler burada, cevaplanamayanları yazılı olarak hepsini alıyorum, Sayın Ağbaba şahit.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şahidim, şahit Tahsin Ağabey.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, size otuz dakika cevap hakkınızı kullanmanız için süre veriyorum.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten de uzun bir gün oldu, sayın vekillerimizin çok değerli fikirlerini, yorumlarını sorularını, eleştirilerini dinledim, benim için de gerçekten belli konularda "Ya, bunu da böyle bir düşünebilirdik." dediğim anlar oldu. Onun için teşekkür ediyorum yani mesaim açısından hani sadece Meclise hesap verme, karşılıklı tartışma değil de belli konularda istifade etme açısından da benim için gerçekten iyi oldu. Eminim arkadaşlarım da görmüşlerdir biz kendi dünyamızda konulara gömüldüğümüz zaman dışarıdan konular nasıl algılanıyor, iktidar-muhalefet, muhalefetin çeşitli renkleri; tabii onu görmek açısından da önemli. Tabii, demokrasinin bir gerçeği çok çeşitli fikirler var, özellikle hani muhalefetteki bütün farklı renkleri bir araya gelip ortalamasını bile alamıyoruz yani onu dış politikaya yansıtmaya çünkü herkesin farklı durduğu bir yer var ama ortak olan husus herkes Türkiye'nin iyiliğini, daha iyi olmasını istiyor farklı ideolojik saiklerle ama günün sonunda esas olan niyet diye düşünüyorum.

Başta şunu ifade edeyim: Sayın Başkan, Kani Bey konuşmasını yaparken bütçeyle ilgili bir kaleme işaret etti, benim hassas olduğum bir konu, hiçbir siyasi konuya cevap vermeden önce... "Ya, Özel Kaleme bu kadar para konulmuş, bu para nedir?" dedi. Ben de hakikaten "Bu para nedir?" dedim hani benim bu kadar hiç ihtiyacım yok, şimdi önergeyle değiştireceğiz. "Yapılacak NATO zirvesinin parasını nereye koyalım?" demişler, o parayı Özel Kalem tertibine koymuşlar. Ondan sonra "Antalya Diploması Forumu'nu nereye koyalım?" demişler, onu da oraya koymuşlar; bu paralar oraya ait paralar. Şimdi, ben arkadaşlara "Ben onu orada görmek istemiyorum, ne gerekiyorsa yapın, Protokol Genel Müdürlüğünün bütçesine atın, ben Özel Kalemde görmeyeyim onları." dedim. O kadar parayla zaten bir işimiz yok, parayla bir işimiz yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - AK PARTİ Grubu sizi duymuş Sayın Bakanım, bir önerge verdiler, o da bana ulaşmış vaziyette.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Öyle mi? Güzel.

Şimdi, ikinci bir husus: Gerçekten bazı hocalarımız ve diğer vekillerimiz analiz yaparlarken özellikle "Çin konusunda, Hindistan konusunda, ticaret konusunda, dünyadaki krizler konusunda neden daha detaylı analizler olmuyor? Bunları daha iyi konuşabilirdik." diye bir yaklaşım getiriyorlar. Bence gerçekten çok yerinde, haklı bir yaklaşım ama 2 tane husus var benim buradaki konuşmalarımın çerçevesini ve zamanını belirleyen. Birincisi, halka açık bir konuşma yapıyoruz, kamuya açık bir konuşma

dolayısıyla görevdeki bir Dışişleri Bakanı olarak -burada da Dışişleri Bakanlığını yapıyorum- yani buradaki söylediğim sözler sadece buradaki hazırın için değil uluslararası camia için de önemli olan bir konu. Dolayısıyla, burada görevimi layıkıyla getirmeyle dışarıda bir kriz çıkartmama, menfaatlerimizi ilerletme arasındaki dengeyi bulmaya çalışan sözleri ifade ediyoruz. Eğer, kapalı oturum düzenlerseniz veya beni ziyarete gelerseniz veya başka bir yerde sohbet ortamı ayarlarsanız memnuniyetle saatlerce istediğiniz konuda, istediğiniz analizi yapar...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Kriz istemiyoruz biz.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Tamam, siz uzak durun, yakın duracaklar vardır muhakkak. İçeriye atmayacağım, siz...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Size de tavsiye etmiyoruz, krizden uzak durun, ülke olarak kaldıramıyoruz.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Her türlü konuyu rahatlıkla konuşabiliriz. Onun için, burada ben gerçekten o eleştiriyi de saygıyla karşılıyorum yani keşke zamanımız ve ortamımız diğer derinlikli analizleri konuşmaya izin verse.

Kadrolar konusunda eleştiriler var, tespitler var. Değerli milletvekilleri, şu anda Dışişleri Bakanlığının herhâlde görev yapan bütün genel müdürleri yanımda -liyakatten bahsettiler, dışarıdan atama, vesaire- şu anda diplomatik konularla ilgili genel müdürlerin hepsi ve genel müdür yardımcılarının hepsi buradalar. Kariyerden gelen...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Büyükelçilerle ilgili...

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Efendim?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Büyükelçilerle ilgili...

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Yok, yok, kariyerden gelen arkadaşlar, buradaki arkadaşlar yani bu için...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Büyükelçilerin atanmasıyla ilgili söyledi.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Öyle bir şey var da yok, buradaki arkadaşlar da söylediler.

Şimdi, buradaki arkadaşlar kariyerlerden gelen arkadaşlar, yardımcılar da kariyerden, genel müdür olup da sırası gelip büyükelçi olamayan yok. Bakın, ben size bir şey söyleyeyim: Dışarıdan büyükelçi atamayla ilgili konu siyasi tasarruf, irade meselesi başka bir tartışma konusudur demokrasilerde fakat bunu yaparken Amerika ya da başka ülkelerde olduğu gibi burada kimin önünü tıkıyorsunuz? Bizim Bakanlığımızda genel müdür olmuş, sırasını tamamlamış, atanmamış insan yok. Genel müdür yardımcısı olmuş, sırası gelmiş, atanmamış insan yok; disiplin veya başka bir şey var. Ya, dışarıdan bir adam atandı diye... Temsilcilik sayımız zaten gereğinden fazla var, zamanında çok az insan alındığı için bu seçkin diplomatik kadrolar burada, siyasi kadroların hepsi yani siyasi dairelere bakan arkadaşların hepsi kariyerden gelen arkadaşlar genel müdür yardımcılarını dâhil; bir.

İkincisi, diğer genel müdür arkadaşlar uzmanlık isteyen yani Bakanlıkta daimî olması gereken, Bakanlığın kendi alanında yetiştiremediği arkadaşları ben dışarıdan getirmek zorunda kaldım. Bu benim bu vatana borcum, bu Bakanlıkta sırf makam vermek için birisine bir şey verilmez. Bir bilgi işlemci atayacaksanız bilgi işlemci getirirsiniz, diplomat yapmazsınız. Bir hukukçu atayacaksanız hukukçu getirirsiniz, maliyeci atayacaksanız maliyeci getirirsiniz. Bu işin raconu budur. Ha, diyorsanız ki: "Buraya da bu işten anlamayan adamları getirin." O ayrı bir konu. Bakanlık bir yere gitmiyor.

Şimdi, oraya atadığımız insanlara bakın siz. Atadığım adam bu işi yapıyor mu, yapmıyor mu? Uzmanı mı, değil mi? Daha önce bu işte çalışmış mı, çalışmamış mı? Yani eleştiriyi buradan üretelim.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Kadın-erkek eşitliğini de gözetin.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Evet, kadın-erkek eşitliğinde çok iyi bir noktaya dikkat ettiniz, burada aslında tespitleri aldım, herhâlde sistem içerisinde en fazla kadın yönetici ve kadın personel yüzdesi olan bakanlık Dışişleri Bakanlığı. Ben geçen sefer de söyledim, ilk defa ve ilk defa Dışişleri Bakanlığı tarihinde ben Bakan olduktan sonra en üst ünvana gururla bir meslektaşımızı, Berris Hanımı kariyerden atadık. Daha önce o ünvana gelmiş bir kadın meslektaşımız olmadı, onun da altını çizeyim. Millî İstihbarat Teşkilatında da böyleydi yani ilk defa bir başkan yardımcısını, müsteşar yardımcısını kadın olarak atadık. Burada bir duyarlılığımız var, bilincimiz var yani buradaki enerjiyi ortaya çıkarmak, bundan istifade etmek hepimizin görevi yani sadece kariyer açısından değil diğer açıdan da önemli.

Şimdi, gelelim konulara. Belki soruların hepsini burada cevaplayamayacağım ama muhakkak yazılı cevapları vereceğim. Vakıfla ilgili değerli vekilimizin soruları var. Şimdi, teşekkür ederim, Meclisin onaylamasından sonra vakıf hayata geçti fakat Cumhuriyet Halk Partisindeki milletvekillerimiz bunu aldılar Anayasa Mahkemesine götürdüler. Sayın Vekilin yerinde bulunduğu ve cevabını sorduğu faaliyetlerle ilgili konuların hepsini Anayasa Mahkemesine götürdüler, hepsinin bütün maddelerinin hemen hemen iptali için. Ben bunu yakından takip ettim, gittim, mesai ayırdım. Anayasa Mahkemesinin heyetinin üyesinin önüne çıktım, iki buçuk saat iptali istenen bütün maddelerle ilgili bizim buna neden ihtiyacımız var yani biz bunu isterken perspektifimiz neydi, niyetimiz neydi onu anlattım. Yüksek mahkeme bunu not aldı, herhâlde kendileri karar vereceklerdir.

Şimdi, vakıfla ilgili... Vakıf kurulduktan sonra faaliyetlerine başladı, vakıf daha sonra bir şirket kurdu, özellikle vizeyle ilgili -biliyorsunuz geçen sene burada ifade etmiştim- bu ticari faaliyetlerin yapılması açısından önemli. Vizeyle ilgili işlemler daha önce yine Meclisimiz tarafından geçirilen bir kanunla belli şirketlere veriliyordu. Bu şirketler kazandıkları gelirin bir kısmını Maliyeye gönderiyorlardı Dışişlerinde kullanılmak üzere, geri kalan gelirleri kendilerinde kalıyordu. Biz de dedik ki yani böyle bir alan var, Bakanlığımızın da gelire ihtiyacı var belli alanlarda, onun için bir vakıf üzerinden hem diğer teşkilata desteği hem de bu vize gelirlerinden istifadeyi hayata geçirelim. Şu anda vize şirketi kuruldu. Bu şirket diğer şirketlerle şu anda görüşmeler hâlinde, yürütülen çalışmalar var çünkü şirketlerin önceden yapılmış 2026'dan sonra bitecek olan sözleşmeleri var. Bizim de kuruluş aşamalarımız yeni bitiyor. Biz burada şunu hedefliyoruz: Sadece bir gelir değil vakıf için -ve bu daha sonra Bakanlığa harcanmak üzere- aynı zamanda vize işlemlerinde farklı farklı şirketler, farklı farklı standartlar, uygulamalar getirebiliyor. Oraya aslında bir disiplin, kontrol de getirmeye çalışıyoruz, o önemli çünkü vize işlemleri şunun için önemli: Türkiye'ye her yıl 60 milyondan fazla insan geliyor, bunların hepsine "turist" deniliyor. Bu gelen insanların birçoğu vize uygulamasıyla geliyor. Gerçi, Turizm Bakanımız mümkün olduğunca benden vizeyi kaldırmamı istiyor birçok ülkeye, onunla da zaman zaman istişarelerimiz oluyor ama biz de vize verirken açıkçası bizden vize isteyen ülkelerin perspektifiyle yaklaşıyoruz. Diyelim "Adam hasta getirmek istiyorum." diyor. Gelirken hasta gerçekten hastaneye mi geliyor,

yoksa burada başka bir şekilde mi olacak? Çok fazla detay konular var. Bu vize meselesi önemli, bunu daha iyi nasıl yönetiriz diye ilk defa, daha önce olmayan bir şey yaptık, bütün başkonsoloslarımızı topladık. Biliyorsunuz, iki sene önce geçirdiğimiz 1 no.lu Karar'la teşkilat yapımızı değiştirmiştik, konsolosluk hizmetlerini yürüten ayrı bir genel müdürlük, vize işlemlerini yürüten de ayrı bir genel müdürlük kurduk ki yabancılara ve Türk vatandaşlarına yönelik hizmetleri uzmanlık alanı olarak birbirinden ayırdık. Bu konuda alanda bizim için çalışan en önemli unsurumuz başkonsoloslarımız ve konsoloslarımız; onları çağırdık, burada, bir çalıştay yaptık yani çok detaylı çalıştay yaptık, sorunlarımız neler, hangi konsolosluklarda vatandaş ağırlıklı, hangi konsolosluklarda ticari, hangi konsolosluklarda siyasi konular var çünkü her konsolosluk vatandaş işlemine bakmıyor, bazı yerler çok hassas siyasi konulara bakıyor. Bir kısım yerlerin ismi burada geçti; onu burada ben tekrar etmeyeyim. Dolayısıyla onların hangisinde neye ihtiyaç var, onları gözden geçirdik. Bu vize meselesi bizim için de önemli.

Diğer taraftan, vize konusunu milletvekillerimiz çok gündeme getirdiler, muhakkak onlar da gittikleri yerlerde bu konuyla karşılaşıyorlar. Geçtiğimiz yıllarda bu konuda ben rakam vermişim, şimdi de önümde çok rakam var, aslında, onları daha sonra size vereyim ama şu kadarını söyleyeyim: Şimdi, tabii, genel ifadede "Kapılar yüzümüze kapanıyor." vesaire. Şimdi, bir bulutu dağıtalım, şöyle bir şey var: 1 tane kapı var vizeyle ilgili problemimizin olduğu; AB kapısı. Gittiğiniz 27 ülkenin hepsi AB'ye müracaat; bu ülkelerin kendilerinden bir inisiyatif yok, hepsi ortak veri tabanından, ortak kriterlerle, ortak kontrol mekanizmalarıyla ve kotalarla size vize veriyorlar. Dolayısıyla "Biz her ülkeye gittik, pasaportumuz itibarsızlaştı, yüzümüze kapılar kapanıyor." ifadesi biraz buradan abartmaya doğru gitme oluyor. Burada böyle bir şey yok; 27 ülke aslında 1 ülke olmuş, 1 ülke size sınırlama getiriyor 2 sebepten dolayı. Genç insanınızın gittiği zaman orada kalacağını düşünüyor. Neden öyle düşünüyor? Kendi içerisindeki göç meselesi inanılmaz derecede içerideki siyasi denklemi değiştiren bir husus olmuş. Siyasi yapılar, hükümetler sırf bu meseleden dolayı değişiyor. Aşırı sağın yükselmesini göçmen hareketliliğine bağlamışlar, özellikle Müslüman göçmen hareketliliğine, belli Müslüman ülkelerden göç almasına. Şimdi, Avrupalı -tırnak içerisinde- modern olduğu için "Ben Müslüman istemiyorum." diyemiyor, belli ülkelere açıktan zikredemiyor, onun için adı konulmamış, örtülü birtakım uygulamalar getirebiliyor. Biz bunları arazide bire bir tespit edip üstüne giderek Avrupalı muhataplarla bir yere getirmeye çalışıyoruz ama burada, tabii ki sürecin bu kadar karşılıklı bağımlılık geliştirdikten sonra olması gereken aşaması vize serbestisi aşaması olmalıymış yani Avrupa'nın normal macerasında böyle bir şey var. Şimdi, 230 milyar euroluk karşılıklı ticaretiniz var ve bu ticareti beraber yapıyorsunuz. Onun dışında, inanılmaz bir sosyal hareketlilik var, öğrenci hareketliliği var, iş adamı hareketliliği var, orada yaşayan Türkler var. Bu hareketliliği mümkün kılacak tek şey vize serbestisi. Avrupa da bunun bilincinde ama kimlik politikasından dolayı, Avrupa Türkiye'yle olan ilişkilerinde gündeme getirdiği kimlik politikasından dolayı belli konuları askıya almış durumda. Özellikle, 2019'dan sonra başlayan bir süreç var malumunuz, hem Suriye'deki olaylar hem de Doğu Akdeniz'de bizim ortaya koyduğumuz tavır Avrupa'nın bize karşı birtakım tavırlar almasına sebep oldu.

Avrupa Birliğiyle ilgili, üyeliğimizle ilgili gündeme getirilen hususlar var, genel manada onlara da cevap vermek istiyorum. Orada da -daha önce de söyledim- Avrupa Birliği fasılları açtığı zaman bizi fasıllardaki kriterler üzerinden değerlendirmesi kadar normal bir şey yok. Fasılı açar der ki: "Senin şuran hatalı şunu düzelt, buran hatalı bunu düzelt veya bunları beraber götürelim." Fakat bu irade yok değerli milletvekilleri, bu iradeleri yok yani 2007'de bu irade donduruldu, lütfen bunu anlayalım. Ben, Avrupalılarla konuştuğum zaman Sarkozy öncesi döneme gitmemiz gerekir diyorum yani Sarkozy geldi Merkel'le beraber o dönem "Türkiye tarihî bir noktaya gidiyor yani Avrupa Birliği üyeliği kaçınılmaz olacak bu süreçte; biz Avrupa Birliğini tanımlarken böyle bir tanımlamaya hazır değildik." noktasına geldi. Vizyoner değillerdi, 2 sebep... Müslüman bir ülkeyi kendi içlerine almama konusunda bir irade ortaya koydular Avrupa'nın 2 itici gücü. Fransa daha net irade koydu, Almanya burada sessiz kaldı. Biz kendimizi ikide bir aşure törenindeki şahıs gibi kırbaçlamayalım "Biz niye olamıyoruz?" diye. Bizimle biten bir konu değil, almak isteyen adamın öyle bir iradesi yok yani AB almak istediği zaman yürümeyecek bir süreç yok. Buradaki partilerin olduğu bir yerde bu kadar irade varken, bu kadar istek varken, bu kadar aydınlanma varken bu olur. Burada bizim belli hatalarımız yok mu? Hatalarımız var. Düzeltilemez mi? Rahat düzeltilir ama bu, bizim AB'yle olan üyelik ilişkisinde karşılaştığımız anomaliyi değiştirmiyor. Bunların ilk önce bir irade ortaya koyması lazım ve "Biz Türkiye'yi şu gerekli şartları karşıladığı zaman kendi içimize almaya hazırız arkadaş. Biz, sadece ulusüstü bir yapı değil, medeniyetlerüstü bir yapı olmaya ve 21'inci yüzyılda insanlığın ihtiyaç duyduğu vizyonu ortaya koymaya hazır bir yapıyız. İnsanlığı daha ileri taşıyacağız, farklı medeniyetlerin bir arada durduğu ama aynı uygulamaya, esaslara tabi olduğu bir ortama biz hazırız." diyecek bir irade olacak ki biz oradan gidelim yolumuza. Böyle bir irade vardı da biz gitmedik değil.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nasıl alsınlar Sayın Bakan ya, hiçbir kararına uymuyorsunuz!

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Sayın Veli Bey, bakın...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararına uymuyorsun "Niye almıyorlar?" diyorsun!

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Yok, yok, ben şunu söylüyorum...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hukuk yok, Anayasa yok, Avrupa Birliği'nin hiçbir değerine uymuyorsun...

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Arkadaşlar, şunu söylüyorum...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Bakın, şunu dinleyin: Bu söylediğiniz sorunlar yokken de adamın şeyi buydu.

2007'de mi içeri alındı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - 2004'te alıyorlardı, 2004'te...

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Yok, yok, 2007'de mi içeri alındı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - 2004'te müzakereler sürüyordu, ara fasıl vardı.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Ben onu anlatıyorum işte size.

Kavala ne zaman tutuklandı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - 2018'de.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Tamam, o zamana kadar öyle bir sıkıntı yoktu.

Ben şunu anlatmaya çalışıyorum: Sorun bunlar değil. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Avrupa Konseyinin bu davalardan dolayı ortaya koyduğu sıkıntı var. Ben size daha önce de söyledim, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine ifade ettim: "Bu davayı ilk siyasallaştıran siz oldunuz. Bunu mahkeme sokaklarından Parlamento koridorlarına siz taşıdınız, biz taşımadık. Davayı siyasallaştıran biz olmadık, siz oldunuz." diye.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Allah aşkına, Sayın Bakan, davanın kendisi siyasi; herkes, dünya alem biliyor!

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Şimdi, bakın, ben size bir şey söylüyorum: Bakın, Avrupa Birliğine tekrar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tarih kitaplarına yazılır bu dava!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ya, sen bilmediğin Avrupa Birliği sürecini!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, sen ne anlarsın, işine bak!

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Avrupa Birliğinde dolayısıyla...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Biliyor musun Avrupa Birliği sürecini!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen diploması okun ya, sen diploması okudun!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

Sayın Bakanım, görüyorsunuz ki biz hem soruyu sorar hem cevabını veririz, biz böyle bir Komisyonuz. Sizin açıklamanıza ihtiyacımız yok yani biz soruları sorarız, cevapları veririz, her şeyi kendimiz yaparız.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arkadaşlar, Avrupa Birliğinin bir sürü değeri var, hangi değerine uyduk Allah aşkına ya!

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Bakın, iki konuyu birbirine karıştırmayalım, iki konuyu birbirine karıştırıyorsunuz şu anda.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yolsuzluğa mı uyduk, basın özgürlüğüne mi uyduk, Anayasal haklara mı uyduk, hangisine uyduk?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Avrupa'dan yana mısın sen ya! Avrupa'dan taraf mısın ya!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Senin Genel Başkanın Kızılay'da meşale yaktı gündüz gözü "Avrupa Birliğine giriyoruz." diye.

Hayret bir şey, ikiye bölme yapıyorsun, siyasi sahtekârsın!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri...

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Ben şu sözlerimi bir bitireyim müsaadenizle.

2007'de Sarkozy iktidara geldikten sonra bu kararı aldılar ve üyelik sürecimizi askıya aldılar; bunun altını bir çizelim. Bu iradenin yenilenmesi lazım, Avrupa Birliği demeli ki: "Türkiye şartları karşıladığı zaman ben onunla bir arada yaşamaya, üye olarak kabul etmeye hazırım." Şartların gereği istemek hakkı, biz de üzerimize düşeni yapacağız yapmayacağız, o zaman göreceğiz ama süreci orada durdurdular. Biz çok iyi bir süreçteydik bu sefer, çok iyi bir süreçteydik, çok da iyi gidiyorduk ama böyle bir şeyleri var.

Şimdi, diğer taraftan...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Allah aşkına, Sayın Bakan, mektup mu yazacaklar size? Girmek istiyorsanız çalışırsınız. Avrupa Birliği değerlendirmelerini...

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Ya, Veli Bey, bakın, bir şey söyleyeceğim, burada Elif Hanım var, Elif Hanım kalk ayağa, AB konusuna herhâlde bütün hayatını adanmış bir hanımefendi, lütfen oturabilirsiniz, AB Genel Müdürü. Şimdi, şunu anlatmaya çalışıyorum, adamın açtığı fasıl yok, neye çaba göstereceksin, onu söylüyorum ben.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Açılanlara da uymuyorsunuz.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Bakanım, biz bir fasıl açalım da....

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Avrupa Konseyi...

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Ya, bakın, şimdi, şöyle; bakın, şunu söylüyorum: O iki ayrı mesele, onu ayrıca konuşalım; Avrupa Konseyi, AIHM meselesi, onu ayrıca konuşalım ama yani elmayla armudu burada karıştırmayalım yani üyelikle ilgili...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - "Ayrıca" değil, şimdi konuşabilir miyiz yeri gelmişken. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının gereklerini neden yerine getirmiyoruz Sayın Bakan?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Adalet Bakanımız geldi mi buraya?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Gelecek.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Adalet Bakanımızla konuştunuz mu?

VELİ AĞBABA (Malatya) - O da gelecek. Sizden duyalım ki Adalet Bakanı yapmıyorsa onun yakasına yapışalım. Siz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına uyulmasını doğru buluyorsanız Adalet Bakanının yakasını turalım.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Şimdi, ben sadece şunu söylemek istemiyorum: Yani tartışmayı daha sağlıklı bir zemine oturtmak için...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Sayın Bakan, tazminatlar sizin bütçeden gidiyor ama.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Doğru.

Şimdi, tartışmayı daha sağlıklı bir zemine oturtmak için söylüyorum: Avrupa Birliği üyeliği macerası ile diğer olan konuları birbirinden ayıralım. Aslında bu şunun için önemli: Yani sizin de hani sağlıklı bilgilendirme gerekiyor ki biz neyi niye yapıyoruz, neyi niye söylüyoruz, oradan gidelim. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi konusu, Avrupa Konseyiyle olan ilişkiler meselesi; bunu ayrıca belki konuşmak gerekiyor.

Diğer bir konu, Ermenistan'la normalleşme üzerine sorular var. Burada bir vekilimiz açıktan sordu "Ne zaman normalleşeceğiz, ne olacak?" diye. Şimdi, defalarca ilan edilmiş bir politikamız var Ermenistan-Azerbaycan normalleşmesiyle alakalı, bunu daha önce defalarca da söyledik, o da şu: Azerbaycan ile Ermenistan nihai barış anlaşmasına imza attıkları zaman biz Ermenistan'la normalleşmeye hazırız, bunu önceden deklare ettik. Bu niye önemli? Bu şunun için önemli: Ermenistan'ın bölgede barış için bu kadar aslında istekli olmasının en büyük sebebi, Türkiye'yle ilişkileri normalleştirilmesine ilişkin bizden bir irade beyanı görmesi, Cumhurbaşkanımızdan. Biz bunu niye yapıyoruz? Biz bunu şunun için yapıyoruz: Normalde kendi içerisinde Azerbaycan'la

belki barış anlaşmasına bu kadar kolay ulaşamayabilecekti ama Türkiye'yle ilişkilerin normalleşmesi, sınırın açılması, ekonominin canlanması meselesi Ermenistan için önemli. Bizim için de önemli olan ne? Hem sınır ticareti önemli hem bölgesel ekonomi önemli hem de Kafkasya'da, özellikle Güney Kafkasya'da donmuş bir çatışma istemiyoruz. Biz ilişkileri şu an itibarıyla normalleştirsek Ermenistan'ın elinden Azerbaycan'la barış anlaşmasını imzalaması için gerekli olan en büyük nedeni almış olacağız. Dolayısıyla, bölgede bir donmuş savaşa karşı karşıya kalma ihtimalimiz var, biz bunu istemiyoruz. Hazır 2 ülke başlamışken... Şu anda Karabağ işgalden kurtulmuş durumda yani savaşa devam etmek için bir sebep yok, barışı hayata geçirmek için çok sebep var, buna devam edelim. Bunlar anlaşmayı imzaladıkları zaman... Anlaşmayı imzalamak için de iki tane konu var; anlaşmaya, biliyorsunuz, Washington'da paraf atıldılar ama anlaşmada olmayan iki tane husus var; Bunlardan birisi, Zengezur Koridoru, ikincisi de anayasayla ilgili bazı hususlar; bunlar yerine geldiği zaman Azerbaycan tarafı imza atmayla ilgili iradesini ortaya koymuş durumda. Biz de imzalar atılır atılmaz sınır kapılarımızı açacağımızı söyledik. Önceden çalışmalar var mı? Böyle bir ihtimal olursa diye çalışmalara başlamış durumdayız; bakanlıklarımızla beraber teknik çalışmaları, teknik hazırlık çalışmalarını yapıyoruz, onu da ifade edeyim. Zengezur Koridoru, burada bize eleştiri getirilirken veya konu sunulurken şöyle bir psikoloji seziyorum ben: Bu konu bizim egemenliğimizde ve hakimiyetimizde olan bir konu gibi anlatılıyor. Arazi Ermenistan'da, talep eden Azerbaycan, birleştirilecek olan toprak da Nahçıvan ile Azerbaycan. Biz burada tarafların kolaylaştırıcısı ve Avrupa'dan gelen transit rotanın en büyük aslında kara parçasını teşkil eden... Bizim için de buraya ihtiyaç var. Normalde biz kendi ticaretimizi zaten an itibarıyla Zengezur Koridoru olmadığı için -veya önceden de yoktu, yeni olacak olan bir şey- Ermenistan'la olan yolu kullanamadığımız için Gürcistan üzerinden ve İran üzerinden Orta Asya'yla, Kafkasya'yla ve Rusya'yla olan kara yolu ticaretini zaten hayata geçiriyoruz. Deniz yolunu da kullanıyoruz Rusya limanlarına Karadeniz'den ve diğer yerlerden, savaştan önce daha çok kullanıyorduk. Zengezur Koridoru şu anda özellikle Azerbaycan ve Ermenistan arasında tartışması devam eden bir konu. Washington'daki iki ülke buluşması esnasında Trump tarafından gündeme getirilen bir koridor meselesi oldu, ilk defa konsept olarak koridorun kabul edilmesi aslında Azerbaycan'ın millî çıkarları açısından fevkalade iyi oldu. Şu anda üzerinde netleşilmeyen konu ne yani onun bilgisine vereyim: Netleşilmeyen konu, bunun keyfiyeti nasıl olacak? Tamam, böyle bir yere ihtiyaç var, Washington buluşmasında bu gündeme getirildi, kabul de edildi, deklare de edildi, "TRIPP" denildi adına da ama bunu kim nasıl işletecek, ortakları kim olacak, nasıl olacak; bu konuda bir netlik hâlihazırda yok. "Trump koridoru" denildi, bunu da malumunuz, Sayın Aliyev ile Sayın Paşinyan kendileri şey yaptılar yani Trump'ın meseleyi sahiplenmesi için. Dolayısıyla 2 ülkenin kendi şeyinde olan konular.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Kavala Sayın Bakan, Kavala...

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - AİHM...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Lütfen, son dört dakikanız kaldı. Biz neden AİHM kararlarına uymuyoruz efendim?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Şimdi, bununla ilgili, Adalet Bakanımız gelecek, Adalet Bakanımız geldiği zaman...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şöyle yapalım: Avrupa Birliği'ni Elif Hanım'a havale ettik, Kavala kararını da Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüne havale edelim.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Şimdi, Kıbrıs meselesine geçeceğim. Kıbrıs'la ilgili...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Fonlar ne oldu Sayın Bakan?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Fonları, ben size çok teşekkür ediyorum, şimdi arkadaşlarımız...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Muhasebe kayıtlarını tutuyor sadece bağımsız denetçiler.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Siz bizim internete verdiğimiz şirketler üzerinden, vakıflar üzerinden bakmışsınız, bir değerlendirmede bulunmuşsunuz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Aynen öyle, evet.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Ben şimdi arkadaşlardan istedim, size yazılı bir rapor verecekler çünkü benim açıkçası dönüp de çok baktığım bir alan değil.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Memnun olurum, çok teşekkür ederim. Ben size özel sunum da yapabilirim, milyonlarca lira kimlere gidiyor Sayın Bakan, milyonlarca lira?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Vallahi iyi olur yani dinlemek isterim.

Şimdi, bir diğer konu da gerçekten çok gündeme getirildi, orada da yüksek hassasiyet var. Kıbrıs'la ilgili devam eden konular...

NAMİK TAN (İstanbul) - Cevaplarınız şu kadar mı olacak? Bakın, 7-8 tane soru soruyoruz, cevap bu kadar yani gerçekten üzülüyor insan.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakan, sadece size mahsus değil, bütün bakanlıklara mahsus. Sayın Başkana da buradan söyleyelim, hakikaten milletvekillerine verilen cevaplar komedi. Öyle değil mi Sayın Başkan?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Şimdi, Kıbrıs'la ilgili, hatta DEM'den son konuşan milletvekilimizin de Kıbrıs konusunda kapsamlı bir açıklama yapması, aslında, konuların ne kadar neye geldiğini de gösteriyor, güzel bir şey.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - En son dananın kuyruğu kopuyordu Sayın Bakan.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teröristlerin açıklamalarını mı söylüyorsunuz Mecliste?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Yani ilk defa Suriye dışında bir şey konuştunuz ya, bu tarihî bir alan, bunun altını çizdim yani onun için tebrik ediyorum.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Bence komik değil Sayın Bakanım, ne demek "Dananın kuyruğu kopuyordu." Kim dedi "Dananın kuyruğu koptu." diye?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Yok, yok, Suriye dışında...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Duran Kalkan denilen terörist dedi yani onu da mı buraya getireceğiz?

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Ne olacak orada yani Suriye'de ne olacak?

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ne demek ne olacak, düşmedik Duran Kalkan'a!

DIŞİŞLERİ BAKANİ HAKAN FİDAN - Şimdi, Kıbrıs meselesinde ben şunu söyleyeyim: Bizim geldiğimiz noktada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin varlığı bizim için tarihsel bir zorunluluktur. Anlatılırken şöyle anlatılıyor, yine orada da bir aktör eksikliği var, onu Ceylan Hanım'a havale edeyim, senaryo yazıtlarında o daha iyi; aktör eksikliği var anlatılırken yani 2 aktör varmış gibi anlatılıyor bu Kıbrıs meselesinde; bir Kıbrıslı Türkler var, bir Türkiye var yani biz ne istersek o olacak.

Şimdi, bakın, tekrar, yakın tarihi hatırlatmakta fayda görüyorum. 1960, 1974, 1984 buralardaki tarihlere lütfen iyi bakalım. Bunlar, tarih evrilirken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, süre doldu. Sizden istirhamımız şu: Geri kalan arkadaşlara yazılı cevap verirlerse bayağı da doyurucu cevap veriyorlar.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Birkaç dakika daha süre verin Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye, müsaade eder misiniz.

Arkadaşlar, vallahi, biz hem soru soruyoruz hem de cevap veriyoruz. Dolayısıyla bir şeye ihtiyacımız yok bizim. Bizim kimsenin açıklamasına ihtiyacımız yok; arkadaşlar, biz öyle bir Komisyonuz.

Sayın Bakanım, bir dakika süre veriyorum teşekkür için.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANİ HAKAN FİDAN - Anlaşılan herkes gitme konusunda oy birliği içerisinde.

Ben şöyle söyleyeyim: Benimle gerçekten bu konuları konuşmak isteyen değerli milletvekillerimize her zaman kapım açık, başka ortamlarda da beraber olabiliriz.

Ben Sayın Başkana, Başkan Vekillerine, Divan üyelerine, sonradan gelenlere, Komisyon üyelerine ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Yani sabırla siz bizi dinlediniz; biz de sizleri dinledik, bütün eleştirilerinizi aldık, tespitlerinizi aldık, desteklerinizi aldık.

Gerçekten hepinize ayrı ayrı şahsım adına, arkadaşlarım adına, Bakanlığım adına çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, gündemimizdeki kurumların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutacağım.

İlk olarak Dışişleri Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Dışişleri Bakanlığının 2026 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 6 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
12	11.57	01	05.06	3.000.000.000 TL
25	11.57	01	05.06	5.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Gerekçeyi okutalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Uzun yıllardır yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız ve soydaşlarımız günlük yaşamlarında farklı kültürlerle sürekli etkileşim hâlinindedir. Bu durum zamanla Türk dilinden ve kültüründen uzaklaşma riskini artırmakta, özellikle Türkçenin kullanımındaki azalma toplumsal bütünlüğümüz ve kültürel devamlılığımız açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Yabancı ülkelerde yaşayan vatandaşlarımızın kimlik ve aidiyet duygularını koruma konusunda karşılaştıkları güçlükler bu riskin daha da derinleşmesine neden olmaktadır.

Türklerin yoğun olarak bulunduğu ülkelerde Türk okul ve eğitim kurumlarının yetersiz kalması, devlet destekli projelerin sınırlı olması ve kültürel aktarımı güçlendirecek altyapı yatırımlarının eksikliği hem kültürel asimilasyon ihtimalini artırmakta hem de devletin boş bıraktığı alanlarda farklı yapıların etkili olmasına zemin hazırlamaktadır. Çocuklarımızın Türkçe eğitimine düzenli ve nitelikli şekilde devam edebilmesi için devletin bu alandaki çalışmalarını genişletmesi ve çeşitlendirmesi zorunludur.

Türkçeye ve Türk kültürüne hâkim bireylerin yetişmesi yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ülkemizle olan bağlarını güçlendirdiği gibi Türkiye'nin dış temsil kapasitesini de doğrudan etkilemektedir. Bu bağların kuvvetlenmesi devletin diaspora politikalarını daha etkin şekilde yürütmesine, yurt dışındaki vatandaşlarla iletişim kanallarının sağlam temeller üzerine oturmasına katkı sağlayacaktır.

Ayrıca, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız Türkçenin ve Türk kültürünün dünya çapında tanıtılmasında doğal bir köprü görevi görmektedir. Bu nedenle, dil ve kültür alanında yapılacak her yatırım, yalnızca bireysel aidiyeti değil aynı zamanda Türkiye'nin uluslararası görünürlüğünü ve marka değerini de güçlendirecektir. Güçlü bir Türk diasporası Türkiye'nin küresel alandaki etkisini artıran stratejik bir unsurdur.

Bu gerekçelerle yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın dil ve kültürel kimliklerini korumaya yönelik faaliyetlerin genişletilmesi amacıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinde artış yapılması teklif edilmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
13	11.39	01	01.01	200.000.000 TL
13	11.39	01	02.01	20.000.000 TL
13	11.39	01	03.03	100.000.000 TL
13	11.39	01	03.05	500.000.000 TL
13	11.39	01	05.03	1.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Gerekçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Yunanistan'da yaşayan Batı Trakya Türk toplumu, uzun yıllardır süregelen sistematik hak ihlalleriyle karşı karşıyadır. Bu topluluğun en temel sorunu Yunan makamları tarafından etnik kimliklerinin inkâr edilmesi ve bu kimliği ifade eden her türlü örgütlenme çabasının engellenmesidir. Adında "Türk" kelimesi geçen dernekler kapatılmakta veya yeni derneklerin tescil başvuruları keyfî bir şekilde reddedilmektedir.

Batı Trakya Türk toplumunun cesaret ve kararlılıkla sürdürdüğü hak mücadelesi karşılaşılan sorunların ekonomik, toplumsal, en önemlisi kişi hak ve özgürlükleri düzeyinde olduğunu açıkça göstermektedir. Yaşanan sorunlar her ne kadar birbiriyle bağlantılı olsa da temel hak ve özgürlüklere yönelik baskılar Batı Trakya Türklerinin varoluşsal kimliğini ve direncini hedef almaktadır. Batı Trakya Türklerinin karşılaştığı en büyük sorun olan kimliklerine ve kültürlerine yönelik haksız uygulamalar hukukun üstünlüğü ve uluslararası anlaşmalarla teminat altına alınan temel hakların gasbedilmesi anlamına gelmektedir.

Bu baskıların ortadan kaldırılması ve Batı Trakya Türklerinin yaşam şartlarının iyileştirilmesi Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası hukuktan doğan diplomatik ve hukuki sorumluluğudur. Yunanistan'ın uluslararası hukuku ve AIHM kararlarını hiçe sayan eylemleri karşısında Dışişleri Bakanlığı'nın uluslararası platformlarda yürüteceği aktif ve etkin hukuki takip hayati önem taşımaktadır. Bu süreç uluslararası lobi faaliyetleri, hukuki danışmanlık hizmetleri, uluslararası kurumlar nezdinde sürekli bilgilendirme ve diplomatik baskı mekanizmalarının işletilmesini gerektirmektedir. Bu çok boyutlu diplomatik ve hukuki mücadeleyi kesintisiz sürdürebilmek için Dışişleri Bakanlığı bütçesinde Batı Trakya Türklerinin hak mücadelesine yönelik bütçe artışı yapılması gerekmektedir. Bu artış yalnızca maddi bir destek değil aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin soydaşlarının hak ve özgürlüklerini koruma konusundaki sarsılmaz kararlılığının somut bir göstergesi olacaktır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
13	11.60	01	01.01	300.000.000 TL
13	11.60	01	01.02	50.000.000 TL
13	11.60	01	03.02	300.000.000 TL
13	11.60	01	03.07	300.000.000 TL
13	11.60	01	06.05	900.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

2017 yılından bu yana milyonlarca Uygur Türk'üne karşı yürütülen geniş kapsamlı baskı ve zorla asimilasyon politikaları uluslararası kamuoyunun gündeminde yer almaktadır. Keyfi tutuklamalar, cezaevi ve toplama kamplarında sistematik işkence, kötü muamele, zorla kaybetme vakaları, zorla çalıştırma, kadınlara yönelik zorla kısırlaştırma ve zorunlu evlilik uygulamaları, cinsel saldırı, ailelerin parçalanması ve çocukların asimilasyon kamplarına kapatılması gibi ağır ihlaller, insan hakları sözleşmelerinin açık şekilde ihlali niteliğindedir. Ayrıca, Uygur toplumunun kimliğini, hafızasını ve öncü isimlerini hedef alan kültürel yok etme politikaları kapsamında akademisyenler, yazarlar, öğretmenler, din insanları, iş insanları, sanatçılar ve kanaat önderleri ömür boyu ya da uzun süreli hapis cezalarına mahkûm edilmiştir.

Türkiye'de yaşayan Uygur Türkleri aileleriyle iletişim kurmakta büyük zorluk yaşamaktadır. Birçoğu yıllardır aile bireylerinden haber alamamakta, yakınlarının yaşayıp yaşamadığını dahi öğrenememektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu insanlar için en azından önemli günlerde aile üyeleriyle görüşmelerini sağlayacak diplomatik girişimleri başlatması insani ve vicdani bir zorunluluktur. Bu doğrultuda, Çin Halk Cumhuriyeti nezdinde doğrudan iletişim yollarının açılması Çin Büyükelçiliği üzerinden şeffaf bir bilgi paylaşım mekanizmasının kurulması ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup Doğu Türkistan'da kamplarda tutulan kişilere ilişkin resmî bilgi talebinde bulunulması gerekmektedir.

Doğu Türkistan'da yaşanan ihlallerin kapsamı ve niteliğine ilişkin sağlıklı, doğrudan ve düzenli bilgi edinilebilmesi için sahada diplomatik varlık oluşturmak da büyük önem taşımaktadır. Türkiye'nin Urumçi'de bir konsolosluk açması hem bölgedeki vatandaşlarımız ve soydaşlarımızla temasın güçlendirilmesini hem de insan hakları ihlallerine dair bilgi akışının daha güvenilir şekilde sağlanmasını mümkün kılacaktır. Bu adım Türkiye'nin hem insani sorumluluklarını yerine getirmesi hem de diplomatik etkinliğini artırması bakımından stratejik bir gerekliliktir. Bu çerçevede, Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlallerine ilişkin diplomatik temasların geliştirilmesi, Uygur Türklerine yönelik insani destek mekanizmalarının güçlendirilmesi ve Urumçi'de konsolosluk tesis edilmesine yönelik çalışmaların başlatılabilmesi amacıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinde artış yapılması teklif edilmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
13	11.60	01	01.01	2.000.000.000 TL
13	11.60	01	02.01	100.000.000 TL
13	11.60	01	03.02	300.000.000 TL
13	11.60	01	03.05	2.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Gerekçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Yurt dışında yaşayan ve çalışan vatandaşlarımızın bulundukları ülkelerde günlük yaşamdan çalışma hayatına kadar pek çok alanda çeşitli idari engellerle karşılaştıkları, özellikle o ülkelerin bürokratik işleyişini ve mevzuatını bilmedikleri için ciddi güçlükler yaşadıkları sıkça görülmektedir. Vatandaşlarımızın büyük kısmı çalışma ya da eğitim amacıyla yurt dışına gitmekte olup bu süreçlerde ihtiyaç duydukları bilgiye ve yönlendirmeye hızlı şekilde ulaşamamaktadır. Dolayısıyla, istihdam, eğitim, başvuru süreçleri ve resmi prosedürler konusunda destek alabilecekleri, doğru bilgilendirme sağlayan etkin bir danışmanlık sistemine duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Bu kapsamda, Dışişleri Bakanlığının yurt dışında bulunan vatandaşlarımıza bu hizmeti kurumsal bir çerçevede sunması gerekmektedir.

Farklı ülkelerin hukuk düzenlerine uyum sağlamakta zorlanan vatandaşlarımız çalışma ve oturma izinleri, sosyal güvenlik işlemleri ve vatandaşlık başvuruları gibi temel konularda çoğu zaman bilgi eksikliği nedeniyle mağduriyet yaşamaktadır. Bu alanlarda ihtiyaç duyulan hukuki ve bürokratik bilginin Bakanlık tarafından kolay erişilebilir bir danışmanlık hizmetiyle sunulması vatandaşlarımızın hak kayıplarının önüne geçecektir. Ayrıca her ülkenin sağlık sistemi farklı bir yapıya sahip olduğundan sağlık hizmetlerine erişim konusunda da benzer sorunlar yaşanmaktadır. Sağlık sigortası, randevu alma, tedaviye erişim gibi konularda yaşanan bilgi eksikliği vatandaşlarımızı daha da zor durumda bırakmaktadır. Bu nedenle, sağlık işlemlerine ilişkin yol gösterici ve açıklayıcı hizmetlerin verilmesi büyük önem taşımaktadır.

Tüm bu nedenlerle, önergemizle yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın hukuki, sosyal ve idari süreçlerde desteklenmesi amacıyla Dışişleri Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinde artış yapılması hedeflenmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

İlgili kurum bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
13	11.5	01	01.01	95.000.000,00 TL
13	11.5	01	02.01	95.000.000,00 TL

Sadullah Kısacık
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Dışişleri Bakanlığı personeli uluslararası alanda Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil eden, kritik ve hassas görevleri yürüten yüksek nitelikli ve uzmanlaşmış bir kadrodur. Bu personelin motivasyonu ve mesleki odaklanması Türk dış politikasının etkin bir

şekilde uygulanması ve ulusal çıkarların korunması açısından hayati önem taşımaktadır ancak mevcut ekonomik koşullar ve uluslararası görevlerin gerektirdiği yüksek yaşam maliyetleri göz önüne alındığında personel maaşlarının iyileştirilmesi bir zorunluluk hâline gelmiştir. Maaşların görevlerinin ağırlığı, yoğunluğu ve kritikliğiyle orantılı olarak artırılması, en iyi yeteneklerin Bakanlık bünyesinde tutulmasını, personel sirkülasyonunun azaltılmasını ve yurt içi, yurt dışı görevlerdeki mali kaygıların giderilmesini sağlayacaktır.

Bu iyileştirme, kurumsal bağlılığı pekiştirerek Dışişleri Bakanlığının kurumsal kapasitesini ve hafızasını güçlendiren stratejik bir yatırım olarak görülmelidir. Personel maaşlarının iyileştirilmesi teklifinin mali dayanağını oluşturmak üzere dış politika programından sorumlu 36 genel müdürlüğün bütçelerinde öngörülen ortalama artışın yapılması elzemdir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Son önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR	DÜŞÜLEN TUTAR
13	11.02	01	03.05		2.000.000.000
13	11.30	01	03.05	2.000.000.000	

Orhan Erdem
Konya

Yaşar Kırkpınar
İzmir

Resul Kurt
Adıyaman

Hüseyin Altınsoy
Aksaray

Necmettin Erkan
Kırşehir

Ejder Açıkkapı
Elâzığ

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) - Gerekçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

2026 yılında Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilecek NATO Devlet ve Hükûmet Başkanları Zirvesi için kullanılmak üzere belirlenen ödeneğin Protokol ve Diplomatik İşlemler Genel Müdürlüğü bünyesinde ilgili tertibe aktarılması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, kabul edilen önerge doğrultusunda Dışişleri Bakanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kesin hesabını okutuyorum:

(Dışişleri Bakanlığının 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Avrupa Birliği Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Avrupa Birliği Başkanlığının 2026 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Avrupa Birliği Başkanlığının 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Türk Akreditasyon Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumunun 2026 yılı bütçesi, okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumunun 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, böylece, gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı olsun.

Tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

Gündemimize göre, 19 Kasım Çarşamba günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.15